STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 09991

IN DER VAYTER VEST

Isaac Raboy

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

א. ראבאָי

אין דער ווייטער וועסט

באַצירונגען
פון א. הערימאַן

פערלאג אמעריקא

Copyright, 1918
by
I. RABOY

צו מיין ליבער פרוי
ש ר ה

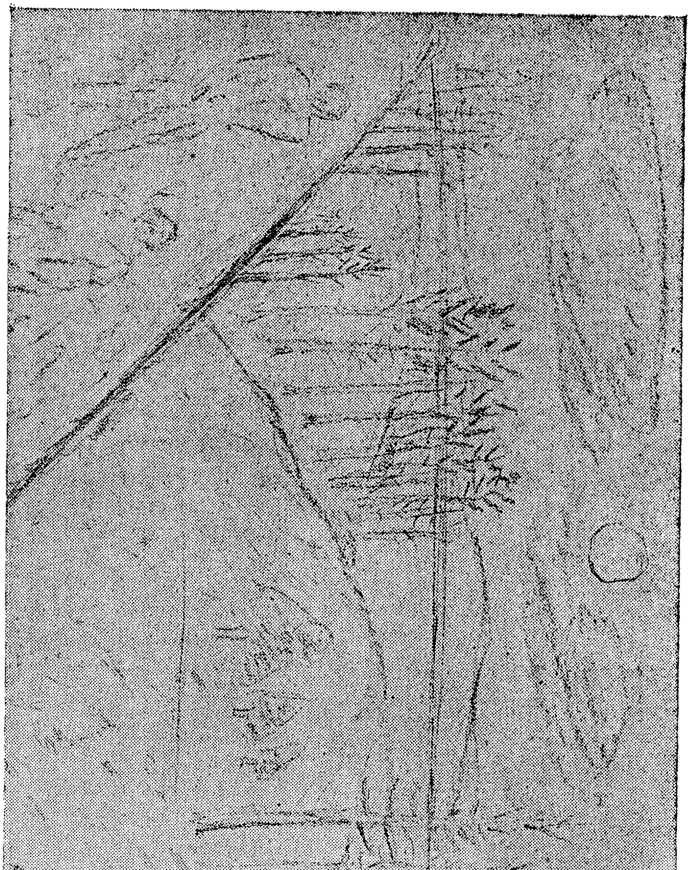

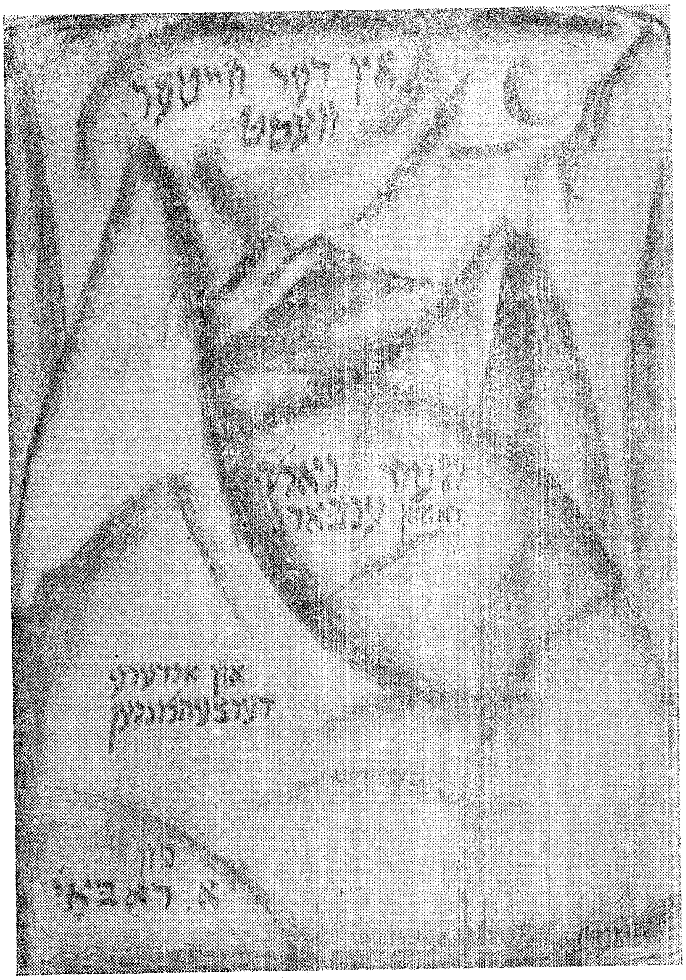
אין דער מיטל וועלט
און אנדערע
דערציילונגען
פון
א. ראַבאָי

א

אין דער זוייטער וועסט האט דער איד, הערר גאָלדענבארג, ווייטע, ברייטע ראנדזשען אויף וועלכע עס יאָגען זיך זיינע ווילדע פערד אהן א צאָהל.

האלט דער איד גאָלדענבארג צו זיינע פערד א יונג. איז ער א שטילער און טהוט זיין ארבייט אין צייט, האט ליעב די פערד און די פערד האבען איהם ליעב.

אלע פריהמאָרגען שוועבט דער יונג אוועק אויף אן אנגעזאטעלטער איינגעצוימטער בראנקא איבער טהאל און בערג, צונויפצוזאמלען די פערד פון הערר גאָלדענבארג׳ס ווייטע ראנדזשען.

פריהער טרייבט ער זיי צוזאמען אין א גרויסען רינג ערגעץ אויפ׳ן פעלד. און אז ער האט זיי שוין אלע אויף א פלאץ, הויבט ער זיי אן ארומקרייזען מיט זיין „רייטעריל", פון אנפאנג גרינג, פאמעלאך און נאכדעם שנעלער און שטארקער.

די צוזאמענגעטריבענע ווילדע פערד פאנגען אן נאכטון דער אנגעזאטעלטער בראנקא. אפריהער איינער, א צווייטער און א דריטער.

און אזוי ביז אלע פערד נעמען זיך דרעהען איינער אונטער׳ן אנדערן. און ווען דער יונג טוט א קוק, אז אלע פערדלאך דרעהען זיך אין א קרייז, גיט ער א צייכען צו זיין „רייטעריל" און עס טוט מיט איהם א שפרונג און א פליה אין פאראויס און אלע פערדלאך נעמען זיך נאכיאגען. צו צוויי, צו דריי אין א רייה. אדער זיי ציהען זיך אויס צו איינציגווייז און לויפען נאך אין א לאנגער קייט דעם יונג און זיין „רייטעריל".

אזוי קומט מען אן צום טייבעל. דער פערד־יונג פאהרט אריין אין

שטילען טייכעל דער ערשטער. אלע פערד טוען איהם נאך, און דאס טיי־בעל צוקלאפט זיך אויף ווייסענקע שטיקאלעך. איעדען פערד קומט אן א חלק. און דאן שוועבט מען אוועק מיט דעם הויכען איינגעשניטענעם ברעג און פון דארט לויפט דאס שמאלענקע שטעגעל צום „קארעלל“.

און אלע מאהל, ווען ער פיהרט זיי ארויס פון טייכעל און ער קוקט זיך ארונטער, אז קיין איין פערדעל איז ניט פערבליבען אין וואסער, רייסט זיך ביים פערד־יונג פון ברוסט א צופריעדענער: „האו־או־האוך!“

און אז מען קומט צום טויער פון דער הויכער און ברייטער „קארעלל“, שטעלט זיך דער יונג מיט זיין „רייטעריל“ אוועק ביי איין זייט פון טויער. און ער צעהלט די פערד, וואס ציהען אין טויער אריין.

געהט דער לעצטער דורך אין טויער, שפרינגט דער פערד־יונג שנעל אראפ פון זיין זאטעל און פערמאכט דעם שווערען טויער.

אלע פערד, פון אינווייניג קוקען איהם אן.

דער פערד־יונג פערשווינדט איבער׳ן בערגעל צום שטאל. און קעהרט זיך צוריק פון דארט מיט א פעטען און הויכען, שווארצען אגער, וועמענ׳ס טריט קלינגען אפ אין דער טיעפער ערד.

און ווי דער אגער דערזעהט די אונרוהיגע פערדלאך אין דער פיער־עקיגער „קארעלל“, לאזט ער אפקלינגען א לאנגען, ווילדען הירזשען.

דער פערד־יונג טוט א קנאק מיט דער שווארצער, ווייכער בייטש אין דער לופט אריין.

דער אגער טוט א ציטער מיט זיין גאנצען ווייכען לייב.

דער יונג ברייננגט איהם געלאסען צו צום קארעל, עפענט דעם טויער אויף א צוויי שפאן און לאזט איהם אריין פריי אהן א צוים.

דער אגער טוט א בריקע אריין צווישען אלע פערדלאך. זיי לויפען אוועק פון איהם אין די ווינקלען פון „קארעלל“. און באלד קלייבט ער זיך אויס א ווייסע, יונגע שקאפע. ער טוט איהר א קוש אין האלז.

זי וויל דאס ניט פערליידען און הויבט אונטער איהרע הינטערסטע פיס, איהם א בריק צו דערלאנגען.

האט ער שכל, דרעהט זיך ארויס פון איהר בריקע און גיט איהר באלד נאך א קוש, דאס מאהל שוין אין די ליפען.

זי גיט איהם א ביס דערפאר אין דעכטען אויער אריין.

ער טוט א טאנץ און א שפרונג; לאזט ארויס א פערשטיקטען

ברום, און פּרובט ארויפלעגען זיין גרויסען קאָפּ אויף איהר האַלז.

זי טוט אַ קוק פון אַ זייט צו איהם, צולאַכט זיך הויך און קלינגענדיג און אנטלויפט פון איהם. און ער לויפט איהר נאָך, שפּרינגט אַוועק אין פאָרענט פון איהר, בויגט אָן זיין קאָפּ און לאָזט זי שוין ווייטער ניט אַנטלויפען.

און אַזוי טאָג־איין טאָג־אויס. עס פערמעהרען זיך דעם אידען'ס פערד. און דער יונג איז ביים אידען מיט גרויס כבוד.

ב.

דעם אידען גאָלדענבאַרג׳ס הויז איז אָנגעפילט מיט אַל־דאָס־גוטס, אָבער ניט קיין קינדער.

האָט ער ארונטערגעבראַכט זיין שוועסטער׳ס א מיידעל, הייסט זי דבורה און איז נאָך שעהנער פון זיין רחל׳ען ווען זי איז א כלה־מויד געוועזען.

און מען האַלט זי, ווי אַן אייגענע בת־יחידה.

און זי האָט טאַקע געבראַכט פרייד אין דעם אידען׳ס הויז.

און נאָך מעהרער פרייד געטריבען אין דעם פערדיונג אריין. און ביים טיש, צו א מאָהלצייט, בעדיענט דבורה דעם פערדיונג מיט א געשיקטען, געהיימען חן.

ווען זי בעריהרט אמאָהל זיין האַנד, פיהלט דער יונג, ווי א שאַרפער שטראָם טוט זיך א גיס אין זיין גאַנצען לייב.

צו־מאָהל, אַז עס גיט זיך איהם איין, שניידט ער אריין זיינע בליקען אין דבורה׳ן, און איהם דאַכט זיך, אַז פון דבורה׳ס אויגען לאַכען טויזענד שטערענדלאַך ארויס.

און אַז ער עסט עפּעס, פיהלט ער, אַז די מאכלים שמעקען מיט א געהיימען ריח, וועלכען דבורה האָט אין צייט פון קאָכען פאַר איהם אַליין דאָרט פערבעהאַלטען.

ווען זי רעדט פון עפּעס ביים טיש קוקט ער ניט צו איהר, נאָר ער שלינגט, און ציהט זיי, די ווערטער איהרע, אין זיינע לונגען אריין.

ער דערקענט, אַז זי איז געוועזען ביים ברונעם נאָך וואַסער. ער זעהט עס אין דעם ווייסען טעפּעלע, וואָס ליגט אויף׳ן דעק פון ברונעם. ער טרינקט אויס א טעפּעלע וואַסער. ערשט ניט לאַנג איז דאָ דבורה געוועזען. עס איז געבליבען א ראָזעווער הויך פון איהרע ליפּען אויף דעם זוים פון טעפּעל.

און נאָך א זאַך. יעדען פריה־מאָרגען, ווען ער געהט פון זיין צימער אויף דרויסען, פערטראָגט עס צו איהם א ריח פון איהר יוגענד.

און איז ער אין פעלד פערטאָן אין זיין ארבייט, אז עס טוט א יאָג א ווינטעל — און ער דערשמעקט דבורה'ן.

ער קוקט זיך ארום. אפשר איז זי געקומען צו איהם אין פעלד. זעהט זיך קיינער ניט.

טאָמער ליגט זי אין די גראָזען בעהאַלטען?

פייפט ער צו איהר אַזוי מילד. געהט פּאַמעלאַך, ער זאָל זי ניט איבערשרעקען.

קיינער איז ניטאָ — הימעל און ערד זיינען עדות —

געהט ער צוריק צו זיין ארבייט און עס פּאַלט אויף איהם אַן אַ הארציגער פּליים.

און אין הויז רעדט ער נאָך וויניגער ווי תמיד.

ביים טיש שמייכעלט ער אזוי ווייך מיט זיינע מאַסיווע ליפּען, ווען עמעץ זאָגט אַ גוט וואָרט. און דבורה טוט אַ כאַפּ אַ בליק צום פערדיונג און אַנטלויפט אין אַ זייט מיט איהרע אויגען. זי טראַכט פון אַ צופאַל, אַז זי זאָל איהם אַנטרעפען און קיינער זאָל זיי ניט זעהען.

דארף דער יונג, אין אַן אָבענד, אין שטאַל ארויסגעהען. אַ קראַנקען פערד היילען. איטליכער אין הויז איז געווען מיעד פון טאָג.

איז דבורה מיט איהם אין שטאַהל ארויס צו האַלטען די ליכט.

נעמט דאָס קראַנקע פערד און טוט אַ בלאָז מיט זיינע נאָזלעכער. די ליכט לעשט זיך אויס. דבורה דערשרעקט זיך, און לאָזט פאַר שרעק די ליכט אראָפּ אויף דער ערד. בויגען זיי זיך איין זוכען די ליכט אין דעם איינגעגבעטען שטרוי הינטער'ן פערד.

האָט ביים פערדיונג פּלוצים אַ שלאָג געטאָן אין הארץ אַ פערלאַנג אַ קוש צו טון דבורה'ן. און נאָכדעם וואָלט ער איהר דערצעהלען וועגען איהר ריח וואָס שווימט איהם נאָך אַ גאַנצען טאָג אין פעלד.

דבורה שלאָגט זיך אָן מיט איהרע ווייכע, שווארצע האָאר צו זיינע ליפּען און ער בייסט זיך איין.

דבורה שווייגט.

די פערד שטעהען אין פינסטערען שטאַהל, פערשטומטע, און הערען זיך איין.

דער פערדיונג וויל ארומכאַפּען דבורה'ן מיט זיין האַנד:

רעדט זי ארויס שטיל:

דאָס ליכט געפונען...

צינדט ער די ליכט מיט א בייזליכען קנאַל פון א „מעטש" און מיט פעררדרוס טוט ער א גיס די מעדיצין אויפ׳ן פערד׳ס וואונד. און זיי געהען שווייגענדיג אין הויז אַוועק. ערשט אויף דרויסען בעקומט דער פערדיונג מעהרער מוטה. און ביים טיר פון הויז טוט ער זי א פרעג:

— זיינט איהר היינט געוועזען אין פעלד?

— ווען איך בין דאָרט, זעהט איהר מיך — ענטפערט דבורה קורץ.

— עס איז געוועזען, ווי איהר האָט פאר מיינע אויגען דורכגע־שוועבט. איך קוק זיך ארום, קיינער! איך האָב, אָבער אזוי ווי אַנגע־שמעקט אייער ריח, וואָס איז ארויפגעקומען פון ארום און ארום.

דבורה טוט א לייכטען ציטער, עפענט די טיר פון הויז.

און נאָכדעם, ווען זיי בעגעגנען זיך אויג אין אויג שמועסען זיי אַלץ, שטומערהייד, פון יענעם ריח...

ג.

דבורה האָט געוואוסט, ווי זי ווערט געהאַלטען ביי איהר אָנקעל הערר גאָלדענבאַרג.

האָט זיך איהר איינמאָל פערוועלט ארויסצורייטען אינאיינעם מיט דעם פערדיונג אין א פריה־מאָרגען און נאָר אויף דער פערדיל, וואָס הייסט „קיטי" און מיט דעם נייעם האָרענזאָטעל.

גאָלדענבארג איז דערויף בעשטאַנען און איהר נאָך מיט א שמייכעל א קניפּ געטון אין בעקעל. און א קוק טוענדיג צו זיין רחל'ען, געזאָגט:

— פאַר וואָס ניט? זאָל א קינד כאַפּען א רייט און האָבען א ביסעל פרייד.

גאָלדענבארג איז גלייך אריין צו דעם פערד־יונג אין צימער'ל. איהם אָנגעזאָגט וועגען דבורה'לעס ארויסרייטען און איהם אָנגעבעטען אויסצו־פוצען „קיטי'ן" אין דעם נייעם זאָטעל און זעהען, ניט צו רייטען גיך.

דער יונג האָט שוין ניט געקענט אויספיהרען זיין אָבענד־אָבענדליכע אַרבייט. עס האָט איהם ארומגענומען א פרייד, אזוי ווי ביי א דאָרפסקינד, ווען זיין פאָטער זאָגט איהם צו מיטנעמען אין שטאָדט אריין.

ער האָט ווינציג געטראַכט, און זיך אין זיינע קליידער שלאָפען געלעגט: טאָמער פערשפּעטיגט ער אויף מאָרגען, זאָל ער זיך ניט דאַר־פען אָנטהאָן. איהם האָט זיך געוועלט זיין מאָרגען אין שטאַהל נאָך בעפאָר די פויגלען שטעהען אויף.

און אויף מאָרגען, אז די שווארצקייט פון פענסטער האָט נאָר־וואָס אָנגעהויבען בלוּליך צו ווערען, איז ער שוין אראָפּ פון בעט. אריין אין קיך, זיך איינגעוואשען אין צווייערליי וואסערען און איז אוועק אין שטאַהל אריין.

דבורה האָט זיך אויפגעכאַפּט פון דעם פערדיונג'ס שווערע טריט אין קיך. זי איז אַרונטער פון בעט א לייכטע און מונטערע. פערוואשען איהר

פנים אין קאלטע וואסער, איבערגעפלאכטען איהרע ווייכע האאר און זיי פערלייגט ארום קאפּ. אנגעטון איהר ברוינעם אנצוג און איז אויך ארויס אין שטאהל אריין, וואו דער פערדיונג, ניט ערווארטענדיג זי אזוי גיך, האט עפּעס בייזלאך געברומט צו די פערד.

אז זי איז אין דער גרויסער צועפענטער טיר פון שטאהל אריין, איז איהר אקעגען געקומען דער רעש פון דעם, וואס אלע פערד האבען געשמאק געמאהלען דעם האבער צווישען זייערע צייהן. דאס, און דער שארפער שטאהל ריח, האבען אין איהר געגאסען א ים מיט מוטה.

זי איז אריין אינווייניג און געזוכט צווישען די פערד מיט איהר פייערדיגען בליק.

דעם פערדיונג'ס „רייטעריל" איז שוין געוועזען אנגעזאטעלט און בעפּוצט מיט רימענדלעך און לעדערנע טראלדען, וועלכע זיינען געהאנגען פוןביידע זייטען פון זאטעל. דאס „רייטעריל" איז געשטאנען און איילענ־דיג געשלונגען דעם האבער און קאקעטירט, צוקלאפּענדיג מיט די פאַ־דערשטע פיס.

דאס „רייטעריל" האט געכאפּט א זייטיגען בליק צו דבורה'ן און:

„אט באלד, יונגע שעהנע דבורה, גיך וועלען מיר רייטען אין ווייטען פעלד אריין. איבער טהאל און בארג. וועלען מיר זיין אין טהאל, וואו די נאכט שוועבט נאך אום א צומישטע און פערשטויסענע. נאכדעם וועלען מיר ארויף א בארג, וועט עס ווערען ליכטיגער און ליכטיגער. עס קומט אונז אקעגען דער מארגען, מיט פאמעליכע, גרינגע טריט. מיר וועלען קומען צו רייטען אין מיט בארג און זיך אפּשטעלען א קוק צו טון. און די זון אין א טוי געוואשענעם בלויען קלייד קומט ארויס פון טויער פון „הימעל און בארג" און וואונדערט זיך אויף אונז, פארוואס מיר זיינען אזוי פריה געקומען. און לאנגע ווייטע קושען שיקט זי אונז מיט איהרע גאלדענע און דיאמענטענע אנגעצירטע פינגער — ליעבע דבורה!.."

און דער יונג שטעהט ביי „קיטי'ן" און פּוצט זי ביים קאפּ. „קיטי" וויל עם ניט פערליידען.

דבורה קומט צו נעהנטער, טוט קיטי'ן א גלעט מיט איהר ווייכער פרישער האנד.

— מיר וועלען באלד ארויסרייטען, — האט דער יונג, אנשטאט גוטענ־

מאָרגען, דבורה'ן געזאָגט. און פרום האָט ער עס געזאָגט מיט אַרונטער־געלאָזענע אויגען.

דבורה האָט זיך אַ דרעה געטון פאַר פרייד און די ברוינע קלייד האָט זיך צוטאַנצט איבער איהר יונגען בויגיגען קערפּערעל.

דעם פערדיונג איז די אַרבייט שנעל געלאָפען. אין איין אויגענבליק איז „קיטי" געווען געזאָטעלט און אַרויסגעפיהרט.

דאָס קליינע פערדעל, „קיטי", מיט די ווייסע און שוואַרצע פלעקען אויף דער דינער און גלאַנציגער פעל, האָט געהאַלטען דעם קליינעם קאָפּ אין דער הויך. פון ביידע זייטען פון „קיטי'ס" קאָפּ זיינען געהאַנגען רויטע לעדערנע ראָזעטען, און פון מויל אַרויס האָט געגלאַנצט די נייע ווייסע צוים און די געלע איידעלגעשניטענע לייצעס זיינען געווען רייך פערוואָרפען איבער „קיטי'ס" רונדען האַלז.

דבורה איז צוגעגאַנגען, אַ נעם געטאָן מיט איהר לינקער האַנד די לייצעס און מיט דער רעכטער האַנד זיך אָנגעכאַפּט אָן האָרען פון זאָטעל. פער־שטעקט איהר שאַרפען קליינעם פוס אין טרעטער, זיך אונטערגעהויבען און פערוואָרפען איהר קליינעם קערפּער אויף דעם זאָטעל.

דער יונג האָט זי דערביי געהאַלטען אונטער איהר לינקער האַנד און איהר געהאָלפען. נאָכדעם האָט ער זיך געשווינד אַרויפגעכאַפּט אויף זיין „רייטעריל" — דאָס פערדעל האָט זיך אַ דרעה געטאָן אין אַ ראָד, און ווי צוויי פיילען געציעלט אין איין אויגענבליק, זיינען דבורה און דער יונג אייזיק אוועק אין פעלד אַריין.

ד.

די מיידעלשע ווייטע און ברייטע לאנד איז געלעגען א רוהיגע מיט איהרע בערג און טאהלען און געאטעמט די ווארימע שטראהלען, וועלכע די יונג־אויפשפראצענדע זון האט געשפרייט איבער איהר און אין איהרע טיעפענישען.

עס איז קיין איין בוים, איבער בארג און פלאכע, נישטא.

ליגט זיך דער פויגעל אין די טיעפע גראזען און זינגט זיין מארגענ־ליעד צו די בערג און די בערג, מיט זייערע ווייסע שארפע שטיינער אויף די שפיצען, קוקען אוים ווי געטער אין פערלמוטערנע קרוינען.

אפגעזונגען פליהט דער פויגעל ארוים פון טיעפען גראז צו דעם צואקערטען שטיק פעלד, און נידערט אלע רגע ארונטער און שטעלט זיך אוועק אט אויף א הארטען, ניט צוקלאפטען שטיק ערד, און אט אויף א צומאלענעם שטויביגען ארט, קוקט זיך ארום פון אלע זייטען, געפינט א קערענדעל, פיקט דאס אויף מיט זיין שנאבעל, קוקט זיך נאכאמאל אום, און האוי־פף!

און פון יענער זייט צואקערטען פעלד שטעהען אין לאנגען קנויטשענ־דיגען שטח יונגע, מוטהיגע ברויטען, דונקעל־גרין זיינען זיי און שטרעקען זייערע שארפע שפיצעלעך צו דער הויך, ווי זיי וואלטען זיך ציהען צו כאפען א שטראהל פון דער זון.

און מיט וועגען קרומע און מיט פעלדער אנגעטויעטע שוועבען ביי־נאנד דבורה און דער פעדר־יונג, אזוי נאהענט איינס ביי דאס אנדערע, אז עס זעהען זיך נאר די צוויי קעפ פון זייערע פערדלאך.

ער דערפיהלט איהר יונגען פרישען אטעם און עס פערשמעקען איהם איהרע וואיבע האאר.

זי כאפט זיך אן מיט איהר רונדען דונקעלען הענטעל אין זיין מאסיוועז שטארקען ארעם. פון זיין הויכער, שטארקער ברוסט געהען אויף און אפ אזוינע פלאמען, און זי אטעמט זיי איין אין זיך. ער טוט א כאפ איהרע פינגערלעך צו זיין מויל און קושט זיי.

זי לאזט ארויס די ליפּעס פון איהר לינקער האנד און וויקעלט זיך אין ארום זיין האלז

זיינען די פערדלאך שטעהן געבליבען.

דבורה האט זיך אוועקגעבויגען פון יונג און בעפעהלט:

— איך וויל גרייזאלעך!

פלינק ווי א הירש איז דער יונג ארונטער פון פערדעל.

אין א ווײלע ארום געבראכט דבורה׳ן א בונט מיט געלענקע, בלויע און פּאמפּ־רויטע בלימלעך

— איך וויל ווייסינקע אויך! — בייזערט זיך דבורה.

— עס איז קיין ווייסע נישטא, טייערע

— ווייסינקע ווייסינקע!

איז ער אוועק איבער׳ן פעלד און געזוכט און געזוכט און גאט גע־בעטען ער זאל איהם צושיקען ליכט אין זיינע אויגען צו געפינען ווייסע קרייטעכער.

האט גאט אין הימעל געהערט זיין געבעט און האט איהם צוגעשיקט ווייסינקע.

איז דער יונג געלאפען און געריסען א בלימעל דא, א בלימעל דארט, און האט געבראכט דבורה׳ן „ווייסינקע, ווייסינקע".

האט דבורה ביי איהם א כאפּ געטהאן די ווייסע קוויטלאך, א בריק געטהאן איהר פערדעל און אוועק געלאפען. און זיך צוריק געקעהרט און וויל ארויפרייטען אויף דעם יונג׳ס געביין.

נאר זי טוט א שטארקען ציה „קייטי׳ן" אויף צוריק און צולאכט זיך:

— האסט גאר קיין מורא ניט פאר מיין פערדעל?

— פאהר אויף מיר ארויף, אויב ווילסט...

דבורה האט פאנאנדערגענומען דעם בוקעט פון די ווילדע קרייטעכער, און זיך גענומען ווארפען די בלימעלאך איינציגווייז דעם יונג אין פנים אריין, אין די אויגען אריין. ער האט זיך ניט געריהרט פון ארט און ניט געפינטעלט מיט די אויגען, און געקוקט אויף דבורה׳ן. — נאך יעדען ווארף טוט זי פלינק א פיהר מיט איהר קליין ווייס־ברוינע פינגערעל איבער דער ברייט פון איהר מויל און ברענגט ארויס א דינעם, געדרעהטען קול...

דער יונג שטעהט און עס רייצט איהם. זיין „רייטעריל" כאפּט אלע

ווײלע אַ קניפּ פון דעם נאַסען גלאַנציגען גראָז, צוקייט עס און קוקט מיט אײן אויג צו דעם יונג.

„קיטי“ וואָלט אויך וועלען אַ קניפּ טהאָן אין טיעפען גראָז, קען זי ניט. יעדען מאָל וואָס זי פערמעסט זיך אײנצובויגען איהר קאָפּ, טוט דבורה אַ ציה די לײצעס. „קיטי“ פערשטעהט ניט פאַרוואָס זי טאָר ניט.

דבורה זאָגט:

— אײזיק, וועסט מיך לערנען ארומרינגלען פערד.

— האַ, גוט. איך וועל דיך לערנען! — ענטפערט דער פערדיונג.

— די פערד זײנען איצט צושפּרײט, עס איז הײס. מיר וועלען זיך בײדע צוטהײלען. איך וועל אַוועק אין מזרח און דו רײט אַוועק אין צפון זײט. און זעהסט יענעם באַרג מיט דעם ברײטען פלאַכען קאָפּ?

— איך זעה, איך זעה — הע! — ציהט דבורה אויס מיט אַ פרײלאַכען נגון.

— איך וועל צוזאַמען ברײנגען אַ גאַנצען ים מיט פערד אַהין צו יענעם באַרג. דאָרטען וועל איך זיך מיט זײ אָפּשטעלען און וועל וואַרטען ביז דו וועסט אָנקומען מיט דײנע פערדלאַך. און אפשר וועסטו וואַרטען אויף מיר. —

— איך אויף דיר! ? — צולאַכט זיך דבורה.

— מ'קען ניט וויסען, ווײל קײן בעזונדער תורה איז דאָס ניט. — געפינסט פערדלאַך, טרײב זײ אויף און ברײנג זײ אַהין אויפ'ן באַרג. נור לאָז פון זיך הערען.

— הו—אַ, הו—אַ! — מאַכט דבורה אַ פּראָבע ווי זי וועט איהם לאָזען וויסען פון איהר קומען מיט די פערד.

אײזיק כאַפּט זיך ארויף אין זאַטעל אריין. מען לאָזט זיך אַוועק, ער אין אײן זײט און זי אין אַ צווײטער. מען בויגט אויס די קעפּ, מען קוקט זיך אָן. און אַוועק!

דער יונג דערפיהלט זיך ווי אַן אָדלער. זײנע פיס ציהען זיך אָן מיט זײערע ברײטע הארטע מוסקולען. ער זיצט ניט אין זאַטעל, נאָר ער שטעהט אין די טרעטערס; זײנע ברײטע גלײכע אַקסלען וויעגען זיך אַראָפּ און ארויף פון איבער דעם „רײטעריל“. מיט זײנע אויגען נעמט ער דורך די גאַנצע לײנג און ברײט פון דעם אידענ'ס פּרײררי. ער איז בײ זיך פעסט, אַז הײנט וועט עס צוגעהן שנעל. ער וועט באַלד

אַ סך פערדלאַך געפינען און מיט זיי אַוועק אויף יענעם באַרג.

ווייסט אַט יענער באַרג וואָס עס וועט היינט אויף איהם פאַרקומען ? !

שטעהן וועט ער מיט זיינע פערדלאַך און קוקען פון באַרג אין אַלע פיער ווינקלען פון דעם ראנדזש, ביז עס וועט זיך אָנהויבען צו מאַהלען פון ווייט א שוואַרצינקער פינטעלע. עס וועט פון פינטעלע ווערען א רייטער. דבורה וועט עס קומען צו איהם. און פון ווייטענס זיך לאָזען צו הערען מיט איהר „הו־א, הו־א !"

ווייסט דאָס אַט יענער באַרג ?

ה.

דבורה איז ארומגעפאהרען אויף דער פרערי און געוואלט געפינען א סך פערדלאך אין איין קופע אין וועלכע זי זאל קענען ארײנדרייטען מיט אימפעט און זיי פערנעמען צו דעם בעשטימטען בארג, וואו דער פערד־יונג ווארט שוין אויף איהר.

אלע מאל האט זיך איהר אונערפאהרען אויג אפגענארט. פון א דונקעלען שטיין, פון א דארען אדער פון א קליין בוימעלע אין א טאהל, איז ביי איהר ארויסגעקומען א פערד. זי פלעגט אהין שנעל צופאהרען, דערזעהן איהר טעות און זיך צולאכען.

צומאל האט זי אנגעטראפען א פערד אדער צוויי, און זיך ניט אפגעשטעלט — זי וויל א ים מיט פערדלאך.

זי וועט שוועבען מיט א סך פערדלאך, און אין דער פרייער, ברייטער פרערי וועט אפקלינגען איהר „הו־א", און זי וועט נאך צולאזען איהרע האאר און זיי וועלען פליהען ווי זיידענע טיכלאך אין דער לופט... זי וועט טאן ווי זי וועט וועלען.

ביים אנקעל אין הויז איז איהר גוט, אבער עפעס איז דארט איינג...

גאנצענע טעג איז זי פערנומען מיט הויז־זאכען און מיט אנדערע קלייניגקייטען.

איינמאל א וואך נעמט מען זי מיט אין שטעדטעל אריין.

אויך מיר א שטעדטיל! עס שטעהען עטליכע הייזער אין איין שורה און קענען איבער די הייזער די באהן־סטאנציאן. נאך דער סטאנציאן שטעהען דריי הויכע פיער־עקיגע שפייכלער פאר די ברויטען פון די ארומיגע פעלדער. עס איז דא איין שפייז קראם, וואו מען בעקומט פון א ציבעלע ביז איין אקער אייזען. און דארט שטעהט א הויכע דארע בלאנדינקע און תמיד שמייכעלט זי צו דיר און לאכט.

כאטש דבורה האט אליין אויך ליעב צו לאכען. — אפט קלויבט זי אוים א צייט ווען איהר מוהמע שטעהט פערטאן אין קיך און זי לויפט ארויין און לאזט ארוים א הויכען: הו—א—הו—א!

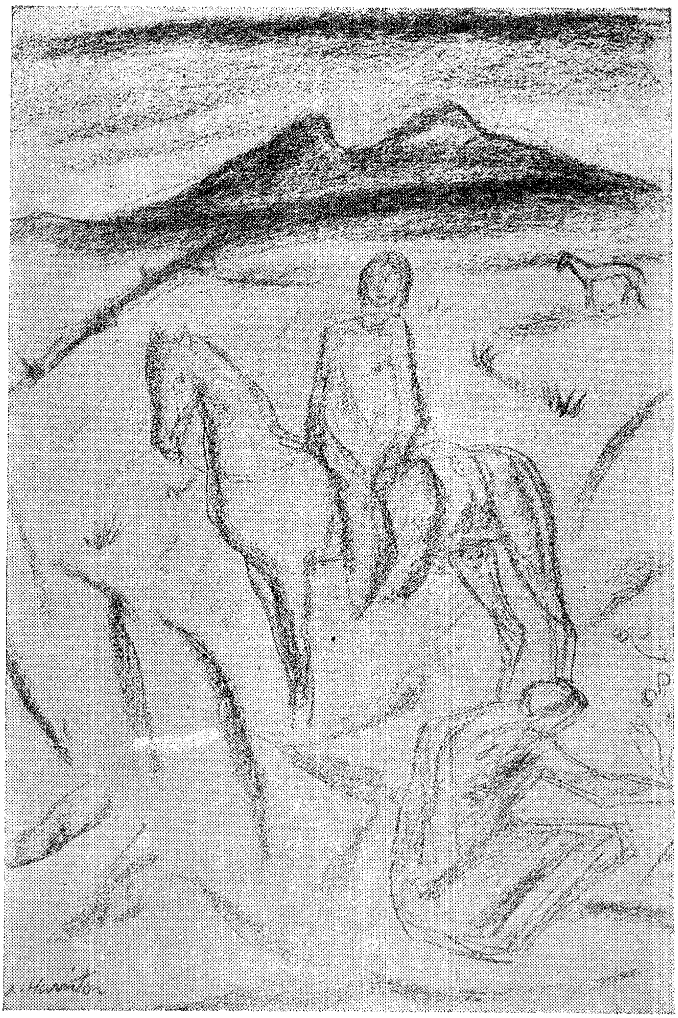

די מוהמע דערשרעקט זיך און שרייט אויס מיט א קוויטש:
„אוי, וועה איז מיר, ניט!“
און נאכדעם לאכען זיי ביידע שעה'ן נאכאנאנד.
און ערשט ווען די מענער קומען פון דער ארבייט, ווערט שטיל אין הויז.
שטיל, רוהיג און איינג.
דער פערדיונג פערצעהלט נאר פון פערד:
„האט זיך א צוויי־יאהריגער בראנקא צואווילדעוועט אין דער „קארעלל“ און האט געוואלט אריבערשפרינגען דעם הויכען פלויט און איז געבליבען שטעקען מיט זיינע פאדערשטע פיס אין זוים פון פלויט. האט ער, דער פערדיונג, מיט א הויכען פלאקען איהם ארויסגעהויבען פון דארט איינער אליין...“ גיט דער אנקעל דערביי א קורצען ניט־פער־שטענדליכען ברום און זיי צושמייכלען זיך ביידע.
איין אנדערשמאל, דערצעהלט דער פערדיונג, ווי ער האט רייטענדיג אין פעלד דעם פריהמארגען, געפונען די אדער יענע קליאטשע מיט דעם לאנגעכיגען נארישען קאפ מיט א קליינטשיגען רויטען לאשעקעל. דאס לאשעקעל האט געהאט א ווייסען פאסיקעל אויף זיין פנים'ל, און ווי די קליאטשע האט זיך אוועקגעשטעלט מיט איהר גרויסען לאנגען קאפ, ווען זי האט דערזעהן דעם פערדיונג צוקומען נאהענט, איבער'ן לייטער, און געבריקעט מיט איהרע הינטערשטע פיס.
— א גוטע מוטער, אט די יעטטי, — האט דער אנקעל פיעל־בעדייטענד אנגעמערקט, — יעטטי איז א גוטע מוטער!
א גוטע מוטער — טראכט זיך דבורה — „קיטי“, האסטו אויך גע־האט א גוטע מוטער?...
דבורה בעקומט פלוצים ליעבע צו איהר „קיטי'ן“, וועלכע טראגט זי איבער איהר אנקעל'ס פעלדער.
און זי טוט איהר א דוצקע מיט איהרע קליינטשיגע פיסעלעך אין די זייטען אריין. און „קיטי“ צויאגט זיך שנעלער, און איהרע דיניגקע פיסעלעך צייכענען אויס איבער די גראזען ווילד־געדרעהטע בילדער.
דבורה האט דערזעהען א קאפ פון א פערד מיט אנגעשטעלטע צוויי אויערען. זי האט פערדרעהט „קיטי'ן“ אין יענער ריכטונג און — אט איז עם!

זי איז צוגעריטען אין טהאָל.

צווישען א ברייטען פלאַכען פעלד און א הויכען משופּעדיגען און לאַנגען בארג, זיינען מאַקע געוועזען א סך פערד. זיי האָבען אָנגעשטעלט זייערע קלוגע אויגען צו דבורה׳ן און זיך אַלע געטאָן א לאָז צו איהר.

דבורה איז פערשעמט געוואָרען ווי א זינגערקע, ווען זי קומט ארויס צום ערשטען מאָל פאר א גרויסען עולם.

„קיטי״ איז געבליבען שטעהן.

אלע פערדלאך האָבען זיך צוזאמענגענומען אין א קרייז און גענומען שמעקען צו „קיטי׳ן״. אייניגע האָבען געפּרובט א שנאָרך טהאָן צו דבורה׳ס פיס, און באַלד אוועקגעכאַפּט די קעפּ און זיך פערדרעהט אין א זייט און צוריקגעקומען און ווייטער געקוקט אויף דעם „נייעם״ רייטער.

דבורה איז אזוי פערכאַפּט געוואָרען, אז זי האָט פערגעסען אין דעם צוועק פון איהר קומען אהער. און זי האָט אָפּגעלאָזט די לייצעס פריי. און אָנגעהויבען שטעקען איהרע קליינע ברוינע הענד דאָס צו איין און דאָס צו איין אנדער פערדעל. און זי האָט צו זיי אָנגעהויבען ריידען און מאַכען חנ׳דלאך. און מיט אַמאָל האָט זי גאָר א מאַך געטהאָן מיט איהרע הענטלאך און אויסגעשריען:

— „באָ—אָה—אָה!!״ —

דער קרייז פערד איז זיך פון איהר האַסטיג צולאָפען, ווי איבערגע־שראָקענע פויגעלעך, און זיי זיינען אוועק פון איהר מיט א שווערען, טומעלדיגען גאַלאָפּ.

און „קיטי״, פיהלענדיג זיך פריי אָהן לייצעס, האָט זיך אויך דער־שראָקען און געטאָן א הויכען שפרונג מיטביידע הינטערשטע פיס, ארונטערגעוואָרפען דבורה׳ן איבער איהר קאָפּ, און איז אוועק איבער דעם פעלד נאָך די איבעריגע פערד, און געשלעפּט הינטער זיך, אויף א קליינעם שטח, די בלאַס־צושראָקענע דבורה.

דבורה איז געבליבען ליגען מיט אויסגעצויגענע הענד, אין דעם טיעפען, ווייכען גראָז.

„קיטי״ איז אוועק. וואָס מעהרער די זאַמעל־טרעטערס האָבען איהר געקלאַפּט אין די זייטען אריין, אַלץ שנעלער איז זי אנטלאָפען, אַליין ניט וויסענדיג וואוהין. די לייצעס האָבען זיך געשלעפּט פאר איהרע פאָדער־

שטע פּיס. האָט זי איהר קאָפּ אינסטינקטיוו באַלד אין דער הויך אויפ־געהויבען.

די איבעריגע פערד האָבען געקוקט צו „קיטי'ן", און דער קלאַנג פון די זאָטעל־טרעטערס, און דאָס זאָטעל אָהן אַ רייטער האָט זיי נאָך מעהר געשראָקען און אײנגאַנצען די פרערי ווילדקייט האָט זיך אין זיי אויפ־געכאַפּט, און אַ ווייסער שוים האָט זיך בעוויזען אין זייערע מיילער און אויף זייערע גלאַנציגע קערפּערס.

זיי האָבען זיך געטראָגען אין אַ פאָרמע פון אַ מחנה ווילדע גענז, ווען זיי פליהען איבער פון איין אָרט אין אַ צווייטען: — אָט זיך צוזאַמענגעצויגען אין אַ געדיכטען רינג און אָט זיך צושפּרייט.

„קיטי" האָט זיך דערמאָנט אין דער מילך, וואָס איהר מוטער האָט איהר זויגען געגעבען אויף די דאָזיגע פעלדער. און אַלע וועגלאַך און שטעגלאַך זיינען נאָך נים פערווישט געוואָרען פון דעם אידענס פרעררי. און זי האָט געיאָכצעט מיט פרייד און איז געשפּרונגען אויף פּאַראויס און זיך צומאָל אַ דרעה געטהאָן מיט איהר פּנים קעגען די פערדלאַך און געטאָן אַ טאַנץ אַזש די זאָטעל־טרעטערס זיינען זיך צוזאַמענגעקומען אין דער לופטען.

זיינען זיי אַזוי געלאָפען, ביז זיי זיינען געקומען צום טייכעל. זיינען אַהין אריין, און אַלע מיט אַמאָל ווי איינער, געבליבען שטעהן אין אַ טיעפען אָרט. דאָס קאַלטע וואַסער האָט אָבגעקיהלט זייערע הייסע קער־פּערס און זיי האָבען זיך אָנגעקוקט איינער דעם אנדערען. און פון איינעם צום אנדערען געגאַנגען און נאָכגעשמעקט. און אַז מען איז צוגעקומען צו „קיטי'ן", האָט זי זיך טרויעריג מיט די אויגען געבעטען, און יענע האָבען געשמעקט צו דעם זאָטעל און עס געפּרובט בייסען.

באַלד אָבער האָט איינער פון די פערד מיט זיין עק אַ פּאַטש געטאָן אין וואַסער אריין. עס האָט אַ הויפען מיט דריבנענקע טראָפּענדלעך וואַסער זיך צושאָטען איבער אַלע פערד און זיי האָבען זיך ווידער דער־שראָקען, זיך אַ לאָז געטאָן פון טייכעל און אוועק מיט די פעלדער, זיי זיינען געלאָפען איבער טאָהל און בארג און געקומען צום ברעג פון דראָטענעם פּלויט און צוריק מיט אימפּעט זיך אוועקגעלאָזען איבער די פעלדער מיט לאַנג אויסגעצויגענע העלזער און אויסגעשטרעקטע עקען.

גוט האָבען זיך געפיהלט די פערד ביי הערר גאָלדענבארגען אויפ'ן ראַנדזש.

דורך זיין מיה פלעגען די יונגע געבוירען ווערען אין משך, פון אָנפאנג ביז אין מיט-זומער, דעמאָלט ווען די „מאמעס" מיט די „קינדער" קאָנען ארומלויפען אויף דער פּרערי און געניסען פון די שעהנסטע גראָזען, און נים ווייסען פון קיין זאָרג.

און צו ווינטער אנטווינט גאָלדענבארג די דאָזיגע „קינדער" פון זייערע „מוטערס" און נעמט זיי אריין אויף איבער-ווינטער אין א גרויסען שטאהל, וואו ער האָט פאַר זיי אָנגעגרייט גוטע, פרישע „טהימאָטי"-היי.. און טאָג איין טאָג אוים קומט ער צו זיי, אין רעגען און שנעע, כדי אליין מיט זיינע הענד, איטליכען א טעפעל האָבער איינצוטהיילען.

די קליינוואַרג שטעהען דאַן ביי די לאנגע פיערעקיגע קאסטענס, וואָס ארום די וואנד פון שטאהל, און הערען זיך איין אין דער ווינטערדיגער שטומער לופט צו קומט נים זייער שפּייזער.

און אז גאָלדענבארג צועפענט די שווערע טירען פון שטאהל, און א כוואליע ווייסע לופט רייסט זיך אריין אין האלב-דונקעלען שטאהל, טוען אלע מיט אמאָל זיך א לאָז צו איהם.

און איינטהיילענדיג זיי דעם טעפעל האָבער, גלעט ער יעדען פון זיי. דעם ביים האלז, איין אנדערען איבער'ן פּנים'על, און האָט זיי תמיד עפּעס נוטעס און מונטערעס צו זאָגען, כאָטש איהם דאכט זיך אלע, אז די „קינדער" וואקסען נים.

ערשט ווען עס קומט דער פריהלינג און ער לאָזט זיי ארוים אויף דער פּרערי צו „איינענע קעסט" (ווי ער פלעגט דאָס אליין אָנרופען), ערשט דאַן דערזעהט ער אז זיי זיינען אויסגעוואקסען.

אין דעם קומענדען ווינטער לאָזט ער די קליינע, גלייך מיט די גרויסע, אויף דער נאקעטער פּרערדי.

מיט'ן אָנקומען פון ווינטער, נעהמט ביי די פערד וואקסען אזא לאנגע האָאר, צו בעשיצען זייערע ביינער פון קעלט. און צום זומער בייטען זיי איבער די לאנגע האָאר אויף א דינעם, סאמעט-גלאַטען פעל. און אויך אין דעם העלפט זיי הערר גאָלדענבארג. — אין די פריהלינג-טעג שפּרייט ער פאַר זיי יעדען טאָג אוים ניט געדראָשענעם האָבער

צווישען די בערגלאך אין טאהל, וואס איז פון ווינטען געשיצט, ווייל קאלט און ווינטיג זיינען די פריהלינגען אין דער ווייטער וועסט, קייען די פערד דעם ניט נעדראשענעם האבער, טרייבט דאס כח אין זייערע ביינער, און זיי ווערען גלאטער און שעהנער.

גוט איז די פערד ביי העדר גאלדענבארג.

ו.

בייט אידען, הערר גאָלדענבארג, אין הויז ווייסט מען נאָך פון גאָרניט.

עס איז געוועזען דער צאָהל־טאָג און א גאַנצען אין דער פריה און פארמיטאג זיינען אָנגעפאָהרען די גרינע גרויסע און לאנגע וועגענער, מיט די קיילעכיגע אויסגעפוצטע קליינע פערדלאך, און זיך אויסגעשטעלט ביים לאנגען, שטארקען באלקען, וועלכען דער איד האָט אויפגעבויט צוליעב דעם, אז די פארמערס זאָלען אין צאָהל־טאָג קענען צובינדען זייערע פערדלאך

איינינע זיינען שוין געוועזען אין הויז און זיך צורעכענט און בע־צאָהלט דעם אידען פאר זיינע גוטע קליינע פערדלאך, און דערביי געהאלטען אין איין לויבען זיך אליין, ווי גוט זיי קענען צוימען א יונגע בראָנקאָ, און עס איז טאקע דעם הערר גאָלדענבארג'ס גוטע, בלוטיגע פערדלאך.

א טהייל זיינען געשטאנען אין דרויסען ביי א וואָגען אין א קרייז און געשמועסט, און ווען עמיצער א נייער איז צוגעקומען, האָט מען איהם „געשעקט הענד", און מיט א מאָדנעם פריילינען געפיהל און אלע מיט אמאָל האָבען תמיד אויסגעשריען צו דעם נייעם צוגעקומענעם:

— „שטעק" הענד!...

מען איז אָפּגעפאָהרען און מען איז אָנגעקומען.

אלע מיט א גרינעם לאנגען וואָגען, פון פאָרענט מיט א הויכען זיצ'ן אויף שפרוזשינעס און א לאנגען שווארצען בייטש.

און קינדערלאך האָבען די פארמערס אָנגעבראכט, וועלכע זיינען געזעסען אין די טיעפע גרינע וועגענער און ארויסגעפיפּצט מיט די שטרויענע קאפּעלושלאך, מיט רויטע סטענגעס, אויף דעם הערר גאָלדענ־בארג'ס גרויסען גוט. צומאָל האָט א פאָטער געגעבען צו זיין. קינד א „בעלייכטונג" איבער דעם אלעמען וואס הייסט גאָלדענבארג'ס גוט.

האָט מען די קינדערלאך ביי די וועגען געלאָזען, און אליין איז מען

אריין דורכ'ן אפענעם טיר פון קיך אין הויז אריין, די חיטלען א ווארף געטאן אין א ווינקעל און געזאגט פריילאך און גוטמוטהיג:

— גוטערמארגען, פרוי גאלדענבארג!

פרוי גאלדענבארג, א קרעפטיגע מיטליאחריגע רונדע אידענע, מיט פערפלאמטע, צוויק־רויטע באקען, פון א מיטעלען וואוקס, מיט א הויכער ברוסט און רונדע, דיקלאכע הענד, איז געשטאנען ביי דער קיך־ארבייט. איהרע הענד זיינען ביי דער ארבייט געוועזען אפגעדעקט, און האבען פון אקסעל ארונטער צו די פלאמען, זיך געוונדעלט אלץ דינער און שמאלער. און איהרע גאר קליינע פינגערלאך האבען ניט הארמאנירט מיט איהר גאנצען אויסזעהן. זי האט פערמאגט מאט־שווארצע אויגען און א ים מיט האאר אויף איהר שעהנעם קאפ. די האאר זיינען געוועזען דורכגעשפרינקעלט מיט גרויליכע פעדעמלאך און פארקעמט אין א שווערען קיילעכיגען קוגעל אויף הינטען.

זי איז געשטאנען ביים ווייסען הילצערנעם קיכענטיש, געטאן איהר ארבייט, געטראכט פאר וואס זי האט דבורה'ן היינט, אין צאהל־טאג, נעלאזען ארויסרייטען...

און ווען עמיץ איז אריין און געזאגט „גוט־מארגען, פרוי גאלדענבארג", האט זי לייכט א דרעה געטאן מיט איהר שטאלצען קאפ, און מיט א פארנעמליכען שמייכעל געזאגט:

„גוטען מארגען, גוטען מארגען!" — תמיד איבערחזורענדיג איהר גוטענמארגען און פלעגט נאך צומערקען:

איינעם:

— צוליעב אייך, הערר, איז היינט אזא שעהנער טאג.

איין אנדערען:

— בין היינט גרינעם ארבעס געגאנגען אנקלייבען, האט גאט געגעבען א שעהנעם טאג.

אינוויינג, אין דער גרויסער שטוב, וואס האט אויך געדיענט פאר איין עסצימער, זיינען אלע געזעסען און געגרויכערט און גערעדט.

הערר גאלדענבארג איז געוועזען פערנומען אין זיין שרייבצימער, פון וועלכען עס איז געוועזען איין אפענער טיר אין גרויסען צימער אריין. און ער איז ביים טישעל געזעסען קעגענאיבער דער צועפענטער טיר אזוי, אז ער האט געקענט ריידען מיט אלע אין דער גרויסער שטוב און עס זאל

הייסען אז ער זיצט צווישען זיי. כמעט יעדער בעזונדער פלעגט זיך אויפהויבען שווער און אריין געהן צו איהם, ווי אין א בעזונדערן חדר'ל, און מיט איהם, ווי אויג אויף אויג, זיך צו־געזעגענען.

און אז אלע האבען זיך צורעכענט, האט זיי הערר גאלדענבארג איינגעלאדען צו בלייבען אויף מיטאג. אויף פרוי גאלדענבארג'ס אנבייסען האט מען זיך ניט געלאזען קיין סך בעטען. מען האט זיך איינגעוואשען די הענד און פנים'ער, פארקאמט די האאר פון קאפ, און פרוי גאלדענבארג האט זיי ארומבעזעצט דעם לאנגען, פיער־עקיגען טיש, עלטער נאך עלטער. און הערר עלקינס, א נארוועג, וואס איז געוועזען דער ערשטער נאהענטער שכן, האט געהאט דעם חלק צו זיצען אין דער לינקער זייט פון הערר גאלדענבארג. אין דער רעכטער האנד איז געוועזען דער פרוי גאלדענבארג'ס ארט, נאך א ליידיגע. זי האט מיט א פער־פלאמטען פנים אנגעהויבען צו טראגען צום טיש פון אלעס וואס זי האט אנגעקאכט און אנגעבאקען.

און אזוי ווי דער טיש איז געוועזען באזעצט ארום און ארום, האט מען אין דבורה'ן מיט דעם פערדיונג פערגעסען.

נאכ'ן עסען איז דער בעל הבית פון הויז דער ערשטער אויפגעשטאנען פון טיש. נאך איהם — די אלע געסט, און אלע האבען זיך מיט א גערודער צוזעצט ביי דער וואנט אויף בייינקלאך. גאלדענבארג האט אנגעפילט זיין פופקע און פעררויכערט, ארויסלאזענדיג געדרעהטע וואלקען רויך. די געסט האבען געטאן דאס אייגענע, און די גרויסע שטוב האט זיך גענומען אנפילען מיט רויך.

פרוי גאלדענבארג האט פערנומען פון טיש די געשיר און פערמאכט די טיר, טראכטענדיג:

— שוין! די מענער האבען זיך צורויכערט.

ביי די מענער האט זיך שנעל פערבונדען א שמועס. מען האט גערעדט וועגען די פרייזען פון ברויטען אמאל און היינט. מען האט גערעדט וועגען פעלדער און אויך פון אייניגע לאקאלע אנגעלעגענהייטען.

— האט איהר געזעהן מיין אלפאלפא? — פרעגט הערר גאלדענ־בארג, — א טייערע גראז איז עס... איינמאל פערזעעט און עס וואקסט אליין פון זיך צוואנציג יאהר.

— וואו, דאָרטען אויף דער פלאַכע אין דרום זייט פון „קארעלל"?
— פרעגט איינער פון די געסט.
— הא, הא, — שאָקעלט הערר גאָלדענבארג מיט זיין קאָפּ. — עס איז מיר אָנגעקומען זעהר שווער. אָבער איצט האב איך עס. דאָס גראָז איז צוואנציג מאָל בעסער פון אָלע אנדערע גראָזען.
— צוואנציג יאָהר וואקסט עס פון איינמאָל פערזעען?!
— יעס, סירר! איך האָב עס עטליכע מאָל געפּרובט אויף אנדערע פּלעצער און עס האָט ניט אָנגענומען. איצט אָבער האָב איך געפונען א גוט שטיק ערד פאַר מיין אַלפאַלפאַ.
— איז עס גוט פאר פערד?
— א פראגע? איך דיינק נאָר פאר מיינע יונגע יאָהרינגע פערדלאַך וועל איך געבען אַלפאַלפאַ, זיי זאָלען וואקסען בעסער.
מען איז געזעסען און געלאָזען דיקע וואָלקען רויך און מיט הכנעה זיך איינגעהערט אין דעם אידען'ס רייד, ניט ווייל זיי זיינען איהם שולדיג געווען, נאָר ווייל עס איז געוועזען א נייע תורה פאר זיי: „גראָז וואָס וואקסט צוואנציג יאָהר פון איינמאָל פארזייען".
עס זיינען דאָ געוועזען קינדער פון פעלקער, וועלכע האָבען געהאַט דעם זכות צו האָבען אייגענע לענדער און ערדען. די ערד האָבען זיי ליעב פון דור דורות. און זיי הערען זיך איצט איין צו די רייד פון הערר גאָלדענבארג, וועלכער איז פון ערגעץ געקומען צולויפען, וואו ער האָט קיין ערד ניט געהאַט און אפילו ניט גע'חלום'ט צו האָבען; זיי הערען איהם אויס און בעוואונדערען איהם.
נאָר איינער איז דאָ געווען — הערר עלקינס — דער נאָהענטסטער שכן, וואָס האָט ניט געוואָלט זיך איינהערען אין גאָלדענבארג'ס רייד.
ער האָט זיך אויפגעהויבען פון פּלאַץ, עפּעס אָפּגעמורמעלט איין ענטשולדיגונג, און איז אוועק אהיים. ער איז אהיים געגאַנגען צו־פוס. דאָס איז ביי איהם געווען א געוואָהנהייט. און געהענדיג, האָט ער פיעל געטראַכט וועגען גאָלדענבארג'ען, דעם אידען, מיט זיין אַלפאַלפאַ.
און עס איז אויפגעשוואומען ביי איהם אין הארץ א מאָדנער געפיהל צו זיין אידישען שכן און צו זיין איינגעפונדעוועטער היים. עלקינס האָט אויך געהאַט א גוטע היים. ער איז געקומען אין דער ווייטער וועסט פריהער פאר גאָלדענבארג'ען. עס איז אָבער געוועזען ניט דאָס... נאָך

מעהרער, ער עלקינס, האָט זיינע אייגענע צוויי זיהן, און אז מען דאַרף נויטיג אַ צוואַק, מוז מען אַרומזוכען אין אַלע קאַמערען און מען געפינט ניט. מען ווייסט אז עס איז ערגעץ דאָ צוועקעס, אָבער מען קען זיי ניט געפינען.

— און ביי דעם אידען גאָלדענבאַרג שיינט אַלעס. און אַ יעדער זאַך האָט איהר פּלאַץ, — טראַכט עלקינס מיט פערדרוס.

אַ פּאָר יאָהר נאָך הערר עלקינ׳ס בעזעצען זיך דאָ אין דאַקאָטאַ, איז זיין גוטע, פרומע ווייב ביי איהם אוועקגעשטאָרבען, און ער איז געבליבען מיט זיינע צוויי בחורים: דער עלטערער הענריק, איז פון דעמאָלט פער־בליבען דער הויז־מענש, דער קיך־מענש; דער צווייטער, יאָהאַן — אַ פרייער פויגעל — ניט אין הויז און ניט אין פעלד. תמיד לויפט ער אַרום אויפ׳ן פערדעל און דער טייוועל ווייסט איהם, וואו ער גיט אוועק זיינע טעג....

דער אַלטער עלקינס גיט זיך שטענדיג אָפּ מיט זיין פעלד־אַרבייט, און ער ווייסט, אז אהיים קומענדיג ,וועט ער שוין געפינען פאַרטיג זיין מאָהלצייט. הענריק איז אַ גוט קינד.... ער קאָכט פאר איהם אָן אַ סך בולבעס מיט חזיר שמאַלץ, און יאָהאַן העלפט איהם בלויז ווען ניט ווען אין פעלד. צו די חזרים אין שטאַהל לאָזט דער אַלטער עלקינס יאָהאַנען ניט צו, ווייל ער בריקעט זיי אין בויך אריין. און אז אָך און וועה איז צו דער אַרבייט וואָס יאָהאַן טוט שוין אמאָל אין פעלד! ס׳פערדעל מוז שטענדיג שטעהן אָנגעגרייט מיט דעם זאָטעל און וואַרטען אויף איהם ביים וועג. דאָס קאָפּעלושעל טראָגט ער אויף אַ זייט און תמיד טוט ער זיין אַרבייט אין העניטשקעס.

דער אַלטער עלקינס קאָן ניט צוקוקען אזאַ אַרבייט.

נאָך פון זיין אַלטער היימאַט איז ער געוואָהנט אַרויסצובעקומען דאָס שטיקעל ברויט מיט די הוילע פערשטיינערטע הענד. און דאָ, אויף די ברייטע און ווייטע פּרעררים קען ער זיך ניט צוגעוואָהנען צו אַנדערע וועגען.

ער, עלקינס, האָסט מאַשינען... ער נעהמט וואָס מעהרער צו־פּוס, אפילו נאָכ׳ן אַקער־אייזען, וואָס איז געמאַכט געוואָרען צו פאָהרען מיט איהם.

און אין פריהלינג — יאָהאַן בעשליסט זיך אויסצוהעלפען זיין

פאַטער. ער שפּאַנט איין זייערע פיער פערציראַנער פערד אין דעם בערערעלטען אַקער, וועלכער שניידט דריי פאַכען מיט איין גאַנג, און ער לאָזט געהן די פערד געלאַסען און גלייך מיט דער גאַנצער לייננ פון פעלד. ער זיצט זיך אויפ'ן זיטץ, און שטיל און רוהיג קוקט צום פאָרענט, אז דער דישעל זאָל זיין אין אַ גלייכע ליניע מיט דעם מיטעלסטען פאַך פון דער נאָר וואָס איבערגעקעהרטער ערד. שטעלט זיך ביים זוים פון פעלד דער אַלטער עלקינס און בעקוקט זיין יאָהאַנען, וואָס זיצט זיך מיט דעם ברייט־ברימיגען ווייסען קאַפּעלוש, און אין האַרץ ביי איהם פלאַ־קערט אויף אַ פערדרוס צו דעם טייוועל, וואָס האָט די מאַשינען אויס־געטראַכט.

ער האַסט זיי, די מאַשינען... און הערר גאָלדענבאַרג האָט זיי ליעב...

יאָהאַן האָט אויך ליעב מאַשינען. ווי ער זיצט זיך אויף דעם אַקער, דאָס דייצט ער זיך מיט מיר, דער טייוועל!

אַזוי טראַכטענדיג, איז זיך דער אַלטער עלקינס אָנגעקומען ביז צום זוים פון זיין פעלד, איבער וועלכען זיין זוהן, יאָהאַן, האָט טאַקע גראַד איצט מיט'ן אַקער געשניטען לאַנגע שוואַרצע פאַסען. אָט איז אַ מעסער פון אַקער אָפּגעשפּרונגען פון דער ערד. יאָהאַן קימערט זיך ניט. אַרויס־געשטויסען, און פערפאַלען... לויפט ער, דער אַלטער, אַנטקעגען. זיין האַרץ זידט מיט האַס, און ער צושרייט זיך אויף יאָהאַנען:

„זיצט זיך ווי אַ קיסר אויף זיין טהראָן!...“

און ער כאַפּט אַרויס פון יאָהאַנען די לייצעס. זיין זוהן שפּרינגט אַרונטער פון אַקער־זיטץ. דער אַלטער עלקינס פערגינט זיך ניט צו זיצען, נאָר ער נעמט טרייבען די פערד מיט האַסט און שפּרייזט פון הינטער דעם אַקער.

און די פערד ווייסען ניט וואָס פריהער צו טאָן: צו זאָלען זיי געהן פאָרווערטס, צו זאָלען זיי דאָ אַ דרעה טאָן אויף צוריק.

יאָהאַן בעמערקט עס און טוט אַ שמייכעל:

— דער אַלטער שטופּט דעם אַקער מיט זיין ברוסט!...

און ער רופט זיין אָנגעזאָטעלטען פערדעל צו זיך. דאָס פערדעל קומט צולויפען. ער כאַפּט זיך אַרויף אין זאָטעל אַריין און פליהט אוועק מיט אַ סקאַסנער ליניע צום וועג, און אַ זייל פון שטויב בלייבט הינטער איהם. דער אַלטער האָט געענדיגט דעם וועג, אַרונטער געגאַנגען נאָך אַמאָל

צוויי און צוריק געקומען צום ברעג, וואו דער וואָגען איז געשטאַנען. ער האָט אַ קוק געטאָן צו דער זון.

— שוין צייט!

ער הויבט אַרויס די אַקער־מעסערס פון דער ערד זעהר הויך, און פאָהרט צו ביז דעם וואָגען, וואָס שטעהט אין אַ זייט פון פעלד, נעמט אַרונטער די צוימען פון די פערד, און ביים אויפבינדען פון די לייצעס שילט ער זיין זוהן יאָהאַן, וועלכער מאַכט זיינע אייגענע קניפּען...

נאַכדעם בלייבט דער אַלטער שטעהן אַ ווײַלע, קוקט מיט זיינע פערגאַסענע גרויע אויגלעך אויף דעם דריי־פאַכיגען אַקער, וועלכער איז אויסגעגאָסען פון שטאָהל. איהם קומט אַרויף אויפ'ן געדאַנק דער אַקער ביי זיין פאָטער אין דער אַלטער היים. געמאַכט איז ער געוועזען פון האָלץ און נור אַ שטיקעלע אייזען ביים שפּיץ פון מעסער. עס איז געוועזען לייכט אַי פאַר דער בהמה אַי פאַר'ן מענשען. היינט האָבען די טייוואַלים אויסגעטראַכט אַ מאַשין, וועלכע פיער פערד שלעפּען שווערליך, און דו זיצט זיך אויפ'ן זיטץ ווי אַ קיסר...

און זיין זוהנדעל, יאָהאַן, רעדט איהם נאָך צו, אַז ער זאָל קויפען אַ גאַזאָלין מאַשין מיט צעהן אַקער־מעסערס. ניין, דאָס פועלט ער ביי איהם ניט. דאַן וועלען אַי דער מענש אַי די בהמה ניט האָבען וואָס צו טאָן... דער טייוועל וועט שוין פאַרזאָרגען אַלעס... אָבער גענוג. היינט האָט ער דעם אידען אָפּגעצאָהלט די לעצטע שולדען; מעהר וויל ער מיט איהם ניט האָבען צו טהאָן. נאַ דיר נאָך אַ נייע זאַך — אַלפאַלפאַ! ניין. גענוג מיט די טייוועלשע אויסטראַכטונגען!

ווער ווייסט, וואו מען וועט אונז נאָך אוועקשלעפּען....

צוערשט, ווען דער איד גאָלדענבאַרג איז אַרונטערגעקומען אין דער ווייטער וועסט, פלעגט ער איהם זעהר אַכטען. איהם העלפען מיט ראַטה און טהאַט. דער איד האָט איהם צוריק אָבגעדיענט. מען איז געוועזען שכנים, און ער איז אַ געזונטער אַרבייטער, דער דאָזיגער איד... אָט זיינען דאָרט זיינע פעלדער מיט ברויטען און פערזייטע גראָזען — דער איד איז אַ ווירטה!

אָבער פאָרט אַרונטער פון וועג — האָט שוין פלעה אין דער נאָז — „אַלפאַלפאַ"!...

און מאַכט די יונגע שנעקעס אונזערע פאַר טויגעניכטסען....

ז.

יאָהאַן עלקינס פלעגט אמאָל, אין אַ שבת, הערר גאָלדענבארג׳ס רוהע־טאָג, קומען צו־רייטען, איבערלאָזען זיין פערדעל פאר׳ן הויז, און אָפזיצען מיט דעם אידען לאַנג.

ער פלעגט זיך דאָרט גוט אָנלעזען אין די זשורנאַלען און ציימונגען, וועלכע דער איד פלעגט האָבען פון פערשיעדענע ערטער.

נאַכדעם אַהיים קומען און תמיד עפּעס נייעס ברענגען זיין פאָטער.

— פוילענצער, ווי דו, האָבען ניט וואָס צו טאָן און טראַכטען אויס נייעקייטען... — פלעגט דער אַלטער עלקינס אויסהערען און זיך בייזערען. אָדער ער פלעגט אַזוי זאָגען צו יאָהאַנען:

— האָסט זיך שוין ווייטער מיט עפּעס אָנגעשמעקט ביים אידען...

און דאָס וואָרט „אידען" האָט ער געזאָגט מיט אַזאַ טאָן, אַז עס האָט געהייסען: מיין פאָטער האָט דעם אידען ניט ליעב געהאַט, און איך האָב איהם ניט ליעב, און דו דאַרפסט איהם ניט ליעב האָבען...

יאָהאַן פלעגט אָבער, טראָטץ זיין פאָטער, ניט נור לעזען די זשורנאַלען, נאָר אויך שמועסען און פערברייינגען ביי הערר גאָלדענבארג׳ען אין הויז.

דער לעצטער האָט איהם כמעט ליעב געהאַט, דעם קלוגען יאָהאַנ׳ען מיט זיינע בלויע אויגען.

און ווען הערר גאָלדענבאַרג האָט דאָס ערשטע מאָל זיך איינגעקויפט אַ שנייד מאַשין מיט אַ בינדער־קאָמבינאַציאָן, האָט ער יאָהאַנען ארויס־געפיהרט און איהם געוויזען די מאַשין און איהם געגעבען צו פערשטעהן ווי די וואַלצען קייקלען אריין די שטרויעלעך, און ווי אינוויינינג איז דאָ צוויי שטאָהלענע הענד וואָס כאַפּען ארום די שטרויעלעך און מאַכען פון זיי אַ בינטעל, און ווי דאַן קומט ארויס פון אַ פלאַץ די נאָדעל מיט׳ן שטריקעלע און פאַרבינדט עס פונקט אין דער מיט, און ווי אַזוי נאָכדעם פאַלט ארויס אַ שטאַרקער סנאָפּ צו דער ערד.

יאָהאַן פלעגט צועפּענען זיין מויל און שלינגען גאָלדענבארג׳ס ווער־

טער, און איהם נאָך מעהר ליעב בעקומען. און זיך פערשילטען פאר וואָס נאָט האָט איהם ניט ארונטערגעשיקט פאר א זוהן צו אזא מאן ווי הערר גאָלדענבארג.

— מיט אייך וואָלט איך אויסגעקומען... — פלעגט יאָהאַן שמייכלען צו גאָלדענבארג'ען. — וואָס ביי מיין פאָטער געהט אוועק און עם ווערט צורינגען, וואָלט איין אנדערער דערפון רייך געוואָרען.

— עך, עך, ווען איך האָב, ברודערעל, א זוהן!....

און ווען דבורה איז ארונטערגעבראכט געוואָרען, פלעגט יאָהאַן קומען צורייטען אָפטער.

און צוליעב דבורה'ן און צוליעב זיין ריטערליכקייט, פלעגט ער אָפט א העלף טאָן גאָלדענבארג'ען. און פרוי גאָלדענבארג האָט גאָר ביי יאָהאַנען געהאט גרויסע פריווילעגיען.

און ער האָט זיך געשעצט הימעל־הויך, אז אין זיין אנוועזענהייט פלעגט דבורה וועלען נעמען די עמער און געהן צום ברונעם נאָך וואסער. ער פלעגט דאן זיך א כאפ טאָן און אריינברענגען צוויי פולע עמערס מיט וואסער, מיט א הייליגער תמומות אויף זיין פנים.

און יאָהאַן האָט געליבט גאָט, וואָס ער האָט זיך דערלעבט א זכות אז דבורה זאָל צו איהם א וואָרט אויסריידען. זי פלעגט איהם גרויס־שטעדטיש דאנקען פאר'ן גאנג.

און זי פלעגט אמאָל דערצעהלען פון שטאָדט־זאכען, אפילו ניט דירעקט איהם אליין, נאָר אויך צו פרוי גאָלדענבארג, ער אָבער פלעגט דערביי הערען ווי דבורה רעדט פון שטאָדט. און דבורה האָט געהאט א סך זאכען פון שטאָדט צו דערצעהלען, און ער פלעגט הערען און טרוימען צו זיין אמאָל אין דער דאָזיגער גרויסער שטאָדט:

אין דער גרויסער שטאָדט טרעפט אז פ י ע ר מיידלאך שפּאצירען מיט א י י ן בחור....

דערווייל איז געוועזען אין דבורה'ס ביינער אזוי פיעל פון גרויסען שטאָדט, אז דער ריטערליכער יאָהאַן וואָלט פון איהרען א וואונק צו דער זונן און הימעל ארויפגעריטען....

ח.

צוריק מיט צוואנציג יאָהר איז הערר גאָלדענבארג א יונגער און מיט ליידיגע הענד געקומען אין דער וויטער וועסט.

זיין יונגע ווייבעל, רחל, האָט ער געלאָזען אין דער גרויסער שטאָדט.

זי האָט איהם אָנגעזאָגט ער זאָל זיך „נעמען צייט", און ווען ער וועט שרייבען, אז ער האָט געפונען דאָס וואָס איז גוט וועט זי אויך צוגרויסקומען.

געקומען איז ער אין די דאַקאָטאס און האָט זיך אויסגעקליבען א „האָמסטעד" וואָס איז בעשטאַנען פון הונדערט און זעכציג אַקער לאַנד, אויף וועלכע קיין מענש האָט נאָך ניט פון אוראַלטע יאָהרען זיין פוס געשטעלט.

ער האָט זיך אויסגעקליבען די שטיק לאַנד מחמת פיעלע טעמים: —

ערשטענס, האָט זיך עס געצויגען איבער א ברייטער פלאַכע, און צו צפון־זייט איז געשטאַנען א הויכער, ברייטער בערגעל.

צווייטענס, איז אין דער מיט פון דער לאַנד א טייכעל געפלאָסען.

און דריטענס, איז טאַקע די לאַנד א פעטע און מיט טיעפע גראָזען... און נאָך און נאָך טעמים אָהן א שיעור, און ער האָט עס ליעב בעקומען.

און איינער אליין איז ער ארומגעגאַנגען איבער די ברייטע שטחים און געטראַכט און געמאַכט זיינע פּלענער. אָט איז ביי איהם געבליבען צו בויען די הויז ביים טייכעל, איז אָבער געקומען איין אַנדער פּלאַן, אז עס וואָלט בעסער געווען אוועקצושטעלען די הויז ביים פוס פון בערגעל. וואַסער וועט שוין זיין. און דערפאַר וועט עס ווארימער זיין אין ווינטער, פערשטעלט פון די ווינטען.

און אין יענעם טאָג, וואָס מען האָט איהם די פּאַפּירען אין רעגירונגס־שטיבעל געגעבען צום אונטערשרייבען און איהם אָנגעזאָגט פון די פּאַר דערונגען: אז ערשטענס זאָל ער בויען א הויז, און צווייטענס — גראָבען א ברונען, און דריטענס: צואַקערען פינף אַקער לאַנד און זיי מיט עפּעס פּאַרזייען, און פיערטענס, וואָס דאָס איז די וויכטיגסטע: ער זאָל זיך

אויף דער ערד אליין בעזעצען און עס מאכען פאר זיין אייגענע היים, — האט גאלדענבארג צו אלעם געשאקעלט מיט זיין קאפ און געשוויגען.

ער האט ניט געקענט זאגען דאס וואס עס האט זיך איהם געוואלט זאגען פון זיין טיעפען הארץ ארויס. נאר שטום האט ער די פאפירען גע'חתמ'עט.

ער האט באלד זיין רחל'ען געשריבען קורץ און פריילאך:

„טייערע רחל'ע, א גוטען שטיק לאנד גענומען... גרייט זיך אין וועגען נעם זיך שוין בויען....

און אזוי ווי ער האט עס נאר אוועקגעשריבען זיין ליעבער פרוי, האט ער שוין זיך דערפיהלט אויף דער נאקעטער פרערי ווי אין דער היים.

ער איז אוועק צו דעם נאהענטסטען שכן, הערר עלקינס, וועלכער האט שוין דאן געהאט צוויי פערד און א גוטע ווירטשאפט, און זיך מיט איהם בעקענט.

— וואס קען איך טאן פאר אייך? — האט יענער היימליך געפרעגט.

— איך וויל אפריהער טאן פאר אייך איין ארבייט, און דאן זאלט איהר מיר צוריק אפהעלפען, — האט גאלדענבארג גענטפערט.

עלקינס האט זיך בעליידיגט:

— ביי אונז געהט עס אנדערש... מען רעכענט זיך ניט. נור וואס איהר דארפט, וועל איך מיט פערגעניגען טאן פאר אייך, און אז איך'ל דארפען וועט איהר, גלויב איך, אויך טאן עפעס.

— איך וועל, איך וועל, — האט גאלדענבארג געמורמעלט, און ניט פערשטאנען דעם חילוק.

און צוערשט איז עלקינס מיט איהם געפאהרען אין שטעדטעל אריין און זיי האבען געבראכט א פולען וואגען מיט ברעטער, און שינדלען, און אנדערע נויטיגע מאטעריאלען.

און גאלדענבארג האט שוין געמוזט נעכטיגען און קעסט עסען ביי עלקינס'ען. פרוי עלקינס האט נאך דאן געלעבט, און זי האט צוליעב דעם נייעם שכן איין עוף גע'הרג'עט און פאר איהם געבראטען פלייש מיט בולבעס.

— זיינט איהר דאך א „דזשו" און איהר טארט ניט עסען קיין חזיר...

— האט זי פיעלבעדייטענד געזאגט.

אויף דעם דריטען טאג איז הערר עלקינס ארויסגעפאהרען מיט זיין

אקער און פערד און פאר גאָלדענבאַרג׳ען צואקערט א שטח לאנד. ער האָט עס געטאָן א פּאָר טעג נאָכאַנאַנד, ביז ער האָט צואקערט אַן ערך פון פינף אקער ערד.

דערווייל האָט דער איד גאָלדענבערג מיט זיין איינגעקויפטער האַק ערגעץ אין א טיפען טהאָל ווערבעס אָנגעהאקט און זיי געבראכט צו טראָגען אויף זייַנע אַקסלען און זיי אוועקגעלעגט אין א סטויס נאָהענט פון דעם פּלאַץ, וואו ער האָט געוואָלט בויען די הויז. און אז ער האָט געהאַט א סך קלעצלעך האָט ער זיך אוועקגעשטעלט און זיי צוהאַקט אין קליינע שטיקלעך שפּענדלעך.

און עלקינס איז מיט איהם ווייטער אוועק אין שטעדטעל. און זיי האָבען געבראַכט א וואָגען מיט בולבעס־זריעה. עס איז נאָך ניט געווען שפּעט צו פערזעצען קארטאָפּעל.

און עס האָט באַלד אָנגעהויבען צו געהן זיין נאָמען פון איין מויל צו א צווייטען.

פלעג א שכן אדורכפאָהרען און זעהן די קופּקע מיט די שפּענער וועלכע האָט זיך געווייסט פון ווייטענס און דאָס צואקערטע שטיק לאַנד, פלעג ער עס דערצעהלען אין שטעדטעל.

און אז מען האָט די בולבעס פערזעצט, האָט עס גאָלדענבערג געטהאָן מיט גרויס כונה און פלייסיג די צושניטענע שטיקער זריעה געלעגט מיט דער שאָלאכץ ארויף.

דאָס, און דער וועג ווי ער האָט עס געטהאָן, איז עלקינס׳ען שטאַרק געפעלען געוואָרען, און ער האָט עס דערצעהלט פאר שכנים און אין שטעדטעל.

און שפּעטער, מיט א וואָך נאָך בעפאָר די בולבעס האָבען בעוויזען אָנצוהויבען ארויסקומען פון דער ערד, האָט איהם עלקינס געהאָלפען אויפשטעלען די ערשטע פאַרמען פון דעם הויז.

גאָלדענבאַרג איז דעמאָלט צוגעפאַלען צו עלקינס׳ הענד און זיי גענו־מען קושען און אַליין ניט געוואוסט וואָס צו טהאָן דעם „גוי", וועלכער האָט איהם אזוי פיעל ארויסגעהאָלפען.

און עס איז אוועק זיין ארבייט מיט א סדר.

מיט זונען־אויפגאַנג פלעג ער אָנהויבען בויען די הויז. איינער

אליין האָט ער זי געבויט. און מיט זונען־אונטערגאַנג האָט ער די אַרבייט פון הויז אָוועקגעלעגט און זיך אַ נעם געטאָן צו די בולבעס וועלכע האָבען שוין אָנגעהויבען אַרויסצוקריכען פון דער ערד אַרויס, מיט צוויי און מיט פיער בלעטלאַך, און זיי גערייניגט קעגען לבנה שיין פון די יונגע קרייטיכער.

האָט מען עס דערצעהלט אין שטעדטעל און דער איד האָט בעקומען אַ נאָמען אַ גוטען און מען האָט איהם שוין געשאַצט אין גרויסע געלטען, און מיט אַ גוטע היים.

און עט שפּעטער, ווען ער איז פאַרטיג געוואָרען מיט דעם הויז, וואָס איז בעשטאַנען פון אַ פיער־עקעכיגען צימער מיט אַ קליינער קיך און אַן אויווען פון שטיינער, און אַז ער האָט שוין אויסגעגראָבען דעם ברונען און איהם קיילכיג אויסגעלעגט מיט שטיינער, אַז די שכנים זיינען געקומען קוקען אויפ׳ן וואונדער, האָט גאָלדענבאַרג געשיקט נאָך זיין פרוי.

דעם ערשטען טאָג וואָס הערר גאָלדענבאַרג האָט זיין פרוי אין דער וויטער וועסט אַראָבגעבראַכט, האָט ער זי אַרומגעפיהרט איבער די פלאַ־כעס און בערגלאַך און בערג און טהאָלען פון זייער נייער היים.

און לאַנג זיינען זיי געשטאַנען ביים פעלד פון בולבעס. רחל, האָט זיך ניט געקענט אָפּרייסען פון דער זויבערקייט וואָס איז געוועזען צו־שפּרייט איבער די רייהען מיט די הויכע און ברייט צוואַוואַקסענע שטאַמען פון די דונקעל־גרינע בולבע־פלאַנצען.

און אַז זי איז דאָרשטיג געוואָרען פון אַרומגעהן, האָט ער זי אַוועק־געפיהרט צו דעם ברונען און אַן עמער וואַסער פאַר איהר אַרויסגעצויגען. זי האָט געטרונקען און זיך אָפּגערוהט און ווייטער געטרונקען און געקוויקט זיך אין טיעפענישען פון איהר האַרץ.

און אַז זיי זיינען נאָכדעם אַרויף אויף אַ הויכען באַרג און אַ קוק געטאָן פון דאָרטען אויף דעם אַלעם וואָס האָט געהייסען „זייערס“ און וואָס הערר גאָלדענבאַרג האָט מיט די הוילע הענד אין אַזאַ קורצער צייט אויפגעטאָן, האָט זיך רחל דערפיהלט, ווי זי וואָלט פון אַן אָרעמער שטוב אַרויסגע׳גנב׳עט געוואָרען און פון אַ בן־מלך אין זיין פּאַלאַץ אַריינגע־בראַכט געוואָרען.

צו אבענד־צו זיינען די שכנים פון דעם נאָהענטסטן ארום און ארום זיך צוזאַמענגעקומען.

זי האָט דערפיהלט אַז עס איז קיין אַנדערע אידען צווישען זיי ניטאָ. זי איז דאָ די איינציגע אידישע טאָכטער... און אַ צער האָט לייכט איהר האַרץ אַנגעקלאַפּט...

זי איז נאָך דעמאָלט גאַר יונג געווען.

גאָלדענבאַרג האָט מיט איהר חתונה געהאַט אין ניו־יאָרק, ווי זי איז געווען — „אַן איין קליידעל", דערפאַר וואָס זי איז שעהן געווען און כמעט אויסגעוואַקסען אין אַמעריקאַ.

און דאָך האָט זי, זייענדיג אַליין אַ שטיק „יענקי", זיך געפיהלט אביסעל אונהיימליך צווישען דעם געמישאַכץ פון די שכנים.

יענע האָבען עס גאַר ניט בעמערקט. מען האָט איהר אין ניכען און אויף דעם ווייבערשען שטייגער דערצעהלט פון די געוועהנהייטען און פיהראַכצען אין דער וויטער וועסט.

רחל האָט אַלעס אויסגעהערט, און בעשיידען דאָ אַ שמייכעל געטאָן און ביי אַן אַנדער געלעגענהייט זיך געוואונדערט.

ווייט איז יענע לאַנד און ברייט, נאָר אַז איינער פאָהרט אין שטעדטעל אריין, פוילט ער זיך ניט אָבצושטעלען ביי אַ שכנ'ס הויז און אָנקלאַפּען אין טיר און די פרוי פון הויז קומט ארויס און מען דער־צעהלט איהר, וואָס עס האָט געטראָפען דאָ און דאָרט. און אַזוי ווערט עס איבערדערצעהלט פון הויז צו הויז, און זעהר גיך.

דאָס אָנקומען פון פרוי גאָלדענבאַרג האָט זיך צוטראָגען זעהר שנעל איבער דער פּרערי און עס האָט נאָך מעהר בעדשטאַרקט דעם גלויבע אין גאָלדענבאַרג'ס פאַלקאָמענעם ערפאָלג.

הערר גאָלדענבאַרג האָט אין גיכען געקויפט צוויי פערד און אַ לאַנגען גרינעם וואָגען, און אַ שנייד־מאַשין און נאָך און נאָך — דאָס אַלעס האָט מען איהם געבעטען צו נעמען אויף באָרג.

און האָט ער דאָך געהאַט בטחון צו בעצאָהלען, האָט ער גענומען דאָס וואָס ער האָט בעדאַרפט.

און דאָס ערשטע האָט ער זיין איינענע „היי" געשניטען. די גראָז איז געוואַקסען טיעף ביז דעם האַלז אריין. טויזענדער יאָהרען אַז די לאַנד

איז געשטאנען און עס האט יאהר־איין, יאהר־אויס געוואקסען פון זיך אליין. און דער לאנגער ווינטער מיט די טיעפע שנייען פלעגען עס אוועק־לעגען און עס האט געפוילט, און די ערד איז פעטער געווארען און וואס א יאהר בעסערע גראזען ארויסגעגעבען.

האט זיי הערר גאלדענבארג געשניטען און זיין פרוי איז נאכגעגאנגען פון הינטען מיט א הילצערנעם גאפעל. און פון ווייל צו ווייל, אז די מא־שין האט זיך פערשטאפט פון די טיעפע גראזען, האט זי בעדארפט מיט'ן גאפעל עס אויסרייניגען.

און אז עס איז געקומען צו מאכען די סטויגען און אריינפיהרען די היי צום סטויג, האט פרוי גאלדענבארג א רויטען טיכעל ארום האלז אנגעבונדען, א ברייט־ברימיגען שטרוי־הוט אנגעטאן און איז ארויס צו העלפען איהר מאן.

זי איז געשטאנען אין וואגען און ער האט דערלאנגט פון קופקע.

דערביי האט זי בעמערקט: אז בשעת ער נעמט א גאפעל היי, דאכט זיך איהר, אז עס וואלט בעסער געווען ווען ער זאל טון ווי די פרוי טוט בשעת זי פארקעמט איהרע לאנגע האר: אפריהער זאל ער ארומנעמען מיט'ן גאפעל פון אלע זייטען די צופאלענע עקען פון די היי און זיי צוזא־מענברייגען אין דער מיט פון קופקעלע און דאן וועט ער קענען ארויפנע־מען די גאנצע קופקעלע און איין היי זאנג וועט ניט געהן פערלוירען.

גאלדענבארג'ן איז דאס שטארק געפעלען געווארען און שמייכלענדיג פון דעם ווייבערשען איינפאל, פלעג ער א נעם טאן מיט זיין גאפעל די קופקע היי און עס א הויב טון אין דער הויך איבער'ן זוים פון וואגען און מיט איטליכען הויב פלעג ביי איהם ארויס א מאדנער קלאנג פון צווישען זיינע ליפען.

און ביים סטויג פלעגען זיי זיך בייטען. זי פלעג שטעהן אין וואגען מיט'ן היי און איהם דערלאנגען צום סטויג. גאלדענבארג פלעג עס א כאפ טון פון איהר גאפעל און געשיקט אוועקלעגען איטליכען בונט היי אויף אן אנדער ארט.

דערביי האט ער בעמערקט: אז דער וואס דערלאנגט היי צום סטויג בעדארף אין זינען האבען אז זיין גאפעל זאל תמיד פאלען מיט די ציינער ארונטער, בכדי די היי זאל גרינגער אראפ.

זי האט שוין פארטיג געהאט א ווערטיל:

— וואָס צו מענער און וואָס צו ווייבער.

גאָלדענבאַרג האָט די סטוינגען געבויט מיט דער לאַנגער זייט צו דער הויז, עס זאָל די הויז פאַרשטעלען פון די ווינטערדיגע צפון ווינטען.

צוגעדעקט האָט ער זיי מיט אַ שמאָלען, שאַרפען, משופּע׳דיגען שפּיץ, דער רעגען זאָל אַרונטעררינגען גיכער און די היי זאָל ניט פוילען.

עס איז געלעגען גאָט׳ס ברכה אין דעם היי און אַזוי אויך אין דעם פעלד פון בולבעס.

פון יעדער רייע בולבעס האָבען זיי אויסגעגראָבען צעהן זעקלאַך.

און עס איז געקומען צו פאָהרען אַ סוחר, און אַז ער האָט דערהערט אַז גאָלדענבאַרג האָט טויזענד זעקלאַך בולבעס האָט ער אָנגעבאָטען אַ דאָלאַר פאַר אַ זעקעל אויפ׳ן אָרט.

גאָלדענבאַרג האָט פערקויפט, און די געלד אין באַנק אריין, פון שטעדטעל, אוועקגעפיהרט.

דאָס שטעדטעל האָט זיך געוויעגט.

און דאָס ערשטע האָט ער בעצאָהלט אַלע זיינע חובות און האָט אָנגעהויבען צו בויען אַ שטאַהל פאַר זיינע פערד. און געקויפט אַ קוה, עס זאָל זיין די גלאָז מילך אין הויז.

און אַזוי איז דאָס אַוועק יאָהר־איין, יאָהר־אויס.

און אַז גאָלדענבאַרג האָט זיך אַרומגעקוקט און האָט געזעהן אַז עס איז נאָך דאָ געגוג פרייע לאַנד אַרום און אַרום, האָט ער אויסגעקליבען אַן אַנדער שטח לאַנד, וועלכעס גרענעצט זיך מיט זיינעם און פרוי גאָלדענבאַרג האָט זיך גע׳חתמ׳עט אויף די רעגירונג׳ס פּאַפּירען, אַז זי וויל עס פאַר אַ היים פון איהר׳ט וועגען.

אַלע האָבען זיך אַזוי גוהג געוועזען, פאַר וואָס זאָל ער זיין אַן אויסנאַהם?

און מען האָט איהר געגעבען דעם דאָזיגען שטח לאַנד, נאָך די געזעצען פון יענעם געגענד. און זייער ערד איז פערדאָפּעלט געוואָרען.

און נאָכדעם איז פון יענעם שטאַאט געקומען אַ רעגיערונגס מענש און צוזאַמענגענומען אַלע לאַנד־בעזיצער אויף איין אסיפה און זיי מודיע געווען, אַז:

„ווער עס וועט אויף זיין לאַנד איין אַקער ערד מיט בוימער פערפלאַנצען, מעג זיין פרוכט, מעג זיין פּשוט׳ע וואַלד־בוימער, דעם מענשען,

וועט די רעגיערונג שיינקען נאָך אמאָל אזוי פיעל לאַנד, ווי פיעל ער בעזיצט." —

ווער האָט ניט געפלאַנצט קיין בוימער?

נאָלדענבארג האָט אין נאָרט־וועסט ווינקעל פון זיין לאַנד־גרענעץ געפלאַנצט עטליכע רייען מיט מייפעל־בוימער, און זיין לאַנד האָט זיך דערווייל נאָך אמאָל געדאָפעלט און טאקע דערפאר איז זיין רעמענענט גרעסער געוואָרען און ער האָט שוין אליין ניט געקענט פארטיג ווערען און בעדארפט האָבען איין ארויסהעלפער.

פלעג ער בריינגען פון דער גרויסער שטאָדט ניויאָרק א יונג א שטאר־קען און א אידען, ווייל אויף א גוי'אישען יונג קען מען זיך ניט פערלאָזען אז ער „צוטרינקט" זיך... האָבען זיך אָבער די אידישע יונגען ניט געהאַל־טען לאַנג; אָפּגעוועזען א יאָהר, פארבייינקט זיך צוריק אין שטאָדט און איז אוועק.

ביז גאָט האָט פאר איהם צוגעשיקט דעם בחור אייזיק, וועלכער ארבייט מיט אַן עהרליכען פלייס, און ווי אַן אייגענער.

ט.

אויף דעם בעשטימטען הויכען בארג איז דער פערד־יונג געשטאנען און געווארט אויף דבורה׳ן. די זון איז שוין געווען איבער זיין קאפ, און געשיקט גלייכע שטראהלען איבער פעלד און גראזען.

— וואס וועט זיין — האט דער פערד־יונג א טראכט געטאן — אין הויז וועט מען דאך ניט וויסען וואס צו טראכטען וועגען אונז. און וואו איז „זי“ טאקע?

ער האט געטאן א ציה זיין רייטערל, א קלאפ געטאן מיט זיינע פיס אין די זייטען אריין און איז אוועקגעריטען צו צפון־זייט. ער איז געקומען ביז דעם דראטענעם פלויט און איז אוועק מיט דער לייגג פון צפון־זייט פלויט און אויסגעקוקט זיינע אויגען, און אויסגעפייפט און געברומט, און קיינער האט ניט געענטפערט.

— וואו זאל „זי“ זיין?

עס איז איהם פלוצים געקומען אין דער מחשבה, אז דבורה איז א גרויסע „שטיפערקע“ און זי האט היינט מיט איהם אויך געוואלט מאכען א שפיעל. זי איז אוועק אהיים און איהם געלאזען ווארטען אויף דעם בארג.

עס האט איהם באלד אנגעהויבען הנאה צו טאן. ער וועט אהיים קומען. זי וועט עס דערצעהלען און מען וועט לאכען.

און ער האט א דרעה געטאן זיין רייטערל אויף אהיים. דער פערד האט געוואלט אנהויבען צו לויפען אין גאלאפ, האט דער פערד־יונג ניט געלאזען. פאוואלינקע איז ער זיך געפאהרען און געטראכט וועגען דבורה׳ן און זיך אליין.

„שוין דריי יאהר אז ער ארבייט ביי הערר גאלדענבארג. עס איז איהם ביז איצט געלונגען צו פערבעהאלטען זיינע אינערליכע שטרעבונגען פון די הויזיגע. אלע מאנאט בעקומט ער זיין „געהאלט“ און פיהרט עס אוועק אין באנק אריין. זיינע אויסגאבען זיינען זעהר קליינע, אפילו

טאבאק בעקומט ער אויך פון הויז. ער האט זיך שוין דא אויסגעלערענט צו רויכערען. עס איז אומעטיג, אז דו שטעהסט אין פעלד איינער אליין, וויל זיך רויכערען. עס ארבייט זיך בעסער דעמאלט.

„דריי יאהר, און גענוג! מעהרער וועט ער דא ניט זיין. כאטש ער האט ליעב די דאזיגע ארבייט אויף א פערד־רייטערזש... און ווען עס פלעג קומען, אז מען האט בעדארפט צוימען א יונגע בראנקא איז דאס געווען א הייליגע ארבייט פאר איהם. עס האבען זיך אנגעצויגען זיינע מוסקולען און זיין ברוסט האט זיך פעסט אויפגעהויבען. און מיט א פייכטען גלאנץ אין זיינע אויגען פלעג ער פערוואָרפען דעם „שלייף" איבער דער בראנקא, וועלכער האט זיך ניט געלאזען צוימען.

נאך פון קינדהייט אויף פלעג ער ליעב האבען פערד. און פונדעסט־וועגען וועט ער זיך מיט זיי שיידען.

„עס איז דא אומעטיג צווישען דעם געמישעכץ פון מענש, פערד און פרעירי. אז עס קומט דער שבת, וועלכער איז אויך גאלדענבארג'ס רוהע־טאג, איז עס נאר משוגע צו ווערען. דער טאג איז מורא'דיג לאנג. און דער געדאנק „אז דו ביזט איינער אליין אין אזא ווייטער און ברייטער פרעירי, וועלכער ווייסט פון שבת", אנדערע האלטען דעם זונטאג און נאך אנדערע ווייסען ניט פון ביידע, דער דאזיגער געדאנק צוברעכט דאס רוהיגע געמיטה און מאכט פיהלען, אז עס וואלט בעסער געווען היינט צו טאן די שווערסטע ארבייטען, זיך צו פערגעסען!...

„און עס פערדריסט אויף דעם ענערגישען גאלדענבארג'ען, ווי ער לאזט זיך ניט... ער שטעהט ביי דאס זייניגע, ווי א פעלז!..."

„און האט ער דען ניט א רעכט אזוי צו האנדלען — טראכט ער ווייטער — אט, איך בין אהער געקומען מיט א בעשטימטען צוועק — וועט דען ווער מיין צוועק ענדערען?"

„ער האט ליעב דבורה'ן... וועט ער זי רופען מיט זיך.

„זי וועט מיטגעהן, מיט איהם קיין פאלעסטינא. ער איז ביי זיך זיכער, אז זי געהט מיט איהם! ער וועט איהר איינמאל אנזאגען פון זיין בעגעהר, און זי וועט איהר קאפ מיט די ווייכע האר צו זיין ברוסט נויגען און שווייגען....

„יא, ער פיהלט עס שוין פון דעם טאג אן, וואס מען האט דבורה'ן געבראכט אין הויז אריין. זי איז און וועט זיין מיט איהם..."

„און אין דעם לאַנד פון אוילבירטען און וויינשטאָקען וועלען זיי געהן. און דאָרט וועלען זיי אַ שטיק ערד קויפען.“

„און זיי וועלען דאָרט צוזאַמען אַ הויז בויען און אַ ברונען גראָבען. און אַ ווייגאַרטען אין גלייכע רייען פּלאַנצען אויף איינעם פון די סקאַסען, אין די פּאַלעסטינאַ'ער בערג...“

„און אַ סך, אַ סך, מוז דאָרטען שוין זיין, אַזוינע וויינגערטנער און היימען... אויב ניט וועט ער מיט דבורה'ן זיין די ערשטע...“

„אויף די פּאַלעסטינאַ הויכע און לאַנגע בערג וועלען זיי די ערשטע בויען אַ הויז, און דבורה וועט דאָרטען צו איהם אַ קינד געבוירען...“

„און נאָכדעם וועלען קומען נאָך אַנדערע יונגע פּאָר.“

„און עס וועט ווערען אַ נייע ליכטיגע בערגיגע וועלט... מיט וויינגערטנער און אוילבירטען, און שאָף און רינדער.“

און איבער די טהאָלען פון דעם נייעם לאַנד וועט רינען מילך און האָניג, אויל און וויין...“

„און אונזערע קינדער וועלען אַרומגעהן דורך די נעכט און זינגען נייע ליעדער, פון וועלכע עס וועט שמעקען מילך, האָניג, אויל און וויין...“

„און איבער די בערג וועט זייער געזאַנג ציטערען... און אין די טהאָלען וועט עס נידערען און צוריק איבער דעם גאַנצען נייעם לאַנד ווידער אויפקומען.“

„און מיר, זייערע עלטערען, וועלען דאַן רוהען פון טאָג ארבייט, אין אונזערע היימען.“

„און מיר וועלען איינגעשלעפערט ווערען מיט אַ זיכערען האַרטען שלאָף און אונזערע נשמות וועלען שוועבען אין דעם נייעם הימעל אריין.“ — — — — — — — — — — — — —

דאָס „רייטעריל“ האָט אויך דערפיהלט עפּעס אַ לייכטקייט אין זיינע ביינער אַזוי עס האָט געגומען שוועבען און וויעגען זיך. באַלד זיינען זיי שוין ביים הויז.

און צוקומענדיג נעהנטער צום הויז האָט דער פערד־יונג אויף פריהער אַ דרעה געטאָן זיין רייטעריל צום שטאַהל. ער איז צוגעריטען און אריינגעקוקט דורך דער אָפענער ברייטער טיר.

„קיטי“ איז ניט געווען אין שטאַהל. עס האָט איהם אַ שלאָג געטאָן

אין הארץ און אלע זיינע בלוטען זיינען איהם אנטלאפען פאר שרעק.
„ איז דבורה נאך ניט אהיים געקומען ? !...“
און ער איז צונעריטען צום הויז, זיין קאפ נידעריג אראפגעבויגען.
אין הויז איז קיינער ניט געוועזען.

9.

עס איז געווען אז הערר גאָלדענבארג האָט אין יענעם צאָהל־טאָג צוזאַמענגענומען די גאַנצע געלד און איז אוועק אין שטעדטעל עס אין באַנק אריינצולעגען.

זיין פרוי רחל האָט איהם מיטגעגעבען א צעטעלע אהיים ברענגען זאכען פון שטעדטעל און האָט בעמערקט:

— זעה נאָר, ווען דבורה׳לע איז איצט אין דער היים, וואָלט איך אויך אביסעל געפאָהרען אין שטעדטעל.

— וועסט שוין פאָהרען קומענדע וואָך, רחל — האָט גאָלדענבארג געענטפערט — הער, אז זיי וועלען אהיים קומען, זאָג אייזיק׳ן ער זאָל צוגרייטען דעם שנייד־מאשין, מאָרגען שניידט ער ווייץ. —

נאָכדעם ווי גאָלדענבארג איז אוועקגעפאָהרען האָט זיך די פרוי זיינע, ווי זי פלעג עס אָנרופען אין איהר אייגענעם לשון: דערפיהלט, ווי מען וואָלט איהר הארץ פלוצים אָבגעריסען.

— וואו זאָלען זיי, דבורה מיט׳ן יונג, זיין אזוי שפעט?

זי איז ארויס מיט די „פעלד־גלעזער" און גענומען קוקען אין אלע וויטע זייטען, און האָט קיינעם ניט בעמערקט.

„מוזען זיין ערגעץ ביי די ווילדע בול־וויינשעל אין דער טיעפער „קעשענע" וואָס פון יענער זייט הויכען בארג, — רייטענדיג אויף די פערד, קען מען די וויינשעל קלייבען. ער, דער פערד־יונג, מוז זיי רייסען פון די בוימלעך, זיך צושטעכען זיינע הענד אין די לאַנגע הארטע נאָדלען, וואָס בעשיצען יעדען וויינשעל. ער רייסט די וויינשעל און דבורה נאשט פרעהלאך...."

פרוי גאָלדענבארג האָט אוועקגענומען די פעלד־גלעזער פון די אויגען און זיך געלאָזט געהן צום ווייץ־פעלד. מאָרגען דארף מען די ווייץ שניידען, ווען זי זעהן דאָס פעלד איידער עס איז געשניטען. די פעלד־

נלעזער זיינען אויף א שווארצען רימען געהאנגען פון איהר האלז אראפ און מיט ביידע הענד פערשטעקט אין די זייטען האט זי אריינגעשפרייזט אין דעם ים פון גרוי־געלען טיעפען ווייץ...

זי האט געטראכט:

„א ווייץ אין דער ערד און עס קומט ארויס א זאנג מיט פינף און פערציג קערנדלעך... די האנד פון גאט איז אין דעם. ביי איין אנדערען איז דאס ניט אזוי.

„אלע אקערען און זייען צוגלייך מיט אונז.

„קומט דער ליעבער זומער, איז ביי אונז די גאנצע פעלד געדיכט און גרין, און ביי זיי איז עס ווי מיט פלעקען גרינע דא און דארט.

„ווערען זיי אין כעס אויף גאט און צואקערען די פעלדער נאך א מאל און מען זייעט איין אנדער ברויט.

„קומט ארויס דער האבער, אדער דער קארען און די גאנצע פעלד איז דורכגעמישט מיט ווילדע געל־רויטע קווייטען, און מיט ווילדע ווייסע מערען־בלומען. איז דאך דאס א ניט־גוטער פאר דעם ברויט.

„ווערען זיי אין כעס, מען כאפט די שנייד־מאשין און מען האקט די גאנצע ברויט מיט די ווילדע קווייטען און בלומען גרינערהייט.

„עס וועט זיין גוטער היי — טראכטען זיי.

„שיקט גאט א רעגען און עס גיסט א טאג און צוויי נאכאנאנד.

„נאכדעם קומען זיי ארויס אין פעלד און בעטראכטען די היי:

„שווארץ ווי שטויב, קיין בהמה וועט עס ניט א שמעק טהן.

„און מען ווערט פול מיט צארען און מען שפאנט פערד אין אקער. מען אקערט נאך אמאל און מען רעדט זיך אויס די הארץ:

„עס וועט זיין גוט פאר דער ערד, זי וועט פעטער און ווייכער ווערען...

„און איבעראיאהר, אוי וועה און א קלאג... א ווייץ אין דער ערד בריינגט פינף און פערציג קערענדלעך און א ווילדער רעטעך אין דער ערד בריינגט מיליאנען קיילעכיגע הארטע און ברוינע זאמען אין איין שטאם...

„ווערט זייער פעלד פערפלייצט יאהר־איין, יאהר־אויס מיט ווילדע קרייטעכער און די ברויטען קענען זיי ניט קעגענשטעהן. און מען בלייבט ממש אהן ברויט...

„און ווער איז שולדיג? האט דען גאט ניט געקענט אראפשיקען צו זיי א גוטען געדאנק?..."

פרוי גאָלדענבערג דערמאָנט זיך אָן דעם ערשטען פעלד וואָס גאָל־דענבערג האָט אין ווינטער־ווייץ פערזייעט:

אַז עס איז געקומען צו פריהלינג איז די ברויט געווען געדיכט, שעהן און גרין. האָבען זיך מענשען געוואונדערט.

האָט ער געזאָגט:

— איך ווייס ווי צו זייען ווינטער־ווייץ.

און אַז גאָלדענבערג האָט אַ פעלד מיט זומער־ווייץ פערזייעט, אַ צווייטען מיט האָבער און אַ דריטען מיט פלאַקס, און אַז עס האָט אָנגע־הויבען ארויסצוקומען פון דער ערד, פלעגען מענשען קומען קוקען אויף גאָט׳ס וואונדער.

פיערעקעכיגע פעלדער און גלייכע שורה׳לאַך, ווי מיט אַ ווירע אויסגעמאָסטען, און די שפּראָצונגען איינע נאָך די אַנדערע, ווי מיט דער געניטער האַנד אָנגעזעצט.

האָט ער געזאָגט:

— איך ווייס ווי מיט דער מאַשין ארומצוגעהן.

און אַז עס האָט זיך אין די ברויטען דאָ און דאָרט אַ ווילדער קרויט בעוויזען, פלעגט זיך זיין פנים פערוואָלקענען מיט אַן ערנסט. און ער פלעג ארויסגעהן אין פעלד אריין, זי אויך מיטרופען, און מיט די בלויזע הענד האָט מען די קרויטען פון דער ערד, יונגערהייט, ארויסגעפליקט.

זיי זאָלען ניט דערלעבען, די ווילדע קרייעכער, צו בלומענצייט...

האָט מען געלאַכט:

— דער איד טרעט אויף זיינע ברויטען.

גאָלדענבערג האָט זיינס גע׳עקשנ׳ט:

— איך וועל פערטרעטען הונדערט ברויט־זאַנגען, אָבער מיליאָנען קרייטעכער און דערנער וועל איך אומברייננגען...

מיט איבערגעבראָכענע רוקענס פון פיעל בויגען זיך, און מיט אָנגע־שוואָלענע הענד פון נעכטען, האָט מען היינט ווייטער דערנער און קרוייטען געריסען. מיט די וואָרצלען האָט מען זיי בעדאָרפט רייסען. נאָכ־דעם פאַר׳ן הויז אין הויפענס זיי פערברענט.

אַ ווייץ אין דער ערד, ברייננגט אויף פינף און פערציג קערענדלעך, אַ ,גאָט אין הימעל, און די פינף און פערציג קערענדלעך ברייננגען אויף

קומענדען יאָהר נאָך אמאָל צו פינף און פערציג קערענדלאַך און עס איז שוין דאָ א ברויט צו דערהאַלטען א נשמה...

און וואָס ברייננט דער דאָרען, און וואָס נוצט די קווייט?

דער דאָרען וואַקסט אַרויס פון מיין קערענדעל אין א הויכען שטאָם מיט א קיילעכדיגען און ברייט בעצווייגטען קאָפּ. מיט הונדערטער שויטען. און אין יעדען שויט הונדערטער קערענדלעך. און אַז עס קומט זיין צייט אין אָסיען און דער צפון־ווינד ברעכט דעם קאָפּ פון דאָרען אָפּ און נעמט איהם קייקלען איבער דער פּרעירי, און די שויטען צועפּענען זיך און די קערענדלאַך ווערען צוזייעט און צושפּרייט.

און וואָס האָט מען דערפון?

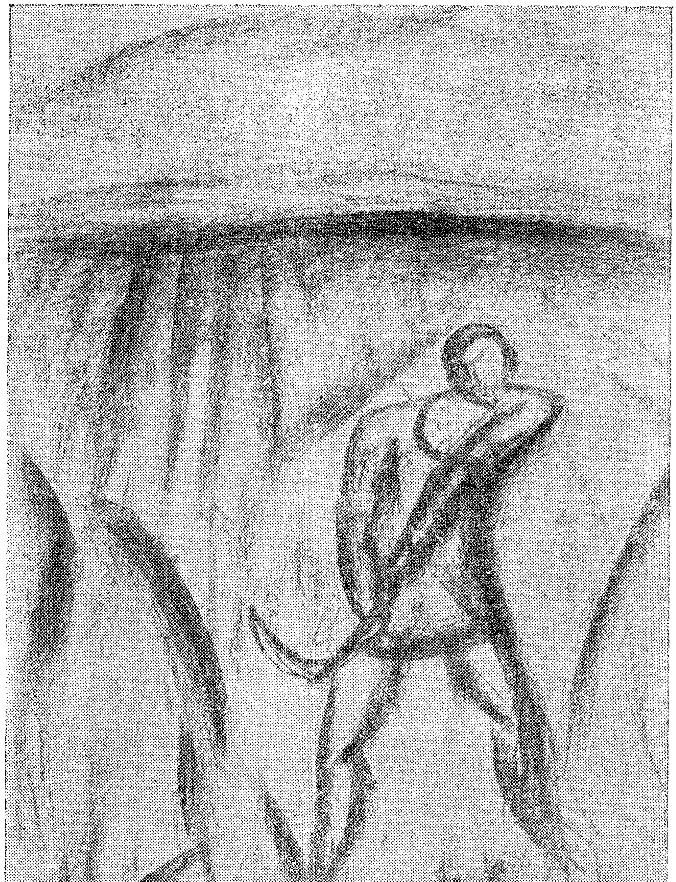

י״א.

רחל גאָלדענבערג האָט זיך לאַנג געשפּיגעלט אין דעם ווייץ־פעלד, וואָס מען דאַרף מאָרגען שניידען, און נאָכדעם זיך געלאָזט צוריק אהיים. געהענדיג אין מיטען וועג האָט זי אַ פּאָר מאָל אָנגעשטעלט די פעלד־גלעזער צו איהרע אויגען. אָט האָט זי דערזעהן אַ רייטער פון ווייטענס, אָבער עס בעדאַרף דאָך זיין צוויי רייטער, אז דאָס זאָל זיין דבורה מיט׳ן יונג....

רחל איז אריין אין הויז, זיך פאַמעלעך גענומען מאַכען פייער אין אויווען אויף צו קאָכען דעם אבענד מאָהלצייט. אין דער איינענער צייט געטראַכט, וואָס איז דאָס פאַר אַ גאַנג, אַוועק פון הויז מיט אַ יונג אויף אַזוי לאַנג. וואָס טוען זיי דאָרט ביז איצט?... באַלד אָבער האָט זי מיט פערדראָס זיך ווי צוריקגעכאַפּט — דבורה איז אַ מיידעל... אַ פרעמד מיידעל.... און ניט איהר אייגען קינד... און אין איינעם מיט דעם האָט זי שוין אויך גענומען טראַכטען פון דעם, אז זי, רחל אליין, איז נאָך מיידעלש... זי ווייס ניט דעם אמת׳ן טעם פון אַ מוטער.

און נאָך אַ זאַך איז געוועזען ביי רחל׳ען אויפ׳ן געדאַנק: תמיד ווען זי בלייבט אליין אין הויז, אויף דער דאָזיגער פרעירי טראַכט זי וועגען דעם.... און ווען זי טראַכט פון דעם ווערט איהר פּנים בערויטעלט און באַלד גערהט אַוועק דאָס רויטע און אַ צאַרט בלאַסקייט קומט אָן.

זי האָט דאָך נאָך ניט געפיהלט דאָס וואָס אַ מוטער פיהלט...

ער וואַרפט די שולד אויף איהר... און זי... —

„זעה נאַר! אַ קאָפּ פון אַ פערד אין פענסטער!“ — האָט רחל ווי צו זיך אליין אויסגעשריען, און אַ וואָרף געטאָן אַלעס אין קיך און איז ארוים אין דרויסען.

און עס איז געוועזען, ווי מען עפענט אַ טיר פון אַ וואַרעמער הויז אין אַ פראָסטיגען טאָג און מען קומט ארוים אויף דרויסען און עס כאַפּט ארום דער פראָסט, אַזוי האָט עס רחל׳ען ארומגעכאַפּט און עס איז איהר

געוואָרען קאַלט אין יעדען אבר, ווען זי האָט דערזעהן אונערוואַרטעט יאָהאַנ׳ען זייער שכן עלקינס׳עס זוהן אויף זיין פערד און דבורה׳ן האָט ער געהאַלטען אין זיינע אָרעמס.

פרוי גאָלדענבאַרג׳ס פאַנטאַזיע האָט זיך געהיצט און אין איין צעהנ־טעל פון א רגע האָט זי איבערגעטראַכט טויזענדער געדאַנקען.

יאָהאַן האָט בעמערקט רחל׳ס צושראָקענעם פנים און האָט געטאָן א לייכטען בויג מיט זיין קאָפּ, און מיט א שמייכעל זי בערוהיגט:

— עס איז גאָרניט, זעהר לייכט...

— וואָס איז געשעהן? — האָט ערשט יעצט רחל זיך דערמאָנט צו פרעגען — וואָס איז פאָרגעקומען?!

— מוהמע — האָט דבורה זיך געפּרובט א הויב טאָן, און ווי זי וואָלט וועלען ארונטערשפּרינגען פון יאָהאַנ׳ס פעסטע אָרעמס, — מוהמע, נעמט מיך ארונטער. אין הויז וועל איך דערצעהלען...

פרוי גאָלדענבאַרג האָט צו איהר ברייט אויסגעשטרעקט איהרע האַלב־אָבגעדעקטע, רונדע הענד. זי א נעם געטאָן. דבורה האָט זיך ארומגעקלאָ־מערט ארום איהר מוהמעס נאַקען און האָט א לייכטען קרעכץ געטאָן.

פלינק ווי א פויגעל איז יאָהאַן ארונטער פון זיין זאָטעל, האָט א נעם געטאָן דבורה׳ן, און מיט א זעהר בעזאָרגטען אויסדרוק אויף זיין פּנים, געהאָלפען ארייננטראָגען דבורה׳ן אין הויז אריין.

מען האָט דבורה׳ן ארייננגעלעגט אין בעט. רחל האָט זיך גענומען פאָרען ארום פוס. דאָס ערשטע האָט זי ארונטערגעצויגען דעם שוך זעהר פּאַמעלעך און דבורה האָט זיך דערביי געצאַפּעלט פון וועהטאָג.

יאָהאַן האָט דערוויייל, אביסעל פיהלענדיג זיך ווי איבעריג, דער־צעהלט ווי אזוי ער האָט געריטען אין פעלד, א קוה איז ביי זיי אין ערגעץ פערפאַלען געגאַנגען, איז ער זי געפאָהרען זוכען און פלוצים האָט ער, הערר גאָלדענבאַרג׳ס נעפּאָט געפונען.

דער פוס ביי דבורה׳ן איז געוועזען בלייך...

רחל האָט איהם גענומען ארומטאַפּען פון אַלע זייטען און ווען זי האָט אָנגעריהרט דעם קנעכעל האָט דבורה א שטאַרקען קוויטש געטאָן. פרוי גאָלדענבאַרג האָט זיך אויף א רגע ווי דערשראָקען און איז באַלד אוועק אין קיך און שנעל צוריקגעקומען מיט א שיסעל קאַלטע וואַסער און מיט א האַנדטוך, און אָנגעהויבען צולעגען קאָמפּרעסען אָפּ און אויף.

— דבורה לעבען, טו א הויב דיין פוס, — האט זיך רחל גענומען בעטען.

דבורה האט א הויב געטאן דעם פוס און מיט א שארפען קלעם ביים הארצען האט זי איהם א דרעה געטאן אראפ און ארויף. די פרוי גאלדענ־בארג האט זיך צוגעבויגען מיט איין אויער צו דער בלייכער הויט פון פוס און זיך איינגעהערט. זי האט גאר ניט געהערט און האט מיט שמחה אויסגערופען:

— דאנקען גאט, ניט צובראכען, מוז זיין נאר לייכט אויסגעלינקט. זאג, — האט זי זיך צוגעבויגען צו דבורה'ס פנים, — פיהלסטו ערגעץ אן אנדער וועהטאג? שעהם זיך ניט. דיין פעטער איז אויך שוין עטליכע מאל ארונטערגעפאלען פון זאטעל און עס האט איהם ניט געשאדט. — און זי האט צוגעגעבען, קוקענדיג צו יאהאנ'ען — דער, וועמען ס'פערד ווארפט ניט ארונטער, איז גאר קיין אמת'ער רייטער ניט...

יאהאן האט א שמייכעל געטאן און זיין גאנצע געזיכט איז פער־פלאמט געווארען מיט א רויטליכער שעמעוודיגקייט. און בכדי צו פער־שטעלען זיין פערלעגענהייט האט ער זיך אנגעבאטען אוועקצורייטען נאך דעם דאקטאר.

— איך דאנק — האט מאדאם גאלדענבארג געזאגט, — דער פערד־יונג וועט פאהרען נאך איהם.

— ער איז דען אין דער היים? — האט זיך דבורה פערוואונדערט.

— וואס, ער איז ניט געקומען מיט אייך צוזאמען?! וואס איז געשעהן?!... — פרעגט די פרוי גאלדענבארג.

דבורה האט קרעכצענדיג דערצעהלט:

— מא, ווייסט דאך, איך האב געריטען מיט איהם און נאכדעם בין איך אוועק בעזונדער און ער בעזונדער... דאס פערד האט מיך אראפגע־ווארפען. און ווען ניט הערר יאהאן, ווער ווייסט וואס עס וואלט געוועזען...

פרוי גאלדענבארג האט פערבראכען מיט די הענד און גענומען ברו־מען: „דער יונג", „אזא יונג"... — און גענומען דורכדרינגליך קוקען דא אויף יאהאנ'ען, דא אויף דבורה'ן...

יאהאן האט געפלאמט פון פערלעגענהייט און פון נאך א טיעפערען גערדאנקען, וואס האט יעצט זיך אריינגעכאפט צו איהם אין הארצען.

ער האט נאכאמאל פארגעשלאגען אוועקצורייטען נאך דעם דאקטאר.

פרוי גאָלדענבערג האָט איינגעשטימט, נור מיט דעם בעדינג, אַז זי וועט עס רעכענען פאַר דער גרעסטער טובה... און אַז הערר גאָלדענבערג וועט איהם דערפאַר אָפּדיענען...

יאָהאַן איז אַרויס פון הויז, האָט זיך אַרויפגעכאַפּט אויפ'ן פערד.

דאָס פערד האָט זיך אָנגענומען מיט זיין נערוועזיטעט און האָט זיך גענומען טראָגען ווי אַ ווייכער, און אַזוי ווי אַ ווייכער האָבען זיך אויך גענומען טראָגען יאָהאַנ'ס געדאַנקען. — איהם האָט דבורה דערצעהלט נאָר עפּעס אַנדערש... זי איז אַליין אַרויסגעפאָהרען אויף אַ שפּאַציער און אַרונטערגעפאַלען פון פערד... ווען זי וואָלט איהם דערצעהלט דעם אמת... זי האָט איהם ליגען געזאָגט... און איהר קערפּער האָט איהם אַזוי גערייצט דעם גאַנצען וועג... ווען ער זאָל געוועזען וויסען אַז דער פערד־יונג האָט זי מיטגענומען אויף דער פרעירי און דורך איהם איז זי פעראונגליקט געוואָרען. — דאָרטען וואו מען גלויבט עפּעס, קען שוין געמאָלט זיין נאָך עפּעס... איהר קערפּער האָט איהם אַזוי גערייצט אַ גאַנצען וועג... און רייצט נאָך איצט און רייצט...

י"ב.

די נאכט איז געווען א שטאק בלינדע.

מען האט ניט געזעהן קיין בערג און קיין טהאלען, קיין פלויט און קיין וועג, נור א געדיכטע שווארצקייט איז געלעגען ווי אנגעפרעסט אויף דער ברייטער און ווייטער ערד.

דער פערד־יונג האט אבגעלאזען דעם פערד זיינעם, ווייל ער האט געוואוסט, דאס וואס אלע ווייסען, אז א פערד האט ליכטיגערע אויגען פון א מענשען און ער וועט טרעפען אהיים.

פון דעסטוועגען האט ער מיט א פינסטערען געמיטה, וואס האט שווארץ געפרעסט זיין הארץ, און מיט א צוהיצטען מוח, ניט אבגעלאזען זיינע חושים פון דעם וועג, וואס האט זיך אונטער דער געדיכטער פינס־טערניש געשפרייט.

ער האט געוואוסט ווען דער פערד געהט בארג ארא‍פ אדער בארג ארויף, א טייכעל איז ער דורכגעגאנגען און אט איז שוין די לעצטע היל־צערנע בריקעל צו דער היים. ער האט ניט געזעהן די בריקעל, נור געהערט ווי דער פערד קלאפט מיט זיינע פיס אויף ברעטער.

און מחמת ער האט זיך דערפיהלט נאהענט פון דער חיים און האט געוואוסט אז עס וועלען איהם בעגעגענען פיער אויגען, און אז ער האט גארניט וואס צו דערצעהלען... איז איהם געווארען שווער.

קען ער דען אריינקומען און זאגען, אז דבורה איז טויט?

קען ער דען אריינקומען אין הויז און זאגען אז זי לעבט?

קען ער דען אריינקומען אין הויז און זאגען צוויי ווערטער, מיט וועלכע ער זאל אויסדריקען זיין שמערץ?

קען ער דען אריינקומען אין הויז און שווייגען?

וואו איז איצט דבורה?.. די ליעבע דבורה!..

ער איז שוין באלד משוגע פון צו טראכטען, און עס איז קיין האפ־נונג ניטא....

ער מוז דאָך אהיים קומען. עס איז ניט געווען קיין פּלאַן צו בלייַ־בען אויף דער פּרעירי איבער נאַכט, ווי ער האָט פון אָנפאַנג בעשלאָסען.

ניין, ער מוז אהיים קומען און דאַן אוועק צוריק אויף די פעלדער און ארומנעהן און זיך איינהערען אין דער פינסטערער נאַכט אריין, אפשר וועט ער איהר קול פון ערגעץ א טהאָל אָדער א בארג אויפכאַפּען.

נאַר ווי אזוי קומט מען אהיים? ער מוז זיך נור מיט א שטיין זיין קאָפּ צושטויסען פאר דער טיר פון די גאָלדענבבארגס און זאָל זיי גאָר ניט דארפען דערצעהלען.

מיט אמאָל האָט געטאָן א שיין עפּעס א ליכט פון ערגעץ ווייט. עס האָט איהם געטאָן א קלאַפּ אין הארצען.

אָט איז די היים!....

און די ליכט קומט אלץ נעהנטער. אָט איז עס שוין גאָר נאָהענט.

די גאָלדענבבארגס, פרוי און מאַן, מוזען דארט שטעהן ביי דער טיר. זיי הערען מן הסתם דאָס טאָפּקען פון פערד און זיי שטעהען שוין אָנגע־גרייט איהם צו בעפאַלען מיט וועה־געשרייען...

נור וואָס איז דאָס? !... די ליכט האָט זיך פערדרעהט אין א זייט.

מן הסתם איז די הויז אָן דאָרט, אין יענער זייט. ער נעמט שוין אָן די לייצעס אין זיינע ציטריגע הענד און פערקירעוועט אין יענער זייט, צום ליכט.

אָט איז ער שוין דאָ. א פּחד פאַלט איהם אָן:

עפּעס בילט דער הונד ניט!...

אפשר איז הערר גאָלדענבארג ארוים אויף דער פרעירי מיט דעם הונד, זיי אויפצווזוכען.

און אזוי טראַכטענדיג, טוט ער א קוק אז די ליכט איז גאָר פון הינטען. ער איז זי שוין אריבערגעפאָהרען.

ווערט ער שוין אין כעס אויף זיין פערד, וואָס רייסט זיך אויף פאָר־ווערטס, און ער טהוט א רים מיט די לייצעס, די צוים טהוט אזש א קלונג אין פערד׳ס מויל, און נעמט זיך יאָגען נאָך דעם ליכט אויף צוריק.

יאָגט ער זיך און יאָגט זיך, און דאָס ליכט ענטלויפט אלץ פון איהם. וויל ער זיך ניט גלויבען אז די ליכט ענטלויפט און ער נעמט זיך נאָך שטאַרקער יאָגען נאָכ׳ן פייער. און ערשט ווען ער האָט דערהערט אז זיין פערדעל פּלוכקעט זיך אין וואסער, איז איהם געקומען אויפ׳ן געדאַנק די

מיאזמא, וואס ציגדט זיך דא אפט אן אין די פינסטערע נעכט און אויף וועלכע די שכנים גלויבען, אז דאס פאהרט אזוי ארום איבער דער פרעירי א שד מיט א לאנטערנע אין האנד...

דאן איז ערשט א פחד אויף דעם פערדיונג אנגעפאלען, ווייל ער איז אראפ פון וועג און ניט געוואוסט וואו ער געפינט זיך אין דער דאזיגער בלינדער פינסטערניש — האט ער נאך אמאל אבגעלאזען דאס פערדעל און דאס פערדעל האט געריטען איבער טהאל און איבער בארג, ביז עס האט דער פערד־יונג דאס בילען פון גאלדענבארג'ס הונד דערהערט.

עפעס איז געוועזען אהן א גרענעץ היימליכעס און טרייעס אין דעם דאזיגען לאנגלעך טרויעריגען בילען, און א ווארעמקייט האט פון דעם געגומען שטראמען אין זיין הארץ אריין.

ער איז צוגעקומען צום הויז, איז אראפ פון פערדעל, האט איהם אריינגעלאזען מיט'ן זאטעל אין שטאהל אריין, און אליין איז ער אריינ־געפאלען אין הויז ניט טוים ניט לעבעדיג.

די מענשען פון הויז האבען זיך אלע מיט פרייד א הויב געטאן פון זייערע פלעצער, זיינען איהם אקעגען געלאפען.

דבורה איז אויף ארונטער פון בעט, ניט בעמערקט פון די הויזיגע.

זי איז ארונטער — ווייל אלעס איז געקומען צוריק מיט דעם פערד־יונג'ס אומקעהרען....

פון שטארקען אונבעוואוסטען שפרונג, איז דער קנעכעל פון איהר לינקען פוס געקומען אין זיין ארם...

— וואו ביזטו געוועזען ? !

— וואו ביזטו געוועזען ? !

און מיט גרויס מיה האט מען דבורה'ן צוריק אריינגעלעגט אין בעט.

דער יונג האט דערצעהלט, ווי די „מיאזמא" האט איהם ארומגע־פיהרט איבער דער פרעירי.

דבורה און פרוי גאלדענבארג האבען געלאכט. מען האט זיך פארגע־סען אויף א ווייל אן אלעס און אלע האבען הארציג געלאכט.

פרוי גאלדענבארג האט, ווי תמיד, אויפגעכאפט נאך א מין שוואכ־קייט פון „די מענער": „זיי פערלירען זייערע קעפ ווי עס קומט צו עפעס...."

און טאַקע באַלד איבערדערצעהלט שוין צום הונדערטען מאָל, ווי דער אייגענער יונג האָט זיך דערשראָקען, ווען ער האָט צום ערשטען מאָל די מיאַזמאַ דערזעהן, ווי אַזוי ער איז אַריינגעלאָפען אין הויז מיט אַ געשריי: „הערר גאָלדענבאַרג, עמיץ פאָהרט אַרום אין פעלד מיט אַ לאַנטערנע!“ כאַ, כאַ...

— גענוג שוין, גענוג, רחל — האָט הערר גאָלדענבאַרג גענומען זיך בייזערען, — גוט איז דיר, אַז מען האָט דיר דערצעהלט וועגען דער מיאַזמאַ... וואָס איז דאָ צו לאַכען!...

דער פערד־יונג האָט טיעף אין הארצען הנאה געהאַט וואָס מען לאַכט אין הויז: — „עס איז אויסגעגאַנגען צום געלעכטער.“

דבורה האָט זיך ניט געקענט איינהאַלטען ניט צו לאַכען, כאָטש דער פּוס האָט איהר זעהר וועה געטאָן, און נאָך מעהר האָט איהר וועה געטאָן פון דעם, וואָס ניט ער — דער יונג, נאָר יאָהאַן האָט זי אַהיים געבראַכט...

אין איהר הארצען האָט זיך גענומען אויפוויקלען עפּעס אַ געפיהל פון עקעל, אַז זי האָט זיך דערמאָנט ווי זי האָט זיך געוויעגט אין יאָהאַנ׳ס שוים...

דער הונד אין דרויסען האָט אַ ביל געטאָן.

— מען פאָהרט!

— דער דאָקטאָר!

עס האָט זיך די טיר אויפגעפּראַלט. יאָהאַן מיט דעם דאָקטאָר זיינען אַריין.

עס איז געוואָרען אַ גערודער פון ביינקלאַך, פרוי גאָלדענבאַרג האָט דעם קנויט אין לאָמפּ אביסעל העכער אַרויסגעדרעהט.

דער דאָקטאָר, אַ נידעריגער און גראָבלעכער, מיט גרויסע הענד און פערגרעבטע ברייטע פינגער, איז צוגעקומען גלייך צו דער קראַנקער דבורה.

און ווען ער האָט גענומען אַרומטאַפּען דבורה׳ס לינקען פוס מיט זיינע פּלאַציגע און מאַסיווע פינגער, זיינען אַלע אַרום געשטאַנען און שטום געוואַרט.

דבורה׳ן אָבער האָט זיך פּלוצים געוואָלט אַרויסשיסען אין אַ קייכענ־דען געלעכטער, אַזוי, האָט זיך געדאַכט, מיינט אויך דער פערד־יונג צו טאָן.

יאָהאַן האָט זיך מאָדנע געפיהלט. ער האָט ערשט איצט „דערזעהן" דעם פערד־יונג. און געדאַכט האָט זיך איהם אַז ווי באַלד ער זאָל אַזוי אַוועקגעהן, ווי ער האָט זיך ערשט פריהער מיט אַ ווײַלע פאַרגענומען, וועט ער האָבען אַ גרויסען שטיין אין וועג...

ווען יאָהאַנ'ען פלעגט אויסקומען צו זיין ביי די גאָלדענבארגס אין הויז, איז אָט דער אידישער יונג תמיד געוועזען אַן אָפּגעזונדערטער, ניט ווי קיין מיטגליעד אין דער פאַמיליע, און איצטער אָבער האָט דאָס איהם נאָר אַנדערש אויסגעזעהן...

און יאָהאַן האָט זיך אינסטינקטיוו טאַקע געהאַלטען אָן אַ זייט. עס האָט געהייסען אַז ער נעמט אַנטייל, אָבער ער אַליין האָט געזוכט עפּעס אַ וועג, וואָס שנעלער צו ענטלויפען פון דעם דאָזיגען הויז. און איין וועג איז געוועזען פאַר איהם, אַז דער דאָקטאָר זאָל וואָס גיכער אָפּפּראַווען זיינע צערעמאָניעס.

עס האָט גענומען דעם דאָקטאָר זעהר פיעל, ער האָט זיך איבערגע־בויגען צו דבורה'ן און מאָדנע געפּרייכט און געקרעכצט, בעקוקט יעדער אָרט עטליכע מאָל און די בלויע אָדערלעך אין דבורה'ס וויים־בלייכען פּנים האָט ער זעהר פאָרזיכטיג איבערגעקוקט, ווי ער וואָלט זיי וועלען איבערצעהלען.

פון דעסטוועגען האָט ביי יאָהאַנ'ען נאָך געטאָן אַ בליץ אַ מין פער־לאַנג. — דער דאָקטאָר זעהט אוים צו זיין זעהר ערנסט. אפשר איז טאַקע אַ צובראָכענע פּוס.... פאַר איהם וואָלט עס בעסער געוועזען, און זי דבורה איז אַ יונגע און עס וועט זיך ביי איהר שנעל אויסהיילען, אָבער עס זאָל זיין אַ בראָך.

דער יונג האָט גענומען רעדען צום דאָקטאָר.

דער דאָקטאָר האָט גאָרניט געזאָגט, נאָר מיט זיין ברייטער דאָלאָניע זיך אַ וויש געטאָן זיין קליינעם שטערען.

דבורה האָט עס בעמערקט און, נאָר פּלוצים, פאַר זיך אַליין געמאַכט אַ פערגלייך; דעם פערד־יונג'ס שטערען מיט דעם דאָקטאָר'ס.

און דבורה'ן האָט זיך גענומען דאַכטען, אַז זי איז די איינציגע, וואָס זעהט אין דעם פערד־יונג עפּעס איין אַנדערען ווי אַלע האָבען איהם ביז איצט געקענט.

י"ג.

אזוי ניך ווי דער דאָקטאָר האָט געהאַט די געלעגנהייט ארייצוכאַפּען דאָס קנאַקעדיגע פינפערל און עס מיט א געמאַכטע נאָכלאָזיגקייט אריינ־צורוקען אין איינעם פון זיינע קעשנעס, האָט ער געזאָגט:

— גוטע נאכט, יאָה, ווי גאָט איז זיי ליעב, פריילין, ניט ארונ־טערצוגעהן עטליכע טאָג פון בעט, א גוטע נאכט!

יאָהאַן האָט אויך עפּעס אונטערגעברומט, האָט האַסטיג זיין הוט אָנגעטאָן און איז אויך ארויס.

א שטיק וועג איז יאָהאַן געפאָהרען אין איינעם מיט'ן דאָקטאָר. און ער האָט דעם דאָקטאָר דערצעהלט פון זיין העלדישקייט, ווי אזוי ער האָט געפונען די פריילין, און ער האָט דעם דאָקטאָר אויך דערצעהלט אַז די האַנד פון דער פריילין ווערט איהם געגעבען אלס לוין פאַר זיין העלדישקייט. נאכדעם האָט יאָהאַן פערקירעוועט אַן א זייט און גענומען רייטען אהיים.

רייטענדיג איינער אליין, האָט ער זיך געגעבען חשבון מיט וואָס פאַר א רעכט ער האָט דאָס אזוי געמעגט דעם דאָקטאָר זאָגען....

פונדעסטוועגען האָט ער ביי זיך בעשטימט אז אזוי וועט עס בלייבען. דער פערדיונג איז דאָך א פרעמדער און ער וועט מן הסתם באַלד פערביטען ווערען אויף אַן אנדער יונג. און ער, יאָהאַן, איז דאָ אויפגעוואַקסען און וועט דאָ, אויף דער פרעירי, שטאַרבען... הערר גאָלדענבאַרג ווייסט דערפון און ווייסט אויך וואָס פאַר א בעל הבית ער איז, ניט מעהרער ער קען עס ניט ארויסווייזען ביי זיין טאַטען. קומט ער אָבער אין בעריהרונג מיט א היינטוועלטיגען מענשען און מיט מאָדערנע איינריכ־טונגען, וועט ער ארויסווייזען וואָס ער קען.

היינט דערצו נאָך דבורה!....

ווען ער איז אהיים געקומען האָט ער געפונען די קוה שטעהן ביים שטאַהל, דער גרויסער לאַנג־האָאָרינער הונט „טאַיג" איז איהם אקעגן

געקומען און געשפּרונגען אויף איהם. יאָהאַן האָט די קוה אַריינגעלאָזען אין שטאַהל, „זי איז געוועזען אין יענעמ׳ס שאָדען", האָט ער אַ טראַכט געטהאָן, „אַ פולען בויך מיט פרעמדענ׳ס שוויים...״ ער איז נאָכדעם אַוועק אין הויז, וועלכעס איז געוועזען נאָך פינסטערער פון דער נאַכט. זיין פאָטער און ברודער זיינען שוין געשלאָפען ווי דער׳הרג׳עטע.

אויף מאָרגען איז ער אַוועק אין שטעדטעל, נאָכדעם ווי ער האָט זיין פאָטער אָפּגענאַרט, אַז ער האָט די קוה געפונען עט שפּעט אין אָבענד צעהן מייל ווייט פון דער היים.

אין שטעדטעל האָבען איהם שוין אַ פּאָאָר חברים אָבגעגעבען „קרעדיט" פאַר זיין העלדישקייט.

עס איז אויך אונטערגעקומען „באָב", אַ לאַנגער, דאַרער בחור מיט אַ ווייסען ברייט־ברימיגען הוט און מיט לאַנגע שטיוועל אויף זיינע לאַנגע פיס.

„באָב" איז דער געהיימער רעפּאָרטער פון שטעדטעלדיגען בלאַט־צייטונג, און דערפאַר האָט ער אויסגעשטרעקט זיינע גרויסע אויערען און זיך איינגעהערט וואָס די „באָיס" שמועסען.

— האָסט גליק! — האָט איינער געזאָגט.

אַ צווייטער האָט געפרעגט:

— איז זי טאַקע געלעגען צושטרעקט אויף דער פּרעירי?

— פלוצים, איך טו אַ קוק, עס ליגט עמיץ.... — הויבט אָן יאָהאַן אָפּצומאָהלען ווי ער האָט דבורה׳ן געפונען, — איך שפּרינג אַרונטער פון פערד און טו אַ קוק — עס איז דבורה גאָלדענבאַרג׳ס.

— וואָס האָט זי געטהאָן? — פרעגט איינער.

און אַ צווייטער:

— האָט זי זיך דערשראָקען?....

— איך האָב זיך דערשראָקען, — כאַפּענדיג, ווי וועלענדיג עפּעס פערבאָרגען, ענטפערט יאָהאַן, — ניט פון היינט אַז איך רייט אויף דער פּרעירי און גאָר פלוצים האָסטו דיר אַ מיידעל. און זי טוט אויף מיר אַ קוק — „באָיס", איך זאָג אייך — איך וועל אייביג ניט פערגעסען יענעם קוק.

— און וואָס האָסטו געטהאָן?... — פרעגט איינער.

און אַ צווייטער:

— איך מיין אז האסט עפעס געטהאן, צו ניין?....

— איך האב זי אויפגעהויבען פון גראז, זי האט זיך ארום מיין האלז איינגעפלאכטען, — האט יאהאן מיט עקסטאז דערצעהלט, — „ביי־דזשימיני"! זי האט מיך שיער ניט דערוואַרגען. מיט איין האנד האב איך זי ארום איהר גאַרטעל גענומען און מיט דער צווייטער האב איך זיך אין הארען פון זאטעל אנגעכאפט.

— עס האט געמוזט זיין שווער? —

— ביי מיר שווער, — ריהמט זיך יאהאן, — זי איז געוועזען לייכט ווי א פעדער, נאר איך האב מורא געהאט איהר פוס, דעם צובראכענעם, ניט צו פערצעפען.

— טאקע צובראכען איהר פוס, — שטעלט אריין „באב".

— ניין, עס האט זיך ארויסגעוויזען נאכדעם אז דער פוס איז גאנץ.

— א יונג האט גליק! — זאגט איינער.

און א צווייטער:

— די גאלדענבארג'ס האבען דיך, פערשטעהט זיך, גוט און פיין בעלאהנט. די אידען זיינען זעהר מילד אין אזוינע פעלע....

יאהאן האט זיך דאן אוועקגעשטעלט מיט ביידע הענד אין זיינע הויזען קעשענעס און ברייטלאך געזאגט:

— קיין לוין, וועלכען מען וועט מיר געבען, וועל איך ניט נעהמען, חוץ איינעם....

— די מיידעל!.... — כאפט אונטער „באב", און טוט א מאדנעם פארדרעה מיט זיינע גרויסע אויגען אין א זייט אריין.

— דאס וועל איך אליין מיט מיינע הענד נעהמען, — האט יאהאן געזאגט, און זיין פנים האט זיך פערוויטעלט, — און דאס איבעריגע וועט שוין קומען, אליין....

אויף מארגען, פרייטאג, איז ערשיענען דאס וועכענטליכע בלאט פון שטעדטעל, און צווישען די היימישע „טאפיקס" איז געווען דאס פאלגענדע:

„יאהאן עלקינס האט, רייטענדיג אויף דער פרעירי, געפונען ליגען א גע'חלש'טע מיידעל. ער האט זי אפגעמינטערט און דערקענט אז דאס איז א מיטגליעד פון הערר גאלדענבארג'ס הויז. זי האט איהם דערצעהלט

אַז זי איז אַרונטערגעוואָרפּען געוואָרען פון אַ בראָנקאָ און פיהלט אַ וועהטאָג אין אַ פוס. ער האָט זי אין גאָלדענבערג'ס הויז אַהיים געבראַכט, און אַלס דאַנקבאַרקייט וועט די מיידעל מיט איהם הייראַטהען... וואו יאָהאָן וועט זיך נאָכדעם בעזעצען ווייסט מען נאָך ניט, נאָר געוויס וועט ער זיין אויף גאָלדענבערג'ס ערד, ווייל די גאָלדענבערג'ס האָבען ניט קיין קינדער...."

י"ד.

דאָנערשטאָג איז מען ביי גאָלדענבאַרג'ען אין הויז אויפגעשטאַנען גרייט צום טאָג ארבייט.

גאָר אין דער פריה איז דער פערד־יונג אַוועק איבער דער פּרעירי, ער האָט זיך געיאָגט און געיאָגט, ביז ער האָט „קיטי'ן" געכאַפּט מיט אַן איינגעבונדענעם זאָטעל אַרום איהר בויך. „קיטי" איז געבראַכט געוואָרען אַהיים און דער פערד־יונג האָט זי בעשטראָפט מיט דעם ווייכען געפלאָכטענעם בייטש, און זי שטעהט שוין ווייטער אין שטאַהל א גוטינקע און א קלוגינקע.

מען האָט דעם „איבערבייסען" מיט הייסער שוואַרצער קאַווע פערטרונקען, און נאָך איינינע מינוטען בעראַטהען זיך פון הערר גאָלדענבאַרג מיט אייזיק'ן, און נאכדעם ווי פרוי גאָלדענבאַרג האָט פערזיכערט, אז דבורה'לע איז אין בעסטען אָרדנונג און זי קען בלייבען מיט איהר אליין, זיינען ביידע מענער ארויס שניידען דעםווינטער ווייץ.

צו מיטאָג צייט זיינען זיי אַהיים געקומען מונטער און דורכגעוועבט מיט זונען און ווייץ קאָלירען.

ביים טיש איז געוועזען פריילאך, מען האָט מיט האַרץ געשלונגען דעם רוהבהאַרב קובען. דער פערד־יונג האָט בעמערקט:

— אויף רוהבהאַרב אליין וואָלט איך מיין לעבען געקענט אויפ־האַלטען!.... — פון וואָס מען האָט זעהר פיעל געלאַכט.

דבורה האָט זיך גענומען בעטען מיט עקשנות אז מען זאָל איהר לאָזען אין פעלד אריין.

„זי האָט ליעב צו בינדען ווייץ..."

און אז מען האָט איהר געזאָגט אז מען דאַרף ניט בינדען מיט די הענד, די מאַשין וואַרפט שוין ארויס פאַרטיגע גאַרבען. —

— טאָ לאָז זיין אויפצושטעלען די בינטלאך אין די שאָקען...

האָט מען ניט געקענט צוזעהען דעם צער פון דער מיידעל און מען

האָט איהר צוגעזאָגט, אַז קומענדע וואָך שניידט מען די אַלפּאַלפּאַ, וועט זי אַרבּייטען מיט דעם שאָרער.

— איך וועל שאָרען די אַלפּאַלפּאַ! איך וועל שאָרען די אַלפּאַלפּאַ!

— האָט דבורה געהאַלטען אין איין זינגען, כאָטש זי האָט ניט געוואוסט וואָס דאָס איז פאַר אַ מין, אָט די אַלפּאַלפּאַ.

די מענער זיינען אַוועק אין פעלד אריין.

די זון האָט געוועבט דאָס אייביגע געוועב פון גינגאָלד פעדעם אויף דער פּרוכפּערישער אויבערפלעכע פון ערד און וועגעטאַציאָן.

עס האָבען די ברויטען קעפּלעך אַרויסגעלאָזען, עס האָבען די ברויטען בערדלאַך אָנגעהויבען צו שפּראָצען, עס האָבען די ברויטען רייף צו ווערען אָנגעהויבען — און דער ווינטער־ווייץ שטעהט ווי אַ קעניג צווישען אַלע ברויטען. ער איז דער זקן און דער הויפּט שפּייזער פון דער וועלט.

דער פערדיונג האָט געשניטען מיט דער מאַשין און הערר גאָלדענבּאָרג איז נאָכגעגאַנגען מיט אַ צוויי־צעהניגען גאָפּעל און די גאַרבען אין שאָקען אויפגעשטעלט.

דאָס גאַנצע פעלד האָט אויסגעזעהען ווי צוטיילט אין צוויי לאַגערן.

די פאַרטיגע, אויפגעשטעלטע שאָקען, האָבען אויסגעוויזען, ווי קליינע גאָלדענע הויפענס מיט ענערגי. די אַלע נשמה׳לעך פון איטליכער זאַנג בעזונדער האָבען זיך צוזאַמענגעבונדען און ליגען איינס אין דאָס אַנדערע איינגעפּרעסט ווי איין גאָלדענער הויפען.

אין אַ צווייטען לאַגער זיינען געשטאַנען די איינציגע, נאָך ניט אָבגעשניטענע. הויכע און דינע זאַנגען, מיט זייערע בעבערדעלטע לאַנגליכע קעפּלאַך לייכט און רונד איינגעבויגען, ווי זיי וואָלטען מיט בענקשאַפט געקוקט צו זייער מוטער, די שוואַרצע ערד, און געוואַרט אויף דער מינוט ווען זיי וועלען פון זייער שטאַם אָבגעשניטען ווערען.

וועלכע ווינטען וועלען נאָכדעם בלאָזען אויף זייערע נאַקעטע, טרוקענע שטאַמען? און אויף וועלכע ערדען און אין וואָס פאַר אַ לענדער וועלען די קערענדלאַך ווידער אויפלעבען?....

ט"ו

דאָס איז געוועזן פּאַרנאַכט. הערר גאָלדענבאַרג און אייזיק זיינען אהיים פון פעלד געקומען. אייזיק האָט געפיהרט די פערד און גאָלדענבארג איז געגאַנגען ביי זיין רעכטער זייט מיט דעם ליידיגען וואסער־קריגעל איבער זיינע אַקסלען.

זייער געשפּרעך האָט זיך געדרעהט ארום דעם: „פאר וואָס דער פּערדיונג האָט ניט געענדערט זיין פּלאַן?"... און וואָס פאר א צוועק איז דאָס פאר גאָלדענבאַרג'ען געוועזן ביז איצט צו בויען זיין היים אָט דאָ אין דער ווייטער וועסט?"...

דער פּערדיונג האָט געהאַלטען זיינע אויגען פאר זיך און גערעדט מיט היטץ:

— גענוג דריי יאָהר. ניט די מיטעל פאר מיין צוועק האָבען מיך דאָ געהאַלטען אזוי לאַנג. ניין! ערשטענס, האָב איך אייער הויז זעהר ליעב בעקומען, און איך האָב ניט געקענט קומען אויסכאַפּען מיינס און אנטלויפען. איך האָב געוואָלט, אז עס זאָל פון מיין זייט אָט־אָ־דאָ בלייבען עפּעס... צווייטענס איז ביי מיר געוועזן אַן אנדער מיין, איך האָב געוואָלט זעהן צו קען איך ביישטעהן דעם נסיון.

— איך פערשטעהע ניט, ווען איהר פאָהרט גלייך פון וואנען איהר זייט צום ערשטען אָבגעריסען געוואָרען, — האָט גאָלדענבאַרג געזאָגט.

— איהר פערשטעהט, איינמאָל אויסגעריסען א בוימעלע פון זיין ערד.... אָבער איצט וועט שוין זיין שווער.

— דאָס איז מיר אינטערעסאַנט, איך וועל זעהן צו עס וועט מיר זיין שווער.

— קינדיש, קינדיש! ווילט איהר א היים בויען, וואו איהר זאָלט קענען אומעדום טרעטען מיט אייערע פים און זאָגען: „עס איז מיינס!" איז נישטאָ קיין זעהר גרויסער דיפערענס וואו עס זאָל ניט זיין, דאָ אָדער אין אייער פּאַלעסטינא.... פארקעהרט, דאָ האָט איהר מעהרער

גוטע שאנסען... ערד, א פרוכטבארע, איז צו בעקומען. היינט די מאשינען און געמעריק....

— ביי מיר איז יא דא א גרויסער, א גאר גרויסער דיפערענס, — האט אייזיק כמעט ווי אויסגעשריען דעם ווארט „דיפערענס".

— מיט וואס?

— פרעגט ביים אלטען עלקינס.

— וואס האט ער צו זאגען אויף מיין היים.

— אט, אט, ער זאגט עס עפעס זיכערער: „אט דא וואו איך טרעט איז מיינס!"....

— זאגט אויך זיכער, ווער לאזט אייך ניט.

— פון מיר איז אפגערעדט. איך וועל עס ניט זאגען, ווייל איך פיהל, אז עס וועט ניט זיין געזאגט....

אייזיק האט נאך געהאט איינינע טיעפערע ארגומענטען, אבער ער האט ניט געוואלט אנריהרען א וואונד אין הערר גאלדענבארג'ס נשמה...

נאר אז עס איז געקומען פרייטאג פארנאכט, און אייזיק האט, ווי תמיד, די שנייד־מאשין פון פעלד אויף שבת אהיים געבראכט און זי אין דעם מאשין־הויז אריינגעשלעפט, האט ער מיט זיך אליין געטראכט, אז אזוי וועט ער זיך פיהרען דארט...

אין פאלעסטינא וועט עס האבען א טעם: אין די רוהע־טעג זאלען רוהען אויך דיינע בהמות און אויך דיינע מאשינען....

ביי אלעמען ארום און ארום וועט עס אויך אזוי זיין.... אבער דא האט עס ניט קיין זין. איינער און איינציגער אויף אזא ווייטער פרערי, און אז עס קומט שבת לאזט מען איבער א קליין שטיקעל ווייץ ניט דערשניטען....

„גוט איז איהם, וואס ער האט ניט קיין קינדער, האט אייזיק ווייטער געטראכט, ווי צוויי פרושים זיינען זיי אט א דא פערווארפען..... און וואס איז א היים אהן קינדער?..... און ווי קען זיין א היים אהן א סביבה?!...."

העגריק עלקינס האט זונטאג געלעזען די „גלאדסטאנער פרעסס" און אויסגעפונען אין די טאפיקס וועגען זיין ברודער יאהאן און דאס מיידעל דבורה גאלדענבארג'ס.

א שלעכט אויג האָט ער געהאַט אויף זיין ברודער פון תמיד, האָט ער איצט אויף איהם אָנגערעדט צו זיין פאָטער, דעם אַלטען עלקינס...

דער אַלטער איז געוואָרען אָן אָנגעצונדענער:

— צו אַלע נײַן און פערציג טײוואָלים! מיט וועמען האָט ער עס אָנגעהויבען!.... איך האָב געוואוסט אז קיין גוטעס וועט פון זיין חבר'שאַפט מיט דעם אידען ניט אַרויסקומען!... איך וועל זיך דאָך שעהמען מיין פּנים אין גלאַדסטאָן אַרוים צו ווייזען!....

יאָהאַן איז דאַן געוועזען אויפ'ן הויף און געפּוצט זיין פערדעל מיט'ן קעמעל און באַרשט.

דער אַלטער איז אַרוים צו איהם, אין זיין האַרץ האָט עפּעס א הייזעריגער כעס געזאָטען. ער האָט זיך צוריק געקעהרט אין הויז אַריין, נאָך אַמאָל איבערגעפּרעגט העגריקען:

— ווי איז דאָס געוועזען, זאָגסטו?!

— זי איז געלעגען אין פעלד, האָט זי יאָהאַן געפונען און אַהיים געבראַכט, און דערפאַר בעקומט ער די מיידעל אַלס זיין ווייב און לאַנד פיעל דערצו....

דער אַלטער איז וויטער אַרוים אין דרויסען, מיט זיין „דזשימי־פּייפּ“ אין מויל, האָט פאַרלייגט ביידע הענד אויף הינטען, און ווי א קאַץ צו א מויזען־לאָך, איז ער מיט שטילע, קליינע טריט צוגעגאַנגען צו זיין זוהן יאָהאַן, און פלוצלונג אויסגערופען:

— גוטער מאָרגען, הערר יאָהאַן!

יאָהאַן האָט תמיד ניט געמאַכט קיין סך רייד מיט זיין פאָטער, און איצט, אז ער האָט דערפיהלט די סאַטירישע ווענדונג, האָט ער זיך אַפילו ניט אומגעקוקט צו איהם.

האָט דער אַלטער א שטויס געטאָן זיין זוהן אין פּלייצע:

— איך זאָג אייך גוטען מאָרגען, גנעדיגער הערר!

יאָהאַן האָט זיך א האַסטיגען דרעה געטהאָן מיט זיין גאַנצען דינעם און שלאַנקען גוף:

— נאָר ניט געשטויסען, פּאַפּ! איך וויל ניט מען זאָל מיך שטויסען אין פּלייצע!

— האַ, האַ, שוין בעקומען פליי אין דער נאָז!

— מעג זיין פליי, אָבער איך וויל ניט מען זאָל מיך שטויסען!

— נײַן און פערציג טײוואָלים זאָלען דיך שטויסען, הערסט! — שרײַט אױס דער אַלטער, אױפהױבענדיג זײַן רעכטע האַנד מיט אַ האַרטען פױסט צו יאָהאַנ'ס פּנים, — איך װעל דיר װײַזען צו זײַן אַ העלד און זיך אײַנצוקױפען אין אידען'ס הױז אַרײַן....

— איך װײס ניט װאָס איהר רעדט, פּאַפּ, און גלױב אַז איהר אַלײן װײסט אױך ניט פון װאָס איהר רעדט און ———

— שװײַג! איך צוברעך אין דיר אַ יעדען בײן!

— האָפּ! — טוט יאָהאַן אַ מאַך צו זײַן פאָטער, אַקוראַט װי ער װאָלט אַבשטעלען אַ צװאָװילדעטען פערד.

— „האָפּ" זאָגסטו, — האָט דער אַלטער אױסגעגלאָצט זײַנע גרױע אױגען, און די גרױליכע לאַנגע ברעמען האָבען זיך אױסגעשפּיצט, — „האָפּ" זאָגסטו?!....

און עלקינס האָט אָנגעכאַפּט זײַן זוהן מיט בײדע ברײטע הענד אַרום האַלז און איהם אָנגעהױבען טרײסלען אַהין און אַהער.

יאָהאַן האָט אװעקגעװאָרפען דאָס קעמעל און די באַרשט. זײַן פּנים איז געװאָרען פלאַם־פײער, און מיט אײן האַנד האָט ער זיך אָנגע־כאַפּט אין זײַן פאָטער'ס צוקנעפּעלטען העמד, פון װאַנען עס האָט אַרױסגעשטעקט עלקין'ס בעװאַקסענער ברײטער און פלאַטשיגער האַלז און אַ שטיק פון זײַן ברוסט־בײן.

אַ װײַלע האָבען זיך פאָטער און זוהן געראַנגעלט.

און יאָהאַן האָט מיט דער הילף פון זײַן לױזער האַנד זײַן פאָטער צו דער ערד אװעקגעלעגט און איז אַלײן אױך נאָכגעפאַלען.

פון אָנפאַנג איז יאָהאַן געװעזען פון אױבען. אָבער אין אַ װײַלע אַרום איז שױן עלקינס געלעגען אױף זײַן זוהן, װי אַ שפּין אױף אַ פליג, מיט זײַנע ברײטע גראָבע פיס צושפּרײט און אײַנגעגראָבען אין דער גראָזיגער ערד און מיט זײַנע הענד האָט ער אַלץ פעסט געהאַלטען זײַן זוהן אַרום גלאַטען װײסען האַלז, און פון זײַן ברוסט איז אַלץ אַרױסגעקומען אַ הײזעריג געבײזער:

— כ'ל דיר װײַזען װי זיך אײַנצוקױפען אין אַ הױז פון אַ טײװעל אַ אידען!.... מײַן פּנים װעל איך ניט קענען װײַזען אין גלאַדסטאָן!....

יאָהאַן'ס פערדעל איז זיך געשטאַנען אַ צוגעבונדענער צו אַ סלופּ און געקוקט, און האָט זיך איטליכעס מאָל געפּרובט אַפּרײסען, בעפרײַען

פון סלופ און האט ניט געוואגט א שטארקען שלעפ טאן מיט זיין האלז...
דער הונד „טאיג" איז אנגעלאפען און זיך צולאזען אין א מורא'דיגען קייכיגען בילען.

דער הונד איז נעשפרונגען דא צום אלטען עלקינס און דא צו יאהאנען, ווי ער וואלט זיי וועלען צורייסען, און ווייטער געבולען, און איז אוועק צום הויז.

הענריק איז ארוים א קוק טאן צו עס קומט עמיץ פון וועג, און ער האט דערהערט דאס הייזעריגע קול פון זיין פאטער. ס'הארץ האט איהם א זאג געטאן אז עפעס מוז דארט זיין. ער איז אוועק, דער הונד לויפט פון פארענט און בילט. הענריק האט די סצענע דערזעהען פון ווייטען, און א דערשראקענער איז ער צוגעלאפען, און זיך גענומען בעטען ביים פאטער: „פא, פא, פא!" — עס האט ניט געהאלפען.

איהם האט זיך געדאכט, אז זיין ברודער יאהאן איז בלייך ווי א טויטער, און באלד נאך א מינוט און זיין פאטער וועט יאהאנען דער־ווערגען, און אלץ צוליעב איהם איז דאס אלעס געשעהן. ווען ער זאל נים געווען דערצעהלען זיין פאטער, וואלט דאך געוועזען גוט.

עס איז איהם באלד ארויף אין געדאנקען אלעס וואס ער האט געהאט נעגען זיין ברודער יאהאן. די שווערסטע ארבייט און די שמוציגסטע מוז ער טאן. יאהאן פאהרט זיך תמיד ארום ווי א ספארט אויף זיין פערדעל, יאהאן האט אלע שעהנסטע מיידלעך אויף דער פרעירי, יאהאן וויל גאר ניט טאן אין פעלד, ניט אין שטאהל, ניט אין הויז, זינט די זעליגע מוטער איז אוועקגעגאנגען אויף יענער וועלט... און איבער הונדערט און צוואנציג יאהר, אז דער פאטער וועט צומאכען מיט זיינע אויגען, וועט יאהאן קומען צום גרייטען. ער איז קלוג און וועט שוין וויסען ווי זיך צו פיהרען; וועט איהם, הענריק'ן, נאר אין נאנצען ארויסשטופען...

נאר פון דעסטוועגען האט ער א קוק געטאן אין יאהאן'ס בלייכען פנים און ער האט זיך איינגעבויגען און אנגעהויבען צו שטופען זיין איינענעם קערפער צווישען דעם פאטער און יאהאנען.

עס איז איהם אבער ניט געלונגען זיי פאנאנדערצונעמען.

דאן האט הענריק זיך נאך אמאל אנגעהויבען צו בעטען ביי זיין פאטער:

— פא, פא, פא!

דערווייל האָט יאָהאַן מיט זיינע לעצטע כחות געבריקעט מיט זיינע פיס אין פאָטער׳ס בויך אריין, און וואָס מעהרער ער האָט געבריקעט זיין פאָטער, אַלץ פעסטער און מיט מעהר כעס האָט איהם דער פאָטער געוואָרגען.

הענריק האָט אַ טראַכט געטאָן, איז אַוועק אין שטאַהל און באַלד צוריקגעקומען, און מיט פערביסענע ליפּען צווישען זיינע צייהנער, האָט ער גענומען שמייסען מיט אַ לאַנגער, ווייכער בייטש זיין פאָטער איבער׳ן קאָפּ.

עטליכע טאָג נאָך יענעם אינצידענט, זיינען אַלע דריי, דער אַלטער עלקינס און זיינע זיהן הענריק און יאָהאַן, אַרומגעגאַנגען ווי פרעמדע, ניט גערעדט און ניט געקוקט איינער צום אַנדערען.

דער אַלטער עלקינס איז געוועזען אין שטעדטעל, און עס איז איהם אויפ׳ן וועג איינגעפאַלען אַרויסצולאָזען אַ קלאַנג אין שטעדטעל, אַז ער פערקויפט זיין פלאַץ און פיהרט זיך אַריבער קיין קאַנאַדאַ.

ער האָט זאָגאַר געשמועסט מיט דעם „ריעל־עסטייט" אַגענט, אַז וויבאַלד עס וועט זיך טרעפען אַ קונה מיט פופצעהן טויזענד דאָלאַר, וועט ער איהם זיין פלאַץ אַוועקגעבען מיט אַלעם און איטליכעם.

צוריק פאָהרענדיג אַהיים, האָט ער זיך געטראַכט: סאַי ווי סאַי מוז מען מאַכען פּלויטען. היינטיגע וועלט וויל נאָר פּלויטען! אַמאָל איז געוועזען פריי, מען האָט ניט געדאַרפט וויסען וואו עס גרענעצט זיך איינעמס פעלדער. היינט וויל מען פּלויטען...

אין קאַנאַדאַ וועט איהם זיין אַזוי גוט ווי דאָ. אומעדום, וואו עס איז נאָר דאָ אַ קריסטליכע נשמה דאַרף מען ניט קיין פּלויטען....

און עלקינס איז גאָר געוואָרען אַן אַנדער מענש. ער פלעגט זעהר פיעל רויבערען, איינס נאָך דאָס אַנדער.

דער הויף איז איהם שטאַרק נמאס געוואָרען און האָט איהם אָנגע־הויבען צו פערדריסען. שוין אַריבער פינף און צוואַנציג יאָהר אַז עס וואַלגערען זיך דאָרטען אַרום אַלטע וועגענער, צובראָכענע רעדלאַך און שטעקעלעך פון אַלטע פעררָאָסטעטע מאַשינען.

דער שטאַהל איז איהם אויך נמאס געוואָרען, און ביי די חזרים פלעגט ער ווערען נערוועז, און ס׳רוב ווערען אין כעס און אָנכאַפּען אַ

חזיר'ל ביי איין אויער און עס דרעהען אין דער לופטען. און ווען ער האט זיך אליין נעפרעגט וואס ער טוט, האט עפעס אין איהם געענטפערט:

— עס, ווינציגער מיט א חזיר'ל דעם פרעמדען רוח!

זיינע ברויטען האט ער פערלאזען, און זיי זיינען איצט, נאך מעהר ווי תמיד, פערפיקעוועטע געווארען מיט ווילדע קרייטעכער. אייניגע שויבען פון די פענסטער פון זיין הויז האט דער האגעל אויסגעקלאפט, האט ער זיי מיט אלטע זעק פערשטעקט, וואס עס האט דער הויז צוגעגעבען איין אבגעלאזענעם ווילדען אויסזעהען.

און גערעכט האט ער זיך געגעבען:

— ניין, איך וועל ניט דערלאזען אידיש בלוט אין מיינע דורות אריין!....

ער איז נאך מעהר פוילער געווארען, און פלעגט זיך לעגען שלאפען פריה אין אבענד און אויפשטעהן שפעט אויפ'ן מארגען. די קיה פלעגען רעווען פון הונגער אין שטאהל. די חזרים פלעגען מאכען געוואלדען און די פערד פלעגען קלאפען אין די דילען פון שטאהל מיט זייערע פיס.

— זאל שוין קומען דער קונה! — איז געוועזען דער איינציגער געבעט, וואס דער אלטער עלקינס פלעגט מורמלען אויפשטעהענדיג און לייגענדיג זיך....

און צו זיין פערטרויאונגס זוהן, הענריק, האט ער אזוי איינמאל געזאגט:

— אין קאנאדא איז נאך דא און דא א סך לענדער, וואס דער טייוועל האט נאך ניט אנגעריהרט.... איך וויל שוין מעהר ניט טאן נארניט. איך וועל זיצען אין הויז און רויכערען. דו האב חתונה, בעזעץ זיך דארט אויף א שטיק ערד און הויב אן דיין וועלט.... פופצעהן בעשעלס ווייץ קען מען ארויסבעקומען פון דעם קאנאדער אקער ערד. דא איז די ערד שוין ארים ווי דער טויט און מען דארף זי נאך בעפוצען מיט פלוימען....

— און יאהאן? — האט הענריק אריינגעשטעלט מיט א ניט־זיכערען טאן.

— יאהאן.... דערמאן מיר ניט זיין נאמען! זאל ער דא בלייבען. דערמאן איהם ניט!....

הענריק האט אפילו הנאה געהאט פון דעם וואס זיין פאטער וויל

ניט מען זאָל דערמאָנען יאָהאַן׳ס נאָמען, אָבער ער האָט מורא געהאַט פאַר דעם וואָס זיין פאָטער שאַרט איהם אונטער צו בויען זיין אייגענע וועלט און חתונה האָבען.... ער האָט גאָר ניט געוואוסט פון וואַנען מען הויבט אָן פריהער,. גאָר ניט, אָט אַזוי עס זאָל זיך געהן ווי עס איז געגאַנגען ביז איצט, וואָלט געווען גוט. ווי אַזוי הויבט מען אָן אַנדער מין וועלט?....

יאָהאַן איז אַרומגעגאַנגען אין הויז, ווי אַ קלוגע קאַץ, ווען זי האָט עפּעס אָבגעטאָן ביים טעפּעל מיט דער סמעטענע, אַלעמען אויסגעמידען דעם וועג, זעהר ווינציג געשלאָפען און איז זעהר פיעל אַרומגעפאָהרען רייטענדיג איבער דער פּרעירי און אין שטעדטעל. צו די גאָלדענבאַרג׳ס אין הויז האָט ער עפּעס ניט געקענט קומען.

ער האָט געפיהלט אַז ער האָט דאָ עפּעס פערקאָכט.... ווי אַזוי זאָל ער זיך ווייזען פאַר דבורה׳ן אין די אויגען. וועט זי איהם ניט אַרויס־וואַרפען פון הויז?....

אַ סך מאָל האָט ער זיך געלאָזען פאָהרען צו גאָלדענבאַרג׳ס הויז. זאָל זיין וואָס עס וויל זיך! און ניט אויסגעפיהרט זיין פּלאַן.

פון דעסטוועגען האָט ער געוואַרט אויף אַ גוטער געלעגענהייט.

ט"ז.

דער שבת איז ביי די גאָלדענבאַרג'ס אין הויז אוועקגעגאַנגען זיין געוועהנליכען אומעטיגען און איינזאַמען וועג.

פרוי גאָלדענבאַרג האָט אָנגעגרייט ווייסע ברויט געפילט מיט אַזינקעס, און אַלערליי מאכלים פון איהר אייגענעם גאָרטען (זי פלעגט זיין שטאָלץ אויף איהר אייגענעם גאָרטען, איבער וועלכען זי אַליין פלעגט פון צייט צו צייט ארבייטען, ; זי האָט אויך אָנגעגרייט עטליכע פליישען, ווי געבראָטענע ברוסט, געקאָכטע ריפּען און א געפילטע הוהן מיט מעהל און שמאַלץ.

הערר גאָלדענבאַרג און דער פּערד־יונג זיינען געוועזן פּערנומען א גאַנצען אין דער פריה מיט ליכטע קליינינקייטען אַרום הויז, שטאַהל און הויף.

דבורה האָט געלעזען די צייטונגען און זשורנאַלען. און קומענדיג איבער דעם נאָטיץ אין דער גלאַדסטאָנער צייטונג, איז זי פריהער געוואָרען בלאַס, און באַלד האָט זי אָנגעהויבען צו פיבערן מיט איהר גאַנצען קליינעם קערפּער.

עס איז איהר נאָכאַמאָל אויפגעקומען די זעלבע מיאוסקייט, וועלכע זי האָט געפיהלט די גאַנצע צייט פון איהר ליגען אין יאָהאַן'ס שוים, ווען ער האָט זי פון דער פּרעירי אַהיים געבראַכט.

זי האָט געוואָלט א רוף טאָן צו איהר מוהמען, נאָר אַזוי ווי זי האָט דעם געפיהל פון מיאוסקייט געהאַלטען פערשלאָסען אין זיך, און געוואוסט האָט זי, אַז אויב זי וועט עס דער מוהמען דערצעהלען, וועט איהר אַליין, דבורה'ן, נאָך מעהרער ניט־גוט ווערען אויפ'ן הארצען, האָט זי דערפאַר געטראַכט, אַז פאַר איהר איז בעסער דאָס אין זיך אַליין דערשטיקען, און אַט דעם קליינעם נאָטיץ, וואָס יאָהאַן האָט אין צייטונג אריינגעגעבען, מוז זי אויך פערניכטען. קיינער אין הויז זאָל דערפון ניט וויסען.

און זאָל ער קומען נאָך איהר האַנד!

זי האָט דעם נאָטיץ פון צייטונג אַרויסגעריסען און איהם אין קליינע פּיצעלעך צופּליקט.

— אַ העלד! — האָט זיך דבורה געטראַכט, ווערענדיג בלאַס פון אי־נערליכער אויפרעגונג, — ווען זי זאָל ניט געוועזען זיין אַזאַ נאַר, וואָלט זי בעדאַרפט אין מיטען וועג אַרונטערשפּרינגען פון זיין שויס און אַליין אַוועק אַהיים!....

און נאָכדעם, אַז איהר אָנקעל האָט זיך גענומען בלעטערען אין די צייטונגען, האָט זי געציטערט ווי אַ פיש, ער זאָל ניט קומען איבער יענעם אָרט וואו זי האָט אויסגעריסען דעם נאָטיץ....

עס איז, צו איהר גליק, אַלעס אַריבער גלאַט.

מען האָט, ווי געוועהנליך, אָבגעגעסען דעם מיטאָג.

דער פערדיונג איז אַוועק אין זיין צימער זיך אויסרוהען.

הערר גאָלדענבאַרג מיט דער פרוי זיינען אַוועק אַ קוק טאָן אויף דעם ווייץ אין די שאָקען. זיי האָבען אַפריהער געפרעגט ביי דבורה'ן צו זי וועט ניט האָבען דאַגעגען צו בלייבען איינע אַליין. דבורה האָט זיך מחיה געוועזען מיט דעם וואָס זי וועט קענען בלייבען איינע אַליין — „פאַר וואָס ניט, געהט געזונטערהייט!“...

ווען מאַן און ווייב זיינען אַרויס אין פעלד, האָט זיך די פרוי גאָלדענבאַרג אָנגערופען צום מאַן:

— ע פּעס איז דבורה אַזוי בלאַס, בעמערקסט?....

— אַ קלייניגקייט אַזאַ וועהטאָג! און דערשראָקען זיך אויך.

— ניט דאָס מיין איך. עפּעס איז זי בלאַס... האָסט ניט געזעהען מיטוואָך אָבענד, אַז דער פערדיונג איז אַריין, ווי זי איז מיט אַ פרייד אַרונטער קענגען איהם.... זי האָט גאָר פערגעסען אין איהר פּוס....

— זאָל זיין מיט גליק.... מען דאַרף אָבער פריהער אַ פרעג טאָן ביי דער שוועסטער.... אפשר וויל זי דבורה'ן אָפּנעמען אין שטאָדט אַריין.

— ווער וועט זי לאָזען צונעמען פון מיין הויז....

— זיי וואָלטען אונזער הויז בעציערט מיט פרייד. אָבער....

— וואָס? — פרעגט רחל ווי אָנגעשראָקען.

— אָבער אייזיק האָט זיין בעשלוס נאָך ניט געענדערט.

— ער וויל טאַקע אַוועקגעהן. איך האָב געמיינט, איצט אַז עס איז דאָ אַזאַ מיידעל אין הויז....

— ער זאָל נאָך ניט מיטשלעפּען דבורה׳ן....

— גנוג שוין, גענוג, איך וועל מיט איהר אַ רעדט טאָן, — און זי וועט שוין אַלעס ביי איהם פּועל׳ן.

— און זיי וועלען זיך ליעב האָבען, און זיי וועלען אַ קינד האָבען,

— האָט רחל ווי אויסגעזונגען, — וועל איך זייער קינד ליעב האָבען, ווי עס וואָלט געווען אונזער טאָכטער׳ס אַ קינד....

— קענסט זיך נאָך אָנשמעקען מיט דעם און אויך....

— איך שוין ניט....

— ביזט נאָך יונג גענוג!

— איך שוין ניט.... מיין צייט איז שוין אוועק מיט דעם ווינד.... איך וואָלט שוין בעדאַרפט האָבען ערוואַקסענע קינדער און צוקוקען ווי זיי לעבען....

— רייד ניט אַזוי, נאַרעלע, עס איז ביי גאָט אין די הענד. אַלעס האָבען מיר מיט אונזערע אייגענע הענד זיך גענומען, און די איינציגע זאַך האָט גאָט פערקוקט.... עס קען נאָך קומען...

— און עס וועט שוין ניט קומען.

— וועסטו זעהן.

— זאָל דער פערדיונג זעהן ביי דבורה׳ן....

— און אַז דבורה׳לע וועט דיר דערצעהלען דעם ערשטען סוד?...

— וועל איך זי אַ קוש טאָן.

פרוי גאָלדענבערג׳ס פּנים האָט זיך גערויטעלט און זי האָט טבוי־מעריש ווייטער געצויגען:

— איך׳ל זי קושען און זי היטען, אַז זי זאָל קיין שווערע זאַכען ניט טאָן. זי וועט ביי מיר די שוועל פּאַמעלינקע אריבערטרעטען....

— איך זאָג דיר, אַז דו וועסט זיך אָננעמען מיט דעם... האָבען זיך אונזערע היילינע מוטערס פון חומש דען ניט אָנגענומען פון אַנדערע ווייבער....

— היינטיגע צייטען האָב איך נאָך ניט געהערט אַז אַ פרוי פון אריבער פערציג זאָל — — — —

אַזוי רעדענדיג, זיינען זיי צוגעקומען צום פעלד, וואו דער ווייץ איז געשטאַנען איינגעהילט אין גאָלד, איין שאָק נאָכ׳ן אַנדערן.

— זינט די וועלט איז אַ וועלט האָט נאָך קיינער אזוי נוט ניט געשניטען, — האָט הערר גאָלדענבארג בעמערקט.

— הערסטו, וואָס איך וועל דיר זאָגען, — זאָגט רחל, ווי זי וואָלט זיך פּלוצים דערמאָנט אין אַ זעהר וויכטיגער זאַך, — אָט דער אייזיק איז אַ גוטער ארבייטער, נאָר מיר געפעלט ער ניט. ער איז אַ „קריינק".

זי האָט נאָך געוואָלט ריידען, נאָר עפּעס האָט הערר גאָלדענבארג אַ מאָדנעם קוק געגעבען אויף איהר, און זי האָט גענומען געהן נאָך איהם און געשוויגען.

ו"ן.

נאכדעם ווי דבורה איז ארונטער פון בעט, האָט זי אָנגעהויבען צו פיהלען אַן אנדער מין אינטערעס אין דעם לעבען אויף איהר אָנקעל'ס פּרעירי. זי האָט זיך גוט אריינגענומען אין מח איהר מוהמעס ווערטער: „אז דער, וועמען א פערד ווארפט ניט ארונטער, איז גאָר קיין רייטער ניט". און זי האָט זיך פון פערדיונג אויסגעלערנט ווי אָנצוזאָטלען א פערד, און ניט אכטענדיג, וואס „קיטי" האָט זי איינמאָל ארונטערגע־וואָרפען, פלעגט זי דוקא נעמען „קיטי'ן" און זי אָנזאָטלען און אָפט ארויסרייטען.

רייטען פלעגט זי אין פעלד אָהן א צוועק, און אָפט אזוי אָפּרייטען א פּאָר מייל און זיך אַליין כאַפּען אז זי איז שוין ווייט פון דער היים. „און וואָס האָב איך געטראַכט: פון גאָר ניט!.." עס איז איהר אָבער גוט געווען צו רייטען און צו טראַכטען. פלעגט זי עס טאָן אָפט און נאָה מיט „קיטי'ן", ווי זי וואָלט וועלען ווייזען דעם דאָזיגען פערדעל, אז זי האָט ניט מורא פאַר איהם.

און דער פערדיונג, אייזיק, האָט איהר אין דעם געהאָלפען:

— זאָלסט ניט שרייען ווען דו זיצסט רייטענדיג אויף א בראָנקאָ־פערד. נור איין שפּראַך ווייסט דער פערד: גיב איהם א רייב מיטביידע פיס אין די פלאַנקען!..." — פלעגט ער איהר געבען צו ערקלערען מיט זיין בעדרייטפולען, פעסטען טאָן, און דערביי ווי זיך געבייזערט.

דבורה האָט ניט געגליכען דעם „בייזער", און זיין טאָן, ווי אויך אייניגע אנדערע מאַניערען זיינע.

צום ביישפּיעל, ווען דער פערדיונג פלעגט לאַכען, האָט ער עס געטאָן ווי עס וואָלט דונערן אין די הימלען.

זי האָט פיינט געהאַט צו קוקען אויף זיין פּערוואָקסען, האַריג פּנים, און ער פלעגט, ווי טראָץ עמיצען, זיך אָפט ניט גאָלען. עס פלעגט אמאָל

אוועק עטליכע וואכען און זיין פנים פלעגט בעוואקסען ווערען מיט א געדיכטען שווארצען בערדעל.

דבורה האט איינמאל געמאכט א שמועס מיט דער מוהמען איהרער פון דעם, און עס האט זיך אויסגעלאזען:

— הערסט, — האט די מוהמע געזאגט, — מענער זיינען א סך שעהנער מיט א בארד ווי מיט א גלאטען פנים.

דבורה האט ניט געהאט און ניט געוואלט עפעס זאגען געגען דער מוהמע'ס מיינונג. יענע קען נאך בעמערקען, אז זי רעדט צופיעל וועגען דעם פערדיונג'ס חסרונות.

און זי האט זעהר ניט געוואלט אז מען זאל איצט ענטפלעקען די געפיהלען, וועלכע האבען זיך ערשט אנגעהויבען צו אויפוויקלען אין איהר הארץ.

דערווייל האט זי זיך אנגעהויבען מעהר אריינקוקען אין דעם פערד־יונג'ס בעוועגונגען. און זי האט אויך דערפיהלט א נייגונג צוצוטרעפען זיינע פערלאנגען:

דעם זאטעל האט זי אויפגעהאנגען תמיד אויף דעם איינענעם פלאץ, וואו זי האט עס גענומען, און אז זי פלעגט ארונטערנעהמען דאס צוימעל פון „קיטי'ן", פלעגט זי די לייצעס אזוי פערבינדען אין די צוימענרינגען, ווי אייזיק האט עס איהר איינמאל געוויזען צו טאן.

און גליקליך האט זי זיך געפיהלט, אז איהר טאנטע האט איהר געהייסען דאס צימערל, וואו דער פערדיונג פלעגט שלאפען, אויפצוראמען.

זי האט שוין די ליילעך אויף זיין בעט אזוי גלאט פערצויגען און דאס קישעלע אוועקגעלייגט אזוי, אז עס זאל איהם זיין ניט שטארק הויך צו קאפענס און ער זאל קענען אויסרוהען זיינע אנגעהארעוועטע ביינער.

און נאכדעם ווי זי איז געוועזען עטליכע מאל אין זיין צימערל, האט זי זיך דערוואוסט פון דעם בארג ביכער, וועלכע זיינען דארט געלעגען אין א ווינקעל אויפ'ן דיל אנגעווארפען, אז ער איז ניט אזוי פראסט און פערגרעבט, ווי ער קוקט אויס.

האט זי זיך גענומען מעהרער אינטערעסירען מיט איהם, וואס ער טוט אין די אבענדען.

באלד נאָכ׳ן עסען, כמעט יעדען אבענד, עס מעג זיין „גערונערט און נעבליצט“, פערנעמט ער זיך אין זיין צימערל אריין.

דבורה פלעגט פאר איהם שוין אנגיסען א פולע לעמפעל מיט קעראָסין און אלע אין דער פריה איז דאָס געוועזען ליידיג. האָט זי פערשטאַנען, אז ער לערנט אָדער ער לעזט זיינע גראָבע ביכער.

זי האָט ניט געוואָלט ריידען דערפון מיט איהר טאַנטע, ווייל די לעצטע האָט איהר אמאָל געזאָגט, אז דער פערדיונג איז א מענשען־האסער.

— א מענש ווייסט נור זיין צימערל....

— ווי קען אזעלכער פיינט האָבען א מענשען, — טראַכט זיך דבורה, — אז ער האָט אפילו די פערד ליעב?...

נור ריידען טיעפער וועגען דעם ענין מיט דער טאַנטע האָט זי ניט געקענט.

און עס האָט זיך דבורה׳ן גענומען דאכטען, אז ביי איהר האָט זיך אנגעקליבען אזוי פיעל צו ריידען, אָבער אלץ אזעלכעס וואָס זי וואָלט עס נור איהם אליין געקאָנט דערצעהלען. און דערפאר האָט זי געקראָגען א חשק צו די זעלבע ארבייטען וואָס ער פלעגט טאָן.

הערר גאָלדענבארג׳ן האָט עס געשמייכעלט, וואָס זיין שוועסטער׳ס מיידעל פון דער שטאָדט האָט זיך צוגעוואוינט צו דער פרעירי, און ער האָט זיך אין דער שטיל מיט זיך אליין געטיילט מיט דער שמחה און אויס־געלייגט פלענער פאר איהר צוקונפט מיט דעם פערדיונג.

און ער פלעגט נאָך אונטערגעבען מוטה און פערשטאַרקערען די געלעגענהייט אז זיי זאָלען זיך טרעפען אָפט אליין אויג אויף אויג אין פעלד. און אז מען האָט געשניטען די אלפאלפא, איז דבורה אויך ארויס ארבייטען מיט דעם שאַרער.

זיי זיינען געבליבען אויג אויף אויג.

נאָך יעדען ראַנד ארום דעם פעלד איז דער פערדיונג געבליבען שטעהן אויף אָפצורוהען די פערד, די מאַשין אנצועהלען, און די שנייד־מעסערלעך מיט קאַלטע וואסער צו בעוואַשען פון דעם דונקעל־גרינעם אנגעפּאַפּעכץ.

דבורה האָט זיך אויך אָבגעשטעלט מיט דעם שאַרער ביי דעם איינענעם ברעג פון פעלד, וואו דער פערדיונג פלעגט זיך אָבשטעלען, און אזוי פלעגען זיי זיך איבערוואַרפען מיט אָפגעריסענע ווערטער.

ביידע האָבען גערהאט זעהר פיעל אויף זייערע הערצער.

און דער פערדיונג איז שטאָלץ געוואָרען וואָס דבורה העלפט איהם אין זיין ארבייט, און עס האָט זיך איהם גערדאכט, אז זי שיינט מיט טויזענדער זונען. און ווי גלייך זי איז דאָס געזעסען אויף דעם שארער מיט די לייצעס אין די הענד! און ווי גלייך די ווינד־רייהען זיינען דאָס געלעגען אין אַ פיער עקיגען קאסטען ארום דעם אַלפּאַלפּאַ פעלד!

אַ ווינטעל האָט געבלאָזען.

און אייזיק האָט געטראכט:

ווען איך וואָלט געווען דער ווינט און וואָלט זיך איבער די אַלפּאַלפּאַ רייהען דורכגעבלאָזען!

י"ח.

אין אבענד אז הערר גאָלדענבארג איז ארויס א קוק טאָן פון זיין הויז צו דעם ווייטען פעלד מיט דער אָבגעשניטענער אלפאלפא, האָט ער געזאָגט, אז עס זעהט אויס ווי א סך, א סך וויסינקע שעפעלעך זיינען זיך צוזאמענגעלאָפען און זיך אויף דעם פעלד געלעגט צו אָפּרוהען איבער־נאכט.

דער פערד־יונג איז אויך ארויס א קוק טאָן.

די זון האָט געהאלטען ביים ארונטערגעהן פון יענער זייט בארג אין מערב זייט פון גאָלדענבארג׳ס הויז.

דער פלאכער און ברייטער טהאָל האָט זיך געדויטעלט און ווייך געמאכט דאָס אָנגעשטרענגטע אויג.

עס איז געוועזען שטיל ארום אויף ווייטע ווייטען.

און העט אין מזרח אויף א בארג האָט זיך דערזעהן א קליינע פיגור פון א פערד.

די גאָלדענבארגס האָבען זיך אויסגעזעצט אויף אַן אלטען איבער־געקעהרטען שליטען וואָס איז געלעגען נעבען הויז; דבורה האָט זיך נאָך בעשעפטיגט מיט הויז־ארבייט און איז אלעמאָל אריין אין הויז און צוריק ארויס, און פון די טיעפענישען פון דער ערד דאָט אָפּגעקלונגען דאָס איידעלע ריטמישע געזאַנג פון איהרע פיס.

דער פערד־יונג איז געלעגען צושטרעקט אויף דעם גראָז, אונטערגע־שפּאַרט מיט זיין רעכטען אָרעם און ערגעץ ווייט זיינע אויגען געציעלט.

— נאָר ווי וויסינקע שאָפעלעך, איך וואָלט שווערען... — האָט הערר גאָלדענבארג איבערגע׳חזר׳ט, קוקענדיג צו דעם ווייטליכען אלפאלפא פעלד.

— איך האָב שוין געשניטען אלפאלפא אין פערשיעדענע ערטער, אבער אזא ווי די היינטיגע בעוואונדער איך! — האָט דער פערד־יונג ווי אויסגעלאָזען אַן אינערליכען, לאַנגען געשפּרעך.

פלוצלינג האָבען אלע אָנגעשטעלט די אויערען.

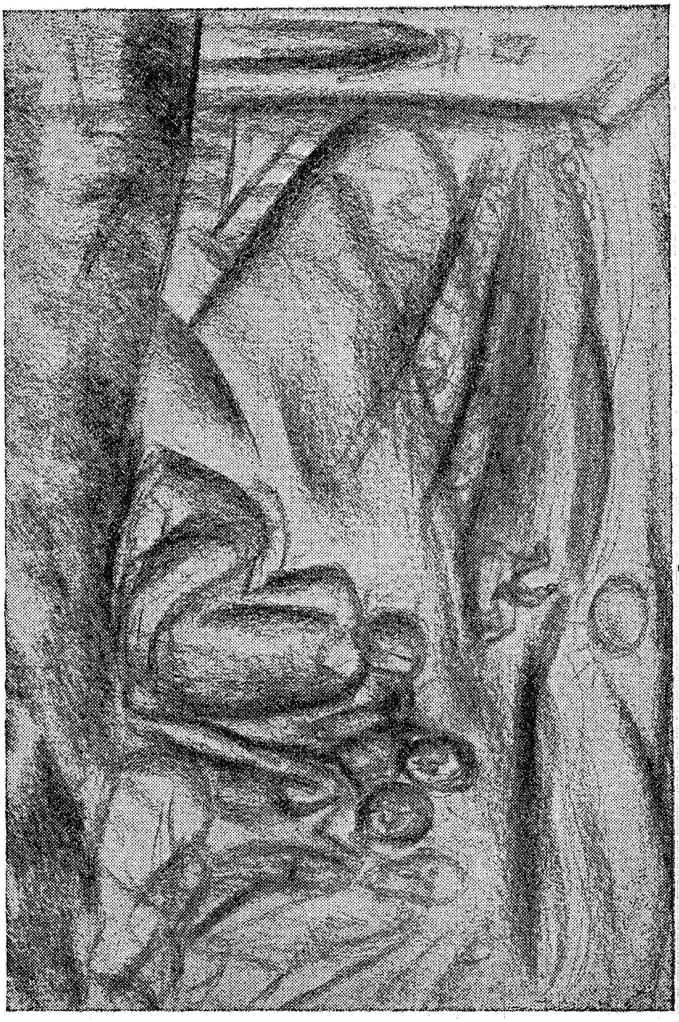

— מיר דאכט, עס קומט א רייטער, — האָט הערר גאָלדענבאַרג געזאָגט.

דאָס קלאַפּען פון פערדישע פיס האָט זיך דערנעהנטערט.

דבורה איז ארויסגעקומען פון הויז שנעל, און אין אָטעם אָנגעזאָגט:

— א רייטער קומט!

אלע האָבען זיך אויפגעשטעלט, חוץ דעם פערד־יונג, און זיינען אוועק צום פאָרענט פון הויז.

צום הויז זיינען צוגעריטען צוויי רייטער און ביידע האָבען מיט איין מאָל אויסגעשריען:

— גוטען אבענד!

— אָה, יאָהאַן! גוטען אבענד! — האָט הערר גאָלדענבאַרג מיט נאָסטפריינדליכקייט געענטפערט. — און וועמען האָב איך די עהרע צו קענען? — האָט גאָלדענבאַרג געפרעגט אויף דעם צווייטען יונגען מאַן.

— דאָס איז מיינער א פריינד... איך האָב מיט אייך זעהר וויכטיגעס צו שמועסען, — האָט יאָהאַן געזאָגט כאַפּענדיג א בליק צו דבורה'ן, וואָס איז געשטאַנען ביים טהיר פון הויז און זיך געטוליעט צו פרוי גאָלדענבאַרג.

— מיט מיר, זעהר פיין, קומט אין הויז אריין, — האָט הערר גאָלדענבאַרג מיט א שמייכעל געזאָגט.

יאָהאַן איז ארונטער פון זאָטעל מיט איין שפּרונג, ער האָט זיין פריינד אויך מיטגעבעטען, אָבער יענער האָט געקוקט דאָ צו דעם קאָפּ פון זיין פערד, דאָ צו דבורה'ן, וועלכע, ווי איהם האָט זיך געדאכט, לאַכט פון איהם עפּעס אָפּ... און ער האָט בעסער אויסגעקליבען צו בלייבען אויף'ן פערד.

ביידע פרויען זיינען צוריק אוועק צום אַלטען שליטען, נאָכדעם ווי הערר גאָלדענבאַרג האָט ארייגבעגלייט יאָהאַן'ען דורך דער אָפענער טהיר אין הויז אריין.

דער פערד־יונג איז נאָך אַלץ געלעגען אויפ'ן גראָז, ער האָט אפילו ניט געפרעגט ווער עס איז דאָרטען געקומען. זיין וועלט און זיין בליק זיינען געוועזען אין דער ווייטער ברוינליך־דונקעלער מערב'שער אונבע־שטימטהייט...

דבורה האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן שליטען און מיט שרעק גענומען

טראַכטען, אַז יאָהאַן איז דאָס איצט ווייזט אויס גֿעקומען בעטען איהר האַנט...

און פרוי גאָלדענבאַרג האָט זיך פערטראַכט, — איבער עפּעס אַ סיבה האָט זי זיך גראָד איצט ווידער דערמאָנט ווי אזוי איהר שוין לאַנג געשטאָרבענע מאַמע איז צו איהר געקומען איינמאָל פאַרנאַכט, ווען זי איז געזעסען גאַנץ אַליין אויפ'ן שוועל פון הויז און געקוקט אויף דער שטילער און ליידיגער ווייטקייט... איהר מוטער איז צו איהר דאַן געקומען ווי אַ לעבעדיגע, מיט אַ גרויסער שאַל אויפ'ן קאָפּ, און האָט זיך שטיל אוועקגעזעצט נעבען איהר און האָט ביי איהר מיט רחמנות געפרעגט:

„טאָכטערעל, אוואו האָסטו זיך פערקליבען אין אַזאַ ווייטען לאַנד... צווישען פרעמדע?" — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — —

נאַכטליכער און דונקעלער איז אויף דער פרעירי געוואָרען און פון הויז אַרויס האָט זיך באַלד דערהערט הערר גאָלדענבאַרג'ס קול:

— רחל, רחל! קום נאָר אַריין. קום אַריין!

פרוי גאָלדענבאַרג האָט זיך גלייך אַ הויב געטאָן און מיט שנעלע טריט גענומען געהן צו דער טיר פון הויז, און דערביי געטראַכט:

„עס איז גאָרנישט"...

און זיך דערמאָנט:

„עס הענגען דאָך צוויי ביקסען אויפ'ן וואַנט."

און זי האָט אַ שווערען זיפץ געטאָן:

„וואָלטען נאָר צוויי קינדער פאַר די צוויי ביקסען אויפגעוואַקסען."

ווען הערר גאָלדענבאַרג האָט אַריינגערופען זיין פרוי אין הויז, איז פאַר דבורה'ן נאָך קלאָרער געוואָרען, אַז יאָהאַן איז דאָס טאַקע צוליעב איהר געקומען. און אין גאַנצען דער עקעל וואָס זי האָט געפיהלט צו יאָהאַנ'ען האָט איהר אַ שלאָג געטאָן אין האַרצען.

אין דרויסען איז פון דער טונקעלהייט אַ פינסטערניש געוואָרען און מען האָט שוין ניט געקאָנט דערקאָנען דעם צווייטענ'ס פּנים.

מיט אַמאָל אָבער האָט זיך איבער דער צפון־זייט פון דעם הויכען סקאָסנעם דאָך גענומען שפּאַרען אַ לייכטער ווייסער שיין. — ערגעץ

אַרויף אויף דער אַנטקעגנענדיגער זייט פון הימעל האָט אויפגעשיינט דער „צפון־שיין".

דבורה האָט זיך פערגעסען אין אַלץ, איז אויפגעשפּרונגען און פרעה־ליך אויסגעשריען:

— דאָס צפון־ליכט! דאָס צפון־ליכט!...

דער פערד־יונג האָט זיך פון גראָז אויפגעהויבען, אויף זיינע פיס אויפגעשפּרונגען און איז געבליבען שטעהן מיט פערגאַפטע אויגען צום הימעל געווענדט:

— וואָס ווילען דאָרט די גייסטער פון די ווייטע אייזיגע לענדער? זיי שרעקען אונז מיט זייער שטראַהליגען ליכט. און זעה נאָר ווי די שטראַהלען הויבען זיך אין הימעל אַריין, ווי פייערדיגע זיילען, און ווי זיי ציהען ערגעץ אַהין, אַהין...

— שטעדט מוזען דאָרט איצט ברענען — האָט זיך דבורה אָבגערופען, צוקומענדיג גאָר נאָהענט צו איהם.

— און אויב עס זיינען דאָרטען דאָ שטעדט וואָס ברענען, מוזען דאָס זיין אידישע שטעדט — האָט דער פערד־יונג צוגעגעבען.

דבורה האָט זיך אומגעקוקט אויפ'ן פערד־יונג. — ער איז געשטאַנען ווי אַן אייזערנער און איז געווען פערגאַסען פונ'ם צפון־ליכט...

זי האָט זיך מיט אַמאָל צוגעפּרעסט צו איהם און געפרעגט:

— אייזיק, ווער ביזטו?... אייזיק!... איך קאָן דאָך דיך ניט. איך וויים ניט ווער דו ביזט. זיי ניט אַזוי בעהאַלטען. זאָג...

די נאַכט איז געווען פינסטער און ליכטיג און שטיל.

דער פערד־יונג האָט זיך אומגעקוקט אויף דער קליינער דבורה, האָט זי אַרומגענומען מיט זיין גרויסער האַנט און געזאָגט:

— דבורה, איך האָב דיר אַ סך צו זאָגען, אָבער הער: איך וויל אַז דו זאָלסט וויסען אַז איך וועל אַוועק קיין פּאַלעסטינאַ, און איך וויל אויך אַז דו זאָלסט ניט מיינען אַז עפּעס קאָן מיך אָפּהאַלטען. קיין זאַך וועט מיך ניט מאַכען צו ענדערען מיין בעשלוס. דאָרטען וועל איך בויען מיין היים און ניט ווי אַ פרעמדער צווישען פרעמדע... איך בין שוין געווען אַ פרעמדער אין דער גאַנצער וועלט און איך וויל שוין מעהר קיין פרעמדער ניט זיין. איך וויל צו דער היים פון אונזערע אבות, דאָרטען, ווען איך וועל זיך מיהען און אַרבייטען פלייסיג, וועט דאָס ניט פערפרעמדט ווערען.

— הערר גאָלדענבאַרג מיינט, אַז אַלע שכנים האָבען איהם דאָ ליעב. און ער ווייס ניט אַז דער גוי איז שטיל און פערביסען. —

— אַט דאָ ניט לאַנג ברייננג איך אַרויס אונזער שוואַרצען סאַמעטענעם אַגער קיין גלאַדסטאָן אויף אינספּעקציאָן... עס זיינען זיך אהין אַנגעפאָהר־רען אַ סך פאַרמער פון אַרום און אַרום. דער רעגיערונגס־דאָקטאָר בע־טראַכט זייערע אַלעמענס פערד, און מיט אַלעמען איז גוט און פיין, קיינעם אַרט ניט, קיינער זאָגט גאָר ניט... נאָר ווען עס קומט צו הערר גאָלדענ־באַרג'ס פערד ציהען אַלע אָן זייערע אויגען און איינער רעדט אַרויס:

„דאָס בלוט פון יעזוס האָט דער איד אין זיין פערד אַריינגעגאָסען, ווי עס שיינט!....“

— און אין די אויגען רעדען זיי דאָך אַלע אַזוי פריינדליך: „הערר גאָלדענבאַרג“ און „הערר גאָלדענבאַרג!“ און דאָס איז טאַקע דאָס אונגליק, דבורה: דער גוי טראָגט זיין גיפטיגע שנאה הינטען־אַרום.

— און אַז איך קום און דערצעהל דאָס צו הערר גאָלדענבאַרג, וויל ער ניט גלויבען און דרינגט נאָך, אַז עס קאָן גאָר ניט געמאָלט זיין אין אַמעריקאַ. — די פאָטערס פון דעם לאַנד זיינען געווען אַלע גלייך.

— יאַ, יאַ. די פאָטערס פון דעם לאַנד זיינען געווען אַלע גלייך און אַלע גלייך האָבען געעפענט די טויערען פאַר דער גאַנצער וועלט. היינט אָבער זיינען זיך אהער אַנגעלאָפען אַלערליי גוי'אישע פעלקער, וואָס האָבען אין זייערע בוזעמס געבראַכט דעם האַס צו אַלץ וואָס איז ניט גוי'איש, דעם האַס וואָס זייערע מוטערס האָבען אין זיי אַריינגעגאָסען מיט דעם מילך פון זייערע ברוסטען... זיי זיינען אהער אַנגעקומען און האָבען פאַר זיך קלויסטערס געבויט און אין די קלויסטערס — שולען פאַר זייערע קינדער געמאַכט. און דאָרט אוועקגעזעצט לעהרער וואָס האָבען אין זיך אויך אַריינגעזויגט דעם גיפטיגען האַס צו אַלץ וואָס איז ניט גוי'איש...

— הערר גאָלדענבאַרג דרינגט, אַז עס קאָן ניט געמאָלט זיין אין אַמעריקאַ.

— און איך זעה, ווי ביי זיך אויפ'ן האַנט:

— עס קומט דער טאָג, ווען פּלוצלינג וועלען זיך אוועקשטעלען די „גוטהערציגע“ גוי'אישע בירגער קעגען דעם אידען, זיי וועלען אָפּער־נעמען דעם שאַרפען מעסער פון אונטער זייערע קליידער און וועלען עס אַריינשטעכען אין אידישען האַרצען אַריין....

דבורה האָט ביי די לעצטע ווערטער זיינע אַ ציטער געטאָן, און מיט שרעק זיך אַראָבגעלאָזט אויף די קניע. זי האָט מיט איהרע אָרעמס ארומ־גענומען זיינע פיס...

אין דרויסען איז געווען שטיל און דאָס צפון־ליכט האָט זיך פאַר זיי מיט הויבע זיילען געשיינט אויף דעם נאַכטיגען הימעל.

דער פערד־יונג האָט אָנגענומען דבורה'ן פאַר'ן האנט, זי אויפגע־הויבען פון דער ערד און איז מיט איהר אַוועק מיט'ן ווייץ־פעלד, צווישען די קופּקעלעך געבונדענע ווייץ־גאַרבען אנטקעגען דעם צפון־ליכט.

די איבערגעבליבענע הארטע ווייץ־שטאַמען האָבען זיך געבראָכען אונטער זייערע ביידענס פיס.

פון דעם נאָהענטען און דאָך ווייטען און ווייסען צפון־ליכט איז די פינסטערניש פון דער נאַכט געדיכטער געוואָרען.

זיי זיינען געגאַנגען אָהן אַ סוף. זיך געדרעהט צווישען די רייען און ווייטער געגאַנגען און זיך צוריק אומגעקעהרט און דער פערדיונג האָט דערצעהלט:

— מיר זיינען ניין ברידער געוועזען. אַ טאַטען זעהר אַ פרומען געהאַט. די מוטער האָט געהאַלטען אַ קליין קרעמעל אין דאָרף, וואו מיר האָבען געוואוינט. דער טאַטע פלעגט צוביסלעך ארויסגעהן אויפ'ן דאָרף האנדלען מיט די גוים און פאַר אונז, אַז מיר האָבען אָנגעהויבען אויפצוואַוואַקסען, האָט ער אַ שמיק לאַנד אָבגעדונגען און מיר האָבען עס מיט טאַבאַק פערזעצט...

דאָס דאָרף האָט געהאַט אַ שלעכטען שם ארום און ארום און מיר, די ברידער, האָבען געהאַט אַ שם פאַר אונזער מוטה צו וואוינען אין אַזא דאָרף און ניט מורא האָבען פאַר די „גוים".

— און אין „יענע טעג"... איז אין אַ נאָהענטען שטעדטעל איבער איין הערינג, וואָס אַ איד האָט צו אַ גוי אין אַ מאַרק־טאָג פערקויפט, אַ ווילדער געשלעג אויסגעבראָכען, און האָט באַלד אַזוי דערשראָקען די אידען פון שטעדטעל, אַז מען האָט אונז, די ניין „שטאַרקע קינדער" (אַזוי האָט מען אונז גערופען) דורך אַ געהיימען שליח געשיקט רופען.

— מיר זיינען געקומען צו־שפּעט... אידישע גוטס איז שוין געווען צוטראָטען אין די גאַסען. און ביי אידישע טעכטער זיינען שוין די אויגען

געווען אויסגעשעכטאַכען... געזאָגט האָט מען אונז, אַז די גוים פון אונזער דאָרף זיינען געווען די ערשטע אָנצוהויבען דעם בלוטיגען טאַנץ...

— מיר, אַלע ניין, האָבען פערביסען מיט די צייהנער און אוועק צוריק אין דאָרף און זיך געגעבען אַ שבועה ניט צו פערשווייגען...

— אַז מיר זיינען צוריקגעקומען שפּעט אין אָבענד פון שטעדטעל, האָבען מיר געפונען אונזער הויז אָבגעבערענט... דאָס גאַנצע דאָרף איז געווען שטום און פינסטער. אַלע זיינען געשלאָפען...

— אונזערע בהמות זיינען געלעגען מיט אויפגעריסענע מאָגענס און אונזער טאַטע און מאַמע האָבען מיר געדופען און זיי האָבען ניט געענט־פערט... האָבען מיר זיך צושפּרייט איבער דעם פינסטערען שטומען דאָרף, און עס איז געווען ווי עמיץ האָט מיט אונז געדעדט פון איין זאַך און מיר האָבען אַלע צוגעשטימט עס צו טאָן...

— מיר האָבען דאָס דאָרף פון אַלע עקען אָנגעצונדען. און דאָס פייער פון איין הויז האָט דאָס צווייטע פערכאַפּט... עס זיינען מיט שטרוי די דעכער געווען בעדעקט און טרוקען, פון די מאַרצאָוועס ווינטען... מיר האָבען די אַרבייט אָפּגעטאָן און זיך צוזאַמענגענומען אויף דעם הויכען באַרג וואָס איז געשטאַנען קעגען דאָרף...

— עס האָט זיך אויפגעהויבען קעגען שטאָק בלינדען הימעל אַ גע־דרעהטער, דונקעל־רויטער פלאַם. און עס איז דער הימעל אויף מיילען ווייט העל רויט געוואָרען, און עס איז געווען שטיל אַ צייט, און נאָר דאָס קנאַלען פון׳ם פייער וואָס האָט איבער׳ן דאָרף זיין אַפּעטיט געשטילט... עס האָבען זיך צוקלונגען, ווי דורך אַ כשוף פון ווייטען, גלאָקען פון קלויס־טערס... עס האָט זיך דאָס דאָרף געברענט און עס איז פון די הייזלעך קיין קרעכץ ניט געקומען... די שטיינער פון דעם באַרג זיינען הייס געוואָרען און מיר זיינען שוין אַלע געשטאַנען אויף דעם שאַרפען אָפּשניט פון באַרג, אויף דער גרויסער סקאַלע וואָס מיר האָבען פון אונזער יוגענד אָן גערופען דעם „רוח׳ם מעסער". מיר האָבען געקענט זעהן אויף מיילען, די פעלדער און וועלדלעך, וועלכע האָבען אויסגעוויזען ליכטיג, ווי זיי וואָלטען ברענען...

עס האָט פון ווייט אַ גאַלאָפּ פון פערד אָנגעהויבען צו קומען, און באַלד האָבען מיר אויף דעם וועג ווען אין אונזער דאָרף אריין אַ צוואָוואָרפענע מחנה רייטער דערזעהן. און נאָך די רייטער זיינען וועגענער געפאָהרען. די פערד און די וועגענער האָבען מיט זייערע פיס די ערד ניט בעריהרט,

אזוי ווילד זיינען זיי געלאָפען און נאָך גיכער זיינען די רייטערס געפלויגען און א ווילדער, שכור'ער געאָכצעריי האָט זיך געטראָגען פון די העלזער פון די רייטער און פון די וועגענ־טרייבער, און אז זיי האָבען זיך דערנעהנטערט צום ברענענדען דאָרף, האָבען מיר באַלד דערזעהן אונזער טעות...

— ... דאָס זיינען די גוים פון אונזער דאָרף געוועזען אין ערגעץ איין אַנדער דאָרף אויף א שמחה... זיי האָבען זייער אַרבייט אין אידישען שטעדטעל אָפּגעטאָן און עס איז א שמחה פערטרונקען...

— ...און באַלד האָט מיין עלטערער ברודער געטאָן א פּאַטש מיט ביידע הענט און איז אַרונטער פונ'ם שאַרפען שטיין אין אָפּגרונד, און איידער מיר האָבען נאָך געקענט הערען דעם שטומפּיגען אָפּקלאַנג פון אָפּגרונד איז דער צווייטער ברודער מיט א פרעהליכען „האָך" אַרונטערגעשפּרונגען... און דער דריטער און פירטער האָבען עפּעס געזונגען אזוי באַנג... און ווען דער פינפטער און זעקסטער זיינען אַרונטער אין אָפּגרונד האָבען זיי גאָר ניט געזאָגט, נאָר מיט פערמאַכטע אויגען און מיט צוזאַמענגעלעגטע הענט אויף זייערע ברוסטען. און דער זיבענטער און אַכטער ברודער האָבען א קוק געטאָן צום ברענענדען דאָרף און צו דער גאָהענטער מחנה פון אונזערע דאָרפס־גוים, וואָס זיינען אָנגעקומען מיט זייערע ווייבער און די יונגע בחורים פון דאָרף וואָס זיינען געריטען אויף זייערע יונגע פערדלעך מיט ווייסע פּאַטשיילעס אין די גריוועס אריינגעפלאָכטען...

— ... אז עס איז געקומען צו מיר, האָט זיך פּלוצים אונזער פרומער פאָטער, אין ווייסען בעצוינגען, בעוויזען און מיך פאַר מיינע אַקסלען אָנגעכאַפּט... איך האָב געהויבען מיינע פיס, מיין האַרץ איז אין מיר צושפּרונגען געוואָרען, און ער האָט מיך געהאַלטען און געזאָגט:

— „... עס זאָל מיין דור ניט אָפּגעמעקט ווערען!... געה אַוועק אין א פרעמדען, ווייטען לאַנד און הויב אָן צו בויען, פון דאָס ניי!... בוי אויף א היים, און אז דיין ווייב וועט דיר געבוירען א קינד, זאָלסטו ביי זיין וויעגעלע איהם פון דעם אַלעמען דערצעהלען, און דער עיקר זיין מוטער זאָל עס אויך פריהער וויסען.... זי זאָל עס אין איהר מילך דעם קינד אין זיין בלוט אריינפּליסען... געה אַוועק!..."

י"ט.

נאך דער צפון־ליכט נאכט זיינען אוועק עטליכע טעג.

הערר גאָלדענבארג האָט זיין אלפאלפא אין די סטויגען אריינגעלעגט און נאכדעם דעם ווייץ געדראָשען.

און אין צווישען די ארבייטען איז איהם אפטמאָל אויפגעשוואומען דער געדאנק וועגען דעם, וואָס דער יונגער יאָהאן עלקינס האָט פון איהם געוואָלט.

לכתחילה האָט עס ביי איהם אויסגעזעהן, ווי ווען עמיץ זאָל קומען צו איהם און איהם זאָגען:

„גיב מיר אוועק דיין האָב און גוטס, אומזיסט!"

אָדער:

„פארנעם זיך פון דאנען!"...

און נאָכדעם איז דאָס ביי איהם אזוי אויסגעקומען:

דעם פערד־יונג וויל ער דאָך נור, אויב זי, דבורה, זאָל איהם ווילען. וועט ער איהר דאָך ניט געהן איינרעדען דוקא דעם פערד־יונג.

און נאָך עפּעס אנדערש:

מען זיצט צווישען זיי שוין אזוי לאנג. מען טיילט זיך מיט דער ארבייט, מען אָטעמט דיזעלבע לופט;

איז ווי אויב דבורה זאָל צוקומען און זאָגען:

— אָנקעל, יאָהאנ'ען האָב איך די עהרע פארצושטעלען אלס מיין....

„איי, וואָס מיין טאטע האָט חתונה געהאט מיט א אידישע טאָכטער, און וואָס — האָט גאָלדענבארג געטראכט, — איך אליין האָב רחל'ען פאר א ווייב און וואָס דבורה'ס מוטער האָט אויך א אידען פאר א מאַן, איז נאָך ניט קיין בעוויז אז דבורה מוז נור חתונה האָבען מיט א אידען.

„זי קען נאָך זיצען און ווארטען אָט־אָ־דאָ אויף דעם אידען איהר חתן, ער זאָל קומען צו געהן, ביז'ן גרויען צאָפּ..."

עס איז געקומען די צייט פון ווייץ־דרעשען.

הערר גאָלדענבארג איז, נאָך דעם מנהג פון יענער געגענד, ארויס איינלאַדען די שכנים צו קומען העלפען דרעשען זיין ווייץ, און ער האָט זיך אָנגעשטויסען אויף אַ מאָדנעם נייעם קלאַנג.

מען האָט ביי איהם געפרעגט: „וואָס איז די אורזאכע פאר וואָס דער אַלטער עלקינס פערקויפט זיין היים"... און וואוהין פאָהרט ער אוועק... דערביי האָט מען עפּעס מאָדנע ניי אויף גאָלדענבארג'ען געקוקט.

— דער אַלטער עלקינס פערקויפט?!... — האָט זיך גאָלדענבארג געוואונדערט.

עפּעס מאָדנע ניי און אונהיימליך האָט דאָס צו איהם געקלונגען...

און ווען ער איז אוועק צום אַלטען עלקינס איהם איינלאַדען ער זאָל קומען העלפען דרעשען, האָבען זיי זיך בעגעגענט און ניט געקענט קוקען איינער דעם אנדערען גלייך אין די אויגען אריין.

— איך וועל קומען פריהער פון איטליכען, — האָט דער אַלטער על־קינס געפונען פאר נויטיג צו ענטפערען אויף הערר גאָלדענבארג'ס איינלאַדונג.

וועגען זיין אוועקגעהן פון דאנען און וועגען דעם פערקויפען פון זיין היים האָט ער ניט דערצעהלט, און הערר גאָלדענבארג האָט איהם ניט געפרעגט.

און דער אַלטער עלקינס איז טאַקע געקומען פריהער פון איטליכען מיט צוויי פערד אין דעם לייטערנעם וואָגען איינגעשפּאנט. און אז עס האָט זיך אָנגעהויבען דער טאָג, האָט דער אַלטער פלייסיג און עפּעס מיט אַ נייעם אויסזעהן אַלעמאָל אונטערגעפיהרט צו דעם מאשין אַ פולען וואָגען מיט ווייץ־גארבען.

יאָהאַן איז אויך איינגעלאַדען געוואָרען, נאָר ער איז ניט געקומען.

הערר גאָלדענבארג האָט געהאַט קריינקונג דערפון.

ער האָט דאָך איהם ניט געזאָגט „ניין".

קומט אַ יונג בעטען די ערלויבניש אויף דבורה'ס האנט... מען זאָגט איהם געה פרעג ביים מיידעל... וואָס האָט ער זיך אָנצו'ברוגז'ען?...

און נאָכ'ן מיטאָג אז עס איז געקומען די געלעגענהייט, אז אַלע מענער האָבען זיך צוזעצט, ווער אין דרויסען אויף דעם אַלטען איבערגעקעהרטען שליטען און ווער אויף דעם גראָז אין שאָטען ,צו כאַפּען אַ „סמוק", האָט

הערר גאָלדענבארג אַ פרעג געטאָן ביים אַלטען עלקינס, וואו יאָהאַן איז ערגעץ... און וואָס ער מאַכט אין זיין געזונד...

— אין אַלדי רוחות און געזונד ווי אַ רוח... — האָט עלקינס געענטפערט מיט אַ האַסטיגען ציה פון זיין פיפקע, אַ קרומען שפּיי אין זייט אריין. — ווער האָט איבער דעם צו שאַפען היינטיגע צייטען... ווען איך בין אין זיינע יאָהרען געווען אין דראַש צייט, האָב איך געדאַנקט גאָט אַז איך האָב געקאָנט שלאָפען ביי דער נאַכט...

פרוי גאָלדענבארג האָט אַ לייכטען ציטער געטאָן ווען איהר מאַן האָט דערמאָנט יאָהאַנ׳ס נאָמען, זי האָט ניט געוואוסט פאַר וואָס, נאָר פונדעסטוועגען האָט זי ניט פערפעהלט צו הערען דעם אַלטען עלקינס׳ ענטפער און זי האָט צייטליך בעמערקט:

— וואָס אַמאָל איז ניט היינט... יאָהאַן איז אַ קלוגער בחור... איך האַלט פון איהם זעהר פיעל...

— זיין מאַמע איז געוועזען אַ קלוגע בהמה, עך, עך, — האָט עלקינס זיך צולאָזען — פאַרוואָס־זשע זאָל ער ניט זיין קלוג, אָבער זי איז דאָך געווען מיהזאַם און פעהיג ווי צעהן מענער צוזאַמען...

— אה, ער וועט אַ ווייבעלע זיך נעמען, וועט ער אַנדערש זיין, פליסיגער ווערען — פּרובט פרוי גאָלדענבארג...

— אַ ווייבעלע, וואָס נאָך? — מאַכט דער אַלטער עלקינס און ציהט אָפּ די רעהרעל פון פיפקע — עס איז לייכט צו זאָגען אַ ווייבעלע. וואו געמט מען זי?

— ווינציג מיידלעך ביי די שכנים? — שטעלט אַריין הערר גאָלדענבארג — נאָר זעהט, אַז דער עלטערער זוהן זאָל פריהער חתונה האָבען...

— עט, טאַ, טע, — צוקאַכט זיך עלקינס און טוט זיך אַ קראַץ מיט די גראָבע, אומגעלומפערטע פינגער אין זיינע האַרטע, גרוי־שוואַרצע האָר פון קאָפּ. — מיידלעך ביי די שכנים... עס איז לייכט צו זאָגען, מיידלעך ביי די שכנים... מיר זיינען דאָ אַלע פרעמדע טייוואָלים... יעדער טייוועל האָט זיך זיינע גענגעלעך... אָט, ווען ער זאָל זיין אַ לייט, מיין יאָהאַן, שרייב איך אין דער אַלטער היים און מען שיקט פון זיינעטוועגען ארויס אַ מויד...

דערווייל האָט פון וויטען פעלד דער דרעש־מאַשין אַ שאַרפען פייף

געטאָן, אַלע מענער האָבען זיך געכאַפּט און אַוועק צו דער אַרבייט. פרוי גאָלדענבאַרג איז געבליבען מיט דבורה'ן אויג אויף אויג.

זיי האָבען פלינק געוואַשען די געשיר און דער קול פון פאַרצעלייי און דאָס שטומפיגע קלינגען פון גאָפּעל, לעפעל און מעסער האָבען זיך געיאָגט איינס נאָך ס'אַנדערע.

ביי פרוי גאָלדענבאַרג האָט זיך יעצט זעהר פיעל געטראַכט וועגען אַט דער קליינער דבורה'לען... ווי גיך זי האָט עס דעם טעלער איינגעטונקט אין דער גרויסער מאַקערטע מיט הייסע וואַסער... זי וועט שוין זיין איינ־מאָל אַ ווירטין!... און ווען דער יאָהאַן זאָל האָבען אַ אידישען טאַטען!...

עס איז איהר אַרויפגעקומען דעם אַלטען עלקינס' ווערטער: „מיר זיינען דאָ אַלע פרעמדע טייוואָלים"... — די אַרבייט צוטיילט מען צווישען זיך, מען העלפט זיך איינער דעם צווייטען מיט געלד... און ווייטער קען מען שוין ניט געהן... „יעדער טייוועל האָט זיך זיינע גענגעלעך"... וואָרום זאָל עס אַזוי זיין?...

איהר האָט זיך זעהר פערוואָלט צו דורכריידען זיך מיט דבורה'לען, וועגען דער זאַך. און זי האָט טאַקע געוואָלט אויסגעפינען צי האָט יאָהאַן מיט איהר פון עפּעס שוין געשמועסט. יאָ, אַ רחמנות אויף יאָהאַנ'ען, ווי ער בעט זיך: „מיר קומט דבורה'ס האַנד... איך האָב זי פון דער פרעירי געבראַכט און גאָט האָט מיר איהר יונגען לעבען געשיינקט"... און יאָהאַנ'ס אומגעלומפּערטער פאָטער; רעדט גראָב: „פרעמדע טייוואָלים"...

פרוי גאָלדענבאַרג האָט אַ טראַכט געטאָן:

ווען עס וואָלט געוועזען מיין בלוט און מילך, אַט די פלינקע, קליינע דבורה, וואָלט איך יעצט אויך געשיקט אין שטאָדט צווישען אידען נאָך אַ יונג אַ אידישען... נאָר זי זאָל כאָטש ניט אַריינפאַלען... ווייל מיט דעם פערד־יונג — ווער ווייסט צי עס וועט עפּעס ווערען. און דערצו — גלאַט וואָס איז דאָס פאַר אַ פּאָר, אַט די שטיפערישע דבורה און אַט דער יונג וואָס ווייסט נאָר אַרבייט, עסען און זיין צימערעל... נאָר וואָס איז דבורה, אַזוי שפּעט, אין יענער „צפון־ליכט" נאַכט, גענאַנגען שלאָפען?...

און פרוי גאָלדענבאַרג ווענדעט זיך צו דבורה'ן:

— האָסטו געמענגט דבורה זעהן ווי דער פערד־יונג האָט היינט גע־שלונגען דעם „רוהבאַרב־פּיי"... פע, אַ מאַנספּערשוין זאָל אַזוי ליעב האָבען צו נאַשען...

דבורה האָט שוין פון דער מוהמע נאָך פריהער געהערט א פּאָר עהנ־ליכע בעמערקונגען, האָט זי זיך אָנגע'ברוגז'ט און געזאָגט:

— מוהמעלע, איך האָב ליעב צו זעהן ווי אייזיק עסט.

— אזוי?!

— הו־הו!

— אוי וועה, אָט פאלט אדונטער דער פּאָלומעסיק! — טוט פרוי גאָלדענבארג פּלוצים א פערדרעה דעם געשפּרעך.

דבורה האָט ארויפגערוקט דעם פּאָלומעסיק אביסעל העכער און מיט א קינדערשען טאָן געזאָגט:

— ווייסט איהר, מוהמעלע, איך נעה — —

— וואוהין געהסטו?

— וואוהין אייזיק —

— משוגע צו מיטערע...

— אוי, מוהמעלע, איך נעה.

— גאָט זאָל שומר ומציל זיין, וואָס רעדסטו קינד מיינס? דאָ ביי מיר ביזטו די גרויסע און ביי דיין מאמען וואָלסטו געווען נאָך נאָר א קליינטשיגס, יא, אָט אזא קליינטשיגס!...

א מינוט האָבען זיךביידע פרויען אָנגעקוקט...

דאן.

— איך וויל אוועקגעהן, מוהמע!

— דיין מאמע האָט דיך צו מיר אין די הענד נעגעבען און איך וועל דיך אָפּהיטען!...

— איך קען זיך שוין אליין אָפּהיטען.

— ווער האָט עס דיר געזאָגט, דער פערדיונג?!

— נישט קיינעמס דאגה.

— זעה נאָר, אן עזות, זי ארויסגעפיהרט צו דער „צפון ליכט" און איהר געעפענט די אויגען... נעבעך שלעכט זי בעהאנדעלט!... זאָג, פעהלט דיר עפּעס ביי מיר?

— מיר פעהלט גאָר גיט, איך האָב די גאנצע וועלט!...

— אזוי?!

— הו, הו!...

— די גאנצע וועלט!... ער וועט דיך אין ערגעץ ווייט אוועקפיהרען און וועסט זיין דארטען איימיג אליין...

— מוהמעלע, איך בעט אייך, מוהמעלע, נעהמט זיך ניט צום הארצען דערפון... איך וועל שוין האבען א סך פרייד אונטער דעם דאך וואס ער וועט פאר מיר פון ווייסינקע שינדעלעך אויפקלאפען...

— אזוי?!

— הו, הו!...

— איך וויל ניט זאלסט אזוי ריידען צו מיר, הערסט!

— הו, הו! הו, הו! — קרימט איהר נאך פרוי גאלדענבארג.

איז דבורה גאר אנטלאפען אין איהר צימערל און האט זיך אריינגעווארפען אין בעטעל מיט'ן פנים צו דער וואנד...

פרוי גאלדענבארג האט מיט א פייכטען כעס אין איהרע גרויסליכע אויגען געענדיגט אין קיך די נאכמיטאגדיגע ארבייט. און צולעצט האט איהר אנגעהויבען באנג צו טאן פאר וואס זי האט זיך מיט דבורה'ן אנגעהויבען.

איהר כעס האט זיך איינגעשטילט. זי האט זיך באלד צוריקגעכאפט און גענומען מאכען פלענער ווי אזוי דבורה'ן איבערצובעטען, דער עיקר, ווי אזוי צו פערגלעטען די גאנצע זאך, אז עס זאל ניט ארויסקומען אויף דער ווייסער וועלט... זי איז טאקע באלד אוועק, געכאפט דעם בעזעם און אנגעהויבען צו קעהרען דאס גרויסע עס-צימער און א רוף געטאן:

— דבורה'לע, וואו ביסטע?

קיין ענטפער.

זי קעהרט ווייטער, רייבט דעם דיל מיט'ן בעזים אויף איין פלאץ. און ענדליך לאזט זי פאלען דעם בעזים און לויפט אריין אין דבורה'ס צימערל, מוט א פאטש מיט ביידע דאלאניעס:

— וועה איז צו מיר, דבורה'לע, וואס איז מיט דיר?... — איך האב נור שפאס געמאכט. גאט ווייסט דעם אמת, אז אלעס איז דיינס... איך וועל עסען א טרוקען שטיקעל ברויט און וואשען דיינע קליינע פיסלאך און טרינקען דאס וואסער... זיי מיט אונז... זיי נאר מיט אונז, דבורה'לע. בלייב מיט אונז.

דבורה האט ניט געענטפערט. אין שטוב איז געווען שטיל. פון

פעלד האָט זיך געטראָגען אַ פּרעהליכער הוזשען פון׳ם דרעש־מאַשין, ווי עס וואָלט ערגעץ אויף דער פּרעירי אַ חתונה זיין. און פון צייט צו צייט האָט דער מאַשיניסט גערופען מיט זיין הייזעריגען פייפעל. אַט דריי בעזונדערע פייפלעך, דאָס האָט געהייסען, אַז מען זאָל ליידיגע זעק ברענגען: גאָט האָט געגעבען אַ סך ווייץ... און אַט אַ געדרעהטער, טרויעריגער פייף, אַז מען זאָל ברענגען וואסער וואַ־אסער!...

פרוי גאָלדענבארג האָט זיך צוגעזעצט אויף דבורה׳ס בעטעל און איהר אָנגעהויבען צו גלעטען אַרום קאָפּ און אַרום פּנים.

זי האָט געטראַכט:

— צו וואָס די גאַנצע מיה?... איינעם גיט גאָט קינדער און אַן אַנדערען גיט ער צו די קינדער...

דבורה איז געלעגען מיט אַ קינדערשען קאַפּריז אריינגעביסען צווישען איהרע ברוינע ליפּען און געטראַכט.

צוויי וועגען זיינען פאַר איהר אָפען... דער פערד־יונג וועט קומען צו רייטען פון הינטען און וועט זי אַ כאַפּ טאָן.

און זיי וועלען זיך אוועקיאָגען...

זי וועט האַלטען איהרע אויגען פערמאַכט. ערשט עט, עט ווייט, וועט זי עפענען די אויגען, און זיך אַזוי פרעהען!

און פרוי גאָלדענבארג איז לאַנג געזעסען לעבען דבורה׳ן און גע־טראַכט:

שוין איבער צוואַנציג יאָהר, אַז זי האָט חתונה געהאַט מיט הערר גאָלדענבארג׳ען. פון ערשטען טאָג אָן האָט מען זיך געמיהט און גע־פּלאָגט.

עס דערמאָנט זיך איהר אַ צייט אין אַ ווינטער. עס האָט אויף דער פּרעירי געשנייט. און ווען עס שנייט אויף דער פּרעירי און דו זיצסט אין הויז און קוקסט דורך דעם פענסטער, דאַכט זיך דיר אויס, אַז עס איז קיינער נישטאָ אויף דער וועלט חוץ דיר און נאָך עפּעס אַן אַלטער וויים־גרויער פרוי, וואָס זיצט ערגעץ און ציהט אויס וויימינקע, פּלאַקסענע פעדעמלאַך אויף דעם שפּינער...

עס האָט געשנייט עטליכע טעג נאָכאַנאַנד. עס זיינען פערוויישט געוואָרען אַלע וועגען און פּלויטען. דאָס הויז איז איינגעהילט געוואָרען

אין שניי ביז איבער די פענסטער. מען האָט בעדאַרפט וואסער אין הויז אריין. מען האָט בעדאַרפט אַרויסגעהן צו די פערד און קיה זיי עסען צו געבען.

האָט מען בייטאָג אויסגעשניטען אַ שטעגעל אין טיעפען שניי צום ברונען און צום שטאַל, איז עס דורך נאַכט נאָך אַ מאָל פערשאָטען גע־וואָרען מיט שניי.

געלד איז געוועזען אין הויז. ברויט פאַר זיך און היי פאַר די בהמות אויך, גענוג — נאָר איינע אַליין אָפּגעשניטען פון אַ גאַנצע וועלט. און די ווייסע, אַלטע פרוי ציהט נאָך אַלץ איהר פלאַקס, איהר ווייסינקען, ווייכען פלאַקס... און קיין קינד איז אין הויז ניטאָ.

האָט גאָלדענבאַרג געזאָגט:

עס איז אַ רחמנות אויף דער קוה, זי בויגט זיך אין דרייען און עס וואַרפט איהר אַ צאָהן אָן אַ צאָהן פון קעלט. די פערד האָבען אַ סך שטרוי אָנגעבעט אונטער זייערע פיס און געהען אַרום פריי אין שטאַל, איז זיי וואַרעם, אָבער די קוה קען איך ניט לאָזען אַ פרייע צווישען די פערד, אַ רחמנות אויף דער בהמה...

האָט מען די קוה אַריינגענומען אין הויז אַריין. עס איז געוועזען וואַרעם, בייטאָג און ביינאַכט האָט דער גרויסער אייזערנער אויוון גע־ברענט. קויהלען — פון די אייגענע פעלדער.

קיין קינדער איז ניטאָ. האָט מען ביינאַכט פערבראַכט מיט דער בהמה.

זי האָט נאָר געוואָלט אַ לעק טון דעם הייסען אויוון...
און ניט איינמאָל האָט רחל געפרעגט ביי איהר מאַן:
צוליעב וועמען?
וואָס וועלען מיר האָבען דערפון?
ער פלעגט ענטפערען:

— שווייג און וואַרט. גאָט וועט געבען אַזוי ווי ער ניט פון אייך קערענדעל ווייץ פינף און פירציג אַנדערע קערענדלעך.

און ווען זי האָט איהם בעגעגענט אין ניו יאָרק צום ערשטען מאָל, האָט זי איהם שוין אָנגעהויבען צו גלויבען אין אַלעס. זי איז געוועזען אַן אַמעריקאַנער אויסגעוואַקסענע, ביי נאָהענטע קרובים, די עלטערען פערלוירען נאָך אין די וויקעלאַך. ער איז דאָן געוועזען ניט לאַנג אַריבער־

געקומען אין ניו יאָרק. און זי האָט גוט געקענט די לאַנד־שפּראַך און איז געווען זיך הויך און שעהן און פלעגט קענען ריידען מיט אַ מענשען און יענעם געווינען.

ער האָט קיין בעשטימטע ארבייט ניט געהאט און די מלאָכות גע־ביטען און זיך ניט געקענט צושלאָגען צו עפּעס רעכטס.

און געפרעגט האָט זי זיך אליין:

אזא מוטהיג געזיכט, אזוינע געזונדע הענד, קען דען די שטאָדט קיין נוצען פון איהם ניט האָבען?

ער האָט איהר געזאָגט:

„אין שטאָדט איז פאר מיר אייננ און איך פיהל זיך אין כח צו בויען אונזער היים אין ערגעץ אַ פריי אָרט..."

— אוואו דו וועסט געהן, וועל איך אויך געהן, און וואו דו וועסט גליקליך זיין, וועל איך זיך מיט דיר טהיילען... — האָט זי געענטפערט.

און ער האָט געבויט די היים.

ער איז אוועק מיט אַן אייזערנעם בריק. איך נאָך איהם.

דאָס ערשטע יאָהר אַ פעלד מיט בולבעס. מיר האָבען די בולבעס אויסגעגראָבען און נאָך דעם איינענעם הערבסט די זעלבע פעלד מיט ווינטער־ווייץ פערזייט.

האָבען גויים געשמייכעלט:

ווינציג ערד פערהאַנגען?

גאָלדענבארג האָט געטאָן זיינס. ווי גוט איז געוועזען ווען ער פלעגט איהר אויג אויף אויג געבען צו ערקלעהרען פאר וואָס ער טוט עס אזוי. זי האָט איהם געגלויבט.

און קומענדען יאָהר האָט ער „אויפגעריסען" אַן אנדער שטיק לאַנד, און ווען ער האָט נייע לאַנד „געריסען", האָט ער עס געטאָן שטיל און פאַמעלעך און אָפּגעהיט, אז יעדער פאַך זאָל זיין איבערגעקעהרט מיט'ן גראָז ארונטער. און האָט זיך אַ פאַך פערוואָלט צו לעגען מיט'ן גראָז ארויף, פלעגט זיך גאָלדענבארג ניט פוילען, זיך אומקעהרען און עס פער־טרעטען מיט'ן פוס.

און געאַקערט האָט ער נאָר אין גלייכע ליניען. תמיד איז דאָס פעלד ארוים אַ גלייכע — איין ברייט און איין לייננ.

די שכנים האָבען דערפון זיך אויסגעלאכט.

גאָלדענבאַרג האָט געהאַט זיין אייגענעם בליק און איז אוועק מיט זייגע אייגענע כחות און איז געוועזן דער האַרר פון זייגע לענדער.

ער האָט אויף אויסוועניג געוואוסט זיינע ערדען און אַלע ווינקלען פון זיין ראַנדזש, און האָט געדענק וואו ער האָט דאָס קלענסטע טשוועקעל אוועקגעלעגט.

ווייל דאָס מינדסטע טשוועקעלע האָט ביי איהם זיין אָרט געהאַט און האָט ער אַ טשוואַק אין ערגעץ אַריינגעקלאַפּט, איז דאָס געוועזן אַ טשוואַק אַריינגעקלאַפּט פאַר זיך און פאַר קינדס־קינדער.

און ער האָט געזעהן, אַז די לענדער, וועלכע זיינען ווייט פון הויז, האָבען אויף זיך בערג און טהאָלען און אין די טהאָלען לויפען טייכלאַך, האָט ער פערשטאַנען, אַז דאָס איז גוט פאַר פיטערונג.

און לייטזעליגקייט אין זיינע אויגען האָבען געהאַט זיינע פערד זעהר פיעל. ווען די ווייס־גרויע קליאַטשע האָט אַ קליינטשיגס געבוירען, האָט מען עס געהאָדעוועט ווי אַ קליין קינד. עס איז אַזוי צוגעוואוינט גע־וואָרען צו דער פרוי גאָלדענבאַרג, אַז עס פלעגט ניט וועלען זיין מיט איהר מוטער און תמיד שטעהן און וואַרטען ביים טהיר פון הויז, אַז פרוי גאָלדענבאַרג זאָל איהם דערלאַנגען עפּעס אַ נאַשעריי.

אָדער הערר גאָלדענבאַרג פלעגט אָנבויגען זיין קאָפּ און דאָס קליינע פערדעלע פלעגט אַרונטערכאַפּען זיין קאַפּעליוש און מיט דעם אוועק־בריקענען און אַרומלויפען אַרום הויז און צוריקקומען שוין אָהן דעם קאַפּיליוש.

— דו שיבענעק, — פלעגט גאָלדענבאַרג פרעגען דעם פערדעל, — וואו האָסטו פערוואָרפען מיין הוט?

דאָס פערדעלע פלעגט שטעהן און מאַכען מיט זיין רונדען און גלאַנ־ציגען קעפּעל אַראָפּ און אַרויף. און מען פלעגט שטעהן און זיך אָנ־לאַכען דערפון...

האָט הערר גאָלדענבאַרג'ן איינמאָל אָנגענומען אַ חשק צו פער־פיהרען אַ שטאַם פון פערצראַנער פערד, און עס זאָל זיין אין זיי די בלוט פון דער בראָנקאָ אַריינגעמישט. איז דאָס אויף רחל'ען געפעלען געוואָרען.

און אַז נאָט האָט זיי געהאָלפען, מען האָט צום פירטען יאָהר פון זייער „היימעווען" אין דער ווייטער וועסט, די ברויטען און די פלאַקס

פערקויפט און די גוטע פרייזען אויף גענומען, איז הערר גאָלדענבארג אוועק אין דער שטאָדט מינעאַפּאָליס און געקויפט ניין מיידלאך־בראָנקאָס און איין אָגער פון דעם אמת־ריינעם פערצערראַנער בלוט.

און זיי געבראכט אהיים און א טהייל פון די בערגיגע און טהאָליגע פעלדער אין דראָטענע פלויטען איינגעצוימט און די פערד־„מיידלאך״ אהין אריינגעלאָזען.

האָבען די שכנים געלאכט:

„א בראָנקאָ מיט א פערצערראַן איז אזוי ווי א קאַץ מיט אַן אינדיק...״

גאָלדענבארג האָט אָבער געטאָן זיינס.

עס איז אוועק נאָהענט צוויי יאָהר און אויף גאָלדענבארג׳ס פעלדער זיינען שוין ארומגעלאָפען יונגע פערדלעך. שווארץ און גלאַט ווי סאמעט פון „טאַטען׳ס״ צד, און מיט א ווייסינקען פלעק אויף דעם שטערען צווישען די אויגען פון דער „מוטער׳ס״ צד.

דאָס יונגע פערדיל האָט געהאט א רונדען און ברייט־ביינינגען אויס־זעהן, ווי דער פערצערראַן און א דינעם, קורצען האלז און א לייכטקייט אין די דינע, גלייכע פיסלעך, ווי די בראָנקאָ.

א פערדעל אויפגעצויגען און איין אנדערס איז געקומען...

גאָט האָט אין דער פרעמד געגעבען אַלץ, נאָר ניט קיין קינדער.

פ

דער זומער איז געפלויגען צו זיין שנעלען סוף.

די ארבייט אין גאלדענבארג׳ם פעלדער האט זיך געטאן איינע נאך די אנדערע, מיט א סדר.

דער פערד־יונג האט געטאן זיין ארבייט אין צייט און מיט פלייס, כאטש ער האט זיך געגרייט אין וועג אריין.

געטראכט האט ער, פריהער צו פערענדיגען אלע ארבייטען אין גאלדענבארג׳ס פעלדער, אויך העלפען אריינצונעהמען די יונגע „פילליעס“ אין דעם שטאל אריין אויף איבער ווינטער, אויך העלפען אנצוגראבען קויהלען פון די אייגענע בערג אויפ׳ן גאנצען יאהר.

און דאן וועט ער פאהרען קיין ניו יארק, די גרויסע וועג פון זיינע יוגענד חברים, זיך מיט זיי צום לעצטען מאל אפגעזעגענען. און איבער־הויפט א קוק טאן, וואס די חברים פון „פועל הצעיר“ (ער איז געוועזען א מיטגליעד אין אזא פעראיין) דענקען צו טאן עפעס פאר פאלעסטינא.

מיט דבורה׳ן האט ער מעהרער ניט געשמועסט, ווייל ער האט פיינט געהאט „שטרויענע העלדישקייטען“, ווי ער האט עס אליין א נאמען גע־געבען. ער האט בעגעהרט, אז אין יענער מינוט, ווען ער וועט זיין פארטיג אפצופאהרען, זאל דבורה מיט איהם אויך מיטגעהן.

דבורה אליין האט זעהר פיעל געטרוימט.

און אז זי האט זיך דערוואוסט פון דער פאמיליע עלקינס, ווי זיי האבען פערקויפט אלעם און אוועק קיין קאנאדא, האט איהר זעהר באנג געטאן וואס זי האט ניט געהאט די מעגליכקייט יאהאן זאל קומען צו איהר בעטען איהר האנד. זי האט איהם כאטש איינמאל געוואלט א שפיי טאן אין פנים אריין פאר יענער מיאוס׳קייט וואס זי האט געפיהלט אין זיין שויס, ווען ער האט זי דאן פון פרעירי געבראכט.

פון דעסטוועגען האט זי עס פערבעהאלטען ביי זיך אן הארץ און האט עס נאך קיינעם ניט דערצעהלט, אפילו ניט דעם פערד־יונג, אייזיק׳ן,

— פֿערבעהאַלטען האָט זי עס מיידעלש, וואו אַלע איהרע סודות זיינען געלעגען ביז זי וועט שפּעטער מיט אייזיק׳ן זיצען אין זייער אייגענער הויז און דאַן וועט זי אין מינוטען איינזאַמע איהם עס דערצעהלען... דערווייל האָט זיך איהר געוואָלט עפּעס אויף אַ וואונדערליכען אופן מיט דעם פערד־יונג פון פרעירי אנטלויפען.

און אַז די פרוי גאָלדענבארג פלעגט זיך ביי דבורה׳ן בעטען און בעטען: „ווי לאָזסטו אונז איבער איינע אליין אָט אַ דאָ?...“ פלעגט דבורה זיך עקשנ׳ען און באַלד דער מוהמען געבען איין איינציגען אויס־וועג: „פערקויפט, מוהמעלע, ווי עלקינס האָט פערקויפט...“

דערווייל זיינען אַלע אין גאָלדענבארג׳ס הויז ארומגעגאַנגען ווי שטומע, איטליכער האָט זיך געהאַט זיינע וועגען און זיינע מחשבות.

און עס איז געוועזען אין אַ רעגענדיגען טאָג אין חודש אלול, ביי הערר גאָלדענבארג׳ען האָט מען אין אַ רעגענדיגען טאָג ניט געאַרבייט אין פעלד.

רחל און דבורה האָבען געטאָן זייערע ארבייטען אין קיך.

דער פערד־יונג און הערר גאָלדענבארג זיינען שוין פארטיג געוואָרען מיט די לייכטע ארבייטען ארום הויז, שטאַל און הויף, און זיינען געזעסען אין גרויסען צימער און געלעזען, געדרויבערט און געטראַכט.

הערר גאָלדענבארג׳ס פנים איז געוועזען פערצויגען מיט טרויער און זאָרג. דאָס איז איהם פערבליבען פון נאָך אַ געשפּרעך, וואָס ער האָט מיט אַ צייט צוריק געהאַט מיט אייזיק׳ען. ער האָט מיט אייזיק׳ען געשמועסט, איהם פאַרגעשלאָגען צו פערבלייבען דאָ אויף אַ פעסט־גע־בויטער היים און אויף אַ פעטער ערד און דער פערד־יונג האָט זיך דערפון אָפּגעזאָגט...

גאָלדענבארג האָט אָבער מיט אַלע כחות געפּרובט פערבאָרגען דעם וואָלקען פון צער אויף זיין פנים, ווען ער פלעגט זיין אויג אויף אויג מיט׳ן יונג.

און איצט, זיצענדיג מיט איהם אין גרויסליכען צימער, האָט גאָלדענ־בארג פון צייט צו צייט געכאַפּט אַ קוק אויף דעם פערד־יונג׳ס פנים. איהם האָט זיך פלוצים אָנגעהויבען דאַכטען, אַז דעם פערד־יונג׳ס פנים לויכט מיט עפּעס אַ מין פערבאָרגענעם געפיהל... „עפּעס גאָר אַן אנדער מענש!“...

גאָלדענבאַרג'ן איז אויפגעקומען אין געדאַנקען יענע צייט פון זיין לעבען, ווען ער איז פון דער גרויסער שטאָדט אין „דער ווייטער וועסט" אַוועק. וואָס האָט איהם דען געפעהלט אין ניו יאָרק? ער האָט דאָך געהאַט קרובים... און פון דעסטוועגען האָט ער מיט רחל'ען געוואָלט חתונה האָבען נאָר אויף דעם תנאי, אַז זי זאָל מיט איהם מיטגעהן אין דער ווייטער וועסט... און קיינער האָט איהם דאַן ניט געקענט שטערען אין זיינע פּלענער...

ער איז געגאַנגען צו זיין צוועק מיט זיכערע טריט, און אַזוי געהט ער נאָך ביז צום היינטיגען טאָג...

— אייזיק, — רופט זיך פּלוצים אָן הערר גאָלדענבאַרג, — אייזיק, איך פערשטעה אייך. איך בין אויך אַזוי געוועזען ווי איהר. אָבער איין זאַך וויל איך אייך בעטען. איך בין איצט אייך מודיע, אַז אויב איהר בלייבט ביי מיר, איז דאָס אַלעס וואָס הייסט גאָלדענבאַרג'ס ראַנדזש, אייערס! בלייבט מיט אונז. איך וועל ווייטער טאָן מיינע פליכטען ביז עס וועט שלאָגען די בלוט אין מיינע אָדערען... אייזיק, פערבלייבט מיט מיר, מיט אונז!

— איך וועל דאָ פערבלייבען, ביז איך וועל אייך אויסהעלפען אריינ־צוברענגען די ברויטען, די „פילליעס" אין שטאַל אריינצונעהמען און אייך אויך העלפען אָנצוגראָבען קויהלען, און דאַן — „גוד ביי!".

— מ י ר העלפען! מוחל אייך, אייזיק, מוחל, — האָט הערר גאָלדענבאַרג פּלוצים געהעכערט זיין טאָן. — אויב איהר ווילט פון דאַנען געהן, דאַן געהט אייך שוין!

די פרויען אין קיך האָבען דערהערט גאָלדענבאַרג'ס געשריי, ווייל די לעצטע ווערטער: „געהט אייך שוין!" זיינען ארויס מיט אַ זעהר אויפגערעגטער הויכער שטימע. זיינען זיי געקומען אריינצולויפען אין שטוב אַריין.

— וואָס איז געשעהן?

— וואָס איז געשעהן, אַנקעל?

— ענטשולדיגט, — האָט זיך הערר גאָלדענבאַרג אויפגעהויבען פון זיין אָרט און גענומען שפּאַנען איבער'ן צימער, — ענטשולדיגט. די פרעירי האָט אין מיר ווילדקייט איינגעפלאַנצט. איך האָב צו אייך שטרענג גערעדט. איך וויל ניט, אַז איהר זאָלט רחמנות האָבען אויף

מיר. ווייל אזוי ווי איהר, אייזיק, האט אייער צוועק אין אייער פאלעס־טינא, אזוי האב איך מיין צוועק אט א דא אויף דער פרעירי... אויב איהר ווילט נאך פערברענגען איינינע טעג מיט אונז, וועט איהר זיין נאר א גוטער גאסט — די ארבייט אין פעלד און אין שטאל וועל איך אליין טאן...

— א גאסט?! ווער האט עס צייט צו זיין א גאסט? איך פאהר נאך היינט אין רעגען, אוועק!...

— איך פאהר אויכעט! — האט דבורה גענומען שפרינגען איבער'ן צימער, — איך פאהר אויכעט!

הערר גאלדענבארג איז געבליבען שטעהן א פערגליווערטער מיטביידע הענד אין דער לופטען, ווי ער וואלט עפעס געוואלט אנהויבען צו טאן און מען האט איהם א שטארקען זעץ געטאן אין מח אריין.

רחל האט זיך צואוויינט.

דערציילונגען

אַ מאַן

פרעד איז אין הויז געוועזן א גאנצען ווינטער. דער אלטער באַ־לעבאַם מיט זיין פרוי און זייער אייניקעל, די בלאָסע, שלאַנקע שאַרלאָט מיט די גרויסע גרינבלויע אויגען, האָבען פרעד'ן געהאַלטען ווי מיט שטריק געבונדען. ער האָט ניט געקאָנט אַנטלויפען.

דער אלטער האָט ניט געוואוסט, אז שאַרלאָט אליין קאָן עס טאָן. חוץ דעם האָט מען באַדאַרפט דאָס יונגע קינד אליין אויך איינהאַלטען אַט דאָ אויף די פאַרוואָרפענע פעלדער.

נאָר די שעהנע מעשה'לעך, וואָס דער זיידע האָט דערצעהלט און די געשמאַקע עסענס, וועלכע די באָבע האָט געקאָכט, און דער שנעע, וואָס האָט פאַרשאָטען די פענסטער פון הויז און די פלויטען, און שאַר־לאָט מיט איהר זיצען אַזוי פאַרטראַכט און זיך פלוצים א הויב טאָן און אַרומכאַפּען די באָבען און מיט איהר זיך אָנהויבען צו דרעהען אין דער מיט פון שטוב, ווי א ווירבער, — דאָס אַלץ האָט אביסעל גרינגער גע־מאַכט דאָס וואַרטען אויף דעם פריהלינג.

מען איז אויפגעשטאַנען אין איין פריהמאָרגען און אלע אין הויז האָבען געזאָגט, אז דער פריהלינג איז דאָ.

שאַרלאָט האָט זיך אוועקגעשטעלט ביי א פענסטער, שטיל געקוקט אין דעם ווייטען לויף פון די צובויגענע פעלדער, און פלוצים אָנגעהויבען צו שרייען:

„אַז פליהט ער!"

אלע זענען צוגעלאָפען, זיך געשטופּט און געשפּאַרט און געקוקט דורך דעם פענסטער.

שאַרלאָט איז געשפּרונגען און געקלאַפּט פרעד'ן מיט איהרע קליינע פויסטלעך איבער זיין פּלייצע און געשריען:

„ביי די פיסלער פון דעם בלויעם פויגעל איז א קוישעלע אנגעבונדענע און אין קוישעלע וויגט זיך דער פריהלינג.“

קיינער האט ניט געזעהן, אז א פויגעל זאל פליהען. שארלאט האט אבער אזוי הארציג זיך געבעטען, אז מען האט איהר צוליעב געטאן און געזעהן, ווי עס פליהט.

גיך איז דער שנעע צולאזען געווארען. די ערד האט זיך געטריקענט און געווארעמט.

דער אלטער האט אלע טאג געפרובט די ערד מיט זיין שטעקען. און אין א פריהמארגען, אז ער האט זיין שטעקען אין דער ערד אריינגעשטעקט, האט ער געזעהן, אז די ערד איז שוין ווייך און טרוקען.

האט ער געזאגט צו פרעד'ן, אז ער זאל שפאנען פיער פערד אין דעם אקער און ארויסגעהן אקערען, באלד נאך איבערבייסען.

פעלדער לאנגע האבען זיי. זאל ער שניידען לאנגע פאסען מיט דעם אקער.

פרעד האט א טרייסעל געטאן מיט זיין קאפ. זיינע לאנגע האר האבען זיך אונטערגעהויבען און צוריק אראפגעפאלען. ער האט א פאטש געטאן מיט זיינע הענט און זיך גענומען איינוואשען אין דער גרויסער וואסער שיסעל. אנגענומען מיט זיינע ברייטע לאדאניעס א סך קאלטע וואסער און איינגעטונקט זיין פנים אין דעם וואסער. איינגענעצט זיינע האר און זיי גוט אנגעריבען מיט זייף און נאכדעם האט שארלאט געשעפט מיט דער גרויסער קווארט קאלטע וואסער פון פאס און געגאסען אויף פרעד'ס קאפ. שארלאט האט געלאכט פון דעם, וואס פרעד'ס האר לעגען זיך אוים, ווי גרעזעלער געפאטשט פון א רעגען. און די הויט צווישען זיינע האר איז אנגעפילט געווארען מיט בלוט.

ביים איבערבייסען האט דער אלטער געזופט די הייסע קאווע מיט זיינע ציין קריצט דאס זאמד פון שארלאט'ס האר.

הויכען וועגטעל פון שטול, האט ער געזאגט פרעד'ן, אז ער פיהלט היינט, ווי עס רופט איהם אימיצער אין פעלד ארויס. זיינע פעלדער רופען איהם.

זאל דער בעלאבאס רעדען. פרעד הערט איהם ניט.

דערווייל עסט ער אנבייסען, אין זיין גרויסען מויל האט זיך צו־

שמאַלצען דער אַפּעטיט און שאַרלאָט גיסט פֿאַר איהם אַז אַ שאַלעכעל קאַווע און ווען זי בויגט זיך אַריבער איבער'ן טיש, פֿאַלען איהרע זאַמדיגע האָר איבער איהר אַקסעל און ריהרען אָן דאָס ברויט.

עסט פֿרעד ברויט מיט קאַווע און עס דאַכט זיך איהם, אַז צווישען זיינע ציין קריצט דאָס זאַמד פֿון שאַרלאָט'ס האָר.

שאַרלאָט זאָגט :

„לאַנגע פֿעלדער, פֿיער פֿערד אין איין אַקער, און לאַנגע פּאַסען שניידען זיך. אַ מאַן באַדאַרף מען זיין !"

נאָך דעם איבערבייסען האָט מען געוואַרט, ביז דער זיידע האָט זיך פֿון זיין שטול אויפֿגעהויבען.

פֿרעד האָט אָנגעטאָן די באַמעטען מיט די שווערע קאָלנערס אויף די פֿיער פֿערד, אויסגעפּלאָנטערט די לייצעס און צוגעשפּילעט איין פֿערד צו דעם אַנדערען און זיי אַלע פֿיער צוגעקייטעלט צו דעם שווערען אַקער.

דער אַלטער איז געשטאַנען ביי דער טיר פֿון הויז אָנגעשפּאַרט אויף זיין שטעקען, מיט אַ בייזען טאָן געזאָגט, אַז שאַרלאָט זאָל פֿרעד'ן מיטגעבען אַ קריגעל וואַסער, און אַז פֿרעד זאָל צואַקערען דאָס לאַנגע פֿעלד, וואָס הויבט זיך אָן אויף דעם שפּיץ בערגעל און שפּרייט זיך אַראָפּ אין טאָל.

ווען פֿרעד האָט זיך אַוועקגעלאָזען אין פֿעלד אַריין, האָט מען איהם נאָכגעקוקט מיט פֿרייד און מיט אַזאַ מין קנאה.

פֿרעד איז צוגעקומען צו יענעם פֿעלד, וואָס איז געווען אַרומגערינגעלט מיט אַ פּלויט פֿון שטעכיגען דראָט.

דעם ערשטען שניט האָט ער אָנגעהויבען פֿון טאָל באַרג אַרויף. ער האָט געוואָלט, אַז דער ערשטער שניט זאָל זיין אַ גלייכער.

האָבען אָבער די פֿערד, שטעהענדיג אין שטאָל אַ גאַנצען ווינטער, פֿאַרגעסען, וואָס עס הייסט רעכטס און לינקס, און ניט פֿאַרשטאַנען, וואָס אַ מענש רעדט צו זיי.

יונגע פֿערד זיינען זיי, געזונטע ביינער האָבען זיי און זייער צאַרטע הויט קען ניט פֿאַרליידען די שווערקייט פֿון די קאָלנערס. איז אַזוי גע־

ווענען: אדער זיי האבען גאר ניט געוואלט געהן אדער זיי זענען זיך צור־לאפען, ווי יונגע קעלבלעך אויף דער לאנקע.

ביים עק פעלד ניט ווייט פון דראטענעם פלויט, האט פערד אויסגע־צויגען דער מארך פון זיינע הענט, רייסענדיג די לייצעס. און די פערד האבען ניט געוואלט אויסבויגען זייערע העלזער.

מיט איין ווארט, דער לאנגער ווינטער, וואס זיי זענען געשטאנען אין שטאל און גאר ניט געטאן, האט זיי פארשטאפט זייערע קעפ.

און דא איז אזא ווארימער טאג. א ווייטער בלויער הימעל. און די פרישע אויפגעאקערטע ערד שמעקט מיט א שטארקען אראמאט. די זון ציהט זיך אריין אין די ביינער אריין. עס ווערט ווארים און עס צוגעהט זיך א לייכטער ציטער איבער אלע גליעדער. די פעלדער שטרעקען זיך לאנגע און ברייטע, פאלען אין טאלען, נעמען ארום בערג, בלויע פעלדער.

עס פארדרעהט זיך דער קאפ. די צואקערטע פאסען ערד זענען ארויסגעקומען קרומקייל־עכדיג. צווישען איין פאס און דעם אנדערען שטע־קען ארויס פאסעקלעך ערד מיט גראז באדעקט.

עס פארדריסט איהם, פאר וואס ער קאן ניט באהערשען די פערד און פארוואס די ערד איז אזוי הארט, אז דער אקער קען זי ניט איבער־קעהרען.

פרעד קוקט זיך ארום, ווי ער וואלט עפעס וועלען אנהויבען טאן פון דאס ניי.

פון ווייטען באווייזט זיך א רייטער.

און מען ווייס דאך, אז פערד זענען אזוי נייגעריג, אז ווען עס פאהרט א רייטער פון ווייטענס, שטרעקען זיי אויס זייערע אויגען, שפי־צען אן די אויערען און ווילען זיך שוין ניט ריהרען פון ארט.

זאל זיי גאט ניט שטראפען פאר אזא זינד!

פרעד זעצט זיך דערווייל אוועק אויף דער ווארימער, צואקערטער ערד, שטרעקט אוים זיינע פים מיט די גרויסע שטיוועל, נעמט ארוים דעם בייטעל מיט טיטון און דאס ביכעלע פאפיראס פאפיר, פארדרעהט א סיגארעט, דרעהט עס אוים קייל־עכדיג און פארקלעפט עס. דרעהט

אוים זיין קאפ און דערזעהט שארלאטען אויף א פערד רייטענדיג נאהענט פון איהם.

פרעד צינדט אן זיין סיגארעטעל. זיין ברייט־ביייניג פנים ציהט זיך אוים לענגליך און פון זיין מויל שלייכט זיך א בלויער רויך.

שארלאט האט עפעם געוואלט זאגען. איהר פערד האט א שפרונג געטאן, און איהר גרויסער ווייסער הוט האט א קלאפ געטאן איבער שארלאט'ס פנים און נאכדעם האט זיך דערהערט א גערויש — די פיער פערד אין דעם אקער זענען אנטלאפען ווי א ווינד!

דאס אקער מעסער איבערגעקעהרט מיט דעם שפיץ ארויף און פרעד, וועלכער האט די לייצעס ארומגעוויקעלט ארום זיך, האט זיך נאכגעשלעפט איבער דער ערד, זיינע גרויסע שטיוועל האבען געטאנצט איין שטיוועל ארויף און איין שטיוועל אראפ.

ער האט זיך אין גאנצען פארלארען. מיט זיינע הענט האט ער זיך געכאפט אן די פארטריקענטע שטרויעלעך, וואס זענען פארבליבען אויף דער ערד פון לעצטען יאהר. און אט איז ער געלעגען מיט זיין פנים אראפ און אט האט זיך זיין קאפ אנגעשלאגען אין א בערגעל און ער האט זיך איבערגעקעהרט מיט זיין פנים ארויף.

די פיער פערד זענען געפלויגען מיט צושפרייטע גריוועס און אויפגעהויבענע קעפ, שפרינגענדיג איינער העכער פון דעם אנדערען און געשפיגען מיט ווייסען שוים און באפלעקט די ערד. פון אונטער זייערע פים האט זיך געריסען די ווייכע טרוקענע ערד און צומאהלען געווארען און זיך אויפגעהויבען אין דער הויך אין א זייל דינעם שטויב.

מיט אימפעט זענען זיי אריינגעשפרונגען אין פלויט פון שטעכיגען דראט. די דראטען האבען געפלאצט, זיך ארומגעוויקעלט און אריינגעפלאנטערט צווישען די פערד'ס פים און דער אקער האט זיך אנגעשלאגען אין א סלופ פון פלויט.

עס האט געטאן א קלונג. די פערד זענען געבליבען שטעהן. זיך ארומגעקוקט.

פרעד איז געלעגען מיט פארמאכטע אויגען, איבער זיין פארשמירטען פנים האבען גערונען שמאלע רויטע ריטשקעלעך.

איהם האט זיך געדאכט, אז ער טרינקט קאווע און פארבייסט מיט ברויט און אין ברויט קריצען זעמדעלער.

זיינע ליפען זענען געוועזען פארשטויבט און ער האט געהאט א פול מויל מיט ערד.

ער איז באלד געקומען צו זיך, געעפענט זיינע אויגען, זיך געוואלט אויפהויבען און דערפיהלט א וועהטאג אין אלע זיינע ביינער. צוריק אוועקגעווארפען זיין קאפ, געטאן א שאר מיט זיין האנט איבער זיין פנים, באטראכט די האנט.

וואס איז דאס?

ער דערמאנט זיך, וואס איז געשעהן, טוט זיך א הויב אויף, קוקט זיך ארום.

די פערד האבען זיך געוויגט אויף זייערע פיס הין און הער, זייערע האר זענען געוועזען נאס און פון זייערע נאזלעכער האט געזעצט א פארע.

עס איז פרעד'ן אלץ קלאר געווארען, ווי ביי איינעם אין דער לעצ־טער מינוט פאר זיין טויט.

ער האט מיט זיינע לעצטע כחות אויסגעשפאנט און אויפגעפלאנ־טערט די פיער פערד. די לייצעס ארומגעבונדען אויף די הארענס פון די קאלנערס, זיי ארויסגעפיהרט אויף דעם וועג אהיים און זיי אנגע־טריבען.

ער איז געבליבען אליין אין פעלד. זיין פנים האט געפלאמט און געשמארצט, זיינע ביינער האבען געבראכען. ער האט אפגעזוכט זיין הוט און איז אוועק צו דעם ניט ווייטען טאל, וואו עס האט א טייך גע־פלאסען.

דערווייל איז שארלאט אנגעקומען צו רייטען ניט ווייט פון הויז און אנגעמאכט אזא געוואלד, אז דער זיידע מיט דער באבען זענען ארויס. דער זיידע מיט זיין שטעקען פאכענדיג אין דער לופט און די באבע האט געבראכען מיט די הענט.

מען האט זי קוים ארונטערגענומען פון פערד און זאטעל, אריינגענו־מען אין הויז און איהר געגעבען א קאלטען טרונק וואסער. וואס אזוינס

איז געשעהן, האט מען פון איהר נים געקענט ארויסבאקומען. זי האט ווי פארשלאסען איהר מויל, נאר פון צייט צו צייט שטיל געשלוכצט.

דער באלעבאס איז ארויס פון הויז און דערזעהן, אז זיינע פערד זענען אהיים געקומען אהן דעם אקער און אהן פרעד'ן.

ער האט די פערד אויסגעשפאנט און צושטעלט אויף זייערע ער־טער. דערזעהען אז די פיס פון די פערד זענען צושטאכען.

אריינקומענדיג שפעטער אין הויז, האט ער זיין אלטע אוועקגערופען אין אן אנדער צימער.

נאכדעם האט מען געלאזען שארלאטען צורוה.

זי איז געזעסען אין א ווינקעל פון דער נידריגער זאפע און זיך שטילערהייט און פארטראכט געשפילט מיט די טדאדלען פון א קישעלע.

דער זיידע האט אויפגעקנעפעלט זיין קאלנער פון העמד, דעם שטע־קען אוועקגעשטעלט אין א ווינקעל און געבראכט צוויי עמער וואסער פון ברונען און א בערעם האלץ.

דער טאג האט זיך געצויגען אזוי לאנג, מען האט ניט געקענט עסען קיין מיטאג און אז דער אבענט איז פאמעלעך צוגעפאלען האט די באבע געפרעגט, ווי זיך אליין:

„וואו זאל זיין פרעד, אפשר איז ער דארט דער'הרג'עט געווארען?"

— ער לעבט, ער לעבט — האט דער זיידע זי געטרייסט — עמי־צער האט אויסגעשפאנט די פערד און פארבונדען די לייצעס, און אזוי פארקניפט די לייצעס נאר פרעד, עס איז זיין סטיל.

שארלאט האט שטילערהייט געוויינט.

מען האט זי געבעטען צום טיש, האט זי ניט געוואלט געהן.

נאכ'ן עסען איז אין דרויסען געווארען שטאק פינסטער. עס איז געווען א קאלטליכער אויסגעשטערענטער אבענט.

האבען די אלטע ניט געקענט צוזעהען דעם צער פון זייער אייני־קעל. איז מען געגאנגען שלאפען פריה, פארלאשען די לאמפען. דורך די פענסטער האט אריינגעשיינט די נאכט. די אלטע האבען ניט גע־קענט איינשלאפען, פון ערגעץ ווייט האט זיי געוועקט דער שיקזאל פון א יונגען מענשען.

די באבע האט געטראכט פון איהר אייניקעל און פרעד'ן אזוי לאנג, ביז איהרע אלטע אויגען האבען זיך פארקלעפּט.

דער זיידע האט זיך איינגעהערט אין דער שטילקייט פון דער נאכט. האט געטראכט ווי ער וועט זיך טאן א נעם צו זיין ארבייט, מיט זיינע אייגענע הענט. דאס מיידעל וועט ער אפּשיקען צו זיין זוהן, זאל ער איבער איהר ציטערען.

עס האט זיך איהם געדאכט, אז ער הערט עמיץ עפענט די דרויסען טיר.

„ווער איז דארט?"

א קליינע ווייַלע איז ניט געקומען קיין ענטפער. דערנאך האט עמיצער געזאגט:

„א מאן!"

עס האט זיך דערהערט א שאָס און א שווערער פאל.

דאס אלטע פּאר און דאס מיידעל זענען אויפגעשפּרונגען פון זייערע געלעגערס און אנגעהויבען צו שרייען.

דער באלעבאס האט געמאכט ליכט.

„פרעד!"

אַ חלום

„....פעלדער און וועלדער און א ים מיט הימעל, אין דער מיטן א הויז א ווייסע מיט א סך פענסטער פון אלע פיער זייטן — אט דאס איז זיין היים.

ער שטעהט אויף גאנץ פריה וואשט זיך איין אין קאלטע וואסער, מורמעלט שטיל א געבעט צו גאט נאמען און געהט ארויס פון הויז. שטעהט אזוי און קוקט. דער הימעל איז ריין, פון ערגעץ ווייט הערט זיך דאס יאגען פון א באהן. און אין מזרח שפארט זיך א האלבער קוגעל פון דער זון, וואס זעהט אויס ווי א אנגעברענטער אייזערנער רינג איבער וועלכען דער שמיעד קלאפט מיט זיין האמער און פונקען שפריצען אין אלע זייטן.

טראכט ער: „גרויס איז גאט, דער שמיעד פון אלע וועלטען”. און געהט אוועק גיך אין שטאהל צו זיינע בהמות און גיט זיי עסען און באַדיענט זיי מיט א געפיהל, וואס איז אויסגעמישט פון רחמנות און א ליבע צו גאט, וואס האט באשאפען דעם מענשען העכער פון דער בהמה.

נאכדעם קומט ער צוריק אין הויז. זיין ווייב און קינדער זיינען שוין אויף. דער טיש איז אנגעשטעלט מיט ברויט, פוטער און קעז. די קאווע שמעקט איבער דער גאנצער שטוב. וואשט ער זיך די הענט און זעצט זיך ביים טיש, די קינדערלעך צוויי, פון ביידע זייטען און דאס ווייב אנקעגען איהם. מען עסט זיך אן צו זאט און עס בלייבט קעז און ברויט. נעהמט ער און צוברעקעלט דעם קעז און דאס ברויט אויף קליינע ברעקעלעך און געהט ארויס מיט די קינדער און מען רופט צוזאמען די עופות. ווייסע עופות מיט רויט־פייערדיגע קאמען לויפען זיך אן פון אלע עקען: בלייבען שטעהן אין א קייילעכדיגען ראד ארום איהם מיט זיינע קינדער און זיי ווארפען אוועק די ברעקלעך ברויט מיט קעז. די עופות

כאַפּען, שלינגען, שפּרינגען איינס אויף אנאַנדער, כאַפּען דעם קען אויף צו פריהער. דאָס ברויט בלייבט אויף לעצט — גאָט איז גרויס, פון וואַנען ווייסען עופות, אַז קען איז בעסער פון ברויט?

און אַז ער טוט אַ קוק צום הימעל, די זון איז שוין העכער פון אַלע ביימער און וועלדער, גיעהט ער אריין אין שטאַהל צועפּענט די טירען, לאָזט ארויס די בהמות און פערד, און די קינדער העלפען איהם צו פאַרטרייבען זיי אין טאָהל אראָפּ. מיט אַ ריינעם קאָפּ, פּאַמעלעך פאַרווערט ער זיין „פייפ": נעהמט ארויס פון קמאָער דריי שאַרפע סאַפּעס און ער מיט די קינדער, יעדער באַזונדער פאַרוואָרפען מיט אַ סאַפּע איבער זיין אַקסעל, גיעהען אַוועק אין פעלד פון בולבעס, וועלכעס איז אָבגעטיילט פון הויז מיט אַ קליין דורכזיכטיג וועלדעל.

מען נעהמט זיך צו דער אַרבייט. ער נעהמט און הויבט אַן די ערשטע שורה און די צוויי קינדער שטעלען זיך אַוועק ביי דער צווייטער און דריטער. די קינדער גיעהן נאָך איהם. ער אַ דערוואַקסענער פולער מאַן. קענען די קינדערלעך ניט באַווייזען צו פאַרענדיגען זייערע שורות גלייך מיט איהם. איילען זיי זיך. שרייט ער אַז אויף זיי און קומט צו גיעהן און העלפט זיי ארויס און דערצעהלט זיי, אַזאַ מעשה, און אַז זיי וועלען גרעסער ווערען, וועט ער זיי שוין ניט באַדאַרפען ארויסהעלפען — נאָר יאָגען זיך טאָר מען ניט! די קינדערלעך שטעהען, הערען זיך איין צו זיינע ווערטער און ער באַווייזט זיי ווי אַזוי מען דאַרף ארומשאַרען בולבעס. ער שטעהט זעהר לייכט איינגעבויגען האַלט דאָס הילצערנע הענטעל פון דער סאַפּע מיט דער לינקער האַנט און זיין רעכטע האַנט רוקט זיך אַראָפּ און ארויף איבער'ן הענטעל פון דער סאַפּע און שאַרט די ווייכע, פייכטע ערד צו דער פלאַנץ ארויף. די בולבע פלאַנץ בלייבט שטעהן אַ גלייכע מיט אַ בערגעלע ארום זיך. אָדער ער ווייזט זיי איין אַנדער קונץ. שטעהען, שטעהט ער אויף איין אָרט ניט אַ ריהרצוטאָן מיט זיינע פיס, און ער שאַרט ארום אַ ברייט צואַוואַקסענע בולבע, וועלכע האָט זעהר פיעל שטאַמען, דאָס שאַרפע מעסער פון דער סאַפּע לויפט ארום צווישען די שטאַמען, האַקט ארויס די ווילדע גראָזען פון צווישען די שטאַמען און דאָס מעסער באַריהרט ניט קיין בולבע בלעטער.

קינדערלעך. מען באַדאַרף דאָך זיין אַזוי באַהיט, אַז גאָט זאָל היטען. מען זאָל ניט אָפּהאַקען אַ צאַרט צווייגעלע פון דער בולבע, זי איז דאָך יונג, און קען חלילה אָפּשטאַרבען.

אָט אַזוי, פּאַמעלעך, רייניגען זיך די שורות. עס איז דאָ זעהר אַ סך שורות נאָך ניט ריינע, באַוואַקסענע מיט ווילדע גראָזען. אָבער די דאָזיגע שורות, וועלכע זענען שוין ריין, לויכטען אַזוי, אַז עס הויבט אָן צו ווערען עפּעס אַזוינס וואָס איז ווערט, אַז מען זאָל זיך אַפילו אַוועקלעגען אָט אַ דאָ און שטאַרבען. וועט מען שוין דורכגעהן ביים וועג און זעהען, אַז אַ מענש ליגט, וועט מען בלייבען שטעהן. אַרונטערגעהן פון וועג, צוקומען נאָהענט, אַ קוק טאָן זאָגען: אַך, אַ מענש איז געשטאַרבען. זעה, ווי שעהן זיינע בולבעס זענען!

און גאָר פּלוצים, ער איז אַזוי פאַרטאָן מיט זיינע קינדערלעך, דערהערט זיך פון ווייטען אַ הילכיגעס, געדרעהטעס קוויטשעריי, דורכ׳ן וועלדעל לויפט עס און עס קומט צו זיי אין די אויערען אַריין. די מאַמע רופט. דער מיטאָג איז שוין פאַרטיג.

ער שטעקט זיין סאַפּע מיט דעם הילצערנעם הענטעל אין דער ווייכער ערד אַריין. די קינדער טוען אויך אַזוי, מען נעהמט זיך אָן האַנט אין האַנט און מען געהט אַהיים צום מיטאָג. און מען געהט אַזוי אַלע דריי און מען טוט זיך אַ שיט אַריין אין הויז, ווי סאָלדאַטען, מען וואַשט זיך איין אין קאַלטע וואַסער, מען פאַרקאַמט די האָר און מען זעצט זיך צום טיש.

און אויפ׳ן טיש איז דאָ ברויט און זאַלץ, הייסע בולבעס, פליישאון אַ קרוג מיט עפּעל־קוואַס, קליינע טעלערלעך פולע מיט געקאַכטע פרוכטען און יונגע רויטינקע רעטעכלעך מיט גרינענקע ציבעלקעס. מען עסט מיט אַ ברייטען חשק. די קינדערלעך דערצעהלען דער מאַמען מעשיות אַז זיי האָבען זיך אַלע דריי פאַרפּלאָנטערט אין אַ שטעכיגען ווילדען צווייג אין וועלדעל און קוים לעבעדיגע אַרויס: אַז דער פויגעל וואָס כאַפּט אויף קליינינקע עופ׳עלעך איז דורכגעפלויגען איבער׳ן פעלד און זיי האָבען איהם פאַרשריגען און פאַריאָגט. און די מאַמע דערצעהלט

מעשיות פון גאר דער וועלט וועלכע האבען זיך פארלאפען אין דער לעצ־טער צייט און מען גלויבט איהר אזוי קינדיש!

נאכ'ן מיטאג פארויכערט ער זיין „פייפ" און צושטרעקט זיך איבער'ן ווייכען דיוואן. די קינדערלעך זעצען זיך אוועק ביים קליינעם טישעל און בלעטערען זייערע זשורנאלען מיט די בילדער און אלע ווײלע קומען זיי צולויפען צו איהם ווייזען עפעס אן אנטיק.

ער פיהלט זיך זעהר ברייט און זיינע בהמות ליגען איצט אויך ערגעץ אין שאטענס פון בוימער און זיינע פערד וואלגערען זיך אויף די ווייכע ערדען פון באגראזטען טאל און זענען אנגעטרונקען מיט קוואל־וואסער. ליגט ער זיך אזוי האלב איינגעדרימעלט און האלב וואכעדיג און באשטימט פאר זיך, וועלכע ארבייט עס מוז געטאן ווערען מארגען. און פון יענע ארבייטען, וועלכע ווארטען אויף א לויזערער צייט און א פריי־ערען קאפ, טראכט ער ווי דורך א שלייער..."

דער וועק־זייגער האט געקלונגען!

דער וועק־זייגער קלינגט און קלינגט ווידער אהן אויפהער.

ער כאפט זיך גיך פון בעט אראפ, יאגט זיינע קליידער אויף זיין קערפער אן.

אך, ווי שפעט עס איז שוין. ער יאגט אין שאפ דורך גאסען און גאסען. ער יאגט פון זיך די ארבייט ארויס א גאנצען טאג און שטעהט דאך ביי זיין ארבייט א פאר'חלום'טער.

דאס שטומפּיגע מעסער

בחור, אויב דו לעבסט נאך ערגעץ אויף דער וועלט, זאל עס דיר ניט פארדריסען. פארקעהרט, נעהם מיין ווארימע האנט, וואס איך שטרעק אויס צו דיר פון ווייטען, בשעת איך שרייב אט די דאזיגע מעשה.

...אלט איז ער געווען, דער בחור, נאהענט פון פערציג יאהר, און ביי זיך האט ער אפגעמאכט אנצוהויבען נאך אמאל פון דאס ניי.

און צו פארדאנקען דעם גוטען מאמענט און זיין אפענהערציגקייט, האט דער אויפזעהער איהם אנגענומען אלס א סטודענט אין דער פילאנט־ראפישער אגריקולטור שוהל.

אפענהארציג איז ער געווען. און דערצעהלט דעם אויפזעהער דעם אמת, ווי אלט ער איז און ווי ער האט שוין גאר ניט וואס צו פארלירען: אז ער האט ניט קיין בריקען, וועלכע ער זאל דארפען פארברענען. נאר אט אזוי פיהלט ער אין זיך א ווילען אנצוהויבען פון דאס ניי.

צווישען די סטודענטען פון יענער שוהל האט ער אבער אויסגעוויזען ווי א פרעמדער טאטע צווישען קינדער. ער פלעגט זיך אפילו אלע אין דער פריה אפגאלען, עס האט אבער ניט געהאלפען. די סטודענטען כמעט אלע יונגע פון אכצעהן ביז צוואנציג יאהר, האבען אויף איהם געקוקט ווי אויף א פארבלאנדזשעטען און מיט איהם זיך ניט געקענט חבר'ן.

עס איז געווען זומער.

און נאך א הייסען טאג פון דרויסענדיגער ארבייט פלעגען זיך די יונגען ארומוואשען און פרישע, אין חבר'שאפט אוועקשפאצירען אין שטעדטעל, וועלכעס איז געווען ניט גאנץ ווייט פון שוהל. און דארטען האבען שוין אויף זיי געווארט מיידלעך, און מען פלעגט פארברענגען דעם אבענט אין ארומגעהן, ווי מיידלעך מיט יונגען געהען ארום זומער־דיגע אבענטען.

נאר דער בחור פלעגט אליין בלייבען אין דער דארמאטארי, זיך פארקלייבען אין זיין צימערל און זיצען ביים פענסטער און קוקען אין דער נאכט אריין, און זיך אנהערען די ליעדער, וועלכע פלעגען שווימען אויף די וועגען און שטעגלער, צווישען די פעלדער און גערטנער פון ארום און ארום.

פלעגט איהם זיין אומעטיג, פלעגט ער בעטען ביי גאט, אז דער זומער זאל וואס גיכער אוועק און עס זאל קומען דער ווינטער.

זומער האט מען זיך מעהרער אפגעגעבען מיט פעלד און גארטען ארבייטען. מען האט געאקערט, און געזייט און געשניטען, פערד געטריבען, קיה געמאלקען און אויף בוימער געקלעטערט אפצורייסען די פרוכטען.

די אלע ארבייטען זענען געווען צוטהיילט צווישען די שוהל סטודענטען גלייך אויף גלייך. היינט טוט איינער דאס און מארגען טוט ער אן אנדער ארבייט.

איז געקומען דעם בחור'ס וואך און ער האט באדארפט אלע אינדערפריה די פערד־שטאהל רייניגען. אויפגעשטאנען איז ער מיט דער זון צוגלייך. איז געווען דער ערשטער אין שטאהל, צועפענט די גרויסע טירען און דערשמעקט שארפעס, פערדישעס. זיך געפרעהט ווי א קינד, ווען ער האט דעם בעזים א נעהם געטאן אין זיין האנט און אנגעהויבען זיין ארבייט. ער האט באדארפט ארויסקעהרען פון הינטער א פערד און דאס ערשטע מאל אין זיין לעבען געווען אזוי נאהענט מיט א פערד. און זיך שטארק געשראקען און עפעס געפלאפעלט צום פערד, וועלכעס האט צו איהם אויסגעבויגען דעם קאפ און איהם אנגעקוקט מיט בלויע גרויסע אויגען.

ער האט שטילערהייט דעם בעזים אריינגעשטעקט אונטער דעם פערד'ס פיס. דאס פערד האט זיך דערשראקען און א שפרונג געטאן מיט די הינטערשטע פיס און געטראפען מיט זיינע אייזערנע שיך דעם בחור אין בויך אריין.

און דערווייל קומען אן די איבעריגע יונגען, וועלכע דארפען אויך עפעס טאן ארום די פערד. און דערזעהען איהם ליגענדיג אויף דער ערד.

צווישען די אנגעוואָרפענע שטרוי אין קאַנוואַלסען. הויבט מען איהם אויף און מען פרעגט ביי איהם גאָר ניט. נאָר מען לאַכט אַזוי האַרציג און געשמאַק, ווי יונגע בחורים קענען לאַכען.

און דער בחור קען זיך נאָכדעם פאַר אַ צייט ניט ווייזען אין דעם געזעלשאַפט־צימער, ווייל ווי נאָר ער באַווייזט זיך אויף דעם שוועל, קרימט מען איהם נאָך, ווי אַזוי ער האָט זיך געהאַלטען ביים בויך ליגענ־דיג אין שטאַהל אויף דער ערד.

און דערפאַר, אַז איינמאַל, ווען ער האָט געמאַלקען אַ קוה און זי האָט איהם מיט איהר פוס אנגעטראָטען אַזוי אַז ער האָט שיער די נשמה ניט אַרויסגעלאָזען, האָט ער ניט געמאַכט קיין שום ווען. נאָר געליטען און געשוויגען, כדי חברה זאָלען ניט האָבען וואָס צו דערציהלען פון איהם.

איז אַבער ביי די יונגען געווען אַ נייער קונץ:

ווען מען האָט איהם באַגעגנט, האָט מען זיך אָוועקגעזעצט און צועפענט דעם מויל, אַרויסשטעקענדיג די צונג און מיט די הענט געמאַכט ווי מען וואָלט אַ קוה געמאַלקען, און דערביי געלאַכט.

און וואָס מען האָט זיך צו איהם אָנגעכאַפּט ווייסט ער ניט.

נו, קען ער ניט מעלקען די קוה, האָט ער מורא פאַר אַ פערד, איז וואָס?

נאָר פונדעסטוועגען האָט ער געשוויגען און געגאַנגען אין פעלד צו דער אַרבייט אין צייט.

עס איז געווען אַזאַ מין לעקציע אין פּראַקטישע פעלד אַרבייט. ער האָט זיך גוט אַריינגעקוקט ווי אַזוי דער פּראָפעסאָר האָט געוויזען די סטודענטען צו טאָן די אַרבייט פון איבערזעצען אַ פּלאַנץ.

נאָך מעהר, ער האָט באַמערקט יעדער קליינינקייט, מיט וועלכע פינ־גער דער פּראָפעסאָר האָט די פּלאַנץ אָנגענומען און אויסגעמאָסטען דעם כח, מיט וועלכען דער פּראָפעסאָר האָט די פּלאַנץ אַרויסגעריסען פון קליי־נעם ביימעל און ווי אַזוי ער האָט זי נאָכדעם אַריינגענומען אין האַנט און מיט אַ שטעקעלע אין דער ווייכער ערד אַ לעכעל געמאַכט — יאָ, ער האָט זיך גוט צוגעקוקט און געשאָקעלט מיט זיין קאָפּ.

און נאכדעם נעהמט דער פּראָפעסאָר און הייסט דעם בחור א פּרוב טאָן איבערזעצען א פלאנץ.

צי האט ער זיך דערשראָקען, צי וואס עפּעס אנדערש? ער האט לייכט א ריס געטאָן דעם פלאנץ פון קליינעם בייטעל און דעם פלאנץ איי־בערגעבראָכען. א האלבער שטאם מיט די ווארצלען זענען געבליבען אין קליינעם בייטעל.

און פארשטענדליך, אז דער גאנצער קלאס האט זיך צולאכט.

און איינער א חברה־מאן פון די סטודענטען האט אנגעשטעלט איין האנט מיט פארמאכטע פינגער און מיט צוויי פינגער פון דער צווייטער האנט האט ער א קלאפּ געטאן צו די פארמאכטע פינגער, ווי אז אלטער איד קלאפּט אן אין א פּושקע מיט טאבאק. און נאכדעם מיט די צוויי פינגער געמאכט אזא באוועגונג, ווי ער וואלט טאבאק אנגענומען און די פינגער צוגעטראָגען צו זיין נאָז און געטאָן א מעכאנישען נאס, און זיך איבערגעוואונקען מיט איין אויג צום אלטען בחור, און די יונגען האבען אויסגעשאסען א געלעכטער.

אט אזוי איז עס מיט אונזער בחור צוגעגאנגען א גאנצען זומער. און זיין גאל וואלט געווים געפּלאצט, ווען ער זאל ניט געווען האבען א האפנונג צו גאט אויף דעם ווינטער, וועלכער איז טאקע שנעל אנגעקומען.

און דאס לעבען אין דער אגריקולטור שוהל האט זיך איבערגעדרעהט. די סטודענטען האבען גאר ווייניג, צו מאל טאקע גאר ניט געארבייט אויף די פעלדער, נאר מען האט דערפאר געלערענט דאס בוך פון דער ערד.

דער אלטער בחור האט גאר אויפגעלעבט און איז גאר א נייער גע־ווארען.

אין די קלאסען איז ער געווען דער ערשטער, און אז מען האט באַ־דארפט, האט ער געקענט אויף אויסוועניג דערצעהלען ווי אזוי עס נעהמט א פלאנץ זיך צו ענטוויקלען פון א קערענדעל. און געוואוסט די היס־טאריע פון איטליכען בוים און גראָז. און אין די כעמישע שטאָפען פון וואס מילך, פּוטער און אייער זענען צוזאמענגעשטעלט, — האט ער זיך געפיהלט ווי א איד אין אשרי. ער האט געשלונגען די גרויסע בלעטער פון גראבע ביכער וועגען ענערגיע און עס־שטאָפען. און אט האט ער זיך

גאר געקענט אוועקשטעלן און אנהויבן צו רעדן וועגן דער ערד און איהרע אלערליי פארבן און קאלירן און צוועקן, און ווי אזוי דאס אלעס האט זיך אליין פון זיך באשאפן. ער האט אויף פאפיר געקענט אויס־מאהלן מיט פאסעקלעך און רעדעלעך דעם גאנצן שכל פון דעם אקער: ווי אזוי ער שניידט די ערד און ווי אזוי עס הייבט אפ פון דעם געשפאן פון די פערד דאס ברייטקייט פון די געשניטענע פאסן ערד און מען האט זיך געוואונדערט קוקענדיג אויף דעם.

די סטודענטן האבן אויף איהם אנגעהויבן צו קוקן פון הינטן ארויף.

מען פלעגט קומען צו איהם נאך עצות. און האט אימיצער ניט גע־קענט דורכקריכן א הארבן שטיק כעמיע, איז ער געקומען צו דעם אל־טן בחור פרעגן. דער בחור פלעגט שוין יענעם לייכט אין מוח אריינ־לעגן.

און אין דעם געזעלשאפט־צימער האט ער אנגעהויבן צו פארנעהמען א שעהנעם ארט. אויב ער פלעגט זיך אמאל אפרייסן פון זיינע ביכער און אהין אריינגעהן.

אט אזוי האט זיך דער ווינטער געטראגן פאר זיינע אויגן ווי א צויבער לאנד, ביז עס איז געקומען צו די עקזאמענס.

עס איז געווען אין א פריהמארגן.

אין קלאס צימער האט מען די בענקלעך צושטעלט ווייט איינס פון צווייטן.

און דער פראפעסאר פון פיזיק האט געהאלטן פאר די סטודענטן א קורצע רעדע: אז יעדער סטודענט זאל אליין מיט זיינע אייגענע קענט־ניס ענטפערן דעם געשריבענעם עקזאמען, און אז ער וויל ניט האבן די שאנדע צו כאפן אימיצן, וועלכער וועט פרעגן אדער אנווייזן דעם צווייטן ווי אזוי צו ענטפערן.

א לאנגע צייט איז געווען שטיל אין צימער, מען האט נאר געהערט דאס שווערע באוועגן זיך פון דעם פראפעסאר אויף זיין בענקעל.

דער אלטער בחור האט מיט לייכטענדע אויגן ארומגענומען דעם גאנצן צימער, נאכדעם נאכאמאל א קוק געטאן אויף די פארשריבענע

זייטלעך פאפיר און עפעס מיט'ן שרייב־פענסעל אויסגעמעקט און ווייטער געשריבען.

דערווייל האט זיינער א שכן־סטודענט איהם אנגעריהרט מיט'ן שרייב־פענסיל. דער בחור האט זיך לייכט אויסגעבויגען צו יענעם סטו־דענט און איהם עפעס דערבגעשושקעט.

דער פראפעסאר האט א קלאפ געטאן מיט זיין האמער אן טיש, זיך אויפגעשטעלט און אויסגערופען.

— יונגערמאן, זייט אזוי גוט און פארלאזט דעם צימער!

דער אלטער בחור איז געבליבען זיצען ווי א דערשאסענער.

— איך האב צו אייך גערעדט בחור, — האט דער פראפעסאר איהם געטייטעלט מיט א פינגער אן אנגעבייזערטער.

דער בחור האט זיך אויפגעהויבען א בלאסער, צונויפגענומען די פא־פירען און מיט אן אנגעבויגענעם קאפ איז ער צוגעגאנגען צום פראפע־סאר'ס טיש און אוועקגעלייגט די פאפירען.

— נעהמט, זייט מוחל, מיט אייערע פאפירען אויך! — האט דער פראפעסאר זיי איהם צוריקגעווארפען.

ארימער בחור! ער איז אוועק אין דער סטודענטישער דארמאטארי, זיך פארמאכט אין זיין צימערל.

מען האט געקלונגען אין שוהל גלאק צו מיטאג און ער איז ניט גע־גאנגען.

מען האט געקלונגען נאך מיטאג און גערופען די סטודענטען צו די ווייטערע עקזאמענס און ער איז ניט געגאנגען.

מען האט געקלונגען אין אבענט צום מאלצייט און ער איז נאך אלץ געלעגען אין זיין בעטעל איינער אליין מיט פארמאכטע אויגען און צווא־מענגעדריקטע צעהנער.

נאר אז מען האט נאכ'ן עסען אפגעקלונגען דריי מאל אין שוהל־גלאק, אז די סטודענטען זאלען געהן אין זייערע צימערען, האט זיך ביים בחור פלוצלונג צועפענט דאס מויל, מיט די הענט האט ער זיך איינגע־קלאמערט אין פארענטש פון בעטעל און זיין גאנצער קערפער האט זיך אנגעהויבען צו ווארפען ווי שלאנגען וואלטען איהם ארומגערינגעלט.

און ער האָט אָנגעהויבען צו קלאָגען און וואַיען, און צו לאַכען און ווידער צו קלאָגען און וואַיען.

דער אָבענט איז געווען אַ מילדער, אַ דורכזיכטיגער, ווי עס טרעפט אין די אָנהויבען פון פריהלינג און דאָס ווידערקול פון אַ שרעקליכען וואַיען האָט זיך געטראָגען פון אַלע עקען און פון אַלע לאַנקעס און וועלדלעך, פון אַרום און אַרום, און מען האָט ניט געקענט וויסען פון וואַנען עס קומט, נאָר עס האָט זיך געדאַכט, אַז אָט דאָרט, נאָהענט פון דיר זיינען גזלנים באַפאַלען אַ מענשען און קוילענען איהם מיט אַ שטומפּיגען מעסער.

דיק'ס זעלבסטמאָרד

דער מאַגערער, הויכער און לאַנגביינענדיגער „דיק“, מיט זיין שאַרפּער איינגעפאַלענער פּלייצע, פון וועלכער עס האָבען געהאַנגען זיינע ריפּענביינער און ארומגערינגעלט זיין לעדיגען, פּלאַטשיגען בויך, ווי מיט אייזערנע רייפען. האָט זיך געלאָזען איינשפּאַנען און געדרעהט זיין הויכען, משונה׳דיגען קאָפּ צום וואָגען און אוועקגעלעגט זיינע אויערען און זיי צוריק אויפגעשטעלט.

זיין באַלעבאָ חאָט איהם אַנגענומען ביים צוים נאָהענט פון זיינע ליפּען, עפּעס א ברום געטאָן, ווי ער וואָלט זיך שעלטען און אנגעהויבען צו געהן בארג ארונטער אין וואלד אריין. „דיק“ האָט א טראַכט געטאָן. ער זאָל זיך אוועקשטעלען, אָט דאָ ביים הויז, איינגראָבען זיינע פאָדערשטע פיס אין דער ווייכער ערד און ניט געהן. אָבער ער האָט זיך איבערגערעכענט, אז דעם מיטעל וועט ער דאָך ניט אַנווערען אין וואלד צו באוויזען: דערווייל ווייסט ער נאָך אליין ניט צו וואָס זיין באַלעבאָס נעהמט איהם אין וואלד אריין.

„דיק“ האָט דערפאַר אנגעבויגען זיין הויכען קאָפּ, ארויסגעשטעקט זיין בלאַס־ראָזעווע לאַנגע צונג אין א זייט פון צווישען זיינע גרויסע ליפּען און נאָכגעגאַנגען דעם באַלעבאָס.

א אַסיענפליג האָט זיך אוועקגעשטעלט ביי דיק׳ן אויפ׳ן קריזש און אַנגעהויבען צו בויערען א לעכעל אין זיין דאַרער פעל. האָט „דיק“ אויפגעהויבען זיין קורצען צופּלאָנטערטען עק און מיט איהם געוואָלט ארונטערטרייבען די פליג. האָט זיין עק ניט געקענט דערלאַנגען יענעם אָרט. און „דיק“ האָט געוואָלט א שפּרונג טאָן מיט זיינע אונטערשטע פיס. נאָר זיין באַלעבאָס האָט איהם איבערגעשלאָגען מיט א געשריי: „האַ דיק!“

דערווייל איז מען צוגעקומען צו א קופקע מיט קורצע קלעצער אין וואלד. דער באלעבאס האט געמאכט מיט דיק'ן א קרייז און איהם געגר־מען שטופען אויף צוריק. דיק האט קוים געפלאנטערט מיט זיינע לאנגע, דארע פיס, עטליכע מאל זיך אליין אנגעטראטען מיט איין פוס אויפ'ן צווייטען, אזש עס האט איהם איז הארץ פארקלעמט. דער באלעבאס האט א ברום געטאן: אה, דיק! אפגעלאזען די צוים און אוועק צו דער קופקע קלעצער.

דיק האט אנגעהויבען צו פארשטעהן אז דא האט מען עס איהם ארייגגענארט אין די שאפטען, ווייל ער האט באלד דערהערט א שטאר־קען קלאפ פון א קלאץ אין דנא פון וואגען. פון וואס ער האט זיך דער־שראקען, אבער באלד זיך בארוהיגט און אנגעהויבען צו מאכען פלענער ווי אזוי פטור צו ווערען פון דעם וואגען, וועלכען זיין באלעבאס לאדט אן מיט קלעצער.

עס האט ניט געגומען לאנג און זיין באלעבאס איז צוגעקומען איהם א גלעט געטאן, אויסגעהוסט זיך און דיק'ן ווייטער א גלעט געטאן ביים האלז.

— גלעט מיך, גלעט מיך — טראכט זיך דיק און לעגט זיינע אויע־רען אוועק און הויבט זיי צוריק אויף.

דער באלעבאס נעמט אן דיק'ן ביים צוים נאהענט פון זיינע ליפען. טוט איהם א שלעפ און א הויכען ברום: קום דיק! האט דיק אבער איינ־געגראבען זיינע פאדערשטע פיס אין דער ווייכער ערד און ניט גערירט זיך פון ארט. טוט דער באלעבאס נאך א העכערען ברום און א קלאפ מיט זיין פרייער האנט דיק'ן אין די ליפען אריין. דיק האט א טרייסעל גע־טאן מיט זיין קאפ, איבערגעדרעהט עטליכע מאל מיט זיינע אויגען און אויסגעשטרעקט זיינע פיס ווי צוויי לאנגע קלעצער: עס געהט ניט פע־טערל.

ווערט דער באלעבאס פול מיט כעס און לאזט אפ דיק'ס צוים, לויפט אוועק און זוכט אויף א לאנגען גראבען צווייג. קומט צוריק גיך און הויבט אן צו „שניידען" דיק'ן איבער'ן רוקען און איבער'ן האלז און אי־בער די פיס און איבער די דארע ביינער פון דיק'ס בויך.

„דיק" האָט פאַרקלעמט זיינע ציינער, געטאָן אַ שפּרונג הינטער מיט זיינע אונטערשטע פיס, אַנגעקלאַפּט אין וואַגן. דער באַלעבאָס האָט זיך דערשראָקן, נאָר באַלד געקומען צו זיך און אָנגעהויבן ווייטער צו הרג'ענען דיק'ן, אַוואו דער שווערער צווייג האָט נאָר געקענט דער־לאַנגען. דיק האָט אַ קרעכץ געטאָן, צונויפגענומען זיינע כוחות, זיך אַ הויב געטאָן מיט זיינע אונטערשטע פיס און איינס נאָך אייניקער געשפּרונגען און געקלאַפּט אין וואַגן, צובראָכן אַ ברעטל און איבער־געבראָכן אַ שפּעט: איבערגעריסן אַ קייט, וועלכע האָט איהם צוגע־בונדען צום וואַגן און זיך אַ דרעה געטאָן אויף אַ זייט מיט אַזאַ אימ־פּעט, אַז דער גאַנצער וואַגן האָט זיך אַ הויב געטאָן אויף אַ זייט.

דער באַלעבאָס האָט זיך דערשראָקן. גיך אַ כאַפּ געטאָן דיק'ן פאַר די לייצעס, פאַר זיין נאָז און איהם גענומען באַרוהיגען. אויף דיק'ן האָט אָבער געציטערט די גאַנצע פעל פאַר כעס און ער האָט געוואָרפען מיט זיינע פיס און אַ רויך האָט געזעצט פון זיינע נאָז־לעכער. דער באַלעבאָס האָט געזעהען אַז מיט גוטען און אויך מיט בייזען וועט ער גאָר ניט קענען מאַכען, האָט ער גיך אויסגעשפּאַנט דיק'ן, זיינע הענט האָבען געציטערט פון זיין אינערליכער אויפרעגונג און עס האָט איהם לאַנג גענומען דאָס אויסשפּאַנען. אויסגעשפּאַנט איז דיק אַוועק אַ פרייער, און דער באַלע־באָס האָט גיך געכאַפּט דעם גראָבען צווייג און אָנגעהויבן צו יאָגען דיק'ן. ער האָט איהם געיאָגט און געיאָגט, ביז עס איז איהם נמאס געוואָרען. האָט ער זיך אָפּגעשטעלט און געקוקט אַזוי צו דעם לויפענדען „דיק", אַ שפּיי געטאָן און געזאָגט: — דו וועסט שוין, דיק'על, צו מיר אין שטאַל מעהרער אין דיין לעבען ניט אַריינקומען. דאָן האָט דער באַלעבאָס אַוועקגעוואָרפען דער צווייג און גיך אַהיים געגאַנגען, דעם טויער און פּלויט האָט ער גוט פאַרמאַכט.

דיק האָט די ערשטע נאַכט געוואַרט ביים טויער אַז עס איז נאָר פינסטער געוואָרען. געהירזשעט און געוואַרט און געזעהען אַז עס קומט קיינער ניט עפענען דעם טויער, איז ער זיך צוריק אין וואַלד אַוועק, זיך אַוועקגעלעגט אויף אַ ווייכען אָרט און געקרעכצט פון די וועהטאָגען, וואָס ער האָט דערפיהלט אין זיינע ביינער. און עס האָט געקלעמט זיין האַרץ

נאך אביסעלע שטרוי. קיין האבער האט איהם דער באלעבאס סיי ווי ניט געגעבען. דעם אנדערען טאג האט „דיק" פארבראכט אין וואלד. אויפגעקליבען די פארטריקענטע גראזען, געביסען יונגע צווייגלעך פון נידריגע ביימער און געטרונקען א סך וואסער. זיך אלע מאל דערמאנט אן דער היים, איז צוגעקומען צום טויער געהירזשעט מיט א שוואכער שטימע, נאר קיינער האט ניט געעפענט דעם טויער, איז ער געגאנגען מיט איין אראפגעבויגענעם קאפ אין וואלד אריין.

נאר אין אבענט, אז עס האט אנגעהויבען צו ווערען פינסטער, האט זיך „דיק" אוועקגעשטעלט ביים טויער, געקוקט צום הויז פון זיין באלע־באס, געקוקט צו זיין שטאהל. איז עמיצער פון הויז ארויסגעגאנגען, האט „דיק" געטאן א שוואכען הירזשע און געקוקט, טאמער קומט מען צו עפענען.

מען האט דעם טויער ניט געעפענט. עס איז שטאק פינסטער גע־ווארען און א קאלטע נאכט האט זיך אוועקגעלעגט אויף דער ערד. „דיק" האט גענומען ארומגעהן אלע פלויטען, אפשר וועט ער געפינען א פלאץ איין אפענעם, וואו ער וועט זיך קענען דורכשטופען. די פלויטען זענען אבער אלע גאנץ געווען און שטארקע אויך. ער האט געפרובט הויבען זיינע פאדערשטע פיס, אפשר וועט ער קענען אריבער שפרינגען דעם פלויט, האט ער אבער נאר געקענט שפרינגען מיט זיינע אונטערשטע פיס.

דיק איז א פארצווייפעלטער נאכאמאל צוגעקומען צום טויער. זיך אוועקגעשטעלט און געקוקט צום ליכט, וואס האט פון א פענסטער פון זיין באלעבאס' הויז, דורכגעבויערט די פינסטערע נאכט. ער האט שוין ניט געקענט הירזשען, זיינע ציינער האבען זיך צוזאמענגעדריקט. ער האט געטראכט: געארבייט אזוי פיעל יאהרען און עס האט ניט ווער צו עפענען דעם טויער פאר מיר...

נאכדעם ווי „דיק" איז אזוי אפגעשטאנען א לאנגע צייט בייםּ טויער, און מען האט די ליכט אין הויז אויך אויסגעלאשען, איז ער אוועק אין וואלד. ער האט קוים געפלאנטערט מיט זיינע פיס און איז געווען אזוי פארטאן אין זיינע געדאנקען, אז ער האט זיך אפאר מאל אנגע־שטויסען אן ביימער. ער האט פלוצים דערפיהלט אזוי שוואך, נאר צום

פאלען. אוועק לענגען זיך, האט ער אבער מורא געהאט. טאמער וועט ער זיך שוין מעהרער ניט קענען אויפהויבען פון דער ערד. דאס האט ער געוואוסט, אז פון צייט צו צייט איז איהם שווער זיך אויפצוהויבען אויף די פאדערשטע פיס.

האט ער זיך אנגעשפארט מיט זיין קאפ אין א בוים. דער בוים איז געווען פון שטאם צוטיילט אין צוויי גראבע לאנגע צווייגען. רוקט ער אריין זיין קאפ צווישען די צוויי צווייגען. זיינע פאדערשטע פיס נעמען זיך בייגען און ער שפארט זיך אן אויף זיין האלז. עס האט איהם גענומען ווארגען אין האלז. פרובט „דיק" א שלעפ טאן זיין קאפ פון צווי־שען די צווייגען און ער ווערט פארכאפט און קען שוין זיין קאפ ניט ארויסציהען.

ער האט איינגעגראבען מיט זיינע לעצטע כוחות, די פאדערשטע פיס אין דער ווייכער ערד, זיינע אונטערשטע פיס האבען זיך איינגעבויגען, און מיט דער געוויכט פון זיין מאגערען קערפער א שלעפ געטאן זיין קאפ, וועלכער איז נאך טיעפער אריין צווישען די צוויי צווייגען. און איז אינגאנצען געבליבען הענגען.

זשאַק

זשאק איז געפאהרען פון שטעדטעל אהיים, מיט ליידיגע קעשענעס און אן אנגעטרונקענער.

אין דרויסען האט זיך דער פראסט געשטארקט און געלייגט אויף בוים און ערד. זשאק האט אפילו געפיהלט ווארימלעך, אבער דער פראסט האט זיך געקלעפט צו זיינע שפיץ פינגער און זיינע נאז־לעכער.

און אז ער האט א קוק געטאן צו דער זון, האט איהם אנגענומען א באגעהר צו זיין וואס גיכער אין דער היים און ער האט בייזלעך א טרייב געטאן דאס פערד.

דאס פערד האט זיך דערשראקען, א ציה געטאן מיט האסט דעם וואגען און וויטער זיך געשלעפט ווי פריהער, פאמעלעך, פויל.

דער וועג איז געווען א הארטער מיט אנגעפרוירענע רודקאלעך, וועל־כע האבען געשטאכען דעם פערד'ס אלטע, אפגעארבייטע קלוען. דערפון האט דאס פערד אלע ווײלע זיך א שטויס געטאן אויף א זייט און גע־פלאנטערט מיט זיינע פיס.

זשאק'ען האט זיך געדאכט, אז דאס פערד זיינס, וועט מיט אזא מין געהן אט דא ערגעץ אויפ'ן וועג פארפרויירען ווערען. זיינע מחשבות, וועלכע האבען איצט פריי און הויך געשוועבט, האבען שוין אנגעהויבען צו פאנאנדערלייגען די גאנצע זאך און אזוי זיצענדיג אופי'ן וואגען האט ער שוין געזעהען, ווי דאס פערד זיינס וועט פלוצים בלייבען שטעהן, זיך טאן א וואקעל און א פאל אויף א זייט. עס האט אנגעהויבען צו צו־פאלען די נאכט. ער וועט ארונטער שפרינגען פון וואגען, צולויפען צום פערד און עס אנטאפען ביי די אויערען. זיי וועלען זיין קאלט ווי אייז און די אויגען גלעזערנע. און די נאכט פאלט אן פון ביידע זייטען וואלד... וועט ער איבערלאזען פערד און וואגען אין דער מיט וועג, און

אליין אהיים געהן צו־פוס און וועט קומען אין זיין הייזל איינער אליין. פון הארץ קלעמעניש וועט ער ניט מאַכען קיין פייער אין אויוועז, און קיין מאַהלצייט ניט קאָכען נאר אזוי זיך אוועקוואַרפען אין בעט מיט די קליידער און שיך און שווער איינשלאָפען. און אפשר שוין אויפ׳ן צווייטען טאג אויך גאר ניט אויפשטעהן.

אזוי טראַכטענדיג האָט זשאק באקומען רחמנות אויף זיין פערד און איז אראָנטערגעשפרונגען פון וואגען. קונציג, אבער שווערליך. און איז פארלאָפען אין פאָרענט פון זיין פערד און עס אנגעהויבען צו גלעטען איבער׳ן קאַלטען, הארט־האריגען האלז. און האָט אויך צו דעם געזאָגט א פּאָר היימליכע ווערטער, און פארענדיגט:

— „זיי א פיינער פערדעל און באווייז וואס דו קאָנסט!“

דעם פערד איז עס געווען אלץ איינס. עס האָט אפילו ניט געטאָן קיין פּינטעל מיט׳ן אויג. עס איז אויך ניט געבליבען שטעהן נאר ווייטער געגאַנגען און געפּלאָנטערט מיט זיינע פיס, זיינע גלעזערנע אויגען פארשטעקט ערגעץ אין דער ווייטקייט פון וועג.

אזוי איז זשאק געגאַנגען נעבען דער לינקער זייט פון זיין פערד, בארג אראָפּ און בארג ארויף, און געשוויגען. ארום איז געווען שטיל. עס האָט זיך אין דער שטילקייט געהערט ווי דער פראָסט שפּאַנט מיט זיינע בארפיסע פיס איבער די פאַרטריקענטע וועלדלעך, און דאָ און דאָרט טוט א טרוקען צווייגעל א קנאַל און ברעכט זיך אויף צווייען.

זשאק האָט זיך מיט׳ן געהען אבער שטארק דערוואַרעמט און דערפיהלט די שווערקייט פון זיינע וואַטענע קליידער. האָט ער זיך באַרעכענט, אז סיי ווי סיי שלעפּט זיך דאָס פערד, וועט ער זיך שלעפּען מיט איהם אויפ׳ן וואָגען.

ער האָט אבער עפּעס ניט געקענט איינזיצען אויף זיין אָרט.

די סקאָסנע שטראַהלען, וועלכע די זון האָט קרום געוואָרפען, האָבען מאָדנע געשטאָכען זשאַק׳ען אין פּנים אריין. עס איז שוין ניט געווען ווייט פון אבענט, אבער זעהר ווייט פון דער היים. ביי זשאַק׳ען איז רויט געוואָרען דאָס פּנים. ער איז ארונטער נאָך אמאָל פון וואָגען מיט א שפּרונג, אזש ער איז אריין אין דעם גראָבען וואס ביים זייט וועג.

נאכדעם איז ער ארויס מיט א גראבען צווייג פון וועלדעל און אנגעהויבען צו שלאגען זיין פערד. מיט יעדען קנאל וואס ער האט באשאנקען זיין פערד, האט זיך אוועקגעלעגט א טיעפער, לאנגער צייכען איבער דעם פערד'ס לויזער, גרויסהאריגער פעל.

זשאק איז אנגעצונדען געווארען מיט זיינע אלע בייזע בלוטען און ער האט זיך דערמאנט, אז מען שלאגט א פערד איבער די פיס נידעריגער פון די היפטען וועט עס לויפען אין פייער אריין.

האט ער געפרובט שלאגען איהם איבער די פיס מיט דעם צווייג און עס האט ניט געהאלפען. דאס פערד איז געגאנגען אויף אלץ איינעם — פון קאלטען דרויסען אין קאלטען שטאהל אריין.

שפעטער האט זיך זשאק דערמאנט אז דער איידעלסטער ארט פארמאגט דאס פערד צווישען זיינע אויערען און אז מען טוט דארטען א פערד א צופ מיט'ן בייטש, וועט ער זיך אויפשטעלען אויף צוויי פיס. קיין בייטש האט ער ניט. נו וועט זיין גוט דער צווייג. ער האט מיט'ן צווייג א ליפ געטאן זיין פערד פונקט איבער די אויערען. דאס פערדעל האט זיך דערשראקען, אויך א ציטער געטאן און איז גאר, ווי זשאק'ען האט זיך אנגעהויבען צו דאכטען, געגאנגען זיין וועג נאך קעלטער און פאמעלעכער.

זשאק איז געבליבען שטעהן, ארונטערגעלאזען ביידע הענט צו דער ערד. און אזוי ווי עס איז איהם עפעס איינגעפאלען, האט ער זיך שנעל ארומגעקוקט אין אלע זייטען. פון הינטען א וועג און פון פארענט א וועג, פון ביידע זייטען וואלד

איז ער צוגעגאנגען צום פערד, עס א נעהם געטאן ביים צוימעל, און אפגעשטעלט. נאכדעם דעם פערד א ציה געטאן אויף א זייט. פון אנפאנג האט דאס פערד ניט געוואלט געהן אויפ'ן וואלד. נאר זשאק איז געפאלען אויף א פלאן און ארויסגעשלעפט אביסעל היי פון דעם אנגעבעטען זיץ אויפ'ן וואגען און עס דערלאנגט דעם פערד.

דאס פערד האט עס אנגעשמעקט און איינגעשלונגען. און איז שוין נאכגעגאנגען זשאק'ען טראט ביי טראט.

זשאק האט דעם פערד און וואגען אריינגעפיהרט אין וואלד אריין.

עס איז איהם אנגעקומען שווער זיך דורכצושפארען צווישען די בוימער. דערפאר איז ער דאך געווען א וואלד מענש. איז עס איהם אנגעקומען שווער, אבער ער האט דאס פערד אזוי קונציג געפיהרט ביים צוים, אז דער וואגען האט זיך ניט אנגעקלאפט אין איין בוים ניט.

אט אזוי איז ער אריין מיט פערד און וואגען אין א טיפען טאהל.

זיינען אבער אין טאהל געווען די בוימער הויכע און לאנגע.

האט ער אויסגעקליבען דעם בארג, וואס האט זיך געצויגען פון טאהל און וואס האט געהאט נאך א מעלה, וואס די בוימער זיינען דאר־טען געווען פארפלאנטערט און ברייט צוואוואקסענע.

נאכדעם האט ער דאס פערד אויסגעשפאנט, ארונטער גענומען דעם זיץ פון וואגען, אויסגעשאטען די היי פון זאק און געלאזען דאס פערד אביסעל עסען פון דעם היי.

ער אליין איז אוועק אויף א ווײלע און באלד צוריקגעקומען, א נעהם געטאן דעם פערד ביים בינטעל האר צווישען די אויערען, און אונטערן צווייטען ארעם האט ער מיטגענומען דאס ביסעל היי.

זשאק האט דעם פערד צוגעפיהרט צו א נידעריגען בוים. וועלכער האט געהאט צוויי גראבע צווייגען, וואס האבען זיך צוטיילט פון שטאם אזוי, אז א פערד האט געקענט דורכשטופען זיין קאפ, אויב עס האט נאר געוואלט.

ער האט דעם פערד אפגעלאזען, עס גוט באטראכט, ארייגעקוקט איהם אין די גלייזערנע אויגען און האט זיך נאכדעם אוועקגעשטעלט פון איין זייט בוים פונקט אין דער מיט צווישען ביידע צווייגען.

זשאק האט א נעהם געטאן דאס היי און עס אוועקגעלייגט צווישען די צוויי צווייגען. דאס פערד איז צוגעקומען און א כאפ געטאן א פולען מויל.

זשאק האט ארונטערגענומען דאס היי פון צווישען די צווייגען און עס געהאלטען אין זיינע הענט פונקט קעגענאיבער דעם פערד.

דאס פערד איז צוגעקומען נאהנטער צום בוים, ארייגעשטופט, שווערלעך זיין קאפ און געוואלט כאפען מיט זיין מויל אביסעל היי.

זשאק האט שוין דאס היי אין דער מינוט אוועקגעשטעלט אויף דער ערד

גאהנגט פון בוים, כדי דאס פערד זאל זיך וואס מעהרער איבערבויגען און זיין האלז טיפער און בעסער פארשטעקען צווישען די צוויי צווייגען.

ער האט געווארט ביז דאס פערד האט אויפגעשלונגען דאס גאנצע היי, און האט געלאכט פון דעם, ווי דער פערד האט קאמיש אויפגעקליבען די לעצטע איינציגע שטיקעלעך היי, וועלכע זענען געווען צושפרייט און האט כימ געקענט שוין דערלאנגען מיט'ן צונג אפילו. דאס פערד האט אזא שטיקעלע היי צוגעצויגען צו זיך מיט איין אטעם פון זיינע נאז־לעכער. זשאק, כאטש עס האט אין איהם געברענט א שטילער צארען אויף דער גאנצער וועלט מיט איהרע מענשען, פעלדער און וועלדער, אט דער זשאק, וועלכער האט זיך געקליבען באלד עפעס צו טאן, האט קור־קענדיג ווי דאס פערד ציהט איין מיט זיינע נאז־לעכער די לופט און מיט דעם דאזיגען אטעם־צוג שארט זיך מיט א שטיקעלע היי גלייך צום פערד'ס מויל... האט זשאק געלאכט.

און זשאק איז אוועקגעגאנגען און אויפגעזוכט א הארטען צווייג, איהם א פרוב געטאן איבער זיין קניה, צי ער ברעכט זיך ניט אזוי לייכט. אז ער איז צוריק געקומען צום בוים, מיט די צוויי צווייגען, האט ער באַ־מערקט ווי דאס פערד זיינס שטרעקט דעם האלז און זוכט נאך היי, איז ער צו מיט א שפרונג און דעם פערד געטאן א ליש מיט'ן שטעקען אי־בער'ן קאפ. דאס פערד האט זיך דערשראקען, א כאפ געטאן זיין קאפ אויף צוריק און געבליבען פארקלעמט צווישען ביידע צווייגען.

זשאק האט נאך א פאר מאל געקלאפט זיין פערד איבער'ן קאפ און דאס פערד האט נאר עפעס געפלאנטערט מיט זיינע פיס.

נאכדעם איז זשאק אוועק מיט'ן וואלד. ער איז געגאנגען שנעלער פון דער נאכט, וואס האט זיך געשטופט צווישען די בוימער פון וואלד, האט זיך אלע מאל אנגעקלאפט אן אן אנדערען בוים, זיך געוואונדערט פאר וואס ער טוט עס היינט. עס איז דאך איהם ניט דאס ערשטע מאל צו געהן איבער א וואלד?

ער איז צוגעקומען צו זיין הייזעלע, וועלכעס איז געשטאנען אין א קליינעם טאלכעל, אפגערוקט פון א וועלדעל און ארומגערינגעלט מיט א שטיק ליידיגען פלאץ. עס איז שוין געווען פינסטערלעך און דא ארום

זיין הייזעל אויפ'ן פרייען פלאץ איז געווען א שארפער פראסט. האט זשאק'ען געטאן א נעהם ארום א קעלט. ער איז אריין אין הייזעל האט אנגעצונדען דעם לאמפ און געבליבען שטעהן אין דערמיט שטוב און זיך פארטראכט.

נאכדעם האט ער, ווי אוים געוואוינהייט, אויסגערייניגט דאס אש פון אויווען און פאוואלינקע אנגעלעגט אין אויווען אריין קליינע שטיקלעך האלץ און זיך אויפגעהויבען נעמען צוגרייטען עפעס פאר זיין מאלצייט.

איצט האט ער זיך ערשט דערמאנט, אז ער האט אלעם געלאזען אין וואגען, דארט אין פרעמדען וואלד, האט ער אפגעטרייסעלט ביידע הענט פון דעם אש און שטיל געמורמעלט:

— גוט אזוי, גוט אזוי!

זשאק האט אויסגעלאשען דעם לאמפ, זיך אוועקגעווארפען אין בעט. ער האט מאדנע שלעכט געפיהלט, און עס האט זיך איהם געוואלט ווי ארויספליהען פון זיך אליין, ער האט געווארפען מיט זיינע שווערע פיס און ניט געקענט געפינען קיין ארט פאר זיי.

פון ווינקעל פון דער דאזיגער שטוב האט זיך געטונקעלט עפעס. ער האט געוואוסט אז עס איז דארטען דאס בילד פון זיין „ערלייזער". עס האט זיך איהם זעהר געוואלט זיך דורכריידען מיט דעם הייליגען גייסט פון יענעם בילד און עס האט זיך איהם אנגעהויבען צו דאכטען, אז עס וואקסט פון דארט א, פון יענעם ווינקעל עפעס א טונקעלעס און עס ווערט גרעסער און גרעסער. האט ער פחד באקומען און זיך א ציטער־דיגער אויפגעהויבען פאמעלעך פון בעט און באלד זיך אוועקגעשטעלט אויף זיינע קניעס. אנגעבויגען דעם קאפ און, פריהער שטיל, אבער וואס מעהרער עס האט זיך איהם אויסגעוויזען אז ער פליהט ארוים פון זיך אליין, האט זיך זיין קול אויסגעדונערט און די שטים זיינע האט זיך גע־קייקעלט איבער'ן גאנצען שטוב, ווי די נידריגע טענער פון א פידעל.

זשאק האט קיינמאל פריהער ניט געבעטען ביי זיין גאט און האט דערפאר ניט געוואוסט ווי אזוי מען דארף בעטען. נאר ער איז איצט ארוים געפלויגען פון זיך אליין, און וואס עס איז איהם ארויסגעקומען פון זיין האלז, צט דאס האט ער געזאגט...

ווייל עס האט זיך אין איהם זיין הארץ געשפאלטען פאר וואס ער האט די בהמה פארפיהרט אין א פרעמדען וואלד און זי דארטען דער־הרג'עט.

ער האט זיין נאט גערופען אלס זיין עדות: קום, הייליגער, מיט מיר ארויס אין קאלטען שטאהל אריין און זעה אליין אז עס איז קיין שטרוי ניטא און ניט קיין האבער... האסטו ניט געהערט נאכט נאך נאכט דעם פערד מיינעם, קלאפען מיט זיינע פיס אין די צולעכערטע ווענט אריין, אז ער איז הונגעריג און אז עס איז קאלט... איך האב שוין אלעם געענ־דיגט. ער וועט שוין מעהרער ניט באדארפען שטעהן איינגעהויקערט און ציטערען פון קעלט. אבער ווי אזוי וועל איך קענען קוקען אויף זיך אליין? פון מענשען קען איך אנטלויפען, אבער ווי אזוי אנטלויפט מען פון זיך אליין?!

זשאק האט פלוצים דערפיהלט, אז עס איז איהם געווארען גרינג אויפ'ן הארצען. האט ער זיך גיך אויפגעהויבען, אנגעצונדען נאך אמאל דעם לאמפ, אויפגעזוכט א רידעל, א האק און ארונטערגענומען דעם לאמ־טערען פון וואנט, איהם אנגעצונדען און איז שנעל ארויס פון הייזעל און אוועק צוריק דורכ'ן וואלד.

גאָטס וואונדער

דארט, וואו די וועגן לויפן אוועק אויף פיער זייטן, האט זיך דער וואגן געטאן א טרייסל און זי האט אנגעהויבן חרטה צו האבן, וואס זי האט ניט געפאלגט איהר מאן, און דאך געפאהרן אין שטאדט. א פרוי אויף דער צייט, דארף ניט ארומפאהרן.

זי האט א ציה געטאן דעם פערד אויף איינעם פון די פיער וועגן. וועלכער האט געפיהרט אהיים.

און דער פערד האט דערפיהלט אין דעם צוג פון די לייצעס, אז עפעס קומט פאר מיט זיין באלעבאסטע. און ער האט זיך דערשראקען. אויפגעשטעלט זיינע לאנגע אויערן, אויסגעשטרעקט זיין לאנגען האלז און זיין גרויסן לאנגען קאפ אויפגעהויבן אין דער הויך. זיינע פיס האבן זיך אנגענומען מיט די לעצטע כוחות, און ער האט אנגעהויבן שפרינגען, אזוי, אז דער וואגן האט זיך געווארפן אהין און אהער.

די פרוי האט דערפיהלט א שארפן וועה אינעווייניג און מיט איהרע ציינער איינגעביסן די אונטערשטע ליפ, זיך אנגעשפארט מיטביידע פיס אן פארענטש פון וואגן און מיט ביידע הענט אנגעצויגן די לייצעס, אז דער פערד זאל אזוי ניט שפרינגען.

האט אבער דער פערד נאך מעהר געשפרונגען, וואס מעהר די אנטרייבעריץ האט שטארקער געצויגן די לייצעס. און דער וואגן האט זיך געווארפן אהין און אהער. האט זי געוואלט א געשריי טאן אי צום פערד און אויך פון וועהטאג, אבער זי האט זיך געשעהמט.

עס איז געווען ווייט פון דער־היים, און דאס, וואס מען האט ניט געזעהען עמיצן אנקומען פון הינטען אדער אנטקעגען, האט איהר נאך אונרוהיגער געמאכט.

איהר האט זיך געדאכט, אז זי האט מיט אמאל פארלארען אלע

איהרע כוחות: ווייס זי דאך, אז זי קען טאן פיעל שווערערע זאכען, ווי איינצוהאלטען דאס אלטע אבגעארבייטע פערד... און איהר שרעק איז געווארען גרעסער.

זי האט אויפגעהויבען דעם קאפ און א קוק געטאן צו דער זון. דער טאג האט נאך אויך געהאלטען ווייט פון זיין היים, און עס איז איהר אבי־סעל לייכטער געווארען אויפ׳ן הארץ.

דערווייל האט דער פערד אויפגעהערט צו שפרינגען און אנגעהויבען צו געהן מיט זיין אלטען, איינגעוואוינטען טראט, שאקלענדיג מיט זיין לאנגען קאפ אראפ און ארויף און מיט זיינע פארטרערטע אויגען, ווי אין א לייכטען חלום.

די אנטרייבעריו האט געפיהלט לייכטער, און זי האט דערווייל אי־בערגערעכענט אויפ׳ן קאפ, צי זי האט עפעס ניט פארגעסען איינצוקויפען אין שטאדט: צי זי האט איטליכען פון איהרע קונדען אפגעגעבען געהעריג כבוד. און איז געווען צופרידען מיט דעם, וואס זי האט היינטיגען טאג גענומען די בעסטע פרייזען פאר גרינינקע ציבאלקעלעך און זיסע סמע־טענע.

און ווייטער האט זי אנגעהויבען צו בעטען ביי גאט, אז ער זאל זי אהיים ברענגען נאך א געזונטע. דער מאן מיט די קינדערלעך זענען ערגעץ אין פעלד. וועט זי נעמען קווויטשען צו זיי נאך פון וועג און די קינדערלעך וועלען קומען צולויפען און זיך ארומשטעלען ארום וואגען און זוכען אין שטרוי עפעס גוטינקע זאכעלעך: און אז זיי וועלען ניט געפינען וועלען זיי בלייבען שטעהן מיט אנגעבלאזענע נעזלעך און קוקען מיט איבערגעקערטע אויגלעך אויף דער מאמען. וועט די מאמע ארויס־נעמען פון גרויסען רייזע־בייטעל דאס פעקעל פאר די קינדערלעך, און וועט זאגען אויף שפאס: „נעהמט, קינדערלעך, טראגט אריין אין הויז אט דאס פעקעל מיט זייף". וועט די קלוגע הענעלע טאן א שפרונג צו און ביי דער מאמען ארויסכאפען דאס פעקעל און א שמעק טאן מיט׳ן נעזעל און ארויסשטעלען איהר ציינעלע:

„בע, מאמע, עס איז ניט קיין זייף!"

און אלע וועלען זיך ארומשטעלען ארום דער קלוגער הענעלע און

אנהויבען צו רייסען דאס פעקעל. און דער מיזיניק מיט'ן אויסגעשמירטען קיילעכדיגען פנים וועט טיפקענען מיט די פיסלער:

„מאמע, טאקאלאד, מאמע, טאקאלאד!"

אט אזוי האט די אנטרייבעריז געטראכט, ביז זי האט ווידער דער־פיהלט א וועה, וועלכער האט געשניטען איהר אינגעווייד אויף שטיקלעד.

עס איז אנגעפאלען איבער איהר גאנצען לייב א קיהלער ציטער און אויף איהר פנים זענען ארויס טראפענס שוויים. זי האט זיך אומ־געקוקט פון אלע זייטען.

עס איז טאקע קיינער ניט אנגעקומען ניט פון הינטען, און ניט אנט־קעגען.

דערוויל איז אויסגעוואקסען ביים זייט פון וועג א וועלדעל.

פון וועג האט עס אויסגעוויזען צו זיין א גרויסער פארפלאנטער־טער וואלד, הינטער וועלכען מען האט געקאנט ארונטערקריכען און זיך באהאלטען. און אז זי האט פארקירעוועט דאס פערד און אריינגעפאה־רען אין וועלדעל, האט זי געזעהען, אז דער וואלד איז ניט אזוי געדיכט, וויל זי האט אנגעזעהען דעם וועג פון וויטען און פון איבער די בוימער האט זיך געזעהען שטיקער הימעל. זי האט דערפאר געטריבען דאס פערד טיפער אין וועלדעל אריין, צו זיין וואס וויטער פון וועג, פון הימעל קען מען זיך סיי ווי סיי ניט אויסבאהאלטען.

און עס האט ניט גענומען לאנג פון דער צייט, וואס זי האט איהר פערד אפגעשטעלט, ווי זי איז געווארען גאר אנאנדער מענש. זי האט פארגעסען ווער זי איז און וואו זי געפינט זיך, נאר זי האט געהערט, ווי עס צושרייפען זיך ביי איהר אינעווענינ די גליעדער און עס וועט זיך אלעם צופאלען...

זי האט נאך דערוויזען צוגעהן צום פערד, איהם א נעהם געטאן מיט ביידע הענט ביים לאנגען קאפ, צוגעלעגט איהר פנים צום פערד'ס פנים, אזוי ווי זי וואלט איהם געוואלט פארטרויען איהר גרויסען סוד און וועה, און איז אויף גיך ווידער אריין אין פוהר, וויל עס האט זי א נעהם געטאן דער גרויסער וועה...

איינמאָל ווען אַ זונשטראַל

איינמאָל ווען דער זונשטראַהל האָט זיך אווקגעלעגט אין זיין צייט, איבער דער שוועל פון טיר, האָט עדוואַרד זיך דערמאָנט אין זיין לעצטער פליכט פון טאָג און איז אַרויסגעגאַנגען אויפצוזוכען זיינע רויטינקע אָקסלעך. ער לאָזט זיי אַרויס אַלע מאָל אין דער פריה איבער זיינע פאַרצוימטע לאַנקעס, אַז זיי זאָלען זעהען די ליכטיגע וועלט. און האָט ניט מורא אַז זיי זאָלען פאַרבלאָנדזשען, ווייל איינמאָל וועלען זיי ניט וועלען אַוועק פון דער היים און צווייטענס קענען זיי ניט אַוועק אין דער פרעמד, וואָרים די צוימען אַרום די לאַנקעס זענען נאָך אויסגעלעגט געוואָרען פון עדוואַרד׳ס פאָטער, הויכע און שטאַרקע. זיין פאָטער האָט זיי אַזוי אויפגעשטעלט, אַז די צוימען קענען נאָך אַזוי שטעהן איבער הונדערט יאָהר, און ערשט דעמאָלט וועט זיי דער ווינד ניט קענען אויסבויגען, כאָטש געבויט האָט זיי זיין טאַטע נאָר אין אָבענט ביים לבנה שיין.

ווי האָט עס זיין פאָטער געקענט אַרבייטען אַ גאַנצען לאַנגען טאָג און נאָכדעם אין אָבענט ערשט אַרויסגעהן פון הויז און ביים לבנה שיין אויפשטעלען אַזוינע שעהנע און גלייכע שטיינערנע צוימען?

נאָר דאָס, וואָס עדוואַרד האָט ניט געקענט פאַרשטעהן, האָט ער טאַקע ניט פאַרשטאַנען קיינמאָל ניט. אָבער צוימען הויכע שטיינערנע און אייביג שטאַרקע האָט נאָר איין עדוואַרד אַרום זיינע לאַנקעס: די בעסטע גראָזען פון זיינע פעטע לאַנקעס האָט שוין עדוואַרד אָפּגעשניטען און אַריינגעלעגט אין מאַגאַזין אַריין, טרוקענע און שמעקעדיגע, און דער זומער איז שוין באַלד, באַלד אַריבערגעפלויגען און מען וועט זיך שוין ניט דאַרפען דרעהען דעם קאָפּ, ווי אַזוי אויסצובאַהאַלטען זיך אַליין פון אַ טאָג אַ לאַנגען מיט אַרבייט. עס וועט קומען ווינטער מיט די קליינינקע

טעג, און עדוואַרד וועט אויפשטעהן אין דער פריה, געבען די אָקסלעך פרעסען און טרינקען, אָפּקאַכען פאַר זיך אַ מאָהלצייט און אָפּעסען. דער־נאָכדעם, אויב עס וועט זיין שעהנע טעג, ארויספיהרען די אָקסלעך איינ־געשפּאַנט אין אַ קליינעם יאָך און זיי אנהויבען צו לערנען, דאָס וואָס איין אָקס באַדאַרף וויסען.

און איידער עדוואַרד וועט זיך טאָן אַ קוק אַרום וועט שוין דער טאָג זיין פון יענער זייט וועלדעל. וועט ער שוין כאַפּען די האַק, אנ־שפּאַלטען עטליכע שייטלעך האָלץ און אריינטראָגען אין הויז אַ פרישען עמער מיט וואַסער, און נאָכ'ן מאָהלצייט זיצען דעם גאַנצען אָבענט ביים אויווען, רויכערען און אַלעמאָל, אריינוואַרפען אַ שייט האָלץ אין אויווען.

איז וואָס זשע, האָט ער טאַקע צו זאָרגען? געהט זיך אַזוי עדוואַרד איבער זיינע לאַנקעס און רופט אויף זיין שטייגער די רויטינקע אָקסעלעך און עס וואונדערט איהם, וואָס זיי לאָזען פון זיך ניט הערען. מאַלע וואָס עס קען זיך זיי פאַרגלוסטען אָפּצוטאָן.

עדוואַרד קען זיך ניט איינהאַלטען פון צו טאָן אַ קייקעל אַרום אַ געלעכטער, ווען ער דערמאָנט זיך נאָר, ווי אַזוי ער האָט זיי אַמאָל געפונען מיט זייער קליינעם יאָכעלע פאַרפּלאָנטערט אין די צווייגען פון אַ נידע־ריגען בוים. איינער שלעפּט אַהין און דער אַנדערער שלעפּט אַהער. נאַ־רישע אָקסלעך, צו אַלעמען האָבען זיי שכל, נאָר זיך אַ קעהר צו טאָן אין אַ זייט און ניט אריינשלעפּען אַ בוים מיט נידעריגע צווייגען צווישען זיך, צו דעם איז קיינער ניטאָ אין דער היים.

אַזוי האָט עדוואַרד זיך געקייקעלט פון געלעכטער און באַלד אויפ־געהערט און זיך באַרעכענט, אַז אפשר באַדאַרף מען גאָר לאַכען פון איהם אַליין, פאַר וואָס ער לאָזט אַרוים יונגינקע אָקסלעך אַנגעטאָן מיט אַ יאָכעלע אויף די לאַנקעס און וועלדער.

וואָרים, וואָס אַ שטייגער וואָלט ער געטאָן, ווען גאָט זאָל אויס־היטען, די אָקסלעך זאָלען זיך אַזוי אין ערגעץ פאַרפּלאָנטערען און איינער דעם אַנדערען דערוואָרגען. וואָס וועט איהם דעמאָלט איבערבלייבען און ווען וואָלט ער געהאַט אָוועקצוגעבען די שמעקעדיגע היי. אַז, פאַרקווי־

פען א פרעמדען און נעמען געלט, האט ער ניט וועמען דאס געלט אוועקצוגעבן אויף צו באהאלטען.

הויבט ער שוין אן צו ווערען אונרוהיג, פארוואס ער טראכט גאר. באהיט גאט, פון אזעלכע זאכען, ווייל עס וואלט דאך אויסגעוויזען ווי גאט האט ביי איהם אלעמען צוגענומען.

מילא, דעם טאטען מיט דער מאמען אוועקגענומען, שוין אלטע מענשען, קריינקליכע, וויל מען, פארשטעהט מען ניט. און וויל מען פארשטעהט מען אביסעל. אבער, די אקסלעד, דאס זענען ווי צוויי קליינע קינדערלעד. וואס קושען דיך אין באק אריין מיט זייערע צינגער און קיצלען דיך אין די זייטען אריין מיט זייערע קליינציגע, שפיציגע הערנערלעד. און טרעטען דיר אן אויף די פיס מיט זייערע צושפאלטענע האפען. און עס וואונדערט דיך. וואס זיי כאפען אזוי שנעל ארונטער זייערע האפען און קוקען דיך אן מיט זייערע אויגען, ווי זיי וואלטען דיך איבערבעטען. אז זאלסט ניט זיין ברוגז. א סימן אז זיי האבען ניט געמיינט קיין שלעכטס: זיי שטרעקען באלד אויס זייערע העלזער צו דיר. אז זאלסט זיי קראצען אין דער גאנצער לענג פון דער הינטערשטער ליפ ביז העט הינטער די פאדערשטע פיס.

אט די צוויי קליינע קינדערלעד. וועלכע ער זעהט גאר ניט אז זיי זאלען וואקסען, נאר זיי וועלען דאך, פלוצים, טאן א וואקס אויס און ווערען גרויסע, ברייטביינינע מיט לאנגע פארדרעהטע הערנער און מיט טיפע העלזער, וועלכע וועלען אראפהיינגען צווישען די ברייטצושפרייטע פיס, וועלען שוין זיי דאמאלט טראגען דעם שווערען הילצערנעם יאך. וועלכע איז עדווארדען געבליבען נאך פון זיין טאטען.

וועלען זיי טראגען דעם דאזיגען יאך אויף זייערע גראבע פארשטיינערטע נאקענס. עדווארד וועט נאכגעהן נעבען זיי ביי דער זייט, אז גאט אליין וועט איהם מקנא זיין.

און כאטש עדווארד שמעקט קיינמאל ניט אריין אין גאט'ס הויז און די שכנים האלטען איהם פאר ניט קיין גלויביגען, פונדעסטוועגען האט ער זיך זיין אייגענע קבלה:

„אז עס איז געווען עמיצער, וואס האט געמאכט די ערד און הימעל.

בערג און טאהלען, וועלדער און טייכען, און אט יענער עמיצער האט געמוזט זיין איין איינגעשפארטער בחור, ווי זיין פאטער איז געווען איין איינגעשפארטער, און געמאכט שטיינערנע צוימען ביים לבנה שיין. גע־מאכט די צוימען און זיי איבערגעלאזען, אז מען זאל זיי זעהען און גע־דיינקען, אז ער איז דא אמאל געווען" —

וואס עס וועט עדוואַרד נאך זיך איבערלאזען, — טראכט עדוואַרד זעהר ווינציג, און אויב ער הויבט יא אמאל אן צו טראכטען און צו וועבען זיינע געדאנקען, קומט דעמאלט ביי איהם ארוים עפעס אזוינע גרויסע זאכען, וואס גאט ווייסט, צו ער וועט זיי קענען אמאל ענדיגען, איידער זיי וועלען איהם ניט נמאס ווערען און ער וועט אוועק אהין, דארטען וואו זיינע זעליגע פאטער און מוטער זענען אוועק.

עס איז דאך אזוי קלאר, און עדוואַרד וויל זיך אליין ניט נארען.

ווארים, אזא קליינע זאך, ווי א שטייגער, אז עס מאכט זיך איינער פון די דיקע הילצערנע טויערן, צופוילט זיך און א שטאנג ברעכט זיך איין, איז, אט אזא קליינע זאך, ארויסצוגעהן אין וואלד אריין און אויס־האקען א נייעם שטאנג, איז עדוואַרד ניטא אין דער היים.

וואס קען ער טאן אז ער פוילט זיך?

און אט, יענער טויער וואס ביים וועג, איז שוין עטליכע מאל איינ־געפאלען. עדוואַרד געהט אלע מאל עפעס ווי א פרעמדער פארביי, שטעלט זיך אפ, קוקט און קוקט און שטעלט אויף דעם טויער ווי סע ניט איז, א צוזאמענגעקלעפטען, ווי מיט שפייעכץ, און האט מורא איהם א ריהר צו טאן, אז ער זאל באלד ווייטער ניט איינפאלען.

און אט יענער טויער, וואס ביים וועג — צום טייפעל!

צו וואס האט זיין טאטע געטויגט אזוי פיעל טויערן, ווען ער האט געמאכט די שטיינערנע פלויטען? קוק נאר, ווי דער טויער, דער פאר־שאלטענער, וואס ביים וועג, איז שוין ווייטער איינגעפאלען. די רויטינקע אקסלעך זענען זיך אריבערגעגאנגען און ערגעץ אוועק מיט דעם וועג. ווער ווייסט וואוהין, און וואו וועט ער זיי געפינען.

עדוואַרד האט זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטען און דערזעהען פון איבער דעם פלויט, אויף דעם וועג עפעס א רויטען פלעק.

האט ער זיך דערפרעהט און ניט געוואלט גלויבען זיינע אייגענע אויגען. די אקסלעד קען זיין, זענען דארט דא אויפ'ן וועג.

עדוואַרד איז גיך און פארזיכטיג צוגעגאנגען צו דעם איינגעפאלענעם טויער. איז פאוואלינקע ארוים צום וועג און זיך דערשראקען.

ער האט דערזעהען א פערד מיט א לייכטען וועגעלע. דאס וועגעלע איז געשטאנען אויסגעקרימט אויף א זייט.ביים וועגעלע א פרוי, וואס קוקט אויף א רעדעל. די פרוי טראגט א הוט מיט א רויטען פעדער און מיט רויטע בלומען באפוצט, איז א הויכע און א דינינקע. זי האט נאך עדווארדען ניט באמערקט.

האט ער זיך בארעכענט און איז צוריק אריבער דעם איינגעפאלענעם טויער. און ווייל ער האט זיך שטארק געהיט, מיט א פוס א ריהר געטאן אין א שטאנג, דאס שטיק האלץ האט זיך א שטויס געטאן אין שטיינער־נעם פלויט.

און באלד האט עדווארד דערהערט ווי מען רופט איהם. קיין ווינד איז ניט געווען אין דרויסען, האט דאס קול געקלונגען, ווי נאהענט נעבען איהם. איז זי שוין, יענע פרוי. האט ער א פארציטערטער זיך אומגע־דרעהט.

די דינינקע פרוי איז שוין געשטאנען אין אפענעם טויער, ווי איין אויסגעוואקסענער שעהנער בוים.

איז ער פאוואלינקע, מיט פארלוירענע אויגען, צוגעגאנגען און זיך אומבאוואוסט א נויג געטאן און געשוויגען. זי האט איהם באקוקט און האט זיך א דרעה געטאן און אוועק צו דעם פערד און וועגעלע.

עדוואַרד איז איהר נאכגעגאנגען און דערווייל געזעהען, ווי איהר דינינקע פלייצע בויגט זיך און אז ער האט דערזעהען איהרע קליינע שיך, האט ער רחמנות באקומען אויף דער מיידעל און זיך געוואונדערט ווי אזוי זי האט זיך געקענט לאזען אין וועג אריין איינע אליין.

און אז ער האט דערזעהען, ווי זי האט אנגעהויבען ארומצוויאַגען זיך ארום פערד און ארום וועגעלע און זי שטעלט שוין אן א פוס ארויפ־צושפרינגען אין וועגעלע אריין, האט ער שטארק מורא באקומען און איז

גיך צוגעלאפען, מיטביידע הענט אנגענומען דאס ווענעלע און אנגע־הויבן זיך צו פארענטפערן און בעטן ביים מיידעל:

— מיט א צובראכענעם רעדעל טאר מען זיך ניט לאזן אין וועג אריין.

האט זי זיך דערבארעמט אויף איהם און אויפגעהויבן די אויגען זיך באגעגענט מיט זיינע אויגען. ביידע האבן גיך אוועקגעכאפט זייערע אויגען איינער פון אנדערן.

נאר זי האט מיט א דינינקען שמייכעלע געזאגט צו דער ערד קור־קענדיג:

— א רעדעל האט זיך גאר פלוצים אט א דא אין מיט וועג צובראַ־כען.

און זיך באלד פארשעמט. זאל זי זיך שעמען, האט עדווארד גע־טראכט און דערווייל באקוקט דאס צובראכענע רעדעל, פאוואלינקע אי־בערגעצעהלט אלע שפאקען פון רעדעל, און אז ער האט דערפיהלט זיין דעם מיידעל און זי געפרעגט:

געוועהנליכע רוהיגקייט אין זיינע אויגען, האט ער זיי אויפגעהויבן צו

— נאך ווייט צו פאהרען?

און ער פרעגט עם דערפאר, ווייל דער פערד איז איהם א פרעמדער, ווייזט אויס פון א ווייטען ארט.

האט דאס מיידעל, מיט איהר לאנגער האנט און ווייסע, לאנגע פינגער אנגעהויבן אויסצומאהלען אין דער לופט: צי ער ווייסט דעם וועג, וועלכער ברייננט צו די פלאנדערס. איז דארט פאראן א בריקעל איבער א ריטשקעלע. פון יענער זייט בריקעל נעמען זיך אוועק צוויי וועגען. איינער רעכטס און איינער לינקס, איז מיט דעם לינקען וועג פאהרט מען אוועק גלייך צו זיי אהיים.

עדווארד האט געשאקעלט מיט זיין קאפ, כאטש ער האט גאר ניט געהערט, ווייל ער האט זיך פארטראכט אויף דער מיידעלס לאנגער האנט מיט איהרע ווייסע פינגער, און געזאגט: אז זי זאל איהם ניט איינרייי־דען, אז אזוי ווייט קען מען פאהרען מיט דריי רעדלעך, און שרעקען איז זיך אויך ניטא פאר וואס, ווייל ער וועט ערשטענס איהר אנטלייען

א רעדעל אויב ער האט נאר אזא. און אויב ניט וועט זי ניט פארפאלען ווערן. אט אזוי האט עדווארד גערעדט צום מיידעל.

און כאטש ער האט גוט געוואוסט, אז ביי זיין טאטענס טאטען און זיידן איז אליין צו זיין שכל געקומען, האבן זיי נאר געהאט גרויסע אקסענווענער, פונדעסטוועגן, איז ער אוועק אהיים, לויפענדיג איבער זיינע לאנקעס, ווי א הירש, האט פון זיין גרויסן וואגן אראפגענומען א ראד און איז מיט דעם אוועק דורכ'ן וועג, קייקלענדיג דאס ראד פאר זיך און פאטשענדיג עס מיט זיין גרויסער דלאניע.

און אז דאס מיידעל האט דערזעהען דעם גרויסן ראד, וואס דער מאדנער מענש קייקעלט, האט זי געטאן א פאטש מיטביידע הענט און זיך אנגעהויבן צו בויגן, טא אהין טא אהער און געלאכט, פון וואס עס האט עדווארד'ן ניט אנגעהויבן צו פארדריסן.

פארקעהרט, ער האט ארונטערגענומען דאס צובראכענע רעדעל פון וועגעלע און אנגעמאסטען דעם גרויסן ראד זיינעם אויף דער דינינקער אקס, אפגעטראטען אביסעל ווייטער פון וועגעלע און געכאפט א בליק צו דער מיידעל, וואס האט איהם איצט אויסגעוויזן בלאס און געזאגט:

— אביסעל גרויסלעך, קיין אנדער רעדעל האב איך ניט.

— אזוי, האט איהר ניט קיין אנדער רעדעל, וועל איך דאך מוזען איבערנעכטיגען ביי אייך — רייצט זיך דאס מיידעל און לאכט ווייטער.

נאר עדווארד הערט ניט איהר געלעכטער און זאגט: אז דאס, וואס עס געהער זיך צו איהר איבערנעכטיגען, איז דאס דאך אזא זאך, וואס מען קען ניט איבערצאנדערשען. אבער:

— מילא, דאס פערד וועט שוין האבען דאס שעהנסטע און דאס בעסטע. נאר וואס וועט איהר עסען? עס איז דאך ניטא ווער עס זאל עפעס אפקאכען א לייטישען מאלצייט, אבער איך בעט אייך, זארגט ניט — כאפט זיך עדווארד צוריק, זעהענדיג ווי דאס מיידעל האט זיך פאר־וואלקענט.

און אמת, דאס מיידעל איז געווארען ארונרוהיג און גיך א פרעג געטאן ביי עדווארדען:

— אין אייער ווייב ניטא אין דער היים, צו איז ביי אייך דאס ווייב, באַהיט גאָט אוועקגעשטאָרבן?

— ניין, מיידעל, איהר באַדאַרפט זיך ניט נעמען צום האַרצען. מיין ווייב איז נאָך חלילה ניט געשטאָרבען און איז אין ערגעץ ניט אוועקגעפאָרען. נאָר גלאַט אזוי. איך האָב נאָך מיט קיין ווייב ניט חתונה געהאַט. אליין א בחור. עס דאָס, וואָס איך קאָך אליין פאר זיך. און אויב איך וועט ניט פארשמעקען מיינע עסענס...

אבער זי האָט איהם ניט געלאָזען ענדיגען און איז איהם פּלוצלונג אריין אין די רייד: אז עס איז ניטאָ פון וואָס צו ריידען, ווייל וואָס מען עסט איז גוט, און ביי איהר מאַמען, ווייסט זי דען ניט, ווי אזוי מען באַדאַרף מאַכען א מאַלצייט. טאַקע פון גאָרניט, מאַכט מען אַמאָל א געקעכץ — איז דאָס זעהר געשמאַק. יאָ, וועט זי היינט אָבענט אויך מאַכען עפּעס א מאכל. עס זאָל נאָר ביי איהם זיין גענוג האָלץ אין הויז, ווייל ביי זיי אין דער היים, פוילט זיך דער פאָטער צו האַקען האָלץ.

— כע, כע, נאָך דאָס זאָל ביי מיר ניט זיין. האָלץ איז ביי מיר תמיד דאָ אָנגעהאַקט א גאַנצער באַרג — האָט עדוואַרד זיך באַריהמט און דערווייל שוין געפיהרט דאָס פערד ביים צוימעל, צו זיין הויז.

דאָס מיידעל איז נאָכגעגאַנגען ביי דער זייט און זיך געגרייט צום שפּיעל, היינט אָבענט און אויך געזאַמעלט תרוצים פאר דער מאַמען איהרער. פאר דעם טאַטען האָט זי גאָר קיין מורא ניט געהאַט. וואָס איז, ער מעג אוועקגעהן אַמאָל אויף גאַנצע טעג און אנדערע מאָל אויף גאַנצענע נעכט אויך. טאַר, וואָס האָט זי פאר איהם מורא צו האָבען.

אבער פאר דער מאַמען, וועט דאָס, וואָס דאָס רעדעל האָט זיך צובראָכען, קיין פאַרענטפערונג ניט זיין. און אפשר יאָ. עס איז זעהר גוט וואָס עס ווערט שוין נאַכט און אויף וויפיעל וועט זי שוין באַדאַרפען ליגען זאָגען. פון זונזעצען ביז שטאַק פינסטער איז ניט זעהר ווייט...

אַט אזוי האָט דאָס מיידעל אַלץ געטראַכט אי פון זיך, אי פון דער מאַמען, ביז עדוואַרד איז צוגעקומען צו זיין הויז און האָט איהר אָנגעוויזען אויף דער אָפענער טיר, אז זי זאָל אַריינגעהן דערווייל אין הויז אריין.

ער איז געבליבן אין דרויסן, אויסגעשפאנט דאס פערד. דעם אלטן באמעט זעהר פאמעלער צונויפגעלעגט און די לייצעס שעהן פארשלייפט. אין דאס פערד אנגענומען ביי דעם בינטעל האר, וואס פאלט ארונטער פון צווישען די אויערן איבער דעם שטערן, און אזוי איהם אוועקגעפיהרט צום שטאהל, וואו ביי דער אפענער טיר האט דאס פערד ניט געוואלט אריינגעהן.

עדווארד האט איהם געשלעפט און זיך זעהר געוואונדערט, וואס מיט דעם דאזיגען פערד איז פלוצים געווארען. פאר וואס וויל דאס ניט אריינגעהן אין שטאהל. ער האט אויף איהם א געשריי געטאן. דאס פערד האט זיך אבער איינגעשפארט מיטביידע פיס אין דער ווייכער ערד און געצויגען זיין וואג אויף צוריק.

האט זיך עדוואהד אנגעהויבען צו בעטען ביים פערד און איהם מיט איין האנט געהאלטען שטארק ביים בינטעל האר און מיט דער אנדערער האנט דאס פערד געגלעט איבער דעם פנים. ער וועט דאך ביי איהם זיין זעהר א גוטער גאסט און ניט זיין צוגעבונדען אין ערגעץ ניט איבער נאכט, און ער וועט זיך קענען שטעהן דארט אז ביים היי און עסען וויפיעל דאס הארץ וועט גלוסטען.

אזא נארישען פערד האט נאך עדווארד קיינמאל ניט געזעהען און ניט געהערט. רייד און רייד צו איהם און דאס האט זיך איינגעשפארט און עס וויל ניט אריינגעהן אין שטאהל.

און אפשר איז טאקע א פלאן, אז ווי באלד אין דער היים, דער רוח ווייסט וואו, פון יענער זייט בריקעל, איז דעם דאזיגען פערד בעסער צו נעכטיגען, נא, זאל ער זיך געהען געזונטערהייט אהיים. אין דרויסען ווערט שוין סיי ווי פינסטער, און עדווארד האט ניט געטראכט אפילו א פרעג צו טאן ביים מיידעל, נו, האט טאקע דאס מיידעל פון גאר ניט געוואוסט.

נאר, ווען זי איז נאר אריין צו עדווארדען אין הויז און איהר גרויסען ברייטברימיגען הוט ארונטערגענומען פון קאפ, האט זי איהם ניט געהאט וואו אוועקצולעגען. כאטש עדווארדס הויז איז געווען א גרויסע פון דרויסען, אבער אינעווייניג האט דאס מיידעל נאר איין צימער

פאר זיך געזעהן. אין צימער איז געשטאנען א גרויסער אייזערנער אויווען ביי איין וואנט און דער לאנגער, שמאלער קוימען פון אויווען איז געווען אריינגעצויגען אין דער וואנד אריין. און ביי דער קעגענאיבערדיגער וואנד שטעהט א בעטעל, א קליינס און א נידריגס, אין וועלכען עס איז אנגעווארפען קישענס און דעקען. און ביי דער דריטער וואנד איז א טישעל, פארשטעלט מיט טעפלער, פלעשער און איינאיינציגען טעלער מיט א טיפען דנא און פארווארפען מיט איבערבלייבעכצען פון שטיקער קארטאפליעס און שאלעכץ פון אייער און פארטריקענטע קרישקעס ברויט. קיין ביינקעל איז אין צימער ניט געווען, און חוץ דער דרויסענדיגער טיר איז נאך געווען איינע א פארשלאסענע מיט איין הייגענדיגען שלאס.

נא, איז דאך די טיר פארשלאסען, האט זיך דאס מיידעל ארומגעקוקט און אוועקגעלעגט איהר הוט אין א ווינקעל אויף דער ערד אנגעשפארט אין דער וואנד. און אזוי ווי עס איז שוין טאקע געווארען פינסטערלעך, האט זי אנגעצונדען דעם לאמפ. איז דאס גלעזעל פון לאמפ אזוי שווארץ געווען און אנגערויכערט אז זי האט עפעס רחמנות באקומען אויף דער גאנצער נארישער וועלט. זי האט געכאפט עפעס א שמאטע פון בעט און אויסגעווישט דאס גלעזעל און דעם לאמפ אליין אויך ארומגעווישט.

מיט א ריינעם לאמפ און א ווייסינקען גלעזעל איז טאקע אין צימער געווארען ליכטיג. זעהט דאס מיידעל אז דער דיל אין דעם צימער איז געמאכט פון ברעטער. אבער ער איז אזוי אנגעפאפט מיט בלאטע, אז מען קען מיינען, אז דאס איז איין ערדנער דיל. און אויסקעהרען איז ניטא מיט וואס, האט דאס מיידעל דערפאר דאס בעטעל צוגעראמט און די קישעלעך צונויפגעלעגט און פארשפרייט פון אויבען מיט א דעק פון וועלכער עס האט געשמעקט מיט רויך און ערד. שעהן פארשפרייט, אז עס איז שוין געווען איין ארט, וואו זיך אוועקצוזעצען. און אויב מען וויל קען מען דאך זיך אוועקלעגען אפרוהען.

אבער דאס מיידעל איז ניט געווען מיעד. זי האט ארונטערגעראמט פון טישעל אלע טעפלעך און פלעשער און זיי אלע צונויפגעלעגט

אין איין גרויסען טאפּ. דעם טאפּ אנגעגאָסען מיט וואסער און איהם אוועקגעשטעלט אויף דעם אויווען.

איז שוין דאס טישעל אויך געוואָרען ריין און דער לאמפּ איז גע־שטאַנען פּונקט אין דער מיט טיש.

נאכדעם האט זי אנגעלעגט קליינע שטיקלעך האלץ אין אויווען און זיי אונטערגעצונדען. דאס האלץ האט באלד ניט געוואלט ברענען, אבער זי האט זיך איינגעשפּארט, אז זיי מוזען ברענען און זיי האבען טאקע נעבעך געמוזט ברענען.

פון דרויסען טיר, וועלכע איז געווען אפען, האט אריינגעקוקט דער קיהלער אבענט, האט דאס מיידעל געטאן א פראל מיט דער טיר גלייך דעם אבענט אין פּנים אריין.

פארמאכט די טיר, און אין אויווען ברענט און דאס גלעזעל פון לאמפּ איז א ריינע, ווערט אין צימער ליכטיג און ווארעמלעך. עס הויבט אן שמעקען מיט ערד פון דעם דיל, דאס מיידעל איז ניט מיעד נאר עס ווילט זיך איהר עפּעס עסען.

און די קארטאפליעס וועלכע שטעהען נעבען אויווען אין א קעס־טעלע צושמעקען זיך איבער דעם צימער. נעמט זי א טעפּעל און פילט עס אן מיט קארטאפליעס און דערגיסט מיט וואסער און שטעלט עס אוועק אויף דעם אויווען, זאל זיך עס דערווייל קאכען.

און אזוי ווי עס איז ניט געווען עפּעס מעהר וואס און מיט וואס צו טאן, האט זיך דאס מיידעל אוועקגעזעצט אויף דעם בעטעל און גע־קוקט אויף די נאקעטע ווענד. וואו ניט וואו א גרויסער צוואק אין דער וואנד און זי האט זיך דערמאנט אין דעם מאדנעם מענשען, וואו איז ער ערגעץ אהינגעקומען? וויפיל דארף עס נעמען אויסצושפּאנען א פערד און איהם אריינגעמען אין שטאהל.

איז זי שוין געווען ביידע זאכען:

אי הונגעריג און אויך אונרוהיגלעך. נאר צו ווען אויסצוריידען א ווארט איז ניט געווען. איז זי געזעסען און באטראכט די גרויסע צוועקעס וואס האבען וואו ניט וואו געשטעקט אין א וואנט און געווארט. אז דער מאדנער מענש זאל אריינקומען.

עדוואַרד ווידער, ווען ער האט געטאן א קוק אז דאס פערד וויל ניט

אויינגעהן אין שטאהל און אז אין דרויסען ווערט שוין סיי ווי פינסטער. האט ער זיך בארעכענט און אפגעלאזען דאס בינטעל האר פון זיין האנט. דאס פערד האט זיך געטאן, שטעהענדיג אויף ביידע הינטערשטע פיס, א דרעה אוים מיט די פאדערשטע פיס און אנגעהויבען צו לויפען.

דאס פערד האט שוין געוואוסט, וואוהין עס לויפט און האט אלע מאל געכאפט א קוק אהינטער צו עדווארד'ן, וועלכער איז איהם נאכ־געלאפען און געפאטשט מיט ביידע הענט.

דאס פערד האט אבער ניט געוואוסט, וואס דער פרעמדער וויל מיט זיין נאכלויפען. צי וויל ער איהם כאפען — האט ער שוין אמאל געכאפט דעם ווינד אין דרויסען? פי וויל ער איהם אוועקטרייבען, — ווער וויל דען זיין איבערנאכט אין א פרעמדען שטאהל?

אט אזוי איז עדווארד געלאפען נאך דעם פערד א שטיקעל צייט און דערנאכדעם זיך דערמאנט אין דעם מיידעל און ער האט זיך צוריק־געקעהרט צו זיין הויז א שפרינגענדיגער, אזוי ווי א קינד וואס לויפט אקעגען זיין מאמען, און ער האט גאר ניט געטראכט, וואס עס וועט ווערען פון דעם, ווען דער פערד וועט דארטען אהיים קומען צו דער מיידעלס פאטער און מוטער. און ער האט אויך ניט געטראכט, וואס ער וועט וועגען דעם זאגען דעם מיידעל אליין, און אין זיינע רויטינקע אקסעלעך האט ער גאר פארגעסען.

נאר ער איז אריין אין הויז עפענדיג און פארמאכענדיג די טיר מיט א ברייטען פראל און א געשריי געטאן:

— גוטען אבענט דיר מיידעל, ווי דו הייסט דארטען, גיב אהער עפעס עסען!

אט אזוי ענדיגט זיך דער אנפאנג פון א ראמאן.

מאם

גוט איז איהם געווען דעם גאנצען ווינטער צו זיין איינער אליין. אויף די פעלדער און וועלדער, וואו מען האט פאר איהם איבערגעלאזען א גרויסע, לעדיגע הויז און א שטאהל פול מיט היי און שטרוי.

אין הויז האט ער אפילו ניט געוואלט אריינשמעקען. ער האט ניט געוואלט זיך יאגען נאך די ווינטען, וועלכע האבען געבלאזען פון איין לעדיגען צימער אין דאס אנדערע דורך די צובראכענע שויבען אין די פענסטער.

האט ער זיך דערפאר באזעצט אין שטאהל.

א גאנצען טאג איז ער געלעגען אויף די קראקוועס און שווערע פיער־עקעכדיגע באלקענס פון שטאהל. תמיד געלעגען געגען אז אפענעם שפאלט ערגעץ אין דאך אדער א שפארינגע אין וואנד, אויב די זון האט זיך דארט־ארימער דורכגעשפארט.

ער האט ליעב געהאט צו שלאפען זיינע איינזאמע, פארבאהאלטענע דרעמלערייען, זארגלאז, הינטער די ווארימע שטראהלען פון דער ווינטער־דיגער זון.

ער האט שוין געהאט זיינע שטענדיגע ערטער.

פארשטעהט זיך, אז ער האט זיי געביטען. איצט אויף דעם באלקען און שפעטער אויף אן אנדער קראקווע. און געטאן האט ער עס פויל און זעהר פאמעליכען. מען וועט עס ביי איהם ניט אויסכאפען.

און דאס האט ער גוט געוואוסט, אז ווי אזוי די זון שטעהט ווינטער זעהר ווינציג אין איין ארט, קען זי פארט ניט טאן מיט אמאל א שפרונג אריבער דעם גאנצען הימעל.

ווידער איז ער אליין שוין געווען אלט. כמעט ניט געדענקט דעם טאג, ווען זיין מוטער האט איהם אוועקגעטריבען פון דער ברוסט.

און וואס מעהרער זיינע נעגעל זענען שארפער געווארען, האבען זיך די ביינדלעך זיינע אנגעהויבען פיהלען שוואכער. א שפרונג טאן פון איין קוואקווע צו דער אנדערער איז שוין געווען שווערלעך פאר איהם.

האט ער זיך נאר א הויב געטאן פון ארט, זיך אויסציהענדיג אין זיין גאנצער לענג און נאכדעם אוועק, דורך ארומיגע וועגען, פויל און זעהר באהיט, צו יענעם ארט, וואו די זון שפארט אריין דורך א שפעלטעלע.

זיך אוועקגעלעגט מיט אלע פיער הינטער זיך און ארייגציהענדיג זיין קאפ איינגעדרימעלט.

האט זיך איהם נאר אויסגעוויזען אין דרימעל, ווי אזוי ער דראפעט זיך אויף אן עפעל-בוים אין סאד און צווישען די געדיכטע צווייגען מיט די פארפלאנטערטע בלעטלעך ווארט ער אף א פויגעלע. ווען עס שטעהט אזוי פארטראכט צום הימעל. ער האט א שפרונג געטאן מיט זיינע נעגעל און טוט עס א כאפ. אדער עס האט זיך איהם געבאמבעלט אין קאפ עפעס אזוינע זאכען, וועלכע האבען גאר ניט געהאט קיין אנהויב און קיין סוף: ער איז דער אייביגער באזיעגער פון עפעס, וואס וועט זיך קיינמאל גאר ניט ענדיגען.

אזוי האט זיך געטרוימט. אבער דער טאג האט ניט געהאט צו טאן מיט זיינע טרוימערייען און איז זיך פלוצים אוועקגעגאנגען פון דער וועלט. עס קומט און עס ווערט נאכט.

הויבט ער זיך אויף א פוילער, טוט א טרייסעל מיט זיין קאפ און שפרינגט ארונטער פון באלקען אויף דער הורבע מיט שטרוי, וואס ליגט איינגעפרעסט אונטען אין שטאהל.

און, ווי געוועהנליך, וואלגערט ער זיך אביסעל אין די שטעכיגע שטרויעלעך. נאכדעם זיצט ער אביסעל אויף די הינטערשטע פיס און מיט די פאדערשטע פיס וואשט ער זיך אוים זיינע פארשלאפענע אויגען. באנעצענדיג זיי אלע מאל מיט זיין צונג. ער פארגלעט און לעקט אוים זיינע לאנגליכע האר, וועלכע זענען אין פארלויף פון ווינטער ביי איהם אויסגעוואקסען.

אין שטאהל האבען זיך דערווייל אנגעזאמעלט א סך שאטענס.

די פארעמס פון דאך און וואנד זענען שוין פארשוואומען און אויס־געמישט זיך מיט דעם רוים פון פעלד און וואלד.

טאם בלייבט זיצן אויף זיינע הינטערשטע פיס. ווי אן אויסגע־גאסענער פון שטיין, טוט ער זיך ניט קיין ריהר. נאר אין זיינע אויגן ברענט א בלענדענדער פייער, וועלכער בליצט אויף און פארגעהט און פלאמט ווייטער אויף.

עס דערהערט זיך פלוצים א גערויש, ווי א קליין שטיינדעלע וואלט זיך פון ערגעץ אפרייסן און ארונטערקייקלען.

טאם ציהט אוים זיינע אויערן.

אימיצער געהט צווישן שטרוי. טאם'ס אויגן גיבן זיך א דרעה איבער: זייער גרינליכער בליץ בייט זיך אויף אן אויסגעברענטן קוילן־פייער.

ער טוט א שפרונג און דערפיהלט צווישן זיינע לאנגע נעגעל עפעס ווארימעס און ווייכעס. נעהמט ער עס אין מויל אריין און גליטשט זיך ארונטער פון דער הורבע שטרוי און שטופט זיך דורך א לאך אויף דעם דרויסן ארוים.

אין דרויסן אויף דעם גרויסן פלאץ, וואס ארום דער שטאהל, האט טאם דאס מייזעל פון זיין מויל ארויסגעלאזן. זעהט ער, אז דאס ליגט, ווי א שטיינדעל אויף דער ערד און עס ריהרט זיך ניט פון ארט. נעהמט טאם און טוט עס א קיצעל מיט זיין לאפע, קעהרט עס איבער און קייקעלט דאס מייזעל איבער די ווינטערדיגע גראזען.

דאס מייזעל כאפט זיך אויף פון זיין טויט־שרעק און קוקט זיך ארום און ווייסט נאך אלץ ניט, וואו עס האט ערגעץ פארבלאנדזשעט. און עס הויבט אן צו קריכען אין קרומע ליניעס. דערביי בלייבט עס שטעהן אלע מאל און עס מאכט עפעס מיט ביידע פאדערשטע פיסלער גיך אויף גיך.

לויפט דערווייל טאם אן, און טוט עס א כאפ אין זיינע לאפעס און רייבט און קנעט דאס מייזעל און טוט מיט דעם א ווארף אין דער הויך.

אז עס איז ארונטערגעפאלען צו דער ערד, האט דאס מייזעל אפגי

פארשטאנען אדער אנגעהויבען צו פארשטעהן, וואו עס שטעהט מיט איהם און עס האט גיך אנגעהויבען צו לויפען און אנטלויפען.

טאם איז געשטאנען פון ווייטען. אין זיינע אויגען האבען זיך געוואָרפען פארביגע פייערלעך. ער האט זיך באלד אויסגעצויגען אויף דער ערד מיט זיינע הינטערשטע פיס פון הינטען און מיט זיינע פאדער־שטע פיס העט אין פאראויס. די קאלטע ערד איז געגאנגען אין איהם אריין. ער האט געטאן א ציטער און זיך אויפגעכאפט. א שפרונג געטאן און ביים מייזעל אפגעביסען דאס קעפעל.

טאם באלעקט זיך מיט זיין צונג און קוקט זיך ארום, ווי ווייט דאס גרויסע לעדיגע פעלד שפרייט זיך און מישט זיך אוים מיט וועלדער און בערג, ביז אן דארט אין יענעם ארט, וואו עס שיינט עפעס אויף אין דער פינסטערקייט, אזש עס ווערט איהם קאלטליך. און ער דערמאנט זיך, אז ער האט א שטאהל מיט א גרויסער הורבע שטרוי.

געהט ער זיך אהין אוועק.

ער טוט א קוק. עפעס א פרעמדער שאטען ביים ווינקעל פון שטאהל.

ער בלייבט שטעהן און באטראכט זיך. נייז, היינט אבענט זעהט ער דעם דאזיגען שאטען צום ערשטען מאל.

טאם געהט ארום און ארום דעם שטאהל און באקוקט דעם דאזיגען שאטען פון דער אנדערער זייט. האט מורא צו געהן נאהענט צו דער פרעמדער זאך. עס ווילט זיך איהם אבער וויסען ווער און וואס דאס איז.

נעהמט טאם און קריכט אזוי נידעריג ביי דער ערד און אויך זעהר נאהענט ביי דער וואנד פון שטאהל, קריכט פאמעליכען און שטיל, ביז ער קומט צו נאהענט צו דער פרעמדער זאך, וועלכע איז געשטאנען ווי א סלופ שטום און באוועגלאז.

טאם טוט א קוק:

א פרעמדער אין תרעמדע שטיוועל.

עס איז גענוג. טאם טוט א שפרונג און אנטלויפט אין שטאהל אריין. ער האט זיך קוים דערלעבט צו זעהן אויף דער הורבע מיט שטרוי, דערווייל האט ער ביי זיך אזוי געטראכט:

וואס אט יענער פרעמדער מיט די פרעמדע שטיוועל זאל איהם. טאם'ען, ניט וועלען אפטאן היינט אויף דער נאכט. דערוויל ליגט טאם אויף זיין שטרוי און ער וועט ניט אפטרעטען דאס שטרוי אזוי גרינג.

טאם האט זיך איינגענורעט אין דעם שטרוי און זיך צונויפגעוויקעלט אין א קנויל, מיט זיין קאפ צווישען זיינע הינטערשטע פיס, און איז ניט געשלאפען. נאר אטהעמענדיג זעהר שטיל. האט ער זיך איינגעהערט אין יעדען איינציגען שארך פון דער נאכט. און אזוי ווי טאם האט זעהר גוט געוואוסט ווי די נאכט אטהעמט, האט ער דערפאר געקענט הערען יעדען שארך פון דעם פרעמדען אין די פרעמדע שטיוועל.

עס האט עפעס א קנאל געטאן, אזוי ווי דער פרעמדער וואלט א טרוקען שטעקעלע איבערגעבראכען.

טאם האט זיינע אויגען פארמאכט און זיך טיפער איינגעדרעהט.

און דער פרעמדער איז שוין ניט געווען און איז ערגעץ ווייט מיט דעם וועג זיך געגאנגען, א רוהיגער אומקוקענדיג זיך אלע מאל אויף צוריק.

ווייסט עס ניט טאם. ליגט זיך אזוי איינגעדרעהט. הערט זיך איין. און עס ציהט איהם אלע מאל א שלאף צו טאן.

ביז טאם דערפיהלט א בלאז פון א הייסען ווינד אויף די האר פון זיין לייב.

א שפרונג.

בלענדע ליכט.

א שפרונג אהין און א שפרונג אהער. דער שטאהל איז גרויס. עס ברענען אלע פיער ווענט.

און אימיצער זיצט אויף טאם'ען רייטענדיג מיט א פלאמענדען פאקעל און טרייבט איהם ארום אויף די ברענענדע וועגד, טרייבט איהם. ביז ער פאלט אנידער א טויטער.

אַ מאַמע

די יונגע באַלעבאָסטע געהט שוין אַרום עטליכע טעג נאָר אַז אַנ־דערע, פון יענעם אין דער פריה, ווען זי האָט איהר גוטען מאַן דערצעהלט דעם סוד, אַז זי פיהלט הינטער איהר האַרץ עמיצען, וואָס גראַבעלט מיט קליינינקע נעגעלער.

היינט אין דער פריה, אַז דער מאַן איז אַוועק צו דער אַרבייט און זי איז געבליבען אַליין, האָט זי צוגעראַמט דאָס הויז, באַווישט דאָס מעבעל מיט אייל און דער מאַהלצייט האָט זיך שוין געקאָכט אויף דעם אויוועז. האָט זי דערפיהלט, אַז דער מיט די קליינינקע נעגעלער, גראַ־בעלט ווייטער הינטער איהר האַרץ, האָט זי אָנגעהויבען אַרומצולויפען איבער די צימערען, דרעהענדיג זיך איבער די לאַנגע שמאַלע קילעמעס, וואָס האָבען זיך געשפּרייט אויף דעם רײנעם, געפאַרבטען דיל.

דאָס קליינע קעצעלע איז נאָכגעלאָפען נאָך דעם זוים פון איהר קלייד און געהויבען די פיסלעך און ניט געקענט אַנכאַפּען איהר קלייד.

די באַלעבאָסטע האָט, פּלוצים, גענומען אַ לאַנגען פאָדים און צו־געבונדען ביי איין עק פון פאָדים אַ שטיקעל פּאַפּיר און זיך אָנגעהויבען צו שפּילען מיט דעם קעצעלע.

דאָס קעצעלע האָט זיך געלערענט כאַפּען אַ מויז.

אַלע מאָל, ווען דאָס קעצעלע איז שוין געווען נאָהענט און געוואָלט אַ כאַפּ טאָן דאָס שטיקעל פּאַפּיר, האָט די יונגע באַלעבאָסטע אַ ציה געטאָן דעם לאַנגען פאָדים.

שפּעטער איז איהר נמאס געוואָרען, האָט זי דאָס שטיקעל פּאַפּיר געטאָן אַ וואַרף אַוועק און איז צוגעגאַנגען צו דעם אָפענעם פענסטער.

די יונגע באַלעבאָסטע איז געשטאַנען איבערגעבויגען אין אָפענעם פענסטער און אַרויסגעקוקט אין גאַס. זי האָט געזעהן אין אַן אָפענעם

פענסטער פון אן אנדער הויז. גענענאיבער, עפעס אזוינס, פאר וואס זי האט זיך פארשעהמט.

זי האט דערפאר א הויב געטאן איהר קאפ און געמאכט א באוועגונג מיט איהרע פיס אוועקצוגעהן פון פענסטער.

זי האט דערפיהלט, אז זי טרעט ארויף מיט די פיס אויף עפעס א ווייכע זאך. האט זי זיך דערשראקען און אוועקגעכאפט איהרע פיס און זיך אויסגעצויגען אין איהר גאנצער לענג, אנשפארענדיג זיך אין דעם ביישטידעל פון פענסטער.

זי האט דערזעהן, אז דאס קליינע קעצעלע, דאס וויסינקע מיט די שווארצע פלעקען, ליגט איבערגעקעהרט מיט די פיסעלעך ארויף און עס ציטערט און רייבט מיט דאס קעפעל אין דעם דיל.

די יונגע באלעבאסטע איז געבליבען שטעהן, ווי א פארהילצערטע און געוואלט אנטלויפען פון דאנען און ניט געקענט.

ערשט אביסעל שפעטער איז איהר געווארען קלאר, אז זי האט ארויפגעטראטען מיט איהרע פיס אויף דעם קליינעם קעצעלע.

זי האט נאך אמאל א קוק געטאן, ווי אזוי דאס קעצעלע ציטערט און רייבט מיט זיין קעפעל אן דעם דיל, איבערגעקעהרט מיט די פיס ארויף, און דערפיהלט, אז איהר מויל איז פול געווארען מיט א ביטערען שפייעכץ.

די באלעבאסטע איז אוועק און געבראכט א גלאז קאלטע וואסער און אנגעהויבען צו באשפריצען דאס קאנוואלסיווע קעצעל מיט דעם וואסער.

דאס קעצעלע האט נאך אליין זיך געווארפען און געעפענט דאס מייל־ לעלע, זיך איבערגעקעהרט און אויסגעצויגען די פיסלעך.

די באלעבאסטע האט זיך צוואויינט שטילערהייט און ניט באמערקט, אז צו דעם קליינעם קעצעלע איז צוגעקומען די גרויסע קאץ, די מאמע.

די מאמע האט זיך אויך אוועקגעלעגט און אויסגעשטרעקט איהרע פיס און מיט זיי אנגעהויבען צו שטופען די קליינע פיסעלעך פון איהר קליינעם קעצעלע.

די מאמע האט ארויסגעלאזען איהרע נעגעל פון די לאפעס און

מיט זיי געקראַצט די ווייכינקע לאַפּקעלעך פון איהר קליינעם קעצעלע.

נאָכדעם האָט די מאַמע אַ שטויס געטאָן איהר קינד און עס איבער־געקעהרט אויף דער אַנדערער זייט.

זי אַליין איז געבליבען ליגען מיט אויסגעצויגענע פיס און האַלז און זיך געמאַכט ווי זי שלאָפט, פאַרזשמורענדיג איהרע אויגען, און געוואַרט, אַז דאָס קליינע קעצעלע איהרס זאָל צוקומען, דעמאָלט וועט זי זיך אויפכאַפּען און עס דערשרעקען.

זי וואַרט און וואַרט. דאָס קליינע קעצעלע קוקט ניט. טראַכט די מאַמע, אַז איהר קעצעלע איז שוין קלוג געוואָרען.

כאַפּט זי זיך אויף און געהט צו שטילינקערהייט צו דעם קליינעם קעצעלע, פאַרפּעהלט ניט אַ קוק צו טאָן אויף דער באַלעבאָסטע, וואָס איז נאָך אַלץ געזעסען אויף איהרע קניע און געוויינט, וואונדערט זיך וואָס פאַר אַ נייע זאַכען די באַלעבאָסטע הויבט אָן איינצופיהרען.

די מוטער געהט צו צו איהר קעצעלע, טוט איהם אַ קיצעל מיט איינעם פון איהרע פאָדערשטע פיס אין בייכעל אַריין.

דאָס קליינע קעצעלע ליגט און שווייגט. טראַכט די מוטער, אַז עס איז שוין געקומען דער טאָג, און דאָס קעצעלע איז שוין קלוג געוואָרען. באַדאַרף מען דאָס אוועקטרייבען פון דער ברוסט. און די גרויסע קאַץ שטעהט אַזוי, מיט איהרע גרויסע ברוינע אויגען קוקט זי זיך אַרום.

איז זי אָבער אַ מאַמע, און דאָס קליינע קעצעלע איז איהר געבליבען דאָס איינציגע פון אַלע קינדערלעך. ווערט איהר שווער דאָס האַרץ און זי טוט נאָך אַמאָל אַ טראָקע דאָס קעצעלע איהרס מיט דער פאָדער־שטער לאַפּקע.

און אַז זי זעהט, ווי דאָס קעצעלע ריהרט זיך ניט פון אָרט, כאַפּט זי אַ בליק צו דער באַלעבאָסטע, וועלכע איז שוין געלעגען אויף דעם דיוואַן אויסגעשטרעקט מיט איהר פּנים איינגענאַרעט אין דעם ווייכען אָנלעהנען.

ווערט די מוטער אומעטיג. זי דערשרעקט זיך, טוט אַ ציטער און לאָזט אַרויס אַ שוואַכען, אָפּגעהאַקטען „מיאַ“.

נאָכדעם האָט זי אינדערגיך גענומען מיט איהר דין צינגעל אָפּ־

לעקען דאס קעצעלע, אויסגלעטענדיג די ווייסע און שווארצע האר ווי מיט א קעמעל.

אז די מוטער האט מיט איהר צינגעל אנגעריהרט דאס קליינע קעצעלע, האט זיך עס נאך געטאן א ווארף און צוריק געבליבען ליגען ציטערנדיג. האט די גרויסע קאץ דערזעהן, אז עס איז עפעס נייעס און זי האט אנגעהויבען מיט איהר צינגעל באלעקען איהר קינד.

געלעקט ענערגיש, ניט בלייבענדיג שטעהן אויף א מינוט, און אלע מאל אריינגעכאפט דאס צינגעל אין מויל אריין, באנעצענדיג איהם מיט דעם שפייעכץ וואס היילט וואונדען.

אז זי האט עס גוט אפגעלעקט פון איין זייט, האט זי עס איבער־געקעהרט אויף דער אנדערער זייט. באמערקענדיג, אז דאס קעצעלע פאלט אוועק אויף דעם דיל ווי א שטיקעל רויהע פלייש און עס האלט נאך אלץ פארמאכט זיינע אייגעלעך, האט די מאמע זיך נאך ניט געוואלט גלויבען, אז דאס קינד, וואס האט פריהער מיט איהר זיך געשפיעלט, זאל שוין איצט זיין אויף יענער וועלט.

זי האט דערפאר אנגעהויבען צו לעקען דאס פארמאכטע, קליינע אויג מיט איהר צונג, עס געעפענט און אויסגעלעקט דאס גרויע וואסער פון דארט און אז זי האט די צונג אוועקגענומען, האט זיך דאס אויג צו־ריק פארמאכט.

פארמאכט דאס אויג! — האט די גרויסע קאץ געטאן א קליינעם אפגעהאקטען „מיא“ און א נעהם געטאן איהר קינד ביי דער פעל פון קריזש אין איהר מויל אריין און האט נאר געוואלט אנהויבען אוועק־צוגעהן, איז זי האט זיך דערשראקען.

די יונגע באלעבאסטע האט אויפגעהויבען איהר קאפ, א קוק געטאן ווי די מאמע טראגט דאס צוטראָטענע קעצעלע אין איהר מויל און א געשריי געטאן, זיך אויפגעשטעלט מיט איהרע פיס אויף דעם דיל און צוריק אוועקגעפאלען אויף דעם ווייכען דיוואן.

די מאמע האט ארויסגעלאזען דאס קעצעלע פון איהר מויל און איז אויסלאפייז און זיך באהאלטען אונטער א בעט.

זי איז דארטען געלעגען באהאלטען, ביז די דרויסענדיגע טיר האט זיך

געעפּענט און פאַרמאַכט, און זי האָט דערהערט דאָס קלאַפּן פון האַרטע טריט אויף דעם דיל.

דאָס, האָט זי געוואוסט, איז דער באַלעבאָס אַהיים געקומען אין זיין צייט, ווי אַלע אָבענט.

און דאָס איז אויך געווען אַ שטויס צו איהר גרויסן שרעק און וועהטאָג, און זי האָט אָנגעהויבן פריהער שטיל און נאָכדעם מעהרער און העכער צו מיאַקען.

דער יונגער באַלעבאָס האָט ניט געוואוסט פון גאָר ניט און עס האָט איהם זעהר געוואונדערט פאַר וואָס זיין ווייב איז באַלד, נאָך דעם ווי זי האָט געעפּענט פאַר איהם די טיר, אַנטלאָפן אין איהרע שטילע, לייכטע שיך.

ער איז איהר באַלד נאָכגעלאָפן אין אַנדערן צימער, זיך אַריבער־געבויגען איבער איהר וואַרימער פלייצע און געזאָגט איהר נאָהענט אין פּנים אַריין:

— ביזט עפּעס ניט געזונט?

זי האָט שטיל געוויינט.

— וואָס איז דאָס פאַר אַ נייעס? אַוועק בין איך אין דער פריה, האָסטו געשמייכעלט. וואָס טוט דיר וועה?

— נעם עס אַרויס פון דאַנען! — האָט די יונגע באַלעבאָסטע באַ־פוילען וויינענדיג.

— וואָס?!

דער באַלעבאָס האָט זיך דערשראָקען. איהם איז געוואָרען קאַלט אויף דעם שטערען און אויף זיין פּנים האָט אַרויסגעזעצט אַ שוויים. ער האָט אָנגעצונדען די גאַז.

געזוכט מיט משוגע'נע, אויסגעשטרעקטע אויגען דאָס, וואָס זי האָט געבעטען, אַז ער זאָל אַרויסנעמען פון דאַנען. דערזעהן ניט ווייט פון פענסטער דאָס קליינע קעצעלע ליגען.

איז צוגעגאַנגען צו זיין ווייב, זיך נאָך אַמאָל אַריבערגעבויגען, זיך דערשראָקען פאַר איהר בלאַסען פּנים און צוגעמאַכטע אויגען, פון וואַנען עס האָבען געשטראָמט קליינע, דינע פּאַסעקלעך פון טרערען.

— איך געה רופען א דאקטאר.

— נעהם עס ארויס פון דאנען! איך האב צוטראטען דאס קליינע קעצעלע.

דער באלעבאס איז צוגעלאפען, א נעהם געטאן מיט די שפיצען פון צוויי פינגער דאס קאלטע, קליינע קעצעלע. דערפיהלט, אז ער האט א פול מויל מיט שפייעכץ און זיך געמאכט שטארק דאס הארץ און דאס קעצעלע אוועקגעטראגען אין באד־צימער, אריינגעווארפען דאס קעצעלע אין דעם עמער פון שמוץ, זיך גוט אויסגעוואשען די הענט מיט זייף און קאלטע וואסער, זיך אויסגעשווענקט דאס מויל און ביים טיש נאכ־דעם געזעסען ווי א זאטער און ניט געקענט עסען.

די יונגע באלעבאסטע האט איהם געטריבען, אז ער זאל עסען. ער ארבייט דאך שווער א גאנצען טאג. זיך געריבען איהרע, מיט בלויע רינגען ארומגערינגעלטע אויגען.

די גרויסע קאץ האט דערווייל שטילינקערהייט זיך ארויסגעשארט פון אונטער'ן בעט און געגראבעלט מיט איהרע נעגעל אין דער טיר פון באד־צימער.

דער באלעבאס איז אויפגעשפרונגען פון זיין ארט, ארויסגעטריבען די קאץ אין קארידאר, אנגעשריען און א טאפקע געטאן מיט א פוס.

נאכדעם האט די יונגע באלעבאסטע דערלאנגט קאמפאט און זיך אוועקגעזעצט שווער אויף איהר בענקעל, ארונטערגעלאזט איהרע בלאסע דינע הענט און שטיל געזאגט:

— עס שטעכט עפעס אין דער זייט.

אָהן אַן עק

פון דער מינוט, וואס עס פעהלט איהם זיין עק, כאטש ער געדענקט ניט צו ער איז אליין שולדיג אין דעם, צו האט עס אז אנדערער געטאן אזוי, אז זיין עק זאל ביי איהם ווערען אפגעריסען — ווי די זאך זאל ניט זיין, — איז פון יענער מינוט, האט ער אנגעהויבען צו לעבען גאר אנדערש ווי פריהער.

דעם באלעבאס פון הויז האט ער פיינט. ערווארט נאר, אז עס זאל קומען די שעה ווען זיין גלייכער שכל וועט קרום ווערען. דאמאלט וועט ער ניט טראכטען קיין סך און זיך ארויפכאפען אויף דעם לאנגען באלע־באס און זיין האלז צוקראצען מיט די נעגעל.

דערווייל האט ער איהם גאר פיינט: ווייל ער בריקעט איהם מיט די פיס פון הינטער'ן טיש ארויס; טרייבט איהם אלע מאל פון הויז, און דערזעהט ער איהם אמאל אין דרויסען, הויבט ער אן צו שרייען אויף איהם און קלאפט מיט ביידע הענט איינע אין דער אנדערער, און האקעט, ווי אויף א טכויר.

אין איהם געבליבען נאר איינע פון די באלעבאסטעס, ווייל די נידע־ריגע און גראבע איז שוין אין הויז ניטא. ווער ווייסט וואוהין זי איז אוועק. איז געבליבען די הויכע דינינקע באלעבאסטע.

איז ווען ניט זי, ווער ווייסט, וואס עס וואלט איהם אויסגעקומען צו טאן אויף דער וועלט, אזוי לאנג ווי דער גלייכער שכל איז נאך ניט קרום געווארען.

אין הויז אריין מוז ער זיך ארייכאפען ווען ער דערשמעקט אז זי איז דארט אליין. און דעמאלט מוז ער צוגעהן צו איהר און זי דער־מאנען און בעטען אז זי זאל איהם געבען עפעס עסען.

און זי זאָל וויסן אַז אויף דעם ביסל עסן, וואָס זי גיט איהם, שטעהט ניט די גאַנצע וועלט.

עסען באַקומט מען, איז ניט אין הויז, קען מען אַריינקריכען אין קעלער אדער אין די קאַמערען.

נאָר וואָס דען? דאָס וואָס די באַלעבאָסטע בויגט זיך איין און גלעט איהם אין קאָפּ, אדער פיהרט אַריבער איהר האַנט איבער זיין קריזש און זאָגט עפּעס צו איהם, וואָס ער פאַרשטעהט אַז עס מוז זיין זעהר גוטע און ווייכע ווערטער.

אַט וואָס!

איז אָבער שלעכט, אַז ווען די דינינקע הויכע באַלעבאָסטע הויבט איהם אָן צו גלעטען מיט איהר האַנט איבער זיין קריזש, דערפיהלט ער ערשט דעמאָלט אַז עס פעהלט איהם זיין עק. ווי ביטער עס איז צו לעבען אויף דער וועלט אָהן אַן עק!

נאָר אַזוי ווי עס איז איצט ווינטער, און אַ שווערער ווינטער, עס געהט ניט אָוועק דער טאָג, אַז עס זאָל ניט שנייען.

און דער הויכער באַלעבאָס איז כמעט אַלע מאָל אין הויז, קען ער דאָך אין הויז אַריין ניט אַריינשמעקען. און אַז ער קען אין הויז אַריין ניט אַריינשמעקען, זעהט ער ניט אַן די באַלעבאָסטע אין זיינע אויגען. און אַז ער זעהט ניט די באַלעבאָסטע, גלעט זי איהם ניט מיט איהר האַנט איבער זיין קריזש. און אַז זי גלעט איהם ניט איבער זיין קריזש, פאַרגעסט ער, אַז ביי איהם איז אָפּגעריסען דער עק.

אין דרויסען איז ווייס די וועלט.

שוין צו ווייס!

ניין, ווער קען עס אַרומגעהן אויף אַ ווייסער וועלט?

ליגט ער טאָג און נאַכט אין קעלער אדער אין די קאַמערען.

זאָל נאָר גאָט העלפען, אַז די וועלט זאָל אייביג זיין ווייס.

אייביג זיין ווייס? דאָס ניט!

אין איין אין דער פריה האָט ער זיך אַרומגעקוקט, אַז אַלע מייז זענען שוין אַנטלאָפען פון די קאַמערען און פון קעלער.

די שנעע פענסטערלעך פון דעם קעלער זענען שוין צוגענומען גע־וואָרען.

ער גייט אַרויס אין דרויסען.

עה, עה, עס איז שוין אַ גרינע וועלט!

די זון וואַרעמט זיין קריזש. מיט זיינע לאַפּקעלעך טאַפּט ער די ווייכע וואַרימע ערד. עס נעמט איהם אַן אַ מאָדנער וואַרימער און ווייכער פאַרלאַנג, און ער ווייסט ניט וואָס צו טאָן מיט זיך.

צי זאָל ער זיך אויסציהען אויף דער ערד און אַזוי ליגען געגען דער זון.

צי זאָל ער אָנהויבען צו לויפען און צו שפּרינגען איבער די גרינע פעלדער און איבער די אָנגעוואַרעמטע דעכער פון הויז און קאַמערען.

ער האָט געפּרובט צו טאָן ביידע זאַכען.

איז געלעגען אויסגעשטרעקט אויף דער ווייכער ערד געגען דער זון און געפיהלט ווי עס צוואַקסען זיך אין איהם אַלע גלידער, און ער איז געוואָרען אַזוי גרינג ווי אַ פעדער.

פאַרשטעהט זיך, אַז ווען מען איז גרינג ווי אַ פעדער, הויבט מען זיך אויף פון דער וואַרימער ערד און מען הויבט אָן צו לויפען איבער די גרינע פעלדער. מען שפּרינגט אַריבער פּליטען. מען דראַפּעט זיך אויף אַ סלופּ און פון סלופּ אויף אַ דאַך. דער דאַך איז וואַרים און לינד. און דערנאָכדעם שפּרינגט מען אַראָפּ פון דאַך און מען לויפט ווייטער איבער גרינע פעלדער, ביז מען קומט צו דעם שכנ׳ס הויז.

נעבען שכנ׳ס הויז שטעהט נאָך דער אייגענער בוים, וואָס איז ני־דעריג און האָט אַ גרויסען קיילעכדיגען קאָפּ. זיין קאָפּ איז נאָך אַלץ אויסגעבויגען אויף אַ זייט.

ער, בוץ אויף דעם בוים. באַזעצט זיך אויף אַ צווייג און שווייגט און וואַרט.

קומט אַרויס די שעהנע קידי־קידי, די גאַלעווייסע קאַץ. זי מאַכט זיך, ווי זי זעהט איהם גאָר ניט אויף אַ צווייג פון בוים. און געהט זיך אַוועק מיט דעם שמאָלען שטענגעלע, וועלכעס ציהט זיך פון טיר צום ברונען.

ער טוט א שפּרונג ארונטער פון בוים. לויפט צו גיך מיט איין אָטעם צו קידי־קידי. זיי בלייבן ביידע שטעהן א מינוט פּנים צו פּנים. מיט פאַרהויבענע פאַדערשטע איינציגע פיסעלעך.

קידי־קידי טוט אין דער גיך א פיהר מיט איהר אויפגעהויבענעם פּי־סעלע איבער די שטעכיגע וואַנצעס פון איהר קליין ווייס מייזעלע, און אַנטלויפט צוריק אין הויז אריין.

בלייבט ער אזוי שטעהן אויף דעם שטענגעלע איינער אליין.

זאָל ער אהיים געהן, איז ניט שעהן.

זאָל ער זיך צואוויינען, האָט ער ניט קיין טרערען אין זיינע אויגען בעכערם.

איז ער צוריק ארויפגעקראַכען אויף דעם בוים מיט דעם גרויסען אויסגעבויגענעם קאָפּ און זיך אוועקגעזעצט אויף א צווייג און ווייטער געוואַרט.

ער איז אזוי געווען פאַרטאָן אין זיין וואַרטען אויף קידי־קידי, אז ער האָט ניט באַמערקט אז די זון איז שוין אוועקגעגאַנגען פון דער ערד.

עס איז געוואָרען קיהל און פינסטער, און ער איז נאָך געלעגען אויף דער צווייג פון בוים.

פון דעם פרעמדען הויז, וועלכעס איז געשטאַנען ניט ווייט פון בוים, האָט זיך א וואַרף געטאָן דורך די פענסטער א שיין פון ליכט.

ער האָט זיך דערשראָקען און זיך ארומגעקוקט.

טאַ, טאַ! — א שוואַרצע וועלט.

זיין אייגענעם שאָטען זעהט ער ניט.

וועט די שעהנע קידי־קידי איהם אויך ניט זעהן.

זי וועט ארויסקומען.

צי זי וועט ניט ארויסקומען?

ווי אזוי עס וועט ניט זיין, ער ליגט דאָ אויף דעם צווייג און וואַרט.

איהם דאַכט זיך אוים, אז אויב ער וועט פאַרזשמורען זיינע אויגען, וועט זי איהם ניט באַמערקען און ארויסקומען.

און אזוי פאַרציהענדיג זיינע אויגען ווי אין א לייכטען דרימעל, פליהט עפּעס א ווייסער פינטעלע פאַרביי דאָס הויז.

ער שפרינגט אראפ פון בוים, לויפט ארום דאס הויז, שטרעקט זיך אוים אויף דער ערד און הערט זיך איין אין דער שווארצער וועלט.

לויפט ער צו און דראפעט זיך ארויף אויף דעם בוים.

עפעס א ווייסע לאנגע זאך האט א בלאנק געטאן פאר זיינע אויגען.

ער איז ווייטער אראפ פון בוים און ארומגערינגעלט דאס פרעמדע הויז.

און מיט קליינע קלאפעדנדע קלעפערלעך הינטער זיין ברוסט, האט ער זיך אוועקגעזעצט אויף דער ערד נעבען פוס פון בוים.

און אין אזוי געזעסען ביי דעם פוס פון בוים ביז דער האהן האט א קרעה געטאן און עס איז ווייטער ליכטיג געווארען.

ער איז געווען מיעד און צובראכען. און אז די זון האט אנגעהויבען צו באווארימען די ערד, האט איהם ארומגענומען דער שלאף.

איינשלאפען האט ער זיך ניט געלאזען. דערפאר האט ער זיך אנ־געהויבען צו וואשען מיט זיין צונג זיינע פיס און זיין בויך, און אפגעלעקט זיין קריזש.

האט ער ווייטער דערזעהן, אז עס פעהלט איהם זיין עק.

„עך, עס איז ניט גוט צו זיין אויף דער וועלט אהן אן עק!“

„קידי־קידי אנטלויפט פון איהם דערפאר וויל ער האט ניט קיין עק.“

אט אזוי טראכטענדיג, איז ער פאמעלעך אוועק פון בוים און איז אהיים געגאנגען מיט דעם וועג,ביים זייט פון גראבען.

ער איז שוין ניט אהיים געקומען, נאר אין דער מיט פון וועג האט ער דערזעהן א לאך אין דעם שטיינערנעם פלויט.

איידער ער איז אריינגעקראכען אין דעם לאך, האט ער זיך גוט ארומגעקוקט אין אלע פיער עקען.

ער האט געוואוסט אז דער לאך אין פלויט איז א נעסט פון זיינע פיינד, און איז אריינגעקראכען שטיל און פאמעלעך טיפער און טיפער, און זיך אוועקגעלעגט אויף דעם קיהלען, פייכטען גרוב, און איז איינגע־שלאפען מיט א געבעט:

„זאלען מיינע פיינד צוברעכען זייערע ציין און טאן מיט מיר וואס זיי ווילען!

אייפערזוכט

מיין מוטער האט איינמאל זיך ארומגעזעהן, אז אונזער קאץ איז ניטא. עס געהט אוועק איין טאג, דער אנדערער און די קאץ איז ניטא. מיין מוטער איז געווען פון די פרויען, וואס זייערע שטוב־זאכען זענען ביי זיי זעהר טייער. און אז די קאץ איז פארפאלען געווארען, האט זי, מיין מוטער, איבערגעקעהרט ארינקארין דאס גאנצע הויז, שטאהלען, אלע פלויטען, קעלער און בוידימס. די קאץ איז, ווי אין וואסער אריין.

עס איז געווען א מאדנע קאץ. און כאטש זי האט מיך, אזוי ווי אלע מאנסבילען פון אונזער הויז־געזינד, פיינט געהאט, פונדעסטוועגען וויל איך דערצעהלען, דאס, וואס איך און ווייטער קיינער ניט, ווייס פון אט דער קאץ.

ביי אונז אין הויז, האב איך זי געדיינקט, נאך פון זינט איך בין צו מיין שכל געקומען, זי איז געווען א שווארצע מיט גרויסע געלע און ווייסע פלעקען. אין הויז איז זי אריינגעקומען נאר, ווען מיין מוטער איז דארט געווען. טאמער, איז מיין מוטער אפגעפאהרען ערגעץ אין איין אנדער שטאדט, האט שוין די דאזיגע קאץ אין הויז ניט אריינגעשמעקט. האט זי אבער נאר דערפיהלט, אז די מוטער איז דא צוריק אין דער היים, איז זי שוין אויסגעוואקסען, זיך אריינגע׳גנב׳עט און זיך גערוקט ביי די ווענט פון הויז, און צוגעלאפען צו דער מאמען און ארויפגעשפרונגען אויף איהר זיך אוועקגעזעצט ביי מיין מוטער אויף די אקסלען.

די מוטער האט זי זעהר ליעב געהאט און אין אזא פאל, האט זי צו איהר גערעדט עטליכע צערטליכע ווערטער און זי נאכדעם פון זיך אראפגענומען און איהר געגעבען א גוטען מאהלצייט.

איך האב א סך מאל געפרובט, מיט דער דאזיגער קאץ, זיך צו באפריינדען, אבער זי האט זיך ניט געלאזען אין מיינע נאהענטע ווענען.

פארשטענדליך, אז פאר אזוינע זאכען, האב איך זי פיינט געהאט און, וואס מעהרער זי האט מיך אויסגעמיטען, האב איך זי נאך מעהרער געטריבען פון הויז. איך האב עס אבער געטאן אזוי, אז מיין מוטער זאל דערפון ניט וויסען.

עס איז איבעריג אייך צו זאגען, אז איך האב מורא געהאט פאר מיין מוטער, אדער אז איך האב ליעב געהאט מיין מוטער, ווייל דאס זענען אזוינע זאכען, וואס איעדער קינד ווייסט פון זיי. איך האב אבער מיין מוטער באוואונדערט דערפאר וואס זי איז געווען אנדערש ווי אלע מאַ־מעס. ביי איהר אין הויז איז געווען פון פויגעל מילך און פון הערען און גערענקען, און איהר'ס א מאכל האט געהאט דעם טעם פון די טייערסטע זאכען אויף דער וועלט. זי האט אליין געבאקען ברויט, האט דאס ברויט געשמעקט ווי האניג־לעקאך. קיינמאל האט מען זי ניט געזעהן, קיין מידע און אין אזוינע מינוטען ווען זי האט געהאט אביסעל צייט, איז זי געלע־גען אין גארטען, ביי איהרע מערלעך און זיסע־קוקרוז.

הייסט עס, אז איך האב זיך אלעמאל געוואונדערט ווי אזוי אזא מענש ווי מיין מאמע, וועלכע איז ניט געווען קיין זעהר שטארקע פרוי, קען עס אפטאן אזוי פיעל ארבייט, אליין מיט איהרע הענט, און אט דער־פאר האב איך זי באוואונדערט. איך האב זי אבער פיינט געהאט, שטראף מיך ניט גאט, ווען איך פלעג זעהן, ווי מיין מוטער שטעהט און קיך קנעט ברויט אדער וואלגערט אוים א בלאט לאקשען און אונזער קאץ זיצט ביי איהר אויף דעם נאקען.

האט איהר שוין אמאל אזוינס געזעהן?

איך האב עס ניט געקאנט צוקוקען און געזוכט אלערליי וועגען, ווי אזוי אנצולערנען די דאזיגע קאץ, אזוי, אז מיין מוטער זאל ניט וויסען דערפון.

איך האב געזעהען, ווי ווייט מעגליך צו זיין מעהרער אין הויז און אין דער געזעלשאפט פון מיין מוטער. די קאץ האט שוין געקוקט אויף מיר קרום און זיך אויסגעהיט ניט צו באגעגענען זיך מיט מיר.

האב איך געזעהען, אז די קאץ שלאפט אויף דעם דאך פון אונזער הויז, בין איך באלד אריין אין הויז און גענומען מיין פייל און בויגען

און אויסגעשאסן גלייך אין דער קאץ, די פייל פון מיין בויגן. די קאץ איז א דערשראקענע אויפגעשפרונגען און זיך ווי ארונטערגעקייקעלט און ארונטערגעפאלן פון דאך.

האט זיך די קאץ ארויפגעדראפעט איינמאל אויף א בוים און גע־ווארט אויף די פויגעלעך. בין איך באלד צוגעלאפן צו דעם בוים און מיט איהם אנגעהויבן צו טרייסלען, אנכאפענדיג איינעם פון זיינע גראבע צווייגן. איך האב אזוי לאנג געשאקעלט דעם בוים, ביז די קאץ איז ארונטערגעפאלן פון בוים און ווי ווילדער אנטלאפן.

האב איך זי געכאפט אין שטאהל. איז שוין געווען אך־און־וועה צו איהרע ביינער. איך וויים איצט, אז איך בין זיך מיט דער קאץ צו שלעכט באגאנגען, מיט דער בייטש האב איך זי געשלאגען און געיאגט איבער דער שטאהל אונטער די פארמאכטע טירען.

איך האב געפרובט איין אנדער מיטעל, ווען איך האב געזעהען, אז אלע אנדערע זאכען העלפען ניט. אמאל בין איך אליין געפאהרען אין שטעדטעל עפעס איינקויפען. מיין פאטער האט מיך אויפגעוועקט פארטאג. איך האב איינגעשפאנט פערד און וואגען, זיך דערמאנט אז איצט האב איך א גוטע געלעגענהייט. האב איך טאקע גאכאפט די דאזיגע קאץ, זי אריינגעלעגט אין א זאק און אריינגעווארפען אין וואגען אריין. אז איך בין געקומען ניט ווייט פון שטעדטעל, האב איך זי ארויסגעלאזען פון זאק און מיט דער בייטש, זי פארטריבען אין א זייטיגען וועלדעל אריין.

אז איך בין אין אבענט אהיים געקומען, האב איך שוין געהאט ווי פארגעסען אין דער קאץ. ערשט איך געה אריין אין קיך נאכ'ן עסען זיך אנצוטרינקען מיט וואסער, און איך דערזעה, אז די מוטער מיינע שטעהט און וואשט די טעלער און די קאץ אונזערע שטעהט ביי איהר אויף דעם נאקען.

האב איך דאך געזעהען, אז עס איז א פארפאלענע זאך. איך בין אפילו ניט פון די וואס לאזען אפ הענט און פיס און גיבען זיך אונטער, אבער געה האב צו טאן מיט אזא קאץ, איבערהויפט מיט אזא באשעפע־

ניש, וואס איך האב זעהר פיינט, און איך האב עס טאקע איבערגעלאזען אויף גאטס באראהט.

און גאט'ס ראד פון דער צייט איז ניט געשטאנען. מיין מוטער איז עלטער געווארען, און איך בין געווארען א גרויסער בחור.

איך האב חתונה געהאט, ווי אזוי, צו פאר ליבע צו פאר אנדערע זאכען, איז דא ניט וויכטיג, איך דערצעהל אייך איצט נאר, אז איך האב חתונה געהאט און מיין יונג ווייבעל געבראכט צו מיין מוטער אין הויז אריין.

אין הויז האבען אנגעהויבען צו ווערען אנדערע איינפיהרונגען. מיין מוטער איז געזעסען און גערוהט און מיין ווייבעל האט געוואונען דעם צוטרויען און האט געפיהרט דאס הויז אויף איהר שטייגער.

און צו דעם יאהר פון מיין חתונה, האט מיר מיין ווייב געבוירען, א זוהן.

עס איז אונזער הויז ניט געווען צו דערקענען. און אין דער קאץ האב איך, פארשטענדליך, שוין באלד, ווי איינגאנצען פארגעסען, ווען ניט דאס, וואס עס האט פאסירט.

מיין מוטער האט זיך ארומגעקוקט, אז די קאץ איז ניטא. איין טאג, צוויי טאג, ווער ווייסט וויפיעל טעג זי איז שוין ניטא.

אלע אין הויז האבען ניט געקענט צוזעהען דעם צער פון מיין מוטער. און אפילו איך אויך, האב געהאלפען זוכען די קאץ.

אבער אומזיסט איז געווען אונזער זוכען.

מיין מוטער האט דאמאלט פארשטאנען, אז די קאץ איז ערגעץ שוין טויט. זי האט אונז דערצעהלט, אז א קאץ קען לעבען זעהר פיעל יאהרען, נאר, אז זי דערפיהלט, אז זי באדארף שוין געהן פון דער דאזיגער וועלט, פארקלייבט זי זיך ערגעץ אין איין ארט א פארבאהאלטענעם, וואו קיינער קען זי ניט געפינען און דארט לעגט זי זיך אוועק און געהט זיך אויס ווי א ליכט...

מיין פאטער איז נאך דאמאלט אין כעס געווארען אויף מיין מוטער, פאר וואס זי רעדט אזוי וועגען א קאץ און האט פארענדיגט מיט שפאט:

— און מיט איהרע אייגענע לאפּקעלעך גראַבט זי זיך אויס א גרי־
בעל און לעגט זיך אריין און פאַרשיט זיך מיט ערד...

איך בין ניט פון די דאָזיגע ווייכינקע אינגלעך, און די מעשה, ווי
אזוי א קאַץ ענדיגט איהר אָרעם לעבען אויף דער דאָזיגער וועלט, וואָס
מיין מוטער האָט דערצעהלט, האָט מיך אַזש אויפגעטרייסעלט.

הייסט עס אז די קאַץ מוז שוין זיין טויט.

האָט מען זי אויפגעהערט זוכען און מיט דער צייט אינגאַנצען
פאַרגעסען אין איהר.

באַדאַרף זיך טרעפען, עס איז געווען דאַמאָלט אין הערבסט, זעהר
א שעהנער און ליכטיגער טאָג. זענען די ווייבער, דאָס הייסט מיין מוטער
און מיין ווייב, געזעסען אויף דער פּיאַזשע און זיך געשפּיעלט מיט מיין
קינד. מיר זענען געווען פאַרנומען מיט עפּעס איין ארבייט ניט ווייט פון
הויז, — איך און מיין פאָטער.

פּלוצים האָבען מיר דערהערט א קוויטשעריי דערטראָגענדיג זיך
פון אונזער הויז. מיר זענען צוגעלאָפען צום הויז, בלאַסע, דערשראָ־
קענע. ווער ווייסט, וואָס עס האָט געטראָפען.

און אָט פאַר וואָס די ווייבער האָבען זיך דערשראָקען :

אויף דער אָפענער װעראַנדע, וואָס איז געווען איינגעטונקען אין זון
שיין, איז געשטאַנען אונזער קאַץ, די פאַרפאַלענע. מען האָט שוין באַלד
ניט געקאָנט דערקענען זי. אויסגעדאַרט, הויט און ביין. די האָר אויס־
געקראַכען, מיט דינע פּיסלעך, און איהר עק, ווי א שטיק פאָדים. די
ליכט בלויע אויגען אריינגעצויגענע אין גרויסע, טיפע לעכער, און דער
גאַנצער מאַגערער קאָפּ האָט זיך געשאָקעלט אויף איהר דינעם האַלז,
און די ביינדלעך פון איהר גאָרגעל האָבען אויסגעוויזען, ווי א שפּרוזינע
פון דראָט.

די דאָזיגע קאַץ איז געשטאַנען, איך האָב עס אליין געזעהען מיט
מיינע אייגענע אויגען, און אז איך זעה זאַכען, דאָס ווייס איך שוין
פון לאַנג, יאָה, איז זי געשטאַנען אויף דער וועראַנדע, באַטראַכט מיין
מוטער נאָכדעם מיין ווייב און דאָס קינד. אויף אונז מענער, האָט זי
זיך אפילו ניט אומגעקוקט. איך האָב געזעהען ווי דער זונענשיין האָט

זיך דורכגעלויכטעז דורך דעם אויסגעדארטעז קערפער פון דער דאזיגער קאַץ, אזוי, ווי דורך פּאַפּיר קען דורכלויכטעז א שיין פון א ליכט.

איך האָב געזעהעז ווי זי האָט געקוקט אויף מיין ווייב און קינד און נאָכדעם האָבעז איהרע אויגען געטאָן א בליץ און זי האָט ווייטער א קוק געטאָן צו מיין מוטער און ארויסגעלאָזט אזא ישוואַכען קול, ווי א לייכטער סקריפּ פון א טיר.

מיין מוטער איז אריין אין הויז און איהר באַלד ארויסגעבראַכט א שיסעלע מילך און איין אנדער טעלער מיט סמעטענע מיט ברויט. די קאַץ האָט געביסען פריהער דאס ברויט מיט סמעטענע. מען האָט גע־זעהען ווי אזוי דאס ברויט געהט דורך דעם אויסגעדארטעז האלז. און נאָכדעם האָט די קאַץ זיך אנגעטרונקען מיט מילך. נאָך אמאָל א קוק געטאָן אויף מיין ווייב און קינד. און איז ניט אומקוקענדיג זיך אויף אונז מענער, אוועקגעגאַנגען אויף אונטער דער הויז.

און איידער מיר האָבען געהאַט צייט צו קומען צו זיך, בין איך אוועק א שפּרינגענדיגער, אין יענער זייט פון הויז, וואו די קאַץ איז אוועקגעגאַנגען.

איך האָב זי שוין אבער ווייטער ניט געפונען. און פון דעמאָלט אן איז זי שוין מעהרער ניט צוריק געקומען.